Mattesons Liv

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

John Gotlieb Matteson.

Mattesons Liv

og Adventbevægelsens Begyndelse
blandt Skandinaverne

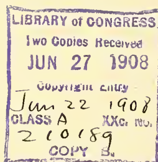

En Selvbiografi

„Menneskets Hjerte optænker sin Vej, men
Herren stadfæster hans Gang." Ordsp. 16:9

International Publishing Ass'n
College View, Nebraska
1908

LIBRARY of CONGRESS
Two Copies Received
JUN 27 1908
Copyright Entry
Jun 22 1908
CLASS A XXc. No.
210189
COPY B.

Udgivernes Forord.

Manuskriptet til denne Bog blev oprindelig affattet paa Engelsk. Det var Meningen, at det skulde have været benyttet til en Bog af Serien The Young Peoples Library; af en eller anden Grund blev det imidlertid ikke benyttet dengang, og Broder Matteson gjorde intet mere ved det før sin Død.

Det varede nogen Tid, inden vi blev gjort opmærksom paa, at Broder Matteson havde efterladt sig dette Manuskript; men omsider kom det os ihænde; og efter at flere af Brødrene havde gjennemset det, besluttede Bogkomitéen, at det skulde oversættes og udgives i Bogform. Da det var affattet med amerikanske Læsere for Øje, har vi fundet det fornødent at bearbejde det lidt og at udelade en Del, der især handlede om Statskirkens velkjendte Skikke i Hjemlandene; forøvrigt er det gjennemgaaende, som det kom fra Forfatterens Haand.

Det var i 1890, medens Broder Matteson opholdt sig i Boulder, Colo., at han skrev dette sit Levnetsløb, der i det væsentligste gjengiver hans Liv og Erfaringer paa Missionsmarken. Han forblev i Boulder endnu nogen Tid derefter, idet han syntes at have særlig Gavn af Klimaet der fremfor noget andet Sted. Hans fornemste Virksomhed under Opholdet her bestod i at redigere vore

Blade og skrive. I 1893 blev han kaldet til Lærer ved Union Højskole i College View, Nebr., hvor han forestod Bibelundervisningen i den dansk-norske Afdeling, samtidig med som han varetog sit Redaktionsarbejde. I Sommerferierne besøgte han tildels Lejrmøderne og Søskende paa forskjellige Steder, saavidt som hans Helbred vilde tillade det. Imidlertid maatte han paa Grund af sin tiltagende Svaghed i Februar 1896 nedlægge sin Gjerning ved Skolen, og i Haab om, at en Forandring i Klimaet vilde være gavnlig, rejste han til sin ældste Søn i Santa Monica, Cal. Hans Ophold her blev dog kun kort; thi hans Kræfter aftog, indtil han hensov allerede den 30te Marts.

Broder Matteson var Banebryderen i Arbejdet med at bringe Budskabet om den nærværende Sandhed til de skandinaviske Folk; han hviler fra sit Arbejde, og hans Gjerninger følger ham.

Det glæder os nu at kunne udsende denne Bog. Vi ved, den vil blive læst med stor Interesse, og at den vil blive til Opbyggelse. Forfatteren havde ved denne Selvbiografi til Hensigt at vise Guds forunderlige Forsyns Styrelse i sit Liv og sine Erfaringer; og ved at læse herom vil vi mindes om, at Gud ogsaa har et vaagent Øje over os alle og vil styre alt til det bedste for hver den, der forlader sig paa ham.

College View, Nebr., 25de Marts 1908.

Forfatterens Forord.

Guds Forsyn styrer og behersker alt i denne Verden og i alle andre Verdener. Dersom Herren ikke paa en særskilt Maade var istand til ogsaa at beherske, hvad hans Fjender foretager sig, saa kunde han aldeles ikke styre og lede hele Universet. Hvorledes Herren kan beherske Begivenhedernes Gang, forstaar jeg ikke altid, men jeg er glad og tilfreds ved at vide, at hans Forsyn vaager over alt og alle.

Gud har aabenbaret sig som Menneskehedens Velgjører. Han hengav sin enbaarne Søn for os, for at vi kunde frelses fra Synden og Døden. Han vil løfte os op fra vort Fald og tilsidst give os evigt Liv i sit Rige. Hvor opmuntrende dette er, og hvor vigtigt for os at betænke, at ethvert af vore Fjed sker ifølge Guds Befaling, naar vi er villige til at lade os vejlede af ham. Denne velsignede Sandhed bliver klarere anskueliggjort paa de efterfølgende Sider.

Gode Bøger udretter meget til at fremme sand Kundskab og Oplysning. De har bevirket en Reform i mangt et Menneskes Liv. Men saa maa vi ogsaa betænke, at der er Bøger, som det ikke er godt at læse. Hvor mange er ikke bleven ledet ind paa Lastens Veje ved Læsningen af spændende Romaner og slibrige Fortællinger. Men

der er saa meget smukt og godt at skrive om, at vi kun bør befatte os dermed og opbygges derved.

I adskillige Aar har mine Venner opmuntret mig til at skrive en Bog, der indeholdt en Gjengivelse af mine Oplevelser og Erfaringer. Denne Bog er en Frugt af Forsøget herpaa. Nu haaber og beder jeg, at den maa interessere og gavne Læseren. Gid den ved Guds Naade maa blive en Hjælp for mangen en Sjæl til at forblive paa Retfærds og Frelsens Vej! J. G. M.

Boulder, Colo., 1890.

Indholdsfortegnelse.

Første Del.

Første Kapitel.

Andet Kapitel.

Tredje Kapitel.

Fjerde Kapitel.

Anden Del.

Første Kapitel.

Andet Kapitel.

Tredje Kapitel.

Fjerde Kapitel.

Femte Kapitel.

Sjette Kapitel.

Syvende Kapitel.

Ottende Kapitel.

Niende Kapitel.

Tredje Del.

Første Kapitel.

Andet Kapitel.

Tredje Kapitel.

Fjerde Kapitel.

Femte Kapitel.

Sjette Kapitel.

Syvende Kapitel.

Tillæg.

Illustrationer.

Indledning.

Det første Spor til Adventbevægelsens Begyndelse blandt Skandinaverne daterer sig fra Aar 1848–49. I den sydlige Del af Norge et Stykke vest for Kristiansand boede der dengang nogle troende Mennesker, som ikke fandt sig helt tilfredsstillede af, hvad de erholdt ved Gudstjenesten i Statskirken med dens døde Former og Skikke. Der holdtes Opbyggelse blandt dem, og ved en saadan Lejlighed, hvor Præsten var tilstede, lod han denne Ytring falde: „Hvis vi skulde holde os strængt til Bibelen, maatte vi holde Lørdag og ikke Søndag; thi der er ikke noget Bevis i Bibelen for Søndagens Helligholdelse.“ Fra den Tid af begyndte de mere og mere at grunde paa Sabbatsspørgsmaalet.

Om Vaaren 1849 rejste nogle af dem til Amerika og slog sig ned i Illinois. Om Vaaren 1850 rejste atter andre, som bosatte sig i Oakland, Wis., hvorhen de alle siden efter kom. Her forenede de sig med Metodistkirken. De vedblev fremdeles at drøfte Sabbatsspørgsmaalet med den Følge, at min Fader, Andrew Olsen, tilligemed min Moder og min Onkel Søren Loe og hans Hustru tidlig om Vaaren 1855 begyndte at helligholde Herrens Sabbat. Der var andre, som forenede sig med dem heri senere hen. Efter nogen Tids Forløb blev de bedre kjendt med Syvende-Dags Adventisternes Lære.

Nu da de havde modtaget dette Lys, ønskede de gjerne, at det skulde naa til andre, og de bad til Gud om, at han vilde sende en Prædikant til dem. Der var imidlertid endnu ingen, som kunde forkynde Budskabet i vort eget Sprog, før Gud opvakte Br. J. G. Matteson, en dansk Baptistprædikant, som boede i Nærheden af Poy Sippi, Wis., til denne Gjerning.

Ved Br. Mattesons Antagelse af Sandheden i 1863 tog Budskabets Udbredelse blandt vore Landsmænd ny Fart. Han begyndte snart at udgive Skrifter omhandlende de forskjellige Lærepunkter, hvorved mange fik Oplysning om Budskabet for denne Tid. Br. Matteson blev et

mægtigt Redskab i Guds Haand til Sandhedens Udbredelse blandt vore Landsmænd, baade i Amerika og hjemme i Skandinavien.

Jeg har neppe mødt en Mand saa godt udrustet af Naturen til at blive til Velsignelse for sine Medmennesker. Han var behagelig at omgaaes, interessant i Samtale, med et godt Forraad af praktiske Illustrationer. Som offentlig Taler betragtede jeg ham som et Mønster. Hans Prædiken var tiltalende, logisk, overbevisende og baaret af en Ømhed, der vandt Hjerterne. I Debaten var han slagfærdig og sine Modstandere en sand Skræk. Br. Matteson led meget af daarlig Helbred, og dog kunde han faa udført saa meget Arbejde som ingen anden, jeg har været sammen med.

Br. Matteson kan med Rette kaldes Fader til vor skandinaviske Literatur i Forbindelse med dette Budskab; ikke før paa Dommens Dag vil Resultatet af hans Arbejde blive aabenbaret, og skjønt død taler han endnu Han havde heller ikke smaa Anlæg som Musikker, og tillige skrev og oversatte han mange Salmer. Stor var Glæden, da vi fik vor dansk-norske Salmebog og kunde synge vore Salmer paa vort eget Sprog.

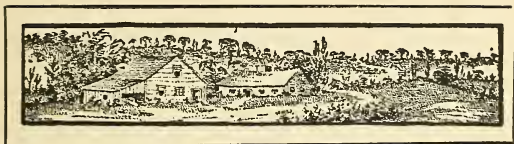
Fra først til sidst stod Br. Matteson trofast for dette Budskabs Principer. Han havde mange Kampe at udkjæmpe og blev ofte stillet i vanskelige Omstændigheder, hvilket falder i alles Lod, der af hele deres Hjerte stiller sig som Forkjæmpere for dette Budskab, men han vaklede aldrig. Dersom det ikke havde været for hans Viljestyrke og Fasthed i Beslutninger, kunde han ikke med sin svage Helbred have udholdt det saa længe og udrettet saa meget. Hans trofaste Eksempel burde blive til Hjælp og Opmuntring for alle, som tager Del i dette Værk.

Ved Br. Mattesons Død tabte Sagen en tro, gudhengiven og virksom Arbejder. Personlig følte jeg dybt dette Tab; thi jeg saa ingen, som kunde træde ind i hans Plads og gribe den Pen, han havde brugt med saa stor Færdighed. Men Værket er Herrens, og til Guds Pris og de troendes Glæde ser vi, at Sandheden fremdeles gaar fremad med ny Kraft baade i Amerika og Europa, og snart vil den endelige herlige Afslutning, som vi har ventet paa, komme. Da skal enhver trofast Korsets Helt staa frem til sin Lod. Maatte Læsningen af denne Bog tilskynde til mere trofast Virksomhed for Herren til Guds Riges Fremme og alle Tings Gjenoprettelse.

O. A. Olsen.

I Maj 1908.

Første Del.

Første Kapitel.

Barndom og Ungdom.

Jeg blev født paa Øen Langeland i den sydlige Del af Danmark i Aaret 1835. Og her tilbragte jeg de første tyve Aar af mit Liv. Denne Ø er 28 engelske Mil lang og fire Mil bred paa det bredeste Sted. Arealet udgjør omtrent 80 Kvadratmil = 5 danske. Indbyggernes Antal er omtr. 25,000. Overfladen er let bølgeformig. Det højeste Punkt hæver sig 150 Fod (danske) over Havfladen. Talrige Lunde og Smaaskove, der giver den en ejendommelig Skjønhed, findes spredte over hele Øen, ogsaa langs med Strandbredden, og bekranser tildels Højene, hvorfra man har en smuk Udsigt til Sjælland, Fyn og mange mindre Øer. Jordbunden er frugtbar. Diger (Jordvolde) besaaede med Græs og beplantede med levende Hegn, tildels Træer, danner Skille mellem Markerne og giver Øen Udseende af en frodig Have i Sommertiden. Mange af Gaardmændene bor i Landsbyerne og har en temmelig lang Vej til deres Marker. I de senere Aar

har en Del Bønder flyttet deres Huse ud fra Landsbyerne og bygget dem op paa deres Marker, hvilket er meget lettere for Driften.

Tranekjær er den smukkeste Landsby paa hele Øen. Her er talrige Frugt- og Blomsterhaver, baade store og smaa, smukt anlagte og omhyggelig holdte. Ti Minuters Gang derfra findes en stor Birkelund; Højene er bedækkede med smukke Lunde, og i Nabolaget er prægtige Skove. Vejene er alle jevne og godt vedligeholdte og langs med Kanterne beplantede med smukke, skyggefulde Træer, nogle Steder med Frugttræer. En magelig Spadseretur paa ca. en halv Time bringer en ned til Søkysten, hvor man kan fornøje sig med en Sejltur, med at fiske eller svømme. Paa mange Steder er der en dejlig Sandbund og meget klart Vand. Det meste af Landsbyen ejedes dengang af Greven, der boede paa Tranekjær Slot. Denne Greve ejede ogsaa det meste af Øens Jorder, men senere er meget af det saakaldte Fæstegods gaaet over til Selveje, idet hver Bonde har kjøbt sin Fæstegaard.

Tranekjær.

I den nordlige Del af Landsbyen ligger det gamle Slot paa en Høj, omgivet af en smuk Park og med en herlig Udsigt til begge Sider ud over Havet. Det er et af Danmarks ældste Slotte og gjaldt tidligere for en meget stærk Fæstning. Kong Valdemar Atterdag belejrede det i tre Aar, fra 1335 til 1338, inden han kom i Besiddelse af det og saaledes blev Herre over hele Øen. Det ejedes saa af Kronen omtrent 300 Aar. Bygningen er tre Stokværk høj og har meget tykke Mure. I nederste

Et Slot fra gammel Tid.

Mattesons Fødested.

Stokværk danner hver Vinduesfordybning et lille Værelse, hvor i det mindste to Personer kan sidde overfor hinanden paa hver sin Stol og tale sammen.

Slottet er omgivet af en massiv Ringmur dels af Kampesten, dels af Mursten. Lidt udenfor denne omgives Slottet paa de tre Sider af en bred og dyb Grav. Over denne Grav førte tidligere en Vindelbro. Nu til Dags fører imidlertid faste Broer over Borggraven. Paa den fjerde Side af Slottet er der en smuk lille Indsø omgiven af skovklædte Smaahøje. Inden- og udenfor Borggraven er nydelige Haveanlæg. Et af disse er en Blomsterhave. Her er mange smukke Spadseregange og en Rigdom af alle Slags sjældne Blomster og Zirbuske, hvilket altid bliver holdt i den skjønneste Orden. Øen er godt skikket til Frugtavl. I Drivhuset kan man undertiden se smukke Citron- og Apelsintræer med fuldmodne Frugter.

En adelig Familie.

Den første adelige Familie, der ejede Slottet, Landsbyen og en stor Del af Øen, hed Ahlefeld. Frederik von Ahlefeld erholdt Øen 1659 som en Gave af sin Svigerfader Christian Rantzau, til hvem den var bleven pantsat for en stor Sum Penge, som han havde laant Regjeringen. Chr. Rantzau var Bestyrer af Slesvig-Holstein og dengang Danmarks Førsteminister. I 1665 blev Frederik v. Ahlefeld af den tyske Kejser Leopold I ophøjet til tysk Rigsgreve og 1672 af Kong Christian V udnævnt til dansk Lehnsgreve; i 1785 arvede hans Sønnesøn en stor Kapital, hvorfor han kjøbte Grevskabet Laurvig i Norge, og siden den Tid antog Familien Navnet Ahlefeld-Laurvig.

Den Greve, der boede paa Slottet, da jeg blev født,

havde været General i Arméen. Han fik en meget høj Pension og havde desuden store Indtægter af Øen. Men da han levede meget ødselt, kunde ingen Penge slaa til for ham, og han døde i Fattigdom. Paa hans Tid bragte Fæstebønderne deres Afgifter til Slottet i Form af Gjæs, Høns, Æg o. s. v. Denne Maade at betale sin Skat paa blev afløst nogle faa Aar senere med en Pengeafgift. Den gamle Greve havde ingen Sønner, og da han døde, blev derfor en Slægtning af ham hans Efterfølger og Arving. Denne var klogere og forstod bedre at passe paa sine Besiddelser. Da denne Mand døde, kom hans Søn til Øen og tog Slottet og hele Ejendommen i Besiddelse. Han syntes at finde Behag i at forskjønne Haverne, Lystskoven og i det hele taget Egnen rundt om Slottet, ikke alene for sin egen Fornøjelse, men ogsaa til Glæde for Beboerne. Naar Greven ikke var hjemme, fik vi af Tjenerne Tilladelse til at se os om inde i Slottet. Der var en Mængde Ting opbevarede fra gammel Tid, Rustninger, Vaaben o. l. De talrige Værelser var holdte i god Stand og mange af dem smukt dekorerede.

Landsbykirken.

Landsbyens Kirke var meget gammel og var bygget paa Siden af en Høj, omgivet af Kirkegaarden, der var indhegnet af en Mur, hvorigjennem to store Gitterlaager (Port) førte ind. Paa hver sin Side af denne Indgang voksede to store Lindetræer, der saa ud til at være flere Hundrede Aar gamle. Under dem var anbragt Bænke, hvor adskillige Personer i Sommertiden kunde finde Skygge. Kirken er bygget af Mursten, og dens Bygningsstil er orskjellig fra, hvad jeg ellers har set. I Stedet for et

Spir som paa andre Kirker har den en Kuppel af stor Lighed med dem, der findes paa en tyrkisk Moske. Rundt om denne var en Gang forsynet med Rækværk, hvorfra man havde en smuk Udsigt.

Livet i Byen. I 1848 flyttede mine Forældre til Rudkjøbing, den eneste Kjøbstad paa Øen. Rudkjøbing omtales i Historien, første Gang i det trettende Aarhundrede; den var tidligere omgiven af Volde og Grave, men disse er nu sløjfede. Denne By er Brødrene H. C. og A. S. Ørsteds Fødested. Den yngste af disse (A. S. Ø.) var en af Danmarks dygtigste Retslærde; i flere Aar var han Landets Førsteminister og udøvede stor Indflydelse paa dets Styrelse. Den anden (H. C. Ø.) var en af Europas berømteste Naturforskere. Han opdagede Elektromagnetismen, der senere blev Grundprincipet for den elektriske Telegraf.

Mine Forældre satte mig her i Realskolen, hvor jeg udviklede mine Kundskaber i de almindelige Skolefag; og da jeg desuden var ganske godt inde i Tysk, læste jeg og oversatte fra dette Sprog paa Dansk saadanne Tidsskrifter og Bøger, som omhandlede min Faders Haandværk (Skrædderiet) og gav Vejledning deri. Der tilbød sig ogsaa snart en Lejlighed til at lære det engelske Sprog. Dette syntes jeg overordentlig godt om og studerede det med Lyst. Ledelsen af og Ordenen i denne Skole var særdeles god. Lærerne gjorde sig mere Umage med at se efter Børnene, end dette havde været Tilfældet i min forrige Skole.

I 1849 gik jeg til Konfirmationsforberedelse hos Præsten. Denne Undervisning vedblev hele Vinteren og

Foraaret indtil Paasketid. Efter Konfirmationen kom jeg i en Butik. Her havde vi en hel Del Landhandel foruden Byhandelen. Folk kom og gik hele Dagen, og jeg havde rig Lejlighed til at studere de forskjellige Personers Ansigtstræk og Karakter.

Fra mit tolvte Aar havde jeg faaet Undervisning i Violinspil. Efter omtrent et halvt Aars Tid blev jeg Medlem af Byens Musikkorps og spillede sammen med dem ved forskjellige Lejligheder i tre Aar. Naar der var Skuespillere paa Teatret, musicerede vi der. Jeg maatte ogsaa hjælpe til, naar der var ekstra fine Baller i Byen eller ude paa Landet.

Postmesteren i Byen, hvor vi boede, var en gammel Kaptejn i Hæren. Han tilbød mig en Dag en Plads paa Kontoret som Assistent, og efter at have spurgt mine Forældre til Raads mod-

Arbejde paa Postkontoret.

tog jeg Tilbudet. Denne Mand saa meget alvorlig og stræng ud. Hans forrige Medhjælper havde af en eller anden Grund aabnet et Antal Breve, og efter nogen Tid savnedes flere Hundrede. Sagen blev meldt og Manden sat i Fængsel, hvor han ikke havde været ret længe, før han hængte sig. Han var en ung Mand omtrent paa min Alder, og Folk sagde, at det var den gamle Mands Haardhed, der havde bevæget ham til at tage Livet af sig. Alligevel tog jeg kort Tid derefter mod Pladsen.

Foruden mig var der kun én Mand til paa Kontoret. Han hjalp til der og bar Brevene omkring; hvis vi havde travlt, hjalp Kaptejnen ogsaa til. Arbejdet var ikke haardt, og jeg fik en rimelig Løn, saa jeg syntes godt om

Pladsen. Men ikke desto mindre havde jeg nok at gjøre med at tage Vare paa hele Posten og holde nøje Regnskab dermed. Dette var det eneste Postkontor paa hele Øen. Posten var Pakke- og Brevpost. Den kom fra en Ø østenfor os, gik gjennem Byen og over Vandet til en lille Ø vestenfor os og derfra til en større. Postvæsenet besørgede ogsaa Passagerer i de Dage, da der ingen Forbindelse ved Sejlbaad eller Dampskib var mellem disse to Punkter. Den nærmeste By øst for os var Nakskov paa Lolland. Herfra førte en Færgebaad Passagerer, Pakker og Breve til Spodsbjerg paa Langeland. To Gange om Ugen kom der kjørende Post herfra til Posthuset i Rudkjøbing, hvor vi jo var. Til andre Tider blev Posten befordret ved ridende Bud. Fra Rudkjøbing Poststation blev Posten sendt over hele Langeland til de mindre Stationer. Undertiden kom den gjennemgaaende Post om Natten (flere Gange om Ugen), og jeg maatte da staa op og besørge den afsendt videre.

Det sidste Aar jeg tilbragte hos Postmesteren, satte han sig i Hovedet, at han vilde rejse til Amerika, og han samlede derfor en hel Del Blade og Bøger med Beskrivelser over de forskjellige Dele af dette Land samt tilbragte megen Tid med at uddrage Stof af disse til sine Planer og Idéer. Han nedskrev mange store Sider fulde. Engang imellem kom han ind og læste det for mig. Han troede, at hans Planer var fortræffelige, og jeg tænkte naturligvis det samme. Saaledes fik jeg en Mængde at vide om Amerika, ogsaa af den Grund, at jeg selv følte stor Interesse for dette Land. Kaptejnen var godt inde i det engelske Sprog, og naar Engelskmænd undertiden besøgte

os, talte han flydende med dem. Han hjalp mig ogsaa meget med mine Studier i Engelsk, og desuden tog jeg regelmæssig Undervisning hos en Lærerinde.

I den Hensigt at rejse til Amerika tog Postmesteren med sin Familie til Kjøbenhavn og forblev der næsten et halvt Aar. Dette skete for at faa en Pension udbetalt i et fremmed Land, hvilket ikke var lovligt. Tilsidst fik han Regjeringens Tilladelse til at faa sin Pension udbetalt i de Forenede Stater af Nordamerika; men han rejste aldrig derhen. Han sagde til mig, at jeg skulde gjøre det, og at jeg vilde finde Lykken der. Dernæst raadede han mig til at studere Literatur og slaa ind paa Forfattervejen. „Jeg er vis paa," sagde han, „at du vil have Heldet med dig." Hvorfor han skulde sige saaledes, forstaar jeg ikke; men før jeg forlod Postkontoret, lavede jeg en Tidstabel, der viste, hvorledes Posten i hele sin Udstrækning var ordnet. Man havde aldrig haft en saadan før, og jeg solgte mange af dem.

Frygt for timelig og aandelig Ruin.

Nu og da opkom alvorlige Tanker i mit Sind vedrørende mit fremtidige Liv i denne Verden og i den tilkommende. Min Omgangskreds var meget forførisk og fordærvelig. Man kunde spørge, hvorfor jeg ikke valgte bedre Omgangsfæller. Det er imidlertid ikke nemt at gjøre dette, naar de alle er daarlige. Her var blot én Ting at gjøre: jeg kunde rejse bort og søge bedre Omgang i et andet Land.

Jeg troede paa et Liv efter dette; Skaberværkerne i Naturen overbeviste mig om den Almægtiges Tilværelse, og jeg sluttede, at af hvilken Natur det tilkommende Liv

var, saa kunde dets Glæder ikke være saadanne som de, jeg nød sammen med mine Kammerater. Jeg indsaa ikke, hvorledes jeg i det tilkommende Liv kunde glæde mig ved det, som jeg her ikke engang havde Smag for.

Vi tror jo alle, at det var Guds naadige Forsyn, der førte Abraham bort fra sit Fædrehjem, for at han skulde være en Gjæst i et fremmed Land. Guds Forsyn har vissselig ført Tusinder af andre paa samme Maade; og vi har ingen rimelig Grund til at tvivle om, at Herren leder enhver Sjæl, der tilsidst bliver frelst. Han opvækker ved sine hellige Engle rene Tanker og hellige Forsætter i vor Sjæl og styrer de ydre Begivenheder saaledes, at ethvert Menneske under forskjellige Livsforhold og deres forskjellige Paavirkninger netop kan vælge det, der fører ham paa Frelsens Vej. Det er en god Ting baade for gamle og unge at lade sig lede af Herren, at følge ham villigt, hvor han fører dem.

Andet Kapitel.

Udvandringen til Amerika.

Tilsidst besluttede jeg tilligemed mine Forældre og Søstre at rejse til Amerika. Dette var ikke saa let gjort i Aaret 1855 som nu. De Dampskibe, som dengang befordrede Passagerer, var kun faa, og Omkostningerne ved at rejse pr. Dambaad meget høje. I det hele taget stod Samfærdselsmidlerne dengang langt tilbage for de nuværende. De Vanskeligheder, som da skulde overvindes, var større end nu til Dags; men ikke desto mindre besluttede vi os til at rejse. Fader solgte sit Hus i Byen til en god Pris, saa han derved erholdt tilstrækkelige Rejsepenge og desuden blev sat i Stand til at kjøbe et Stykke udyrket Land i det fjerne Vesten.

Moder og jeg var mest interesserede i denne Flytning, fordi vi begge saa, at Faders Tilbøjelighed for Spirituosa tiltog Dag for Dag. Hans Helbred blev stadig svagere, og vi vidste, at den Ejendom, han nu besad, af denne Grund inden ret mange Aars Forløb vilde blive bortødslet til Drik, saa det vilde være bedre at sælge nu, medens vi kunde faa tilstrækkelige Penge til at kjøbe et Stykke Land i Amerika. Fader syntes bedre om Landarbejde end om

sin Profession og samtykkede derfor i at udføre ovennævnte Plan. Da jeg dengang var tyve Aar gammel, ønskede jeg ved min Bortrejse at blive fri for Militærtjenesten. Jeg tænkte ogsaa en hel Del paa den Frihed, som man sagde mig raadede i de Forenede Stater. Uden Tvivl vilde det være herligt at komme til et Land, hvor en Person ikke behøvede at tage mere Hensyn til sin Foresatte, end denne fortjente det. Desuden nærede jeg det Ønske at højne mit moralske Sindelag, og naar jeg kom bort fra mine nuværende Kammerater, mente jeg, at der vilde være bedre Udsigter til, at dette kunde ske. Jeg havde læst meget om de store Urskove i Nordamerika og vidste, at enhver, som gik derhen for at rydde Land, maatte arbejde haardt, og jeg haabede, at saadant Arbejde fjernt fra al verdslig Tant vilde bidrage til, at man blev mindre letsindig.

I den nordøstlige Del af Wisconsin boede en Mand, med hvem vi var bekjendte, og vi besluttede, efter at have modtaget et Par Breve fra ham, at rejse derhen, hvor han boede. Jeg tog ikke Fejl i, at det haarde Arbejde der udviklede en renere og bestemtere Karakter hos et Menneske, men dersom jeg før min Ankomst dertil havde haft Anelse om, hvor haardt og opslidende dette Arbejde i Virkeligheden var, vilde jeg neppe have prøvet derpaa.

Forberedelser.

Vi solgte nu alt, hvad vi ikke ønskede at tage med, pakkede Resten i Kasser og kjøbte saa Billetter med et Sejlskib fra Hamburg til New York. Jeg maatte skrive til Hamburg og bestille Billetter nogen Tid før Skibets Afgang; dernæst indrykkede jeg i Bladene en Bekjendtgjørelse om, at vi rejste til en bestemt Tid, og tilbød at være Fører og

Vejleder for dem, som maatte ønske at følge med os. Vi var ialt atten Personer, som da forlod vor Fødeø.

Alle disse Forberedelser og Paabegyndelsen af en lang og farefuld Rejse anskueliggjør den levende Tro og Tillid, som vi altid bør have til Guds vejledende og beskyttende Forsyn. Vi havde aldrig set Amerika og heller aldrig talt med nogen, som dengang var vendt tilbage derfra; vi havde kun læst nogle faa Beretninger i Blade og Breve om dette Land, og stolende herpaa drog vi ud og vovede Livet. Dette var sand Tro — en fast Overbevisning om de Ting, som endnu ikke var set; og denne Overbevisning var grundet paa, hvad andre gjennem Blade og Breve havde fortalt os, netop saaledes som sand Kristentro maa være grundet paa den guddommelige Aabenbaring gjennem hans Ord om Landet hinsides, det vi endnu ikke kan se med vore legemlige Øjne. Men alt, hvad vi ved om det dejlige Land hinsides, har vi fra ham, der ved sin Himmelfart gik bort for at berede hver den, som ønsker at følge ham, Sted i sin Faders Hus med de mange Boliger; og dersom vi blot fæster ligesaa megen Lid til hans Vidnesbyrd, som vi gjør det til en god Vens, der opholder sig i et langt bortliggende Land, skjønt vi aldrig har set det, han taler om, saa har vi gode Udsigter til engang ved Guds Naade at naa ind i den himmelske Stad.

Der kan du nu se, kjære Læser, hvordan Haabet kan opflamme Emigranter; Haabet skabes af deres Ønsker og Forventninger; de ønsker nemlig at komme til et bedre Land, og de forventer ogsaa, at dette skal ske. Idet de helt hengiver sig i dette Haab, river de sig løs fra Venner og Ejendomme, trodsende Rejsens Farer og Besværligheder.

Hvad andet opretholder deres Mod under alle Prøvelser og Vanskeligheder end netop Haabet om at naa et bedre Land? Og for Flertallet af dem lykkes dette. Dog, de Skuffelser, der maatte møde dem under disse Omstændigheder, forinden de naar det forønskede Maal, har de sjælden været forberedte paa at tage imod. Mange i dette paa Frihed og Velsignelser saa rige Land faar en haard Skole at gaa igjennem, i Særdeleshed naar de medbringer Vindesyge og indgroede syndige Vaner. Deres Liv paa denne Side af Oceanet vil blive formørket af Syndens Skygge ligesaa meget som, ja maaske mere, end det allerede var det paa hin Side af samme.

Ingen saadanne Skuffelser har mødt dem, som faar en levende Tro paa Gud ved Jesus Kristus. Dersom vi nogensinde naar det himmelske Land, hvilket Herren har lovet dem, som elsker ham, vil vor Tro blive til Beskuelse og vort Haab til Lyksalighed; thi Glæden i dette Land vil langt overtræffe alle vore største Forventninger. Hvorfor skulde vi da ikke opøve og udvikle en saadan Tro og Tillid, saa vi kan finde Hvile i ham, der er Vejen, Sandheden og Livet?

En lang Rejse.

Efter at vi havde naaet Hamburg, indskibede vi os paa et Sejlskib. Dette var slet ikke saa lille, men kunde, hvad Størrelse angaar, ikke sammenlignes med de vældige Dampskibe, der i vore Dage gaar tværs over Atlanterhavet. Kun faa Dampere gjorde dette dengang, og Rejsen med dem var meget dyr, saa vi foretrak at gaa med Sejlskib. Passagerernes Antal var mellem 3 og 400. Vi havde Billetter til anden Klasse, og Kahytten hertil var bygget

paa Dækket. Her havde vi god frisk Luft og var kun tyve Personer til at dele denne. Naar det blæste haardt, blev mange af Passagererne søsyge. Jeg var ligesaa godt tilpas paa Søen som paa Landjorden; men min stakkels Moder maatte forblive i Køjen hele seks Uger; hun spiste saa lidt, at det syntes at være aldeles utilstrækkeligt til at holde hende i Live.

Spisesalen var under Dækket midtskibs. Enhver Familie maatte hente deres Maaltid Mad fra Kjøkkenet (Kabyssen), som var forud. Dette var meget besværligt, naar Skibet slingrede i høj Sø og hev meget over til Læ i stærk Blæst. Folkene var da udsatte for at falde og spilde den Mad, de havde hentet. Kaptejnen bestemte sig til at gaa nordenom Skotland. Han troede, at Vinden vilde falde mere gunstig, naar han valgte denne Rute, men heri blev han saavelsom Passagererne skuffede. Vi mødte en hel Mængde Isbjerge og var flere Gange i Fare for at løbe paa dem. Dette er ofte Tilfældet, saa snart man naar over til Newfoundlandsbankerne, hvor der altid hersker Taage, da Dampen fra den varme Golfstrøm fortættes i den kjøligere Luft; desuden kan man aldrig være tryg i Nærheden af en saadan Iskolos, da dens underste Del, ved at den kommer ind i den varme Golfstrøm, smelter, hvorved den saa pludselig kan vælte sig rundt og knuse alt, hvad den rammer.

I 42 Dage varede Rejsen. Vinden blæste undertiden ret stærkt, og saa blev der igjen et saadant Vindstille, at vi ikke kunde komme af Stedet. En slig Rejse er helt anderledes end som nu at gaa over Atlanterhavet i et Tidsrum af 7 til 10 Dage. Førend vi naaede New York,

sprang Skibet læk, og mange af Passagererne maatte arbejde ved Pumperne hver Dag. Nogle af dem sagde, at vi vilde snart gaa tilbunds; de klagede over Skibet, at det var gammelt og raaddent, og sagde, at vi aldrig vilde naa Amerika. Denne Klagen og Knurren havde ingen Indflydelse paa mig; jeg tænkte, at dersom vi arbejdede trofast ved Pumperne, kunde der ikke være Tvivl om, at vi velbeholdne kom i Land; thi vi stod jo alle i Guds Haand. En Person kunde ligesaa godt dø paa Landjorden som paa Havet; jeg kunde ikke se nogen Forskjel herpaa, og det skete ikke uden Guds Vilje, saa jeg var hele Tiden ved godt Mod. Folk tror altid at der er en saa stor Forskjel paa at dø ung og at dø gammel; men hvad er denne dødelige Tilværelse uden en Skygge? Enten vi dør i Tyverne eller i Tredserne (Sekstierne), vil Livet dog forekomme os som en Drøm. Apostelen taler sandt, naar han siger: „Thi hvad er eders Liv? det er jo en Damp, som er tilsyne en liden Tid, men derefter forsvinder.“ Jak. 4: 14.

Den eneste Værdi af dette Liv er den, at der gives os Lejlighed til at forberede os til at modtage det, som er bedre: det evige Liv. Dette er alene noget værdifuldt. Det jordiske Liv er kun en Skygge; Døden kan krydse vor Livsvej her til enhver Tid, men naar de opstandne hellige træder ind i den evige Verden, vil ingen Dødsskygge nogensinde formørke deres Herligheds Vej.

Fra New York tog vi til Chicago pr. Jernbane, men Emigranttogene gik kun langtsomt Aar 1855. De kjørte, som Godstog gjør det nu til Dags. I Chicago blev vi bragte til et Logihus, og her, ligesom siden paa lignende Steder, vilde de ikke sige os, naar Damperne afgik til

vort Bestemmelsessted; de prøvede øjensynlig paa at beholde os saa mange Dage som muligt for at faa vore Penge. Tilsidst kom vi da ombord i en Damper, der gik til Milwaukee, hvor vi ogsaa blev holdte tilbage adskillige Dage. En af disse Dage var den fjerde Jul (Amerikas Frihedsdag). Saadanne frygtelige Demonstrationer, som vi saa den Dag, havde endnu ingen af os nogensinde overværet. Mange Folk kom til Skade herved, og vi kunde ikke begribe, hvad det kunde være for en Frihed, der blev højtideligholdt paa en saa vild og dumdristig Maade. Endelig kom vi ombord i en Damper, som gik til Manitowoc, Wisconsin.

Langsom Rejse tillands og tilvands.

Her fik vi to Par Trækstude for at bringe os 22 Mil videre frem til Byen Denmark, Brown County. Vi troede, at det vilde være en let Sag at naa til dette nye Danmark; men vi havde i saa Henseende taget meget fejl. Den anden Dag naaede vi vort Bestemmelsessted, og paa Vejen dertil maatte vi klatre op ad stejle Høje og vade igjennem adskillige Strømme. Min Moder kunde ikke gaa saa rask som vi andre, og Vognen var belæsset med vort Flyttegods, saa jeg forblev bagved for at hjælpe hende at komme frem; undertiden maatte jeg bære hende paa min Ryg over Strømmene. Denne Rejsemaade var meget forskjellig fra den i et civiliseret Land, hvor Vejene var holdte i den bedste Orden. Et Sted mødte vi en hel Trop af Indianere bevæbnede med Bøsser og Tomahawker (Haandøkser). Nogle af dem var tilhest. De iagttog os skarpt, og jeg holdt virkelig ikke særdeles meget af deres Udseende, men de gjorde os dog ingen Fortræd.

Da vi naaede vor Rejses Maal, flyttede vi ind i en lille daarlig Hytte, som overlodes os til Beboelse af en Nabo, indtil vi kunde bygge os et Hus selv. Det var en Brædehytte, og Lejligheden bestod kun af ét tomt Værelse. Gulvet var vort Sengested, og naar det regnede, løb Vandet uhindret gjennem det utætte Tag. Saaledes saa vort første Hjem ud i det saa højt lovpriste Amerika. Dette var meget forskjelligt fra de Lovsange, som vi i det gamle Land havde hørt om Amerika — om hvordan Sølvet og Guldet laa paa Jordens Overflade eller blinkede som rige Aarer tilligemed Ædelstene, Diamanter og andre Skatte i Bjergene — eller om Amerikas herlige Skove, der var fulde af ypperligt Vildt, om dets sølvklare Kilder og majestætiske Vandfald o. s. v. o. s. v. Naa! Guld og Sølv fandt vi da intet af, men af Skove var der en Overflødighed, og vi bragte ofte Vildt hjem derfra ved Hjælp af vore Bøsser.

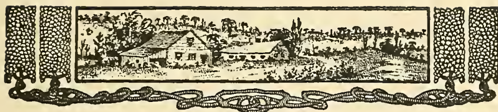
Som Nybyggere paa Regjeringsland.

I dette Nabolag kjøbte min Fader 80 Acres Skovland med Træer, der kunde afgive svært Tømmer; han fik det hos Regjeringen til en Pris af $1.20 pr. Acre. Her havde aldrig nogen prøvet paa at opdyrke en Fodbred Land, og der gaves os her en rig Lejlighed til at vise vore Kræfter og forsøge vor Dygtighed til at frembringe Føde og Klæder af den gamle Moder Jord. Den nærmeste By, Green Bay, laa atten Mil herfra. I Nærheden af vort Hjem maatte vi selv sørge for Vej; men efter at have rejst noget paa denne Maade kom vi ud paa en gammel Vej, der var hugget gjennem den store Granskov adskillige Aar tidligere til

Brug for Soldaterne. Ved Tøbrud om Foraaret og under Efteraarsregn kunde ingen komme frem paa denne Vej for Dynd og Mudder; høje Graner stod desuden som en Mur paa begge dens Sider, saa kun en enkelt Solstraale engang imellem skinnede ned paa den; og det varede derfor længe, inden den blev saa tør, at den kunde passeres af vejfarende.

Naar vi behøvede Varer fra Butikken, maatte vi gaa igjennem Granskoven og bære hjem paa vor Ryg, hvad vi manglede. Paa Steder laa der gamle Træer ved Vejkanten. Paa disse gik vi saa og hoppede fra det ene til det andet for at undgaa Mudderet, saa godt som dette lod sig gjøre. Kun paa to-tre Steder af denne ensomme Vej boede Nybyggere. Vore Naboer boede alle i nogen Afstand fra os, og de var vore Landsmænd.

Vi maatte betale 50 Dollars i Guld for en almindelig god Ko og ni Dollars for en Tønde Rugmel. Sælgeren var meget villig til at tage imod vore Penge; men naar vi solgte noget, maatte vi tage Varer som Betaling derfor. Man kan vel forstaa, at under slige Omstændigheder vilde vore rede Penge snart slippe op, og at vi var nødt til at leve meget tarveligt.

Tredje Kapitel.

Livet i Yderskoven.

Livet paa Ydergrænserne af Civilisationen er ikke saa tiltalende. Der gives meget faa Bekvemmeligheder. Folk maa nøjes med daarlige Huse, simpel Kost og tarvelige Klæder. Under deres daglige Arbejde var mange helt pjaltede, og Tøjet var saa iturevet, at man kunde se det bare Skind flere Steder. Andre havde en Moder, som kunde lappe deres Klæder, og hun syede saa Lapper af Tøj af mange forskjellige Kulører paa Hullerne. Saaledes var de Klæder, jeg gik i; men jeg syntes bedre herom end at gaa med Hullerne.

Bygning af et Hus.

Det første, vi maatte have, var et Hus til at bo i. Efter at Landet var kjøbt, havde vi nok af Tømmer, som vi fældede for deraf at bygge et Blokhus. Der var ingen Savmølle i Nabolaget; men vi fik to Mænd til at save Bræder nok til Gulv og Plankebeklædning. Saa kom Naboerne sammen for at hjælpe os, og Huset blev rejst.

Derefter lavede vi Spaaner til Taget, kløvede Blokke

af Lindetræ til Gavl, Sengested og Borde. Vi savede nogle Stykker af en tyk Stamme til at sidde paa, og lidt efter lidt kom vi saa vidt, at Fader kunde lave en Stol med fire Ben og jeg en med tre. Da vi tilsidst flyttede ind i Huset, var vi meget taknemmelige over at have Tag over Hovedet.

Besøg af Indianere.

Der var nok af Indianere rundt om os og ligeledes meget Vildt. Undertiden kunde en Flok smukke Dyr paa 10 til 12 Stykker gaa lige forbi vort Hus. Vi mødte ogsaa lejlighedsvis Bjørne i Skovene den første Vinter, og ikke saa faa Ulve blev set. Hen paa Foraaret plantede Fader og jeg Kartofler (Poteter) imellem Træstubbene. Engang kom tre-fire høje, magre Indianere og saa paa os. Idet de lænede sig paa deres Bøsser, lo de ad os: Tehe, tehe! Jeg formoder, de lo, fordi den hvide Mand vilde være taabelig nok til at arbejde saa haardt. Men da Vinteren kom, fik Piben en anden Lyd; saa kom de hyppigt til vor Dør og klagede: „Indianer sulten!" Vi satte da et Fad fuldt af Kartofler for dem, hvorover de var meget taknemmelige. Der blev ikke én Kartoffel tilbage i Fadet. Alt, hvad vi satte for dem, spiste de, men gjorde os aldrig nogen Fortræd. Squaw'erne (Hustruerne) var de farligste. Naar de kom til et Hus, hvor ingen Mandfolk var hjemme, forlangte de at faa, hvad de bad om; ja i nogle Tilfælde tvang de endogsaa Kvinderne til at trække deres Klæder af sig og give dem disse.

Det var haardt Arbejde at rydde et Skovland, der var bevokset med store Træer, hvoraf man kunde faa svært Tømmer. Jordbunden var heller ikke videre god. Fa-

der kjørte med Okser 50 Mil til Neenah for at faa Skjøde paa Landet og kjøbte med det samme to Bushels god Hvede. Denne blev ikke saaet før i Juni, og da den høstedes, gav den fire Bushels til at fodre Svinene med. Vi havde intet Forspand selv, og naar vi fik Hjælp af vore Naboer, maatte vi gjøre to Dages Arbejde for hver Dag, vi havde deres Okser. Det værste var, at vi maatte vente med vort Arbejde, indtil deres var færdigt, og det trak langt hen i Saatiden, før vi kunde faa nogen Sæd i Jorden. Den bedste Høst, vi fik, var Kartoflerne og noget Havre til at fodre Køerne med gjennem Vinteren. Da Efteraaret kom, maatte vi kjøbe vort Korn, og jeg maatte undertiden bære det en og en halv Mil paa min Ryg til Møllen for at faa det malet. Engang maatte jeg vente saa længe paa det, at jeg sov i Møllen den Nat.

Rydning af Land.

Naar vi havde mange Træstammer, som skulde rulles sammen i Hobe, fik vi Naboerne til at hjælpe os med to-tre Spand Okser. Det sværeste Tømmer blev lagt i Bunden med Grenene og Kvistene ovenpaa. Nogle af disse Hobe kunde være ligesaa høje som en Mand. Vi stak Ild i Toppen af Hobene. Naar dette var gjort, skulde de passes to-tre Dage. Det var nødvendigt at anvende en Del af Natten til dette Arbejde, men vi sørgede aldrig herover, saa glade var vi ved at blive Tømmeret kvit. Det var et smukt Syn ved Nattetid at se 10 til 12 store Hobe brænde. Det lignede Ødselhed at brænde saadanne smukke Almestammer og andet nyttigt Tømmer; men Byen og Savmøllen, hvor det kunde bruges, var saa langt borte, at det ikke kunde betale sig at føre det derhen. Vi arbejdede

da haardt med at ødelægge, hvad andre gjerne vilde have bevaret. Om Natten drømte jeg, at jeg var i Helvedes Ild, og jeg følte ordentligt, hvor den brændte mig. Da jeg om Morgenen saa paa mine Haandled og Hænder, var de dygtigt ophovnede; mit Ansigt var saa opsvulmet, at jeg neppe kunde aabne Øjnene. Det var Moskitoerne, som havde stukket mig. De plagede os ligeledes, naar vi arbejdede i Skoven; den Slags kjendte vi ikke til hjemme i Danmark.

Min ældste Søster giftede sig og flyttede tre Mil bort til en anden Farm; men min yngste Søster forblev hjemme og hjalp mig ofte med at kløve Træstammerne eller rulle dem sammen i Hobe til at brændes. Sommetider gik hun med mig og hjalp mig at bringe en Bushel Kartofler hjem. Hun arbejdede trofast og var helt rask og sund. En Økse lærte hun at haandtere særdeles godt.

Hvor forskjelligt var dog ikke dette fra Bylivet ig fra at føre Pennen paa et Postkontor! Jeg havde aldrig set saadanne langskaftede Økser før, og naar jeg prøvede paa at svinge dem, var det vanskeligt at ramme det samme Sted paa Træstammen hver Gang. Fader havde derimod brugt Øksen noget i tidligere Dage, saa han skjændte og sagde: „Du tosser din Tid hen." Dette saarede min Stolthed, og jeg besluttede snarest muligt at lære, hvorledes jeg skulde haandtere en Økse. Mine Hænder blev fulde af Vabler og Armene trætte; men det lykkedes tilsidst. Hvad jeg manglede i Styrke, søgte jeg at indvinde ved Behændighed. Jeg kom saa vidt, at jeg kunde arbejde ligesaa godt som en Mand, der var meget større og stærkere end mig.

I det andet Aar kjøbte vi et Spand gamle Trækokser,

der var skindmagre; men min Fader var meget glad ved dem. En Dag, da vi pløjede mellem Træstubbene, løb Ploven fast imellem Ælmerødder og Stene. Den gik i Stykker, og nu var gode Raad dyre; thi det nærmeste Sted, hvor vi kunde faa den repareret, laa atten Mil borte. Det var om Foraaret, og Vejen var ikke til at passere med Vogne. Fader lagde da Ploven paa en Haandslæde og trak denne igjennem Mudderet til Neshotta, hvor min Svoger arbejdede som Grovsmed. Efter tre Dages Forløb vendte Fader tilbage med Ploven istandgjort. Det kan vel indses, at Folk under saadanne Omstændigheder ikke kunde gjøre svært megen Fremgang. Men én Ting er vist, at mine Tanker i det gamle Land om, at det haarde Arbejde i Nordamerikas ensomme Urskove vilde gjøre mig mere fornuftig og besindig, fuldtud havde været rigtige.

Paa den ene Side af vort Land voksede nogle Grantræer, der afgav udmærket Materiale til Tagspaaner. Vi fældede da en Del, savede Stammerne i Blokke og bragte disse hjem. Vi lavede en Slags Høvlemaskine og en Ramme til Maal. Dagligstuen (denne var ud i et med Kjøkken og Sovekammer) blev taget til Værksted for Spaanfabrikationen, og Moder indvendte intet herimod, da vi trængte saa haardt til Mel og andre Fornødenheder til Livets Ophold. Vi arbejdede haardt for at faa et helt Læs Tagspaaner. Det var tidlig paa Vinteren, og jeg kjørte 22 Mil til Manitowoc i Følge med to andre Vogne. Vi tog afsted om Aftenen og kjørte hele Natten. Saa solgte vi vore Tagspaaner; dog kunde vi ikke faa Penge for dem, men maatte tage andre Varer fra Butikken i Bytte,

Haandlavede Tagspaaner.

hvilket vi maatte være glade ved, da vi trængte dertil. Om Eftermiddagen og følgende Nat kjørte vi hjem. Vi kjørte om Natten, da vi ikke havde Penge til Nattelogis i Byen.

Engang da vi tog affted, var Fader med. Der var ingen Sne, men Jorden var stivfrossen. Alligevel gik Isen itu under Hjulene, naar vi kjørte over Vandpytterne eller over en lille Bæk, saa vi kom kun langsomt frem. Paa denne Tur gik der Frost i mine Tæer. Jeg vidste ikke, hvad dette havde at betyde, og trak ikke Støvlerne af, før Fødderne var optøede igjen. Da var de helt sorte og smertede mig skrækkeligt. Alligevel kom de sig atter efter en lang Tids Forløb. Denne Gang overnattede vi i Neshotta, hvor min Søster og hendes Mand var flyttede hen. Vi tog Affted om Aftenen og kjørte hele Natten for at komme hjem. Fader sad paa Vognen med en Flaske Brændevin i Lommen. Han bød mig engang en Slurk deraf, men jeg vilde ikke smage derpaa. Da vi var fire Mil hjemmefra, blev jeg saa træt og søvnig, at jeg gjerne havde lagt mig ind i et aabent Skur, der stod ved Vejen, for at hvile et Par Timer. Hvis jeg havde gjort dette, vilde jeg rimeligvis været frosset ihjel. Fader vidste dette og tilskyndede mig til at kjøre videre. Jeg fulgte hans Raad, og vi naaede hjem Kl. 4 næste Morgen. Aldrig har noget før forekommet mig saa kosteligt som dengang at komme ind i en varm Stue og faa noget varmt at spise og drikke.

En Vinter arbejdede jeg nogen Tid i Granskoven og

min Søster ligeledes, idet hun hjalp til med at koge Mad til Mændene. Formanden var Irlænder ligesom de fleste af Folkene. Det var meget slette Mennesker, der drak Spiritus, som om det havde været Vand; engang havde de en hel Tønde deraf. De var meget ugudelige og førte altid simpel og lav Tale. Jeg drak aldrig med dem, men søgte at udføre mit Arbejde paa bedste Maade og undgik at fornærme dem. Min Bestilling var at hugge Vej for Oksevognene igjennem Skoven og hjælpe at læsse. Saa skulde jeg ogsaa kløve Brænde til Kjøkkenet og til at opvarme Skuret, hvor Folkene sov. Hertil brugte vi en Mængde Træ, mest savet og kløvet i mindre Klodse. Vi fik bygget et Ildsted af Sten delvis belagt med Ler. Skorstenen var saa vid, at fire Mænd kunde komme derigjennem jævnsides.

Arbejde i Granskoven.

I dette Blokhus sov vi paa Hylder (i Køjer), den ene over den anden. Enhver gik fuldt paaklædt tilsengs, fordi Vejret var saa koldt, og Sprækkerne i Husets Vægge var saa store, at vi kunde faa en Arm der igjennem mange Steder. De fleste af Mændene havde en stor Hue trukket ned over Ørene, naar de gik i Seng. Ofte gik der Ild i Soden i Skorstenen, naar vi var komne til Ro, og det brændte heftigt; men det syntes da ikke, at nogen havde altfor stort Hastværk med at faa den slukket.

Paa Prærien.

Det følgende Efteraar drog jeg tilligemed to andre Mænd afsted 70 Mil til Ripon Prærie i Wisconsin, hvilket var den, der laa vort Opholdssted nærmest. Det tog os tre Dage at komme derhen. Om Natten maatte vi sove paa

Jorden, men alligevel naaede vi vort Bestemmelsessted sunde og raske og fik snart Arbejde i Høstmarken. Skjønt jeg ikke var meget vant til dette Arbejde, fik jeg lettere en Plads end dem, der ikke talte saa godt Engelsk; mange fik af den Grund mindre Betaling end mig, uagtet de var dygtigere til dette Arbejde, fordi de ikke forstod, hvad der blev sagt til dem.

Efter at Høsten var forbi, slog jeg flere Uger Græs i en Mose. Her maatte jeg drikke Mosevand hver Dag og gaa med vaade Fødder. En Søndag fik jeg om Formiddagen et heftigt Anfald af Feber. Jeg rystede over hele Kroppen, og mine Tænder klaprede i Munden. Jeg kjendte godt denne Sygdom fra gamle Danmark, og da jeg hadede at plages af den ret længe, brugte jeg en Hestekur, som ingen Læge vilde have anbefalet. Den næste Dag arbejdede jeg igjen som sædvanligt, og jeg har aldrig havt Koldfeber siden.

Det første Bekjendtskab med Spiritister.

Ved den Tid var jeg bleven en vantro. Jeg troede paa en almægtig Skaber og et Liv efter dette, men jeg havde overtalt mig selv til at kaste al historisk Tro paa Kristus overbord. Jeg troede ikke engang, at der havde eksisteret en saadan Person, og forsøgte paa forskjellig Maade til at overtale andre til at tro det samme. Jeg holdt af at disputere med Præsten og syntes, at det var herligt, naar jeg i et eller andet Emne rigtig kunde kjøre ham fast. Det var slet ikke smukt af mig, men jeg kjendte ikke bedre dengang.

Her boede en gammel Skotlænder i et Blokhus, hvor Prærien var udyrket. Han var Pebersvend og havde væ-

ret Prokurator i det gamle Land, men tjente nu sit Ophold ved haardt Arbejde. Han indledede Bekjendtskab med mig og fortalte mig sine Oplevelser med visse Aander, der kom og bankede paa hans Blokhus om Natten. Han forsikrede, at Aanderne vilde føle sig overordentlig tiltrukne af mig, og indbød mig til at komme og blive hos ham en Nat for at tale med dem. Jeg tænkte, at det, han fortalte, ikke var andet end Indbildning; men jeg havde dengang Lyst til al gjøre Nar af alt, derfor gik jeg. Omtrent Kl. 11 hørte jeg noget ligesom en Træpikker (Fugl af Spætteslægten, der banker paa Træstammerne med Næbbet for at fange Insekter) oppe paa Taget. Snart hørtes det inde i Huset, snart over vore Hoveder, snart under Sengen. Tilsidst flyttede denne Banken, eller hvad det nu var, sig hen til en lille Hylde ved Fodenden af Sengen. „I Nat," sagde han, „er Aanderne rigtig godt oplagte til at svare." — „Hvor kan du vide det?" spurgte jeg. „Jo, kan du ikke høre, hvor fornøjede de banker?" — „Hvorledes banker de da, naar de er i slet Humør?" — „De slaar haardt og langsomt."

Han gjorde dem da Spørgsmaal og sagde, at to Slag betød Ja og ét Nej. Siden lod han dem stave Ord ved at slaa bestemte Antal Slag for hvert Bogstav i Alfabetet. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde sige til alt dette, og troede, at det var ham selv, der gjorde denne Støj med Fødderne; men da jeg passede meget nøje paa hans Bevægelser med disse, kunde jeg ikke opdage noget i saa Henseende. Saa opfordrede han mig til at gjøre Aanderne Spørgsmaal, og jeg syntes, at jeg helst maatte henvende mig til dem paa mit Modersmaal, da jeg vidste, at Skotten ikke forstod

dette og følgelig heller ikke kunde svare fornuftigt derpaa. Jeg spurgte da flere Gange og fik Svar. Nogle passede rigtig godt, andre slet ikke, og atter andre vidste jeg var usandfærdige, saa jeg tænkte, at hvis de var Aander, var det ikke af en paalidelig Slags; men jeg forundrede mig alligevel over det skete.

Da det blev Dag, og Skotten var gaaet, undersøgte jeg enhver Ting omkring og i Blokhuset for at se, om der ikke var et elektrisk Apparat eller en anden Mekanisme, der kunde frembringe Lyden. Denne Undersøgelse var meget let gjort, da der kun var ét Værelse og næsten intet Bohave. Et Sengested, en gammel Kakkelovn og en Kasse, der var laaset, et Par Stole, et lille Bord og en Whiskeydunk i en Krog var alt, hvad Blokhuset indeholdt. Denne Undersøgelse bragte intet for Dagens Lys.

Siden fortalte Skotten mig en hel Del om den anden Verden, hvilket Aanderne havde lært ham. Han sagde, at en Nat stod en af Aanderne foran hans Seng, hvorover han blev meget urolig. Han spurgte Aanden, hvad han skulde gjøre for at blive rig, og Svaret blev stavet: S-t-j-æ-l! Han spurgte da, hvad Aanden hed, og Navnet blev stavet: L-u-c-i-f-e-r. Jeg tænkte, at Aanden sagde Sandhed den Gang. Først vidste han ikke, hvorledes han skulde blive den ubehagelige Gjæst kvit, men saa udbrød han: „I Jesu Kristi af Nazarets Navn byder jeg dig at gaa!" hvorefter Aanden pludselig forsvandt, idet den slog Døren i efter sig med et tordnende Brag. Jeg har kun denne Historie fra Mandens egen Mund, men jeg har aldrig truffet ham i en Usandhed i andre Henseender. Han var en meget fornuftig og besindig Mand.

Sent paa Efteraaret vendte jeg tilbage og fik Arbejde i en Savmølle i Neshotta. Her havde min Svoger en Smedje og arbejdede for Kompagniet (Handelsselskabet). Næsten alle, der arbejdede i denne Mølle, var slette og ugudelige Mennesker. Der var nogle Tyskere i Nabolaget, og undertiden talte en Præst i Skolehuset. Han var Metodist og prædikede paa Tysk. Jeg bivaanede hans Møde en Aften. Hans Prædiken gjorde intet særdeles Indtryk paa mit Sind, men han talte meget alvorsfuldt. Bibelen havde han foran sig, men brugte ingen Optegnelser. Han anførte en hel Del Skriftsteder udenad. Dette forbausede mig; jeg kunde ikke forstaa, hvorledes Manden kunde erindre alle disse uden at se i Bibelen.

Arbejde i en Savmølle.

Grunden, hvorfor jeg overtog saadant Arbejde, var, at vi skulde betale Renter af laante Penge samt Skat. Min Fader var ikke stærk af Helbred, og han kunde ikke skaffe disse Penge. Vi havde intet at sælge, som kunde indbringe dem, saa jeg arbejdede haardt og sparede, hvad jeg kunde, for at hjælpe mine Forældre.

Arbejde paa Gaden.

Ved Foraarstid næste Aar tog jeg til Manitowoc og fik Arbejde med at grave igjennem en Høj (Bakke), hvor der skulde anlægges en ny Gade. Her arbejdede jeg mest sammen med Tyskere og Irlændere. Hver Dag var jeg Vidne til Arbejdernes upassende Opførsel. Mange af dem arbejdede ret hurtigt, naar Formanden saa paa dem, men naar han vendte sig fra dem et Øjeblik, brugte de deres Skovle saa langsomt og skjødesløst, som jeg aldrig før har set nogen gjøre det.

Daglønnen var lav dengang i den Del af Landet. Ingen af os fik mere end $1.25 om Dagen. Jeg logerede hos en Nordmand, der havde en Beværtning. Her var jeg omgivet af drikkende og bandende Mennesker; undertiden skjændtes og sloges tillige Mand og Hustru. De levede meget ulykkeligt sammen, skjønt de besad en lille Ejendom. Jeg sov tillige med flere andre i et stort Forværelse. En Nat omtr. Kl. 11 vaagnede jeg og saa Værten sidde ved min Seng med en lang Slagterkniv i Haanden. Dette gjorde intet behageligt Indtryk paa mig; men jeg tænkte, at han ikke havde nogen Grund til at gjøre mig Fortræd. Jeg antog, at han havde ondt i Sinde mod Konen, og vendte mig om paa den anden Side for at sove. En anden Nat vaagnede jeg ved, at en Svolstik blev strøgen, og saa da en Mand i Midten af Værelset snige sig afsted paa Hosesokker. Han var en slet udseende Person, og jeg vidste, at han var en Tyv. Undertiden var Uhre og lignende Ting bleven stjaalne fra de logerende. En gammel Mand i den nærmeste Seng vaagnede ogsaa og skjældte frygteligt, saa den fremmede skyndte sig bort.

Paa dette Sted havde jeg haardt Arbejde og slet Selskab hver Dag, men Nødvendigheden af at tjene lidt Penge tvang mig til at blive. Jeg forsøgte at undgaa den daarlige Indflydelse heraf, og denne Bestræbelse ledede til en god Forandring, hvorom jeg skal fortælle i næste Kapitel.

Fjerde Kapitel.

En Afholdsbevægelse.

Den Afholdsbevægelse, jeg her vil tale om, var kun lille og angik, saa vidt jeg ved, kun én Person; men den var en stor Forandring for mig, da den ledte mig ind paa en bedre Vej og i en bedre Omgangskreds, end jeg havde haft forhen. Afhold i alle Ting bliver anbefalet i Skriften, og det fører nødvendigt til et lykkeligt og nyttigt Liv. Total Afholdenhed fra Spiritus hjælper højlig et Menneske til at komme ind paa en god Vej, fordi det giver Kraft til at overvinde Hundreder af Snarer og Fristelser. Det faar den enkelte til at gaa bort fra den Vej, hvorpaa Millioner gaar ind til Skam, Fattigdom, Forbrydelse og Ødelæggelse, en elendig Tilværelse og en tidlig Død.

Advarsel om at fly Faren.

Efter at jeg kom til Amerika, undgik jeg endnu omhyggeligere Brugen af stærk Drik, skjønt jeg ansaa det for fuldkommen ret at bruge lidt deraf. Jeg gjorde mig megen Umage for at holde mig vel forvaret. Pengene var knappe, Lønnen lav, Levnetsmidlerne dyre, og de daglige Livsfornødenheder til vort Hjem skulde betales. Her var

Skatter og Renter at betale, foruden andre Udgifter. Farmen indbragte forholdsvis kun lidt de første tre Aar. Det var derfor ønskeligt, om jeg kunde spare mine Penge istedetfor at ødsle dem bort til stærke Drikke baade til mig selv og andre. Jeg havde aldrig læst en Traktat om Afholdenhed i mit Liv, heller aldrig havde jeg hørt noget Menneske tale til Gunst herfor. Alle, som berørte dette Emne indenfor min Hørevidde, lovpriste det at drikke Spiritus; men jeg kom til det Resultat, at Totalafholdenhed var den eneste sikre Grund at staa paa, den Side, hvor man var tryg og vel forvaret; jeg besluttede, at jeg slet ikke vilde drikke Spiritus mere, og fra den Tid rørte jeg ingen stimulerende Drik.

Hvad der ledte til dette Skridt.

Medens jeg arbejdede i Manitowoc, vedblev jeg at bo i det samme Kosthus. Som det ofte er Tilfældet, var dette tillige en Beværtning. De fleste logerende var Nordmænd, der snart blev bekjendte med hverandre, drak sammen og spillede Kort. Om Aftenen samledes de i Beværtningen og trakterede hverandre med stærkt Øl og forskjellige stærke Drikkevarer. Denne Traktering var en fordærvelig og elendig Skik. Den forledte mange til at drikke og bortødsle deres Penge, hvilket de ikke vilde have gjort, hvis de havde holdt sig borte fra saadant Selskab. Jeg syntes, at det var meget bedre blot selv at tage et Glas, naar man ønskede det, hvilket jeg ikke gjorde meget ofte. Men saa længe man selv drak, kunde man jo ikke undslaa sig for at give „en Omgang“ (Drikkevarer Bordet rundt). Saaledes kom jeg til den Bestemmelse, at det var bedst at lade det helt være. Dersom jeg ikke drak

med selv, kunde ingen fordre, at jeg skulde traktere.

Mine Kammerater kaldte mig gjerrig o. s. v. paa Grund af dette Skridt, men jeg vejede Grundene for og imod med dem, og nogle erkjendte det berettigede i min Beslutning. For at fornøje dem tog jeg ofte min Violin og spillede noget for dem. Saaledes holdt jeg mig gode Venner med dem, skjønt jeg ikke drak med dem. Musik er en Stormagt til at fremme alt godt, naar den anvendes ret. Det er bekjendt, at selv Bjørne kan tæmmes ved den.

Hver Søndag Formiddag var det Skik at spille Kort og drikke med hverandre. Før jeg holdt op med at nyde Spiritus, tog jeg Del heri. Vi spillede ikke om Penge, men den, som tabte, skulde traktere (give en Omgang). Dette var en meget taabelig Skik. Vi havde arbejdet haardt hele Ugen for en lille Løn, og nu tossede vi vore Penge og Tid bort til ingen Nytte. Dette hjalp mig til at afstaa fra Drik og Kortspil, og jeg undflyede saaledes baade slette Tilbøjeligheder og slet Selskab.

Med Brugen af stærk Drik følger Kortspil, Banden, Sværgen, Strid, Slagsmaal og mange andre Onder.

Gode Resultater af Afholdenhed.

Den, som aflægger denne Vane totalt, faar ikke noget med alt dette at gjøre. Somme Folk rejser til en By og kommer i Slagsmaal eller ser paa, at andre slaas, eller bliver dræbte; deres Penge bliver røvede fra dem, og de udsætter sig for alle Slags Fortrædeligheder og Kalamiteter, bare fordi de gaar paa Beværtningerne saa ofte. Andre tager til samme By og flytter fra den ene til den anden i adskillige Aar uden at høre eller se noget af den Slags. De bor fredeligt og drager afsted i

Fred, blot fordi de ikke har noget at gjøre med Beværtninger eller stærke Drikkevarer. De gode Resultater af Totalafholdenhed kan ikke overvurderes, og dersom et Menneske kan afstaa fra Drik og give Afkald herpaa uden nogen Opmuntring udefra, hvor meget lettere maa dette da ikke være for den, som belæres og opmuntres hertil paa hele sin Livsvej!

Guds gode Forsyn viste stor Kjærlighed mod mig i denne Henseende, og jeg var meget taknemmelig, fordi Herren ledte mig ind paa den rette Vej, da jeg ikke fandt en jordisk Ven, som evnede dette. Lykkelig er den, som lytter til Guds Aands sagte Stemme! Velsignet bliver dens Gang, som Guds gode Engle faar Lov til at lede; de vil altid lejre sig rundt om den, som de ledsager, og bevare ham. Mere sand Glæde findes i deres Selskab en eneste Dag end ved at nyde Verdens Glæder et helt Aar. Vil ikke du, kjære Læser, lade dig lede af dem paa Afholdenhedens, Fredens og Glædens Vej?

Anden Del.

Første Kapitel.

Omvendelse ved og uden Prædiken.

Nogle Mennesker bliver omvendte ved Ordets mundtlige Forkyndelse, andre ved Læsning. De, som er meget følsomme, gjør en Prædiken snarest Indtryk paa; de, som ikke er saa letbevægelige, foretrækker ved Læsning i Ro at kunne overveje Sagen og bliver snarest omvendte paa denne Maade. Læsning af gode Bøger — Bibelen er jo den fornemste — er altid en stor Hjælp for saadanne, som er villige til at vende sig til Herren.

Sand Omvendelse bevirker en stor og underfuld Forandring hos et Menneske. Det evige og himmelske, som han forhen ikke brød sig om, omfatter han nu med stor Interesse. Omvendelsen foregaar undertiden pludselig, til andre Tider mere langsomt. I de fleste Tilfælde har visse Aarsager faaet Indflydelse over en Person før hans Omvendelse, og han har taget Skridt i denne Retning. Totalafhold er saaledes et godt Middel til at bringe en Person ind i en gunstigere Omgangskreds og fremme hans Omvendelse. Det er sikkert, at Bibelens belærende og advarende Kald lettere vil finde Indgang hos den, der beflit-

ter sig paa at være afholdende, end hos den, der er sløvet og omtaaget af Drikkedjævelens stinkende Dunster.

I Efteraaret 1858 blev adskillige af os indbudte af en Nabo til at overvære et Bønnemøde. Jeg forstod ikke, hvad Manden mente hermed, kun dette, at vi skulde have en selskabelig Sammenkomst, og jeg gik for at glæde mig derved. En af Mandens Venner var kommen noget derfra for at besøge ham. Han var en streng Lutheraner og havde altid Lyst til at forsvare sin Tro. Den Mand, som indbød os, havde imidlertid været sammen med Presbyterianere, og fra dem havde han faaet Tanken om at holde Bønnemøde. Da han imidlertid ikke kunde bede bedre end sine Gjæster, blev Bøn her slet ikke omtalt. Om Aftenen sad vi i munter Samtale, drak et Par Kopper Kaffe og fyldte Værelset med Røgen fra vore Piber. Derpaa havde vi en livlig Debat vedrørende nogle Læresætninger i den lutherske Tro, særlig Konfirmationen. Siden prøvede vi paa at synge nogle Numre flerstemmig, saa godt vi kunde, i en stor Bog med Kirkemusik, som Manden havde, og saaledes endte vort første Bønnemøde.

Et besynderligt Bønnemøde.

Om Vinteren laante jeg nogle faa Bøger i vort Bibliotek i Byen. Blandt disse var en religiøs Fortælling kaldet „Ironthorpe". Denne handlede om en Kjøbmand, som blev omvendt og forlod sit Hjem og sine Venner for at føre et ydmygt og gudhengivent Liv. Han rejste til en Nybygd, hvor Folk var fattige og ikke havde Evne til at lønne en Præst. Her hjalp han dem med at bygge deres Huse, gik paa Jagt efter Vildt

De første Glimt af sand Religion.

til dem og prædikede for dem. Da Nybyggerne kom saa vidt, at de kunde underholde en Prædikant, drog han til en anden Nybygd og begyndte det samme der. Han syntes at gjøre meget godt ved at handle saaledes; og da Bogens Fremstilling nøje svarede til de Omgivelser, hvori vi levede, gjorde denne Fortælling et meget dybt Indtryk paa mig.

Denne Bog overbeviste mig om, at det var muligt for et Menneske at være en Kristen. Denne store Sandhed havde jeg ikke troet paa i mange Aar, og da dens Lys skinnede ind i min Sjæl og fremmanede Minderne fra min Barndom, forekom den mig at være meget kostelig. Den næste Tanke, som opstod, var denne: „Hvorfor kan ikke du blive en Kristen?“ Dette bragte mig til at læse i Bibelen med Interesse. Kristi Bjergprædiken var særlig den Del af Bibelen, som vakte mig til Syndserkjendelse. Naar jeg tidligere havde forsøgt at læse det nye Testamente, var jeg inden kort Tid faldet isøvn. Ved at læse Noveller kunde jeg derimod let holde mig vaagen halve Natten. Nu var Bibelen, hvorfor jeg tidligere slet ikke havde nogen Interesse, bleven meget interessant for mig, og Grunden hertil var, at min Sjæl blev paavirket af noget bedre end forhen.

Hvad jeg særlig fandt tiltalende i Bjergprædikenen var dette: „Elsk eders Fjender, velsign dem, som eder forbander, gjør dem godt, som eder hader, og bed for dem, som gjør eder Skade og forfølger eder, paa det I kan blive eders Faders Børn, som er i Himlene; thi han lader sin Sol opgaa over onde og gode, og lader regne over retfærdige og uretfærdige.“ Og Frelseren vedbliver: „Dersom

I elsker dem, som eder elsker, hvad Løn har I da? Gjør ikke Toldere ligesaa?"

Hidtil havde jeg end ikke elsket dem, som elskede mig. Her var noget, der var ophøjet over alt andet, jeg nogensinde havde hørt, og Sandheden slog fast for mig, at dette ikke kunde være Menneskelærdom; det maatte være Kristus selv, som havde bragt saadanne Leveregler fra Himlen her ned paa Jorden. At leve efter dem forekom mig at være det mest værdige Maal for min Stræben.

Jeg blev nu meget urolig, naar jeg sammenlignede mit henrundne Liv med Guds Lov og saa, at jeg var fortabt, hvis jeg døde i den Stilling, hvori jeg nu var. Det pinte mig, at jeg endogsaa havde nægtet Tilværelsen af en Frelser, der var saa kjærlig og god, at han havde hengivet sit Liv paa Korset for mig. Jeg angrede ogsaa meget, at jeg undertiden havde været uvenlig imod mine Forældre.

Ikke længe efter indbød en Nabo, der var en af mine gode Venner, mig til at komme over til ham til et lille Gilde, da hans Barn skulde døbes. Jeg svarede ham, at jeg kunde ikke komme. Al denne Festlighed og Drik var bleven mig en Vederstyggelighed. „Hvad mener du dermed?" udbrød han. „Præsten kommer med til Festen, din Fader kommer ogsaa; jeg skulde dog vel ikke tro, at du mener at være mere hellig end Præsten." Jeg bad ham atter at have mig undskyldt, da jeg ikke godt kunde gaa.

En Tid derefter var den samme Mand sysselsat med at lave Sukker af Saften af Ahorntræerne (maple) i den Skov, som stødte op til vort Land. Det var tidlig paa Foraaret, og Saften flød rigelig af Træerne, naar de blev borede. Maanen skinnede klart, og vi talte længe

sammen, medens han passede Ilden under Kjedlen. Jeg pegte paa Naturen rundt om og henviste til den Gud, der havde skabt den, talte da om Bibelen og vor Frelser og forsøgte at overbevise ham om Nødvendigheden af at leve et nyt Liv i Tro paa Kristus. Han syntes dybt greben heraf, men i Løbet af faa Dage skiftede han Sind, da han havde talt med sin Broder og Forældrene, der overbeviste ham om, at min Tale ikke var andet end Fanatisme, og at den sande Kristendom fandtes i den lutherske Lære, saaledes som han fra Barn af havde lært denne.

En natlig Samtale med en Nabo.

Kort herefter mødtes nogle af os i Skolehuset paa en Helligdag. Vor Hensigt hermed var at læse en Del af Bibelen og synge nogle Salmer. Vi boede noget fra hverandre og kom sjælden sammen; men der syntes at være en fælles Længsel i vore Hjerter efter at føre et nyt Levnet. Blandt dem, som overværede dette Møde, var en Mand, som havde været Baptist. Han var Grovsmed af Profession og besad kun en tarvelig Uddannelse, hvorfor jeg og de øvrige snarest saa ned paa ham. Ved vort Møde foreslog han, at vi skulde bede sammen. Ingen af os havde bedet højt før, og vi bad ham derfor at gjøre dette, hvis han kunde; vi vilde da være glade ved at høre ham. Han knælede ned og bad indtrængende. En saadan Bøn havde jeg endnu aldrig hørt i mit Liv. Efter som han bad, steg han gradvis i min Agtelse, og da han var færdig, tænkte jeg, at han var en vidunderlig Mand og jeg meget uvidende i Sammenligning med ham.

Et virkeligt Bønnemøde.

Kort herefter kom jeg til at beskadige min Fod med en Økse. Dette Ulykkestilfælde tvang mig til at holde mig i Ro nogle Dage. Jeg brugte denne Tid meget flittigt til at læse det nye Testamente og til at overveje mit eget Forhold til Gud. Før Ugen var forbi, bestemte jeg mig til at faa et Møde i Stand næste Søndag. Jeg gik da hen til en af Vennerne, som havde været i Skolehuset, og spurgte ham, om vi kunde have Møde i hans Hus, og om han vilde indbyde saadanne, som var villige til at komme. Manden samtykkede heri, og vi mødtes saa hos ham. De Venner, som kom, havde bivaanet Baptistmøder i Danmark og havde lært at synge flere gudelige Sange. Baptistbroderen var der; han bad, og vi andre gjorde hver især nogle faa Bemærkninger. Jeg benyttede nogen mere Tid end de øvrige og stræbte ved Hjælp af Bibelen at fremholde Nødvendigheden af at erkjende sine Synder og ty hen til Kristus. Efter omtrent halvanden Times Forløb samlede de, som ønskede at blive, sig om Bordet; Tobaksdaaserne kom frem, og vi røgte dygtigt, idet vi paa samme Tid talte om Nødvendigheden af at tjene Gud.

Overbevist og omvendt.

Den følgende Uge fandt jeg Fred med Gud ved Troen paa Kristus, hvilket var meget kosteligt for mig. Jeg troede, at Gud vilde være min Fader, og at jeg var bleven hans lykkelige Barn. Al Syndens Byrde og Frygt for Straffen var borte, og et lysende Haab om at erholde et bedre Liv i Herlighedens Verden skinnede ind i min Sjæl. Den næste Søndag mødtes vi igjen. Jeg var nu i Stand til at bede og lede andre Sjæle hen til Frelsens Kilde. Dette var i Foraaret 1859.

Da disse Møder vedblev, kom den ene efter den anden af Deltagerne til Syndserkjendelse og fandt Fred i Troen paa vor korsfæstede Gjenløser.

Flere Omvendelser. Ingen saadanne Møder eller nogen anden Slags Sammenkomst til Vækkelse var før bleven holdt der i Nabolaget, og de foraarsagede et stort Røre i hele Omegnen. Idet hun taler om denne Tid, siger en Søster, at hun følte stor Interesse for dette Frelsesarbejde. Hun havde i nogen Tid læst Bibelen, og med nogle Venner gik hun undertiden ud i Skovene, og de bad sammen om, at Guds Rige maatte komme. De glædede sig mere og mere over, at Jesus var deres Ven, og troede, at han vilde høre og besvare deres Bønner.

En Søndag fortalte en Veninde hende, at der var Møder paa den anden Side af Floden i C's Hus. Hun sagde, at nogle Sjæle var bleven vakte, og at Mattesons Søn var en af dem. Dette var gode Nyheder for hende; dog kunde hun neppe tro, at jeg skulde være i den Forsamling, fordi hun havde kjendt mig som en vantro og Fjende af al Kristendom.

De gik da sammen til Stedet. Da de kom udenfor Huset, hørte de smuk Sang og saa, at det var fuldt af Folk; de fandt snart en Plads blandt

Et højtideligt Møde. disse, hvoraf den ene efter den anden rejste sig og oplæste nogle faa Skriftsteder fra Bibelen og knyttede nogle passende Bemærkninger dertil. Deres Ord var alvorlige og simple, men Guds Aand var nærværende og virkede paa ethvert Hjerte. Hun siger videre, at da hun havde ransaget Bibelen angaaende Daaben saavel som Omvendelse og var

bleven overbevist om, at troende overensstemmende med Guds Befaling og Jesu Kristi Eksempel burde lade sig begrave med ham i Daaben, ønskede de fleste omvendte at blive døbte.

Den førnævnte Søster sagde endvidere, at snart efter sendte de Bud efter en Præst, som boede 70 Mil derfra.

Oprettelse af en Menighed.

Efter tre Ugers Forløb kom Præsten, og alle Daabskandidaterne blev døbte. Om Aftenen fejredes Herrens Nadver i det samme Hus, hvor de først mødtes. De samledes rundt om Bordet. Præsten talte om Gudsfrygt, og Himlens Højtidelighed hvilede over denne lille Flok af troende. Dette var deres første aandelige Samfund med hverandre i Menigheden, og det var til stor Opmuntring for dem.

En Nat drømte jeg, at jeg stod bag i en rummelig Sal. Jeg havde ikke været der længe, før Døren gik op,

En betydningsfuld Drøm.

og ind kom Præsten, som plejede at tale en Gang om Maaneden for den lutherske Menighed i Skolehuset. Han var iført sin lange, sorte Præstekjole og havde sin brede, hvide Pibekrave om Halsen. Han var en høj, ærværdig Mand, og jeg tænkte, at jeg i Sammenligning med ham var meget ubetydelig. Pludselig blev jeg meget syg, jeg følte en usigelig Smerte i mit Hjerte og faldt til Jorden, efter al Sandsynlighed Døden nær. Jeg bildte mig ind, at jeg var Manden, der var falden iblandt Røvere ligesom ham paa Kristi Tid. Præsten gik tvers over Salen, og da han kom hen, hvor jeg laa, saa han paa mig, vendte sig om og gik bort. Jeg

tænkte ved mig selv: „Nu kan du da se, at Præsterne i vore Dage ikke er bedre, end de var paa Kristi Tid. Det er ingen Nytte til at stole paa dem eller at søge Frelse i deres Ceremonier. Du maa gaa direkte til Kristus selv. Han er den barmhjertige Samaritan, der vil gyde Olje og Vin i dine Saar og bringe dig til et godt Hjem.“ Jeg opløftede da min hele Sjæl til Kristus, min korsfæstede Gjenløser, og troede, at han var i Stand til at frelse mig uden noget Menneskes Mellemkomst. Da jeg saaledes saa hen til Kristus, styrkedes jeg, rejste mig og blev løftet op fra Gulvet og svævede omkring under Loftet paa en meget behagelig Maade. Præsten standsede, opløftede sine Hænder og saa meget forbauset paa mig.

Denne Drøm gjorde et dybt Indtryk paa mig og stadfæstede den Overbevisning hos mig, at Kristus er den eneste Midler mellem Gud og Menneskene. Jeg erkjendte, at vi maatte gaa til ham personlig og indpodes i det levende Vintræ for at blive frelste. Alene paa den Maade kunde vi bære Retfærds kostelige Frugt. Denne Læresætning om Frelse forekom mig overordentlig skjøn og tiltalende.

Den næste Søndag fremtraadte jeg første Gang efter Aftale i et offentligt Skolehus. Det var det eneste, vi da havde der i Byen, og hvori Præsten prædikede, naar han kom. Paa denne Dag havde han talt om Formiddagen, og jeg skulde tale om Eftermiddagen. Huset var fuldt af Folk, og da Mødet skulde begynde, kom Præsten gaaende ind tilligemed en Mand, der gjorde Tjeneste som Diakon. Præstens Nærværelse var ikke behagelig for mig,

Prædiken i et Skolehus.

fordi han var en lærd Mand, og jeg havde først i den senere Tid begyndt at studere Bibelen. Jeg kunde begaa en Fejl, og jeg vidste, at han saa vilde latterliggjøre mig og blotstille mig i Forsamlingens Øjne. Jeg erindrede min Drøm om Natten, men jeg satte min Lid til Herren, thi jeg vidste, at han alene kunde hjælpe mig.

Efter at der var sunget og bedet, begyndte jeg at prædike. En god Aand syntes at hjælpe mig i mine Bestræbelser. Jeg talte en Time flydende uden at standse, og Forsamlingen lyttede dertil med stor Interesse. Hovedindholdet af min Tale gik ud paa at vise Folk, at ydre Former og Ceremonier ikke kunde frelse dem, og paa at henvise alle trætte Sjæle til Kristus som Frelsens eneste sande Kilde. Jeg opfordrede Folket til at søge Frelseren nu og blive forenede med ham ved at følge hans fuldkomne Eksempel.

Under min Tale ønskede jeg at anføre Es. 55: 1, men af en eller anden Grund blev jeg forvirret og forglemte, hvor dette Skriftsted stod, og hvad det indeholdt. Jeg vidste, at det udsagde noget om at faa Vin og Mælk hos Herren uden Betaling, men jeg var ikke sikker paa, om det var Mælk og Honning, eller Mælk og Vin. Dette foraarsagede en Standsning midt i min Prædiken. Præsten havde hele Tiden lyttet med stor Interesse, men jeg vidste, han gjorde det blot for at kunne finde Fejl og ødelægge den Indflydelse, jeg udøvede over Folket. Blodet strømmede mig til Hjertet, og Forsamlingen saa, at jeg blev meget bleg. Jeg følte mig en Afmagt nær. Noget maatte gjøres hurtig, og to Ting kom mig i Tanker: at løfte mit Sind i Bøn til Gud og at sige Forsamlingen ærligt, hvad

der var i Vejen. Jeg kom snart igjen til mig selv og meddelte, at jeg havde forglemt, hvor denne Tekst stod, og hvorledes den lød. Jeg var meget bedrøvet over ikke at være bedre bekjendt med Bibelen, men jeg vilde forsøge at lære mere, eftersom Herren vilde give mig Lejlighed dertil.

Den omtalte Tekst er meget kostelig og lyder saaledes: „Nu vel! hver den, som tørster, komme til Vandene, og I, som ikke har Penge, kom hid, kjøb og æd, kom, kjøb uden Penge og uden Betaling Vin og Mælk. Hvi vejer I Penge ud for, hvad der ikke er Brød, og eders Dagløn for, hvad der ikke kan mætte? Hør dog paa mig og æd det gode, saa skal eders Sjæl kvæge sig med det fede." Naar vi kommer til Herren, bliver vi ikke skuffede. Han ønsker ikke, at vi skal give vore Penge ud for en Kristendom, som ikke kan frelse os eller give Sjælen sand Fred og Glæde i vor velsignede Gjenløser. Han vil give os sin Naades underfulde Forrettigheder og Velsignelser uden Penge og uden Betaling. Al Jordens Rigdom kunde ikke betale for en enkelt Synd; men Kristus kan udslette alle vore Synder ved sit Sonoffer og ved sin Tjeneste som vor Talsmand hos Faderen.

Mødet sluttede efter at have gjort et særdeles godt Indtryk paa Tilhørerne. Præsten hjalp os at synge den sidste Salme og gik saa straks bort uden saa meget som at se paa mig. Efter den Tid var jeg ikke mere bange for ham.

Ved en vis Lejlighed stod den Nabo, jeg havde talt med ude i Skoven, op efter Mødet og sagde, at han ønskede at tale. Ingen hindrede ham heri, og han vedblev i en halv Time at beskrive de Personer, som var bleven

omvendte. Han nævnte dem ved Navn, idet han begyndte med mit, og afmalede den ene efter den anden som Daarer og Fanatikere. Da han var færdig, stod hans Moder op og skjældte os frygtelig ud. Hun sagde, at jeg var en net Fyr, at jeg var bleven doven og havde i Sinde at fortjene mit Brød med Munden ligesom en Hund. Vi hørte alle taalmodig herpaa og svarede ikke. Dette Had kunde ikke berøve os Himlens Fred.

Forfølgelse.

En anden Gang truede denne Mands Broder os med, at vi skulde blive Syndebukke for alle Naboerne, som han vilde kalde sammen, for at de kunde indsmøre os i Tjære og trille os rundt i Fjer. Han var en Fyr, der var i Stand til at gjøre sligt, endskjønt han var et agtet Medlem af den lutherske Menighed der. Men han kunde aldrig finde en passende Lejlighed til at udføre sine onde Hensigter. Da jeg engang blev sendt i et Ærinde til en af min Faders gamle Venner, som vi ofte plejede at besøge, viste det sig, at denne Familie var bleven meget ophidset og vred, navnlig over at deres egen Datter havde antaget den nye Religion og tog Del i dette Røre. Den gamle Frue var alene i Værelset, da jeg kom ind. Jeg meddelte hende mit Ærinde; men i Stedet for at svare herpaa, begyndte hun ganske frygteligt at skjælde mig ud. Jeg sagde ikke et Ord, før hun var færdig hermed. Saa spurgte jeg hende, om hun vilde, at jeg skulde sige noget. „Kan du sige noget? Hvad har du at sige?“ udbrød hun, og saa begyndte Skjænderiet igjen. Tilsidst fik det da Ende.

Jeg fortalte hende, at vi alle bekjendte os til at være Kristne. Hun vidste vel, at Kristus var meget god og

blid, og jeg antog, at vi vilde blive ham mere lig, dersom vi ogsaa forsøgte at øve disse Dyder. „Det ved jeg," sagde hun, „det er bedre at være blid og sagtmodig, men af! vi er jo alle Syndere." Jeg vedblev at tale venligt til hende om sand Kristendom, og hun blev saa interesseret, at hun satte sig paa en Stol ved Siden af mig og lyttede opmærksomt.

Hendes Mand, der var ca. 70 Aar, gammel og graahaaret, kom da ind. Han saa, hvor hans Kone med Interesse sad og hørte til, og udbrød saa ophidset: „Vil du nu ogsaa forføre min Hustru?" Derpaa begyndte han at sværge og bande meget støjende. Sandsynligvis vilde han ikke give mig Lejlighed til at sige et eneste Ord mere og syntes at frygte for selv at blive interesseret. „Ud med dig!" raabte han, gik tæt hen til mig og slog mig med sin Knytnæve i Ryggen. Jeg fristedes lidt til at tage igjen; men saa vilde jeg jo ikke følge efter Kristus. „Lad ham bare bande og slaa," tænkte jeg, „du maa alligevel være mild og god." Da vi kom udenfor Døren, forsøgte jeg at sige et Par Ord, men han greb sin Økse, som stod i Nærheden, og udbrød: „Dersom du ikke kommer lidt rask afsted, vil jeg kløve dit Hoved. Vov ikke nogensinde at sætte din Fod paa mine Enemærker igjen!"

Han ejede 40 Acres Land; jeg gik ud derfra og ind i de tilstødende Skove. Her udøste jeg min Sjæl i Bøn til Gud, og hans Fred strømmede rigelig ind i mit Hjerte ligesom Floden; det var meget kosteligt. Det forekom mig, at jeg var en fremmed paa Jorden, men hvor herlige var ikke Guds Løfter, der sikrede mig en evig, uforvisnelig Arv i Himlene ved Kristus.

Nogle faa Aar derefter kom jeg i Nærheden af denne Mands Ejendom og mødte ham, idet han kjørte med sine Okser hen ad Vejen. Han var tunghørt og saa daarligt; men da jeg sagde Goddag til ham, kjendte han min Stemme. Tiderne skifter og vore Følelser med dem. „Er det dig, Matteson?" sagde han, „kom ind og hils paa min Hustru og lad os snakke lidt sammen; det er nu snart længe, siden du har besøgt os." Hvor sandt staar der ikke i Guds Ord: „Et blidt Svar dæmper Vrede."

Efter som vi læste Bibelen, blev vore Søskende overtydede om, at vi burde følge Jesu Lære og Eksempel, som det omtales i Joh. 13: 4–17.

Hvorfor Prædikanten ikke blev ordineret.

Han toede Disciplenes Fødder og sagde: „Dersom jeg, eders Herre og Mester, har toet eders Fødder, saa bør det ogsaa eder at to hverandres Fødder. Thi jeg har givet eder et Eksempel, for at I skal gjøre mod hverandre, ligesom jeg har gjort imod eder." Vi havde aldrig toet hverandres Fødder, men vi havde Lyst til at gjøre dette ved en passende Lejlighed. Vi ønskede at følge dette Kristi enkle og ligefremme Eksempel, da dette var muligt for Mennesker, hvis de vilde.

Der var bleven sendt Bud efter den Præst, der døbte os, for at han skulde ordinere mig til den præstelige Tjeneste. Da han kom, mærkede han, at nogle af os troede, at vi burde følge Kristi føromtalte Eksempel vedrørende Fodtvætningen. Dette bedrøvede ham meget, da han og hans Trosfæller ikke fulgte det, og han forsøgte at faa os bort fra denne Tanke og holdt en hel Prædiken i Skolehuset om Aftenen, hvori han søgte at bevise, at Kristus ved sit

Eksempel slet ikke havde ment, hvad han sagde, og at dette blot skulde være et Sindbillede paa Ydmyghed. Efter Prædikenen vendte han sig til mig og spurgte, om jeg nu vilde opgive mine forkjerte Begreber, hvorpaa jeg svarede: „Jeg har lyttet omhyggelig til alt, hvad De har sagt, men det forekommer mig, at Bibelens Fremstilling af denne Sag endnu staar lige urokkelig og lærer os, at vi bør udøve en almindelig kristelig Pligt, som vi hidtil har forsømt." Da han hørte dette, vilde han ikke ordinere mig.

Da vi skiltes, sagde han: „Der er en Vej, som synes en Mand ret, men tilsidst bliver den Vej til Døden." Ordsp. 16: 25. Dette Skriftsted hentydede til en meget alvorlig Sandhed, og jeg svarede: „En af os har sandelig valgt den nævnte Vej, men det staar endnu tilbage at bevise, om det er Dem eller mig. De søger at bortforklare Guds Ord, men jeg stræber at følge dets simple og mest øjensynlige Mening." Nogen Tid efter blev denne Mand Fritænker, og han vedblev at være dette. Saa vidt jeg ved, var han den første Baptistprædikant, der forkyndte Ordet blandt Danskerne i Amerika. Han var et Redskab til at føre mange Sjæle til Kristus. Men han valgte tilsidst den Vej, der fører til Døden.

Brugen af Tobak afskaffet.

Brødrene brugte alle mere eller mindre Tobak. Jeg havde aldrig hørt nogen dadle dette og antog det for særdeles rigtigt; men naar vi havde Bønnemøde, fandt jeg, at det dog ikke var passende at have Gulvet helt oversølet med Tobakssauce, naar vi knælede ned for at bede. Nogle af de ældre Brødre tog en stor Skraa ud af Munden, naar de knælede, og lagde den paa Sædet

ved Siden af sig, hvor den undertiden laa efter Mødet. Dette var for galt, og dog kunde jeg ikke selv undvære den skidne Urt. Men da jeg saa, at det ikke sømmede sig at bruge Tobak ved Bønnemøderne, besluttede jeg at lade Tobakken blive hjemme. Dog, da vi næste Gang var til Møde, opdagede jeg, at jeg var en Slave af denne Tilbøjelighed. Jeg blev meget urolig, og mine Tanker var delte mellem himmelske Emner og Tobakken. Det var ganske ligefrem, at saadant var forkjert, og dog havde jeg ingen Ro, før jeg fik en Broder til at række mig en Skraa. Jeg saa klart, at Guds Aand stræbte at drage mig én Vej, medens den elendige Tilbøjelighed til Tobak vilde drage mig den modsatte Vej. Faren herved var, at min Tilbøjelighed for Tobak var stærkere, end den havde været for Spiritus; men tilsidst sejrede jeg ogsaa her og aflagde saa Tobakken.

To eller tre Maaneder senere havde vi en Aften et Bønnemøde i min Faders Hus. Efter Mødet foreslog en af Brødrene, at vi skulde røge lidt, og bad mig om at gjøre ham og de andre Selskab dermed. Jeg afslog det, men han tilskyndede mig dertil og sagde: „Du ved, at jeg nu ikke røger uden en Gang imellem; jeg kan, som jeg vil, jeg kan baade røge og lade det være; det er der da Mening i.“ Jeg lod mig overtale, fik en Pibe og smøgede væk; men da jeg ikke havde brugt det i nogen Tid, fik jeg Hovedpine og blev upasselig. Jeg havde nok at gjøre med at gaa til Døren uden at vakle. Da jeg kom udenfor og indaandede den friske, kolde Luft, følte jeg mig bedre tilpas, men ræsonnerede med mig selv saaledes: „Se, nu er du jo fuld efter et Bønnemøde. Hvad er Forskjellen paa, om du bliver drukken af Spiritus eller af at røge Tobak?“ Jeg

skammede mig over mig selv og besluttede ikke at røge mere. Ved Guds Hjælp sejrede jeg over denne slette Vane.

Vi forlader vort Hjem i Skovene.

Jeg følte snart, at jeg behøvede en bedre Uddannelse. Jeg prædikede hver Søndag og ledede Bønnemøderne paa forskjellige Steder flere Aftener om Ugen. Undertiden besøgte jeg Folk her og der og talte med dem om religiøse Emner. Vore Bønnemøder var meget kostelige Tider. Mangen Aften gik jeg efter at have arbejdet haardt om Dagen alene en Mil eller mere gjennem de dunkle Skove, idet jeg fulgte en Sti, som jeg undertiden ikke kunde se, men hvorpaa jeg maatte føle mig frem med Fødderne. Disse ensomme Spasereture var velsignede Stunder. Dersom jeg ikke sang højt, saa sang jeg i mit Hjerte en eller anden kostelig Salme, som f. Eks.:

„Jeg gaar blandt Engle, hvor jeg gaar,
De skal mig vel bevare,
Slet intet Helveds Hær formaar
Mod Himlens Helteskare;
Den er min trygge Borg,
Lad fare Suk og Sorg!
Trods nogen rører mig et Haar,
Jeg gaar blandt Engle, hvor jeg gaar."

„Jeg gaar med Jesus, hvor jeg gaar,
Han har mig ved sin Side,
I Kamp og Strid han hos mig staar
Og hjælper mig at stride;
Hvor han sit Fodspor lod,
Der sætter jeg min Fod!
Trods al den Del mig ilde spaar,
Jeg gaar med Jesus, hvor jeg gaar."

Saaledes følte jeg mig trøstet under alle Forhold og troede paa min Frelsers beskyttende Omhu. Brødrene

sagde, at det var min Pligt at blive paa dette Sted og prædike for dem, fordi Herren havde givet mig Talenter i denne Henseende. De fleste af dem havde værdifulde Ejendomme, men jeg havde ingen. Jeg tænkte, at dersom jeg tilbragte noget af min Tid med at gjore dem godt, var det deres Pligt til Gjengjæld at hjælpe mig. Mine Forældre skulde i det mindste ikke undgjælde for, at jeg tjente andre. Jeg vidste, at det var min Pligt at meddele dem alt det gode, jeg kunde, men jeg vidste ogsaa, at Skriften siger: „Den, som undervises i Ordet, skal dele alt godt med den, som underviser ham.“ Gal. 6:6. Det var min Pligt at bruge mine Talenter til mine Medmenneskers Bedste; men jeg var ikke bunden til at bruge dem paa ét Sted og foretrak derfor at flytte til et andet i den Hensigt at faa bedre Undervisning, i Særdeleshed i Engelsk.

Andet Kapitel.

Arbejde og Oplevelser paa andre Steder.

I Manitowoc erholdt jeg Tilladelse til at holde Møder i et stort Skolehus. Her plejede den Præst, jeg har omtalt før, at prædike. Han var borte dengang, og mange Skandinaver kom til mine Møder. Efter nogen Tid vendte Præsten tilbage. En Søndag havde han Møde om Formiddagen og jeg om Eftermiddagen. Hans Venner fortalte ham om mine Møder og bad ham om at paatale de forkjerte Læresætninger, jeg udbredte. Om Eftermiddagen kom Præsten og hans Hustru til Møde med flere andre. Der blev noget Røre, da de kom, og selv nogle amerikanske Lutheranere kom med for at høre, skjønt de ikke kunde forstaa vort Sprog. Atter tænkte jeg paa min Drøm, men denne Gang havde jeg udmærket Frimodighed til at tale; Menneskefrygten var helt forsvunden. Jeg talte frimodig imod den lutherske Statskirkes meningsløse og tørre Ceremonier, der iagttages af de fleste Lutheranere i Amerika, og pegede paa Kristus som vor eneste Midler og Frelser.

Efter Mødets Slutning var de alle stille. De ventede, at Præsten skulde sige noget, men han holdt stadig sit Blik fæstet paa Gulvet. Der hengik nogle faa Minutter. Da rejste han sig, og jeg mærkede, at hans Blik søgte Døren. Saa vidste jeg, at han ikke havde noget at sige, og dette glædede mig. Han gik ud uden at se til højre eller venstre. Paa Gaden spurgte hans Venner ham, hvorfor han intet havde sagt, og om han maaske troede alt, hvad jeg havde fremholdt. Han svarede: „Langtfra, men I ser, at det var ikke passende for mig at tale, før I bad mig derom." Dette var visselig en snedig Undskyldning.

Undertiden kom tre til fire Nordmænd hen til mig, hvor jeg arbejdede, og prøvede paa at faa mig til at drikke Spiritus; dette var meget pinligt, fordi de var halvt berusede og meget støjende. Men det lykkedes dem ikke at fuldføre deres slette Hensigter.

En anden Gang prædikede jeg i Skolehuset om Aftenen. Under Prædikenen hørtes en Lyd lig et Bøsseknald. En havde kastet en Sten halv saa stor som min knyttede Haand igjennem Vinduet i den Hensigt at ramme mig. Den fløj forbi mellem mit Ansigt og Lyset paa Pulten, ramte Væggen og sprang derfra tilbage blandt Tilhørerne. Adskillige af disse løb ud for at fange Synderen, men de fik ikke fat paa ham. Imidlertid bekræftede de, at det var den samme Mand, der havde truet mig forhen.

Under alle disse Vanskeligheder og denne Modstand søgte jeg at holde mig nær til Gud og bad ham om mere Fuldkommenhed. Jeg bad meget i Enrum, og Guds Fred gjennemstrømmede mit Hjerte som en Flod. Ved Guds Naade fuldførte jeg enhver mig bevidst Pligt og

levede oprigtigt for Herren hver Dag, saa vidt som jeg forstod hans Vilje. Dette er visselig den eneste sande Maade, hvorpaa en Kristen bør leve; men mange troende kommer paa en eller anden Maade i Vanskeligheder, der formørker Sindet. Lad saa være; Kristi Eksempel er alligevel vort eneste sande Mønster til Efterfølgelse. Følgende Tekst indeholder en kostelig Sandhed: „Retfærdigheds Sti er som et funklende Lys, der gaar frem og skinner til højlys Dag."

Kostelige Erfaringer.

I Foraaret 1860 drog jeg til Chicago i den Hensigt at finde en Skole blandt Baptisterne, hvor jeg kunde faa mere Vejledning. Da jeg havde betalt min Billet med Dampskibet, havde jeg kun 25 Cents tilbage, hvilket just var nok til Logis og Frokost. Den næste Dag fandt jeg en Baptist-Boghandel. Jeg meddelte mit Ærinde til Butikssvenden og sagde ham, at jeg gjerne vilde tale med en Baptistprædikant. Inden længe sagde han: „Her kommer en, og jeg vil præsentere dig for ham." Derpaa sagde han meget høfligt: „Rev. Mr. G., dette er Broder Matteson fra Wisconsin." Præsten sagde: „Goddag!" og gav mig Haanden. Jeg meddelte ham mit Ærinde saa tydeligt, jeg kunde, men han svarede ikke et Ord, vendte Ryggen til og gik sin Vej. Sandsynligvis tænkte han, at det var forkjert af en ung Mand med et Par plumpe Støvler, meget grov Frakke og Benklæder og en gammel graa bredskygget Hat at tale om at gaa i Skole. Jeg blev meget bedrøvet og spurgte Butikssvenden, om han troede det sandsynligt, at

Vanskeligheder ved at faa en bedre Uddannelse.

der snart kom flere Præster. Han svarede: „Maaske, saa du kan vente lidt endnu."

Efter en halv Times Forløb kom en anden Præst ind i Butikken. Præsentationen, det venlige „Goddag!" og Drejningen paa Hælen uden mindste Svar gjentog sig altsammen paa samme Maade som før. Jeg vidste knapt, hvad jeg skulde gjøre. Da jeg havde modtaget et Brev fra en anden Præst, der boede et eller andet Sted i Byen, bad jeg Svenden om at sige mig hans Adresse. Dette gjorde han, idet han troede, at jeg nok kunde huske den, og da Præsten boede paa Vestsiden, gik jeg hen ad West Lake Street; men før jeg kom til Hjørnet af den Gade, hvori han boede, havde jeg glemt Gadens Navn. Jeg læste Navnene paa hvert Gadehjørne, haabende at jeg skulde komme i Tanke om det igjen, men jeg gik lige ud af Byen uden at se eller erindre det. Hvor jeg længtes efter et Sted, hvor jeg kunde bede ubemærket af Folk, men de passerede forbi rundt om mig. Saa bad jeg af Hjertet til Gud, medens jeg gik videre, at han vilde minde mig om Navnet og indvirke paa den Mands Hjerte, hvem jeg søgte, saa han fortalte mig, hvor jeg skulde gaa hen for at erholde, hvad jeg var kommen for.

Jeg gik tilbage ad West Lake Street, og før jeg kom til Gaden, hvor Manden boede, huskede jeg Navnet. Manden var hjemme og spiste til Middag. Han inviterede mig til at spise med, hvilket Tilbud jeg modtog med Glæde. Efter Maaltidet bad han mig om at gaa ind og sætte mig i Storstuen, gik saa ud i Haven og blev borte næsten en Time, øjensynlig i den Hensigt, at jeg skulde gaa min Vej. I den Tid besøgte en Ven ham. Han havde

en lille Blikæske med en Blanding, han havde opfundet for at stoppe Lækage i Spaantage og havde i Sinde at udtage Patent derpaa. Han var meget ivrig for, at hans Foretagende skulde lykkes, og Præsten fik ogsaa stor Interesse herfor. Da han var gaaet, sagde jeg til Præsten: „Det forekommer mig, at Broderkjærlighed er en sjælden Vare her paa dette Sted.“ Han saa højst forbauset paa mig, fordi jeg talte om Religion, og efter en kort Pause svarede han: „Jeg tror, De har Ret.“ Jeg spurgte ham nu, hvor jeg skulde finde Universitetet, da jeg ønskede at studere. Han tog sin Blyant og Papir, nedskrev en Adresse og sagde mig, hvor jeg sandsynligvis kunde finde Forretningsføreren. Jeg takkede ham meget og begav mig paa Vej.

Douglas Universitetet laa omtrent fem Mil fra Stedet. Det var bygget udenfor Byen paa et Sted kaldet „Cottage Grove“. Bygningerne er nu meget forøgede, og Byen er vokset saa meget, at Skolen ligger næsten i Midten af den Del af Byen, man kalder Sydsiden. Paa den Tid ejedes Universitetet ikke udelukkende af Baptisterne, men den større Del af Andelshaverne tilhørte dette Samfund. Nogle af Professorerne var Presbyterianere, nogle Episkopaler og nogle Baptister. Forretningsføreren for denne Institution boede i et Hus nær ved. Det havde regnet stærkt, og jeg var helt gjennemblødt. Jeg ringede paa, meddelte mit Ærinde og blev indbudt til at komme ind for at varme og tørre mig. Medens jeg glædede mig ved at sidde ved en varm Kakkelovn, havde jeg en meget fornøjelig Samtale med Forretningsføreren. Jeg begyndte at forstaa, at i de store Byer har hvert Menneske sin særlige Bestilling at

passe og ønsker derfor ikke at have noget at gjøre med andres. Han indbød mig til at drikke The med Familien, og jeg havde en meget behagelig Samtale med dem. Saa fandt han en Plads til mig i Universitetets Kosthus og sagde, at han vilde besøge Bestyreren næste Morgen, og saa skulde der komme Bud efter mig.

Jeg spiste Frokost sammen med Studenterne, der nysgjerrigt betragtede mig; senere fortalte de, at de troede, jeg var en Tømmermand, som var kommen for at gjøre noget i Stand i Skoleværelserne.

Efter Frokost blev jeg præsenteret for Bestyreren. Han havde været Præst i den første Baptistmenighed i Chicago i mange Aar og havde døbt en Mængde Skandinaver, som boede paa Nordsiden. Denne Mand var meget venlig mod mig og udspurgte mig om mi' tidligere Liv og Opdragelse. Det var omtrent midt i Skolesæsonen, saa jeg kunde ikke følge med i nogen af Klasserne, men han tilbød selv at undervise mig og sagde, at han vilde faa Bøger til mig. Saa bad han mig gaa til den nordlige Bydel og hilse paa de skandinaviske Baptister. De havde ingen Prædikant for Øjeblikket, og han bad mig kalde dem sammen og prædike for dem. De skulde nok finde et Sted, hvor jeg kunde faa Kost og Bolig.

En Missionsmark anvist.

Jeg var meget taknemmelig herfor. Det lykkedes mig at finde Folkene og at faa dem kaldt sammen til regelmæssige Møder. Jeg fandt ogsaa et Sted, hvor jeg kunde bo og faa min Kost. Det var seks Mil fra Skolen, saa jeg maatte hver Dag gaa tolv Mil for at komme derhen og hjem igjen. Det var haardt nok i den varme Aarstid,

men jeg var ung og kunde glæde mig ved et godt Helbred.

Jeg gjorde ogsaa gode Fremskridt i mine Studier. Mit Hjerte var fuldt af Taknemmelighed mod Gud for hans kjærlige Deltagelse. Under Besværligheder og Prøver havde hans barmhjertige Haand ledet mig. Jeg var nu paa god Vej til at naa det Maal, jeg stræbte efter. Uden Venner og uden Midler ledede Herren mig alligevel til et Sted, hvor jeg kunde finde begge Dele. Var dette ikke et godt Bevis paa, at Herren hører Bønner, og at han desuden havde Arbejde til mig. Husk dette, kjære Læser, at Herren har Arbejde for enhver Sjæl, som er villig til at arbejde for ham. Jesus vil altid vejlede dem, der elsker ham, ligesom en øm og medlidende Hyrde, der leder sin Hjord. Han vil aldrig forlade dig eller slippe dig, før du straaler med en Glans som en af Stjernerne i hans Herligheds Krone.

Bestyreren mente, at jeg burde gjennemgaa et Kursus i den forberedende Afdeling om Efteraaret. Dette fuldførte jeg saa i ét Aar og begyndte mine Studier ved selve Universitetet næste Efteraar.

Det andet Aar boede jeg paa Universitetet. Den, jeg først boede sammen med, var en af mine Klassekammerater.

Gode Raad.

Det var en pen ung Mand, der levede som en Kristen. Efter nogen Tid mente Bestyreren, at det var bedst, jeg kom til at bo sammen med en vantro, for at jeg kunde udøve en god Indflydelse over ham ved mit kristelige Liv. Min unge Medlogerende var en ung Mand af spansk Herkomst fra Sydstaterne. Han havde et godt Hjertelag, men han var meget hidsig og, naar han kom ud, meget vild og

letsindig. Bestyreren sagde en Dag, at det vilde være godt, om jeg prøvede paa at faa ham omvendt til Herren. Han talte ogsaa om, hvorledes man helst burde gaa frem for at naa dette Maal. Jeg mente, at hans Maade at arbejde paa var altfor langsom, og at det vilde være bedre straks at gaa løs paa Tingen, hvortil han bemærkede: „I Skandinaver vil altid straks gaa løs paa Træet, naar det skal fældes, uden at undersøge det. Vi Amerikanere gjør ikke dette. Vi gaar rundt og atter rundt det, indtil vi finder det mest passende og letteste Sted, hvor vi kan begynde Arbejdet.“ Jeg mente dengang, at jeg forstod det bedre, men alligevel overvejede jeg hans Raad og fulgte det senere, hvilket følgende vil vise.

Det foregaaende Aar havde jeg været hjemme i Ferien. Da jeg var ved at vende tilbage til Skolen, tiltalte en rig Mand mig og spurgte, om jeg ikke behøvede nogen Hjælp til min Rejse. Jeg antog, det var en Fyr, som vilde have mig tilbedste ved blot at give mig nogle faa Cent, og svarede stolt, at jeg havde nok til at klare mig selv. Manden syntes ikke om dette Svar og sagde, at han selv nok havde Brug for sine Penge, dersom jeg ikke trængte til dem. Det næste Aar besøgte jeg samme Sted og samme Mand. Da jeg saa ham, talte jeg meget fortroligt med ham om hans Farm, Politik og andre Ting, som jeg vidste interesserede ham. Tidligere havde det været mit Princip at tale med Folk om religiøse Emner og intet andet. Nu fulgte jeg Bestyrerens Raad. Manden fattede snart Interesse for mig og indbød mig til at komme og besøge ham ofte. En Gang besøgte jeg ham en halv Time før Middag, da jeg var paa Vejen til Posthuset.

Jeg maatte ikke gaa, før jeg havde spist til Middag hos ham, sagde han, idet han bad sin Hustru at skynde sig med Maden. Han vilde ikke, at jeg skulde gaa sulten bort. Denne Maade at omgaaes Folk paa var meget bedre end min tidligere Fremgangsmaade. Manden blev min Ven, og dette var til Velsignelse for hans Familie, fordi nogle af dem havde samme religiøse Tro som jeg. Det er meget bedre at være venlig og indrette sin Samtale efter de forskjellige Personers Karakter og Omstændigheder end at være ensidig og kun villig til at tale om Emner, som Folk betragter med Fordom. Vi kan aldrig have Indflydelse over nogen til det gode, før vi vinder deres Fortrolighed, i det mindste i nogen Grad. Dette bør altid være vor første Stræben, naar vi nærmer os Folk for at gjøre dem godt.

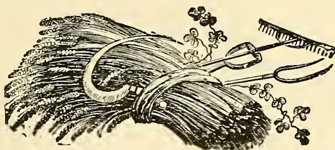
Direkte Svar paa Bøn.

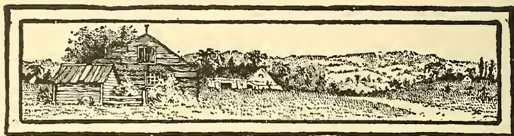
Den første Sommer havde jeg intet andet at gaa med end den tunge Klædedragt hjemmefra. Mine Benklæder var slidte og ikke passende at bruge nogensteds. Derfor bad jeg Herren hjælpe mig til et Par nye. Næste Søndag mødte jeg en Broder paa Gaden. Han var den fattigste i den skandinaviske Menighed der, men alligevel stak han mig en Dollarseddel i Haanden. Jeg sagde, at han behøvede den vist ligesaa meget selv som jeg; men han svarede: „Du skal beholde den til dit Brug.“ Næste Dag gik jeg til en Herreekviperingsforretning. Manden der var Medlem af den første Baptistmenighed i Byen og kjendte mig. Her fik jeg saa et Par Benklæder, som kostede $1.25, og de 25 Cent skjænkede Kjøbmanden mig. Under Ferien det første Aar arbejdede jeg nogle faa Uger og tjente nogle Penge til at rejse hjem for. Jeg ønskede at hjælpe mine

Forældre med Høsten, men jeg kom ikke længere end til Milwaukee for de Penge, jeg havde. En ny Klædning, som jeg havde kjøbt paa Kredit, førte jeg med mig i min Randsel. Jeg spurgte Agenten, der solgte Billetter, om han vilde betro mig en Billet med Dampbaaden til Manitowoc. Han svarede, at han vilde gjøre dette, dersom jeg vilde lade ham beholde min Randsel som Pant. Dette syntes jeg ikke om, og gik da ud i Byen for at finde en af mine Landsmænd, som boede der og var Swedenborgianer. Jeg havde aldrig set ham, men havde faaet at vide, at han opholdt sig et eller andet Sted her og var en god Mand. Efter megen Spørgen fandt jeg ham. Han bad mig gaa med sig hjem og blive Natten over. Vi havde en særdeles behagelig Samtale. Næste Morgen tilbød han mig $2, hvilket vilde være nok til at komme til mit Bestemmelsessted. Jeg takkede ham meget og sagde, at jeg vilde betale ham Pengene tilbage, saa snart jeg tjente lidt. Han svarede, at det behøvede jeg ikke, men jeg sendte ham alligevel Pengene efter Løfte.

Den næste Ferie ønskede jeg igjen at rejse hjem. Min Fader var syg, og jeg havde kjøbt nogen Medicin til ham. For de Penge, som var tilovers, kunde jeg kun naa halvvejs hjem. Jeg havde iaar ligesom ifjor bedet Herren at hjælpe mig og aabne Vejen for mig, saa at jeg kunde opmuntre og hjælpe min Fader og tjene lidt Penge, før Skolen begyndte igjen. Dagen før jeg rejste, besøgte jeg en Baptistpræst i Byen. Hans Hustru nærede megen Interesse for Studenterne, og jeg ønskede at sige Farvel til Familien. Under Samtalen spurgte hun mig, om jeg havde Penge nok til Hjemrejsen. Jeg var taabelig nok til

at svare ja. Jeg kviede mig ved at lade nogen vide min Fattigdom. Dette var jo altsammen forkjert, men alligevel havde den gode Gud Medlidenhed med mig. Da jeg havde givet dette Svar, hjalp hun mig ikke; men om Eftermiddagen mødte jeg samme Frue paa Gaden. Hun sagde nogle faa Ord til mig og stak mig et $5 Guldstykke i Haanden. „Tag dette," sagde hun, „du vil øjensynlig behøve det, inden du kommer hjem." Siden erfarede jeg, at hun havde været ude og laant Pengene af en Veninde. Dette og mange andre lignende Tilfælde viste klart, at Herren ømt bærer Omsorg for sine Børn og vil hjælpe dem i den belejlige Tid, ikke alene med aandelige, men ogsaa med timelige Gaver, naar han finder det tjenligt for dem.

Tredje Kapitel.

Mine første Oplevelser som Præst for en Menighed.

Om Vinteren 1862 tog jeg fat paa altfor meget paa én Gang. Jeg havde modtaget nogen Hjælp fra et velgjørende Selskab, men jeg foretrak at hjælpe mig selv, dersom det var muligt. Derfor samlede jeg et Antal Elever og gav Undervisning i forskjellige Fag. Denne Skole blev holdt i et Værelse, som jeg lejede.

Mine Studier ved Universitetet var alt, hvad jeg burde have haft at arbejde med; men jeg kjendte intet til Sundhedslæren eller Faren ved at falde helt sammen, hvis man arbejder over sine Kræfter. Jeg havde ordnet min Skole efter Klasserne paa Universitetet, saa enhver Time fra Kl. 5 Morgen til Kl. 10 Aften var fuldt besat. Dette gik meget godt en Tid; men en Morgen, da jeg prøvede paa at lære min Lektie i Græsk, vilde min Hjerne ikke arbejde. Det var ikke muligt for mig at forbinde de Tanker, der var nødvendige til dette Studium, med hinanden. Jeg havde en underlig Fornemmelse i mit Hoved, og jeg

maatte opgive at studere Lektien. Jeg prøvede da paa at læse i den latinske Bog, og det gik rigtig godt, uden at skade mig noget. Jeg antog, at min Hjerne snart vilde blive i god Stand igjen, og næste Morgen prøvede jeg atter Græsken, men med samme Resultat. Latinen blev det ogsaa meget vanskeligt for mig at holde Tankerne fæstede paa.

Tilsidst maatte jeg helt holde op med mine Studier, men fortsatte endnu nogen Tid med Skolen. Jeg besluttede da at søge hen til et Sted paa Landet, hvor jeg kunde prædike. Før jeg forlod Chicago, ægtede jeg Anna Sivertsen. Hun var kommen fra Tromsø, Norge, og var en god Husholderske og en kristelig Pige. Jeg mente, at disse Egenskaber var af størst Vigtighed for en Hustru; en Kvinde er visselig uden at besidde dem meget daarligt skikket til at blive Hustru. Desforuden var hun sund og stærk.

Jeg tog nu til Bloomfield, Waushara County, Wisconsin, i Selskab med den Præst, som havde døbt mig.

Et mærkeligt Tilfælde.

Her var en dansk Baptistmenighed, der manglede en Præst. Den Broder, som ledsagede mig, havde været ansat i Racine, men han ønskede at komme til Bloomfield. Uden Tvivl vilde Brødrene der have foretrukket ham, fordi de var vel bekjendte med ham, og han havde Erfaring i Arbejdet. Dersom han var forbleven der, vilde jeg være bleven udelukket derfra og bleven nødt til at søge andensteds hen. Men inden faa Dage modtog han Brev fra Danmark, hvori man bad ham uden Ophold at komme did. Efter megen Overvejelse besluttede han at rejse, og saa anbefalede han mig til Brødrene, og jeg blev hos dem. Her

blev jeg igjen af en Kjæde af Omstændigheder, som jeg ikke kunde beherske, ledet ind paa en for mig ubekjendt Vej. Paa dette Sted blev jeg senere bekjendt med flere Personer, der blev Redskaber i Guds Haand til at udbrede Kundskaben om den kostelige Sandhed. Det er en værdifuld Sandhed, at „Herren gjør en Mands Gang fast, og han har Velbehag i hans Vej“.

Brødrene havde intet Forsamlingshus dengang, men mødtes i flere Skolehuse. De boede meget spredt, og de ordnede Sagerne saaledes, at vi havde Møder paa Engelsk, saavel som Dansk paa forskjellige Steder. Jeg besøgte Folk i deres Hjem, naar som helst jeg kunde. Om Efteraaret underkastede jeg mig Skolelærereksamen. Jeg fik Bevilling og holdt Skole om Vinteren. Den Løn, jeg fik af Menigheden, var lille, og jeg var nødt til at tjene noget ved Siden af dette. Da jeg holdt Møder paa forskjellige Steder i forskjellige Sprog, hjalp Herren mig. Folk blev interesserede, og meget godt blev udrettet.

Arbejde blandt Skandinaver og Amerikanere.

Amerikanerne, som kom til Møde, bad mig ofte om at gaa hjem med dem og blive Natten over, som det er Skik og Brug i dette Land. Nu og da modtog jeg disse Indbydelser og blev paa den Maade bekjendt med Folk, som kom til Møderne. Een Mand, som kom meget regelmæssig til Møderne i Skolehuset, var meget rolig og stille. Hans Naboer sagde, at han var en dannet Mand og en sand Kristen. Han bad mig gaa hjem med sig, hvilket jeg gjorde. Om Aftenen fremstillede han nogle

Kosteligt Lys fra Bibelen.

nye Idéer for mig og søgte at overbevise mig om, at Mennesket af Naturen ikke er udødeligt, men at Udødelighed er en Gave fra Gud og kun kan erholdes ved Tro paa Kristus. Nogen Tid før havde jeg set en Bog paa en Methodistpræsts Bord indeholdende en Forklaring over Lignelsen om den rige Mand og Lazarus, hvori det bevistes, at Udødelighed kun erholdtes gjennem Kristus, og at de døde var i en ubevidst Tilstand indtil Opstandelsen. Jeg spurgte Præsten, hvad det var for en Bog. Han sagde, at den indeholdt meget vildledende Læresætninger, hvorfor jeg ikke læste mere i den.

Manden, jeg var hos, fremsatte sine Meninger paa en meget rolig og venlig Maade, dog lod det til, at han var fast overbevist om at have ret, og lidt efter lidt beviste han dette af Skriften. Jeg var bedrøvet over, at denne Mand havde indsuget saadanne forkjerte Idéer, og forsøgte at modbevise disse, men hvad jeg sagde gjorde intet Indtryk paa ham, og jeg havde heller ikke Skriftsteder paa rede Haand til at bekræfte min Fremstilling af Sagen med saaledes som han. Da jeg forlod ham om Morgenen, gav han mig flere Blade med Titelen „Verdens Krise". De indeholdt mange gode Afhandlinger om Spørgsmaal vedrørende Liv og Død. Jeg tog dem hjem og læste dem. Jeg var altid villig til at undersøge andres Læresætninger, naar de var forskjellige fra mine, men jeg ønskede ikke at antage mere end Skriftens tydelige Vidnesbyrd. Jeg følte snart mer og mer Interesse for Bladene, eftersom jeg jævnførte dem med Bibelen. Da jeg fandt, at de fleste Beviser, som anførtes, ikke var andet end rene og skjære Bibelsteder, begyndte jeg at tro, at min Opfattelse maaske

kunde være fejl, og bad Herren oplyse mig om den fulde Sandhed.

Kristi Komme.

Jeg fandt, at Bibelen ofte talte om Kristi andet Komme saavel som om den herlige Løn, de retfærdige skal faa, naar han aabenbares i Himmelens Skyer med megen Kraft og Herlighed. Jeg fandt ogsaa mange Skriftsteder, der viste, at de retfærdige fik Løn og de ugudelige Straf ved Herrens Komme. Thessalonikerne „vendte sig til Gud fra Afguderne for at tjene den levende og sande Gud og forvente hans Søn fra Himlene." 1 Thess. 1: 9, 10. Peter siger: „For at eders prøvede Tro maa findes til Lov og Pris og Ære ved Jesu Kristi Aabenbarelse." 1 Pet. 1: 7. Og den elskede Johannes siger: „Vi ved, at naar han aabenbares, skal vi blive ham lige; thi vi skal se ham, som han er." 1 Joh. 3: 2. Frelseren siger selv om sit andet Komme: „Naar Menneskens Søn kommer i sin Herlighed og alle de hellige Engle med ham, da skal han sidde paa sin Herligheds Trone. Og Kongen skal sige til dem ved sin højre Side: Kom hid, I min Faders velsignede, og arv det Rige, som eder er beredt, fra Verdens Grundvold blev lagt." Matt. 25: 31, 34. Men til de ugudelige ved sin venstre Side skal han sige: „Gaa bort, I forbandede, i den evige Ild, der er beredt Djævelen og hans Engle." 41de Vers. Og i Bibelens sidste Kapitel siger han: Og se, jeg kommer snart, og min Løn er med mig for at betale enhver, som hans Gjerning monne være." Aab. 22: 12.

Naar Kristus kommer anden Gang, begynder hans herlige Regjering, idet han sidder paa sin Fader Davids Trone, netop som Engelen sagde ved hans Fødsel: „Han

skal blive stor og kaldes den Højestes Søn, og Gud Herren skal give ham hans Fader Davids Trone, og han skal regjere over Jakobs Hus evindelig, og der skal ikke være Ende paa hans Kongerige.“ Luk. 1: 32, 33. Da skal denne Verdens Riger blive „vor Herres og hans Salvedes, og han skal regjere i al Evighed.“ Aab. 11: 15. Da vil Kristus være Ejer af alt, „fra Hav til Hav og fra Floden indtil Jordens Ender.“ Sal. 72: 8. Og Herren har lovet, at „al Jorden skal fyldes med hans Herlighed“. 4 Mos. 14: 21.

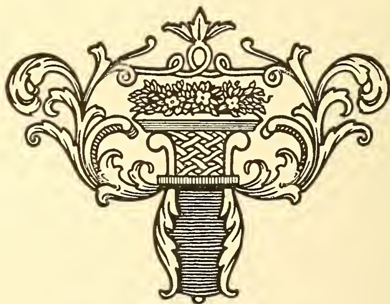
Herlighedens Rige.

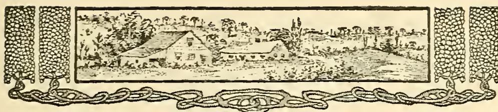
Disse og andre lignende Vidnesbyrd er meget tydelige og minder os om Herrens herlige Forjættelser. Mine tidligere Meninger om disse Emner syntes dunkle og uklare. Enhver Ting lignede nu mere en Virkelighed fuld af Fornuft og Skjønhed. Bibelen blev en ny Bog for mig, og min Prædiken blev selvfølgelig ogsaa mere interessant og til større Nytte.

Mennesketanker kan ikke lignes ved Guds Ord. Det simple Guds Ord er mere værd end de viseste Mænds mest glimrende Taler og Læresætninger. Apostelen har med Rette sagt: „I, som er gjenfødte, ikke af forkrænkelig, men uforkrænkelig Sæd, ved Guds Ord, som lever og bliver evindelig.“ Og fremdeles: „Herrens Ord bliver evindelig; men dette er det Ord, som ved Evangeliet er forkyndt for eder.“ 1 Pet. 1: 23–25. Guds Ord frembragte Jorden med alle dens levende Skabninger, Planter og Dyr. Et Menneskeord, selv om det udsiges af den største Konge eller den lærdeste Mand, formaar ikke en-

Uforgjængelig Sæd.

gang at frembringe et Græsstraa eller den svageste Spire. Netop saaledes som Guds Ord kunde meddele Skabningen Liv, saaledes kan det ogsaa opvække nyt Liv i Menneskets Hjerte. Hvor vigtigt bliver det da ikke for os, at vi følger Apostelens Formaning: „Prædik Ordet, hold ved i Tide og Utide, overbevis, straf, forman med al Langmodighed og Lærdom." 2 Tim. 4: 2.

Fjerde Kapitel.

Hvordan Sandheden havde Fremgang.

Den 25de September 1862 blev jeg indviet til Præst. To amerikanske og to danske Baptistpræster ankom for at udføre denne højtidelige Handling. Den ældste af disse var Hr. Conrad fra Berlin. Han havde lang Erfaring i den præstelige Gjerning. Jeg havde besøgt ham forud og bedet ham om Raad ved denne Lejlighed. Dette havde han ogsaa beredvilligt givet mig og tillige overrakt mig en skreven Fremstilling af de Spørgsmaal og Svar, som blev benyttede ved hans egen Ordination for tyve Aar siden. Da jeg gjennemløb denne, blev jeg glad ved at se, at ethvert Svar var taget af Bibelen, og tænkte, at dette var det eneste rigtige for mig. Ved denne Tid havde jeg erholdt mere Lys fra Bibelen, hvilket ikke var almindelig antaget af Baptisterne, men jeg mente, at jeg ikke burde gaa videre end at besvare Spørgsmaalene frimodigt og i Overensstemmelse med Bibelen. Dette gjorde jeg, og alle var meget tilfredse med mine Svar og Fremstillinger. Mod Slutningen af Højtideligheden forærede en af de

amerikanske Præster mig en Bibel og paalagde mig at gaa ud i Verden, hvor Herren maatte sende mig, og prædike den rene Sandhed, som denne Bog indeholdt. Han formanede mig til at prædike Bibelen, hele Bibelen og intet andet. Jeg fandt, at dette Paalæg var meget rigtigt, og modtog det med Glæde. Jeg har ogsaa med Bistand af Guds Naade stræbt at handle saaledes altid derefter.

De to danske Præster forblev hos mig Natten over. Om Aftenen fandt en af dem nogle Blade paa min Boghylde, indeholdende Artikler om Kristi Gjenkomst og om de dødes Tilstand, og indledede snart en livlig Samtale om disse Emner. Den ene af Præsterne syntes at hælde til min Mening, medens den anden var stik imod samme. Vi talte meget alvorligt, men venligt sammen, dog var de bange for, at det Standpunkt, jeg indtog, engang vilde føre mig bort fra Baptisternes Trossamfund.

En livlig Samtale.

Bibelens Lære om de ugudeliges Straf var endnu ikke rigtig klar for mig. Jeg vedblev imidlertid at studere dette interessante Emne og fandt flere og flere Skriftsteder, der viste, at de ugudelige vilde blive tilintetgjorte, og de retfærdige skulde bo med Kristus paa den nye Jord. „Thi de onde skal udryddes, men de, som bier efter Herren, de skal arve Landet. Og endnu et lidet, saa er den ugudelige ikke mere; og naar du giver Agt paa hans Sted, da er han borte. Men de sagtmodige skal arve Landet og forlyste sig over stor Fred." De retfærdige arver ikke Jorden, før den er gjort ny. Sal. 37: 9–11. Denne Tekst taler baade om den Tid og om, at de ugude-

Vigtige Spørgsmaal fastslaaede.

lige skal blive tilintetgjorte og ikke være mere. Apostelen siger: „Verden forgaar og dens Lyst, men hvo, som gjør Guds Vilje, bliver til evig Tid.“ 1 Joh. 2: 17. Dette viser klarlig, at de ugudelige ikke skal være til for evigt. Enten deres Straf nu varer længe eller kort, vil der komme en Tid, da kun retfærdige skal findes i Universet. Da vil enhver Skabning i Himlen og paa Jorden høres sige: „Ham, som sidder paa Tronen, og Lammet være Velsignelse og Pris og Ære og Kraft i al Evighed!“ Aab. 5: 13. Hvor harmonisk denne Lære er, og hvor let den kan bringes i Samklang med Guds Barmhjertighed, Visdom og Kjærlighed. Det er imod al sund Fornuft og strider mod Bibelens klare og tydelige Ord mange Steder, at Gud skulde pine sine Skabninger i al Evighed, fordi de ikke har troet paa ham. De havde syndet gjennem dette korte Liv, og dog skulde Straffen vare en Evighed; det første staar slet ikke i Forhold til det sidste. Herren er vissélig i Stand til at berøve dem Livet og lade dem lide Døden efter Opstandelsen; og Bibelen siger tydeligt, at han vil gjøre dette; thi den bekræfter, at de skal dø den anden Død. Aab. 21: 8. Da og kun da kan disse Ord opfyldes: „Og Gud skal aftørre hver Taare af deres Øjne, og Døden skal ikke være mere, ej heller Sorg, ej heller Skrig, ej heller Pine skal være mere; thi det første er veget bort.“ Aab. 21: 4. „Det første“ indbefatter nødvendigvis den gamle Jord med alle dens ugudelige Beboere. Endvidere siger Herren: „Se, jeg gjør alle Ting nye.“ 5te Vers. Naar dette er gjort, kan ingen af de første (gamle) Ting findes mere.

Da Job var midt i sin haardeste Lidelse, ønskede han

hellere at dø end at leve. Idet han taler om Døden, siger han: „Der har ugudelige ophørt at larme, og der har kraftløse Ro." Paa den Tid var min Fader død. Jeg havde ingen Grund til at tro, at han var bleven frelst, og det var en rædselsfuld Tanke, at han altid skulde lide. Han havde lidt saa meget i dette Liv, og det forekom mig saa tungt, at han skulde lide endnu mere efter Døden. Men hvor beroligende var dog ikke den Tanke, at der i Døden er Hvile for de stakkels lidende. Ordet siger, at „der har kraftløse [de trætte] Ro." Dette var en stor Trøst for mig. Om nogen havde rejst et prægtigt Gravminde til en Million Dollars Værdi paa min Faders Grav, saa vilde det ikke have trøstet mig som disse Skriftens kostelige Ord. Hvad Nytte er kostbare Gravminder til, naar de stakkels lidende selv ikke i Døden finder Hvile! Men Guds gode Forsyn har ordnet det saaledes, at der tilsidst er Ro i Døden. Bibelen siger: „Thi i Døden er der ingen Ihukommelse af dig; hvo vil prise dig i Dødsriget?" Og i Præd. 9: 5 læser vi: „Thi de levende ved, at de skal dø, men de døde ved ikke noget." I 10de Vers af samme Kapitel staar: „Alt, hvad der kommer dig for Haanden at gjøre med din Kraft, det gjør! Thi der er hverken Gjerning eller Klogskab eller Kundskab eller Visdom i Dødsriget, hvor du farer hen." Ordet „Dødsriget" er her oversat fra det hebraiske Ord sheol, hvilket vil sige et almindeligt Gjemmested for alle de døde. Dersom der ikke er nogen Kundskab i de dødes Rige, saa har disse ingen Anledning til at vide noget.

En god Gravskrift.

Mange andre Skriftsteder lærer det samme, og de

Lignelser, som omhandler dette Emne, kan let bringes i Overensstemmelse med Bibelens klare og tydelige Ord: at „de døde ved ikke noget." Tidsrummet mellem Døden og Opstandelsen er blot som et Øjeblik for den døde, der hviler roligt i Dødens Søvn. Det, som han er sig bevidst efter Opstandelsen, bliver evig Herlighed og Udødelighed, dersom han har været et Guds Barn.

Et Diskussionsmøde mellem Præster.

Om Sommeren kjøbte jeg tre Acres Skovland i Brushville. Her byggede jeg et Hus og ryddede den meste Skov. Den største Del af Arbejdet paa Huset udførte jeg selv. Her fik vi et rigtig godt Hjem. Landet kostede mig $18, og Udgifterne til Huset var ikke store. Siden solgte jeg Ejendommen for $100. Vi holdt en Ko, og jeg hjalp Brødrene med Høstarbejdet. Vi levede meget sparsommeligt, saa vor Husførelse kostede os ikke meget.

Saa snart som Bibelens Lære om fornævnte Spørgsmaal stod klart for mig, prædikede jeg derom og samtalede med Brødrene derom. Flertallet af disse indsaa snart, hvor sande og skjønne alle disse Læresætninger var, men nogle mente, at den gamle Tro var bedre, og blev af den Grund bedrøvede. Tilsidst fik de to Baptistprædikanter til at fastsætte en Dag, da den nye Lære skulde undersøges. Det var de samme to amerikanske Brødre, som havde været med ved min Ordination. De fleste af Brødrene kunde forstaa Engelsk, men nogle kunde ikke. Vi mødtes for at samtale og veje Grundene for og imod ovennævnte Emner, og dette gjorde vi i adskillige Timer. Fra begge Sider fremsattes de bedste Beviser for og imod, og Brødrene viste

stor Interesse for at høre disse. Ved Slutningen af Mødet spurgte de, som var af en anden Mening end vi, hvad Præsterne troede det rigtigst at gjøre; nogle af Modstanderne mente, at det var bedst at udstøde os af Menigheden og faa en anden Præst. Hertil svarede Præsterne, at de ikke kunde gjøre dette, saa længe som vi ikke gjorde os skyldige i nogen Forseelse i vort kristelige Liv og Vandel. Ifølge Baptistkirkens Love kunde en saadan Skilsmisse fra Moderkirken kun iværksættes, naar der var overvejende Majoritet derfor. Dette Møde resulterede kun i at bringe Lyset til at skinne klarere for dem, som forud var venlige imod os.

Jeg bivaaner et forvirret Præstemøde.

Det næste Foraar overværede jeg en Konference af de saakaldte Age-to-Come-Folk. Jeg vidste, at de havde Lys vedrørende Udødelighedsspørgsmaalet, og jeg ønskede at slutte mig til en Forsamling, der nærede de samme Anskuelser som jeg; men det maatte være Brødre, som arbejdede sammen i Enighed og Kjærlighed og var ledede baade af Guds Aand og hans Sandhed. Paa Mødets første Dag prædikede Ældste Wilcox. Han dvælede navnlig ved den Tanke, at naar en Person gjorde noget efter Guds Vilje, saa behagede dette Herren, saa vidt som Virkningerne deraf strakte sig; og naar saa den samme Person vedblivende fulgte det Lys, han havde faaet, saa vilde han erholde mere Lys og blive i Stand til at gjøre endnu et Skridt fremad paa Lydighedens Vej og saaledes lidt efter lidt blive et Guds Barn. Da han havde endt sin Prædiken, stod Ældste Stevenson op og imødegik ham paa sin ildfulde og alvorlige Maade. Han paastod, at et-

hvert Menneske var enten Guds Barn eller ogsaa Djævelens, og at der maa være et bestemt Tidspunkt, da denne Forandring sker. Han fremholdt da den Idé, at dette sker i Daabens Vande. Mennesket gaar derned som Satans Barn og stiger op deraf som Guds Barn.

Jeg holdt slet ikke af alt dette, men syntes, det var meget upassende for Brødre saaledes at strides. Ældste H. V. Reed rejste sig da og sagde smilende: „Mine Herrer! det er nu Middagstid, lad os gaa tilbords." Efter Middag gik jeg ind i Salen, og hvad fik jeg at se! Her var mere end et Hundrede Mennesker samlede i Smaagrupper her og der, de fleste af dem med Bibelen i Haanden, talende for og imod et eller andet Emne, og jeg fandt ikke to, som var enige. Deres Samtale røbede en fuldstændig Mangel paa Venlighed og Imødekommenhed. Jeg gik ind i et andet Værelse, hvor Ældste Wilcox havde et stort Kort. Han forklarede for mig, hvorledes det gamle Jerusalem vilde blive gjenopbygget, og hvorledes det nye Jerusalem vilde komme ned paa et Sted, der laa 30 Mil fra det gamle. Mange saadanne Ting forklarede han meget nøje ved at maale paa Kortet. Jeg kunde ikke se noget Lys heri, fordi Halvdelen af hans Beviser laa udenfor Bibelen. Hen paa Eftermiddagen havde jeg Lejlighed til at tale med Ældste Reed. Jeg gjorde nogle Spørgsmaal vedrørende det, at Hedningerne skulde sønderslaaes som Pottermagerkar. Til Svar anførte han en hel Del af Skriften, hvilken han syntes at have paa rede Haand, og da han var færdig hermed, meddelte jeg ham, at jeg havde hørt visse Folk omtale ham som en Mand, der kunde Skriften udenad, men at hans Skriftsteder ikke altid pas-

sede til Emnet. Jeg mente, vi burde holde os til Bibelens tydelige Vidnesbyrd. Siden sagde jeg ham, at det var min Hensigt at forene mig med en Gruppe af troende, og spurgte ham, hvad der var Skik og Brug blandt dem, han hørte til. Herpaa svarede han: „Ja, hos os, Broder Matteson, følger hver sin egen Mening." Jeg sagde intet mere; thi jeg havde hørt nok. Nu vidste jeg, at de ikke var Guds Folk, da enhver saaledes gik sine egne Veje. Guds Børn raadslaar med hverandre og er forenede til ét ligesom Faderen og Sønnen.

Ved Mødet om Aftenen var Salen propfuld. Prædikanten var en øvet Taler; det lykkedes ham særdeles godt at interessere Tilhørerne og fremsætte sine egne Tanker for dem; men intet blev sagt til Gunst for Guds Bud og Befalinger, tvertimod blev de nedsatte og gjort mindre vigtige; ja han forsøgte snarere at vise, at de var ophævede. Da jeg midt i Mængden forlod Mødet, følte jeg en Haand i min Lomme. Jeg rev den hurtig ud og forsøgte at komme bort fra Personen. Han fandt intet i Lommen; men han handlede øjensynlig i Overensstemmelse med Prædikenen. Blandt alle Prædikanterne var der ikke mere end én, som troede paa den Helligaands Gjerning. Alle de andre sagde, at der ikke var nogen anden Aand end Ordet. Og de talede indbyrdes med hverandre vedrørende det passende i at beholde nævnte Prædikant i deres Samfund, naar han var kommen saa langt bort fra deres Tro, at han troede paa den Helligaands Gjerning.

Ved Enden af Aaret, i hvilket jeg havde bundet mig til at prædike blandt Baptistmenigheden i Bloomfield, foreslog Flertallet af vore Brødre at oprette en særskilt

Menighed. De behøvede ikke at have gjort dette, da vi selv udgjorde Flertallet. Vi kunde have baaret os ad ligesom mange andre Baptistmenigheder, nemlig ladet Mindretallet gaa sin Vej, naar de ikke længer vilde forblive hos os. Men vi syntes, det var bedre at lade dem beholde Bøgerne, og hvad der tilhørte Menigheden, da det jo egentlig var os, der havde skilt os fra dem i enkelte Læresætninger, medens de vedblev i den gamle Tro. Vi oprettede da en uafhængig Menighed i Brushville, hvis Medlemmer alle var Nordmænd og Danskere. Senere blev der ogsaa oprettet en lille Menighed af Amerikanere i Poy Sippi. Jeg vedblev at prædike begge Steder og tillige paa adskillige andre Pladser. Disse Menigheder trivedes og blev større. Vi havde en meget interessant Søndagsskole, og Brødrene var meget glade og taknemmelige ved at se alting gaa saa godt fremad.

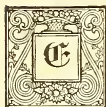
En ny Menighed oprettet.

Femte Kapitel.

Gamle Traditioner ombyttede med Sandheden.

En Dag i Foraaret 1863 besøgte jeg Hr. J. Cady, der boede nogle faa Mil fra Poy Sippi. En af vore Brødre ved Navn Jensen kjendte denne Familie og gik med mig. Det var Aftenen før Søndag, og vi havde bestemt at holde Møde næste Dag i Poy Sippi.

En Mand, som syntes at kjende Bibelen udenad.

Hr. P. H. Cady, en Søn af J. Cady, boede tæt ved. Han var Sabbatsholder; det vil sige, han hvilede paa den syvende Dag eller helligholdt Lørdagen som Sabbat. Hans Hustru og hans Moder holdt ogsaa Sabbaten. Da vi kom der, traf det sig saaledes, at han var hjemme hos sin Fader. Sabbaten var netop forbi, og da hans Sind var optaget af dette Emne, talte han til Broder Jensen derom. Under Samtalen herom anførte han saa mange Steder af Skriften, at det højlig forbausede mig. Han stillede ogsaa Spørgsmaal til Broder Jensen vedrørende Sabbaten, som denne ikke kunde besvare.

Jeg vidste, at Broder Jensen snart vilde henvise ham til mig angaaende dette Emne, og jeg sad netop og saa efter i Bibelen for at kunne svare paa hans Spørgsmaal; men det var ingen let Sag. Forgjæves søgte jeg at komme i Tanker om de Steder i det nye Testamente, der skulde bekræfte, at den første Dag i Ugen var Sabbat. Jeg troede, dette stod der, og at det lød omtrent saaledes: „Jøderne hvilede paa den sidste Dag i Ugen, men de Kristne hviler paa den første til Minde om Kristi Opstandelse." Men det var umuligt for mig at erindre, hvor dette stod. Jeg var bedrøvet over min Uvidenhed, og for ikke at komme nærmere ind paa denne Sag drejede jeg Samtalen hen paa andre Emner. Resten af Aftenen havde vi en meget behagelig Underholdning, og vi dvælede især ved Kristi Herlighedsrige.

Kamp imod Sabbaten.

Da jeg kom hjem, ransagede jeg Bibelen den følgende Dag ved Hjælp af min Concordance for at finde nogle Beviser for, at den første Dag i Ugen var Sabbat; men til min Forbauselse fandtes ingen saadanne. At helligholde den syvende Dag var en Tanke saa ny og fremmed for mig, at jeg syntes, det var helt forkjert. Jeg tog da det Standpunkt, at alle Dage var lige, og at vi kunde hvile paa den, vi fandt mest passende dertil.

Kort Tid derefter skrev jeg til Boston og fik nogle Traktater, som modbeviste Sabbaten. Blandt disse var „Seymores 50 uomstødelige Beviser imod at helligholde den syvende Dag som Sabbat." Saaledes forskandsede jeg mig mod Bibelens Sabbat. Den deri fremholdte Lære om ingen Lov og ingen Sabbat fandt jeg imidlertid

at være skadelig for alt aandeligt Liv. Den første Dag blev ikke længer hellig for mig, og den syvende blev for mig en Hverdag. Dette førte til, at jeg ikke ansaa nogen Dag som hellig; og derved formindskedes min Ærefrygt for Gud og svækkedes mit aandelige Liv. Jeg trak et mørkt Slør over min Sjæls Øje ved at læse dette Skrift og udelukkede derved det kostelige Lys, som skinnede ned fra den himmelske Helligdom.

En Dag i Høsten hjalp jeg Br. J. (den ovenfor omtalte Broder) at meje Hvede. Da vi holdt Middagshvile, gav han mig et Antal gamle Blade (The Review and Herald) at læse. De imødegik og modbeviste de „50 uomstødelige Bevisgrunde."

De 50 ubesvarede Beviser besvarede.

Beviserne mod Sabbaten bestod i Særdeleshed af Spørgsmaal, som man ansaa det for umuligt at besvare. Men til min største Forbauselse var ethvert af disse besvaret i disse Blade, og ikke alene dette; men de var besvarede ved tydelige Vidnesbyrd tagne fra Bibelen. Før jeg rejste mig, var jeg ved denne Opdagelse bleven overbevist om, at Herrens Sabbat var hellig. Det var Fredag Eftermiddag, og medens jeg arbejdede, tænkte jeg hele Tiden paa dette Emne. Jeg kom til det Resultat, at det var min Pligt at holde Sabbaten hellig; dog opsatte jeg at gjøre dette endnu en Uge for ikke at være altfor hastig med at tage dette Skridt, inden jeg nøje havde overvejet samme.

Om Aftenen, da jeg var ved at gaa, spurgte Br. J., hvad jeg syntes om Bladene. Jeg svarede, at jeg troede, de stemmede overens med Bibelen.

J.: „Jeg var bange for det."

Br. Cadys Tømmerhus, hvor Matteson holdt sin første Sabbat.

M.: „Hvad tror du om dem?“

J.: „Jeg antager, at de taler Sandhed, men jeg kan da ikke tro, at du vil følge denne Lære.“

M.: „Hvorfor ikke? Dersom Bibelen lærer, at den syvende Dag er Herrens Sabbat, hvorfor skulde jeg saa ikke helligholde den?“

J.: „Det kan aldrig gaa! Du har begyndt et godt Arbejde her paa dette Sted; hvis du nu skifter Sind, vil det hele blive til intet.“

M.: „Dersom Herren velsignede os, da vi var uvidende om hans Vilje i denne Henseende, vil han vissselig ogsaa velsigne os, naar vi forstaar hans Vilje og ærligt stræber at gjøre derefter.“

I Løbet af denne Uge bad jeg ofte til Herren, at han vilde skrive alle sine Bud i mit Hjerte. Da Sabbaten begyndte, lagde jeg alt mit Arbejde til Side og gik seks Mil til Br. Cady for at helligholde den sammen med ham. Han havde indbudt mig til lejlighedsvis at besøge ham og faa en venskabelig Passiar med ham om Sabbaten. „Vi kunde jo tage Bibelen,“ havde han sagt, „og se, hvem den giver mest Medhold;“ men jeg havde endnu ikke efterkommet denne hans Indbydelse. Da jeg nu traf ham, sagde jeg, at jeg var kommen for at tale med ham om Sabbaten, hvorpaa han tog sin Bibel frem og jeg min. Jeg begyndte med 1 Mos. 2: 2 og beviste, at Herren hvilede paa den syvende Dag, helligede den og velsignede den. Derfra gik jeg over til at anføre alle Hovedteksterne, som taler til Gunst for den syvende Dag, og endte med Aab. 22: 14: „Salige er de, som holder hans Bud, for at de maa have Adgang til Livsens Træ og gaa ind igjennem Portene

i Staden." I Samtalens Løb spurgte jeg Br. Cady, hvad han havde at sige hertil, hvortil han svarede, at han ikke havde noget at sige. Da jeg lukkede Bogen, saa han noget overrasket paa mig og spurgte, om jeg nu havde i Sinde at holde Sabbaten hellig. Saa fortalte jeg ham, at dette var min første Sabbat, og at jeg var kommen for at fejre den med ham. Da græd han af Glæde, omfavnede mig og priside Gud, der havde skjænket ham én Sjæl til at vandre sammen med ham paa Livets Vej.

Broder Cadys Erindringer.

De følgende Linjer er nedskrevne overensstemmende med Br. P. H. Cadys Vidnesbyrd. Angaaende vort Møde den første Aften siger han, at vi efter Aftensmaaltidet kom til at tale om forskjellige Læresætninger og Lærdomspunkter. Jeg gjorde ham mange Spørgsmaal, som han bestræbte sig for at besvare paa bedste Maade. Vi skiltes sent om Aftenen, og han paalagde mig meget alvorligt at gjøre mig bekjendt med Syvende-Dags-Adventisterne og sagde: „Dersom du ikke finder, at de er et mere helligt og med Sandheden overensstemmende Kristenfolk end andre, behøver du ikke at slutte dig til dem." Hvad han her anførte om dem, havde han erfaret, og han troede, at det vilde gaa mig ligedan, hvis jeg stiftede Bekjendtskab med dem. Endvidere siger han, at jeg under dette Besøg var meget forsigtig i mine Udtalelser og ikke angav min bestemte Mening paa noget Punkt under Diskussionen om de Læresætninger, som vi bragte paa Bane.

Den følgende Dag bivaanede Br. Cady vort Møde,

da han længtes efter at danne sig en Mening om min Bibelkundskab og den aandelige Kraft, som boede i mig. Emnet for Prædikenen var Jonas' Gjerning sammenlignet med Guds Tjeneres Gjerning i vore Dage. Derpaa fulgte en alvorlig Formaning om sand Anger som den Maade, hvorpaa man kunde fly fra Guds overhængende Vrede. Herom siger Br. Cady: „Jeg har aldrig forglemt denne enkle Prædiken, ikke fordi den fremstillede noget sindrig udtænkt eller nyt, men den bibragte mig den Overbevisning, at Taleren var udset til at udfylde en højere Plads i Guds Arbejde. Jeg tvivlede ikke om, at Gud i en nær Fremtid vilde oplyse din Forstand om sit sidste Budskab. Denne Overbevisning var senere Grunden til, at jeg forsynede dig med Læsning angaaende dette Emne."

Kostelige Møder.

Broder Cady siger videre, at vi holdt Møde i hans Hus paa Sabbaten, den næste Sabbat hos mig og saa fremdeles i to Maaneder. Han spændte for Vognen og kjørte med sin Moder og Søster seks Mil til mit Hjem, naar vi havde Bønne- og Vidnesbyrdsmøde til Ære for Himlens og Jordens Gud og vor Frelser Jesus Kristus. „Paa den Tid," siger Br. Cady, „var Guds Bud og Troen paa Jesus stadigt Gjenstand for vore Betragtninger og Samtaler hjemme og ude baade offentligt og privat. Kun én Skygge faldt paa vor Sti. Din Hustru, der ellers vaagede saa nøje over din Ære og Lykke, sagde modløst: „Nu er al din Bestræbelse for at erholde en god Uddannelse til ingen Nytte. Du har kastet dig hen for ingen Ting, og vi vil snart komme i Fattighuset."

„Jeg erindrer meget godt det sørgmodige Udtryk i dit

Ansigt, da hun omtalte det taabelige Skridt, du haade taget ved at skille dig fra Baptistkirken og begynde at holde Sabbaten. Men der forløb ikke mange Uger, før Guds Aand aabnede hendes Hjerte for Sandheden, og hun glædede sig med det lille Selskab af Sabbatsholdere."

Om et senere Tidspunkt siger Br. Cady: „Jeg erindrer meget godt den Forandring, som Antagelsen af Sabbaten og dermed beslægtede Sandheder bevirkede i din Prædiken; hvor ofte den Bemærkning hørtes: „Hvor Ældste Matteson dog forbedrer sig i sin Prædiken."

Heldige Resultater af taalmodigt Arbejde.

I Begyndelsen sagde jeg ikke noget offentligt om Sabbaten og andre dermed forbundne Læresætninger, men privat fremhævede jeg denne kostelige Sandhed desto flittigere. Omtrent tre Maaneder forløb, inden nogen begyndte at holde Sabbaten, men ved Enden af denne Tid begyndte flere at slutte sig til mig, at antage Guds Bud og Jesu Kristi Tro. Andre Præster kom til dette Sted og gjorde Husbesøg; og de stræbte af al Magt at afholde Folket fra at adlyde Guds Ords tydelige Lærdomme. Men dette tjente kun til at fremme Sagen, idet Folk endnu mere alvorlig holdt fast ved de nye Sandheder. I Løbet af fem á seks Maaneder havde hele Menigheden antaget disse undtagen én Familie. Og mange andre Familier sluttede sig til os, saa Medlemsantallet i vor Menighed blev dobbelt saa stort. Efter et Aars Forløb vedblev Sandheden at sprede sig der i Omegnen saaledes, at ikke alene Forældrene antog den, men ogsaa Børnene, af hvilke mange er blevne nyttige Arbejdere i Missionen.

Blandt dem, som var fulde af Fordom imod os og den Sandhed, vi elskede, var en gammel Baptist, der boede i vort Nabolag. Han kom aldrig til vore Møder og vilde ikke vide noget af Sandheden. En Dag brændte hans Hus, og han var nødt til at søge Husly hos sin Søn. Samme Aften havde jeg fastsat et Møde i Sønnens Hus; Værelset var stort, og den gamle Mand sad i en Krog saa langt fra Taleren som muligt, uden Tvivl for at kunne holde Ørene lukkede for al Overbevisning. Under Samtalen blev noget sagt om Sabbaten i Edens Have, og den gamle Mand begyndte at lytte til. Sabbatens Skjønhed og Elskelighed, medens Jorden endnu var iført sin paradisiske Dejlighed, dvælede vi især ved. Det blev ogsaa paavist, at Sabbaten ikke kunde være en blot og bar Skygge af det virkelige, naar den havde sin Oprindelse i Eden, før Synden kom ind i Verden. Der kunde ikke være noget Symbol paa Gjenløsning fra Synden, saa længe ingen havde Gjenløsning behov. Selvfølgelig var Sabbaten og maatte altid blive en herlig Virkelighed.

En Mand bivaaner et Møde, fordi hans Hus brændte.

Disse Ord med den herlige bibelske Sandhed til Grundlag faldt lig god Sæd i den gamle Mands Hjerte, og han begyndte snart at holde Sabbaten. Siden drog han til en anden Del af Staten for at bo hos sin Datter. Da jeg nogen Tid herefter holdt Møder i dette Nabolag, gik denne gamle Mand tre Mil i sine Træsko for at høre Sandheden blive talt og glædede sig højlig derover.

Ja, Guds Sandhed er mægtig til at frelse Sjæle; hvilken vidunderlig Forandring er ikke sket i de Hjerter,

som har modtaget den! Saadan Forandring er den endnu mægtig til at fremkalde hos enhver Sjæl, der vil modtage det herlige Lys fra Himmelen. Den herlige Bibel er endnu et Lys, der skinner paa enhver ydmyg troendes Sti. Den fører saavel den yngre som den ældre til Herlighedens Bolig, hvor Jesus er gaaet ind for at berede dem Sted, som elsker ham. Og Tiden nærmer sig, da han vil komme igjen for at bringe sine Børn hjem med sig til Guds Paradis. Velsignede Hjem! Evige Hvile! Er du, kjære Læser, ved at forberede dig til at holde Indtog i det herlige Hjem, vort himmelske Eden?

Sjette Kapitel.

Jeg overværer et Kvartalsmøde.

Da jeg erfarede, at et Kvartalsmøde blev afholdt i Mackford, Wisconsin, besluttede jeg mig paa én Gang til at være med der. Dette Sted laa omtrent 42 Mil fra mit Hjem, og jeg skulde gaa tilfods; men dette havde mindre at betyde for en ung Mand. Jeg længtes meget efter at blive bekjendt med mine Trosbrødre paa andre Steder. Det var et vigtigt Spørgmaal for mig, om de fleste af dem var sande kristne ligesom Br. Cady, eller om de var besjælede af den Aand, der herskede iblandt dem, jeg tidligere var kommen i Berøring med.

Jeg begav mig nu paa Vejen for at overvære Kvartalsmødet i Mackford. Natten over blev jeg hos en gammel Broder, som boede nogle faa Mil fra Berlin. Han boede langt borte fra de andre Sabbatsholdere, og han og Hustru var ikke meget nøje med at overholde deres Tro. En kort Tid efter mit Besøg hos dem overvar denne Broder en Spiritistforsamling

Hos en gammel Broder paa Vejen.

i Berlin. De døde troede han laa stille i deres Grave. Med Hensyn til Spiritisternes Fremvisninger, troede han slet ikke paa dem, med mindre hans egne Følelser overbeviste ham derom. Øjeblikkelig blev en Haand fra et usynligt Legeme strakt ud til ham. Han greb den og gjenkjendte straks sin afdøde Faders Haand og Maade at hilse paa. Fra den Tid forkastede han Bibelen og det kostelige Haab om Udødelighed gjennem Kristus. Siden blev han Spiritist. Dette er blot et af de mange Eksempler, der viser, hvor forsigtige vi bør være med at holde os borte fra den ondes Snarer.

En liden Bog funden paa Vejen.

Den gamle Broder gav mig en lille Bog, som jeg læste om Aftenen. Titelen var: „Syner og Erfaringer af Mrs. E. G. White.“ Det var det første Oplag, og det var allerede udsolgt. Jeg kjendte intet til Forfatterinden, og den gamle Broder sagde, at han satte ikke megen Lid til hende. Men dette bortskræmmede ikke mig; og jeg læste den med stor Interesse. Da jeg var færdig hermed, syntes jeg, at det var en udmærket Bog, af to Grunde: 1) Læsningen af Bogen ledte min Sjæl nærmere til Kristus. Den opmuntrede mig til at være paa min Post imod enhver Synd og Satans Snarer og hjalp mig til at fatte ædle Forsætter om at leve for Gud og Himlen. 2) Den fremstillede den tilkommende Verdens herlige Sandheder saaledes for mig, at det stemmede overens med Bibelen, og det paa en saa elskelig Maade, at det gjorde mit arme Hjerte godt.

Jeg bragte Bogen med hjem, oversatte den paa Dansk og lod Søskende læse den. De udtalte ofte Ønsket om at

faa den trykt. Dette er aldrig bleven gjort, men nu er der mange andre Bøger fra samme Forfatterinde i vort eget Sprog.

Et oplivende Møde efter en trættende Rejse.

Omtrent ved Solnedgang næste Dag naaede jeg en anden Broder, som hørte til Mackford Menighed. Jeg tænkte paa, hvad Modtagelse jeg vel ville faa hos ham, da jeg jo var ham fremmed og mindedes den Kulde, hvormed jeg var bleven mødt i tidligere Dage, naar jeg drog omkring blandt Søskende af en anden Menighed end min egen og prædikede iblandt dem. Undertiden bad de mig om at gaa til Naboerne, og jeg maatte gaa fra Hus til Hus sent om Aftenen, før jeg kunde finde Nattely. Ved saadanne Lejligheder hændte det ofte, at de fattigste var de mest hjælpsomme.

Jeg gik ind og sagde Manden mit Navn og Ærinde, og jeg blev budt velkommen paa det hjerteligste. Om Aftenen var der et Møde i hans Nabos Hus. Her samledes omtrent tyve Søskende. Den Ældste ledede Mødet. Efter Afsyngelsen af en Salme bad nogle. En anden Salme blev afsungen, og Ordet blev derpaa givet frit. Den ene efter den anden talte saa om Guds Godhed og Barmhjertighed og det salige Haab, de nærede i deres Hjerte. Guds Aand hvilede over denne lille Forsamling af troende, de var besjælede af Enighed og Broderkjærlighed saaledes, som jeg aldrig havde set før undtagen i vor egen lille Forsamling hjemme. Jeg forglemte Trætheden, og at jeg var en fremmed, og følte mig som hjemme. Jeg takkede Herren af mit inderste Hjerte, for at jeg tilsidst havde fundet Søskende i Kristus, som havde samme Sind. Her var en

Forsamling af troende, som ærede Gud ved at holde hans hellige Bud, og som nærede det velsignede Haab gjennem Kristus at erholde Udødelighed ved hans andet Komme. Hvor god Herren var, at han førte mig til denne Plads og disse Folk!

Dette var en Menighed af Sabbatsholdere, som forventede vor Herres Jesu Kristi snare Komme. De helligholdt den Sabbat, der var velsignet og helliget i Edens Have. Naar de bad, løftede deres Hjerter sig til den himmelske Helligdom og til Guds Søn, som er Ypperstepræst der. Disse Søskende troede, at kun Gud alene besad Udødelighed, at Døden er en Fjende, at Kristus er Livgiveren, og at Guds Søns Røst skal fremkalde dem, som sover i deres stille Grave, og forvandle deres Fornedrelses Legemer til at vorde ligedannede med hans Herligheds Legeme i den første Opstandelse. De gav ogsaa Agt paa det profetiske Lys og troede paa Guds Søns snare Komme.

Dersom dette var en Prøve paa Adventistmenigheden — og jeg havde ingen Grund til at tro andet — saa kunde jeg i Sandhed betragte dem som et Samfund af sande troende, „som bevarer Guds Befalinger og Jesu Tro". Aab. 14: 12. Jeg ønskede at forene mig med dem, baade med Hjerte og med Haand, at dele med dem Møje og Lidelse saavel som den herlige Belønning.

Man kunde spørge, om jeg ikke blev skuffet siden, naar jeg blev bedre bekjendt med disse Folk. Nej! det blev jeg ikke. Jeg ventede ikke at møde en Forsamling af Engle, jeg ved, at Mennesker kan fejle. Jeg saa ikke efter himmelske Fuldkommenheder paa en Jord fuld af Syndens Forbandelse, men jeg saa efter, om nogle af Jesu velsignede Egen-

skaber afspejlede sig i menneskelige Væsener, som ærligt og oprigtigt fulgte hans Lære og Eksempel.

Dette var i Aaret 1863, og mange Aar er forløbne siden hint Møde, men jeg har aldrig haft nogen Grund til at angre min Forening med hint Folk. Jeg har fundet skrøbelige Personer og skrøbelige Menigheder iblandt dem og ventede intet andet; da jeg var svag selv, kunde jeg have Medlidenhed med dem og søge Herren sammen med dem; thi i ham alene er vor Hjælp, til ham alene staar vort Haab. Ved hans Barmhjertighed lever vi og derigjennem har vi erholdt Evangeliets herlige Haab. Kun ved Jesu forsonende Blod kan vi haabe at sejre. Gjennem Kristus alene haaber vi at vinde Herlighedens evige Krone.

Den næste Dag var det Sabbat. Vi havde et Møde om Formiddagen og et om Aftenen efter Solnedgang.

Et Aftenmøde paa den første Dag i Ugen.

Aftenmødet holdtes i en anden Broders Hus nærved. Da jeg kom ind, saa jeg, de havde stillet nogle Vaskefade paa Gulvet. Der var ogsaa to Bunker af Haandklæder pent sammenlagte og to Spande med Vand. Jeg forstod straks, at de vilde to hinandens Fødder i Overensstemmelse med vor velsignede Frelsers Anvisning i Joh. 13. Jeg havde ikke faaet at vide, at de plejede at overholde denne Forordning, men nu saa jeg det. Jeg glædede mig ved at opdage, at dette Folk ikke gik paa Dødens Veje ligesom Præsten, der for fire Aar siden ikke vilde ordinere mig, fordi jeg troede, det var rigtigt at to mine Brødres Fødder. En Salme blev sungen, Bønner holdte og en Del af Bibelen oplæst med passende Bemærkninger. Saa spurgte den, der ledede Mødet, om

han maatte to mine Fødder. Dette gjorde han, og jeg toede hans. Saaledes toede de alle hverandres Fødder. Brødrene sad paa den ene Side af Værelset, idet de udførte denne højtidelige Handling, og Søstrene gjorde ligedan paa den modsatte Side. Nogle passende Bemærkninger blev gjort og nogle Salmevers sungne indimellem.

Herrens Nadver.

Da Fodtvætningen var forbi, forberedte alle sig til at deltage i den hellige Nadver. En Salme blev sungen, og en Del af Bibelen blev oplæst, fulgt af passende Bemærkninger. En Broder takkede Gud, for at han lod sin kjære Søn dø for os, saa vi kunde erholde evigt Liv. Han bad Herren velsigne Brødet — Sindbilledet paa Kristi Legeme — til vore Sjæles Bedste, hvorpaa alle Søskende deltog deraf. Ligeledes bad en Broder Herren velsigne Kalken, der indeholdt Vinen, som var Symbol paa det Blod, Jesus udgjød for os paa Korset, for at vore Synder maatte blive bortfjernede og vore Sjæle befriede. Derpaa nød alle af Vinen, og hver bad stille og takkede Gud, idet de nød deraf. Saaledes kunde vi sige med Apostelen: „Velsignelsens Kalk, som vi velsigner, er den ikke Kristi Blods Samfund; det Brød, som vi bryder, er det ikke Kristi Legemes Samfund?" 1 Kor. 10: 16.

Før vi skiltes, blev adskillige opmuntrende Vidnesbyrd givne, hvorpaa enhver gik til sit eget Hjem og følte sig mere nøje forbunden med sine Søskende i Herren og nærmere Himlens herlige Hvile.

Syvende Kapitel.

Pionerarbejde blandt Skandinaverne i Amerika.

I 1865 flyttede jeg med Familie til Mackford og den følgende Vinter til Oakland, Wis. Jeg arbejdede i Minnesota, medens min Hustru med vore to smaa Piger midt om Vinteren flyttede til Oakland. Hun havde kun lidt Penge, da jeg ikke havde været i Stand til at sende nogle i længere Tid. Ved den Tid, da hun flyttede, drømte jeg, at jeg saa min Hustru og vore Smaapiger. De saa alle forfrosne og sørgmodige ud, og jeg var meget bedrøvet herover. Siden erfarede jeg, at det kun var med det største Besvær, min Hustru fuldførte denne Rejse. Men i Oakland fandt hun et godt Hjem hos Br. Olsens Familie, som tog meget venligt imod hende og behandlede hende med Omhu. — Jeg havde ogsaa Besvær med at komme hjem, hvorom senere.

De norske Brødre ønskede at have mig boende i Oakland, og jeg kjøbte da én Acre Land af Br. Olsen. Siden kjøbte jeg tyve Acres til, saa vi havde Græsning til tre Køer

og nogle Faar. Brødrene hjalp mig venligt, og ved deres Hjælp fik jeg bygget et lille Hus i Løbet af Foraaret og Sommeren. Saaledes blev vi igjen velsignede med eget Hjem. Nogle faa Aar senere blev en Tilbygning føjet til Huset, og vi havde en god, hyggelig Bolig. Senere kom baade min Svigermoder og min egen Moder til at bo hos os, og de havde hver sit eget Værelse.

Flytning til Oakland.

I Oakland boede vi elleve Aar, og vi har aldrig været paa et mere roligt og behageligt Sted. Klimatet var sundt og godt. Børnene kunde løbe rundt paa Marken og i Skoven, og de voksede op saa lykkelige og sunde, som jeg nogensinde har set Børn gjøre. Det var et stort Tab for dem, at de senere maatte flytte fra Oakland.

Da jeg byggede et Værelse til min Moder, kom en Mand for at kalke Væggene. Han spiste hos os. Da han havde spist, gik han ind i Værelset, hvor han arbejdede, tog en lille Snadde frem og begyndte at røge. En Morgen kom jeg ind i Kjøkkenet, hvorfra en Dør førte ind i det nye Værelse. Mine to Smaapiger stod og kigede gjennem den halvaabne Dør og saa ud til at være højlig forbausede. Den ene gjorde Tegn til mig og sagde: „Papa, kom og se." Jeg opfattede Situationen og bad hende ikke at tale saa højt, men hun kunde neppe dæmpe sin Stemme. „O, se paa den Mand!" sagde hun, „det ryger ud af hans Mund ligesom af en Skorsten. Han har faaet Aske tæt til Munden og Ild lige under sin Næse! Papa, er det ikke fælt?"

Børns Tro og Dømmekraft.

Dette er akkurat de Ord, hun benyttede. De smaa

Piger havde aldrig set Folk røge Tobak, og de havde aldrig hørt mig eller andre tale om Brugen af denne skadelige Urt. Følgelig var deres Ord et naturligt Udtryk for deres Tanker og Følelser; og hvem kan vel nægte, at Brugen af Tobak er en daarlig Vane?

Disse to Piger sover nu i deres Grave og venter paa, at Livgiveren skal komme. Da vi drog til Europa i 1877 for at paabegynde Missionen i Danmark og Norge, blev vore to Piger tilbage for at gaa paa Højskolen i Battle Creek. Det følgende Foraar fik de et Anfald af Malaria, Hjernebetændelse slog til, og Mathilde, den ældste af dem, døde seksten Aar gammel. Hun hviler paa Oak Hill Kirkegaard, Battle Creek, Mich. Tina, Søsteren, blev rask, men ikke saa stærk, som hun før havde været. Da de andre Børn rejste over til os i Norge, kom hun med. Hun skrev for mig og hjalp mig i Trykkeriet som Sætterske. Næsten fire Aar arbejdede hun trofast i denne Gren af Værket. Hun elskede Herren og hans Arbejde og døde i Troen paa Kristus den 7de Jan. 1883, $18\frac{1}{2}$ Aar gammel, i Kristiania, Norge, hvor hun ligger begravet. Dødsaarsagen var Tæring. Mathilde døde ogsaa i Tro, og vi haaber at møde vore kjære Børn paa Opstandelsens Morgen. Hvilket herligt Møde det vil blive!

Kamp for Organisation.

De første skandinaviske Sabbatsholdere i Amerika var, saa vidt vi ved, nogle faa Brødre i Oakland, Wis. De helligholdt Sabbaten, da J. H. Waggoner og Waterman Phelps begyndte at prædike. I de Dage var Br. Phelps en meget formaaende Prædikant, og da han boede i en By lige ved Oakland, prædikede

han ofte blandt Brødrene der. De havde bevægede Møder dengang, og mange følte religiøs Kaldelse. Da Spørgsmaalet om Organisation kom frem blandt Adventisterne, gjorde nogle af deres ledende Brødre og Prædikanter i Oakland et Forsøg paa at organisere en Menighed. Dette vilde udelukke Brugen af Spiritus og Tobak. Men adskillige af Brødrene var Tobaksbrugere, og blandt disse var Waterman Phelps.

Da Beviserne for og imod Organisation var blevne drøftede og fremlagte, dannedes en Menighed, og alle, der ikke syntes om denne Ordning, trak sig tilbage. I Menigheden blev kun de norske Søskende og én amerikansk Broder med Hustru optagne. Denne Mand blev senere valgt til Menighedens Ældste. Dette var uheldigt, da de norske Brødre foretrak at bruge deres eget Sprog, og han ikke kunde forstaa dette eller lede og føre dem paa bedste Maade.

Flytning af en Ældste, og hvad det kostede.

Før jeg bosatte mig i Oakland, bad Brødrene mig om at hjælpe dem til en anden Ældste, da de var meget kjede af ham, som de havde. De var ikke trætte af ham, blot fordi han var af en anden Nationalitet, men i Særdeleshed fordi han følte saa megen Interesse for det verdslige, at han i høj Grad forsømte deres aandelige Velfærd saavel som sin egen. Desforuden boede han seks Mil fra Stedet, hvor de holdt deres Møder paa Sabbaten. Det er et ubehageligt og besværligt Foretagende at flytte en Ældste, naar han er bestemt paa at blive, hvor han er, trods hele Menighedens Ønske. Det forekommer mig, at den Mand, der ønsker at beholde en Bestilling tvertimod Flertallet af hans Tros-

Andrew Olsen.

søskende, slet ikke egner sig for denne. Jeg finder det meget ubehageligt og ufordelagtigt at udføre et Arbejde, som man slet ikke ønsker, man skal gjøre.

Der kom en ung Prædikant til Oakland, da jeg var der, en dygtig Mand til at tale. Han havde en vidunderlige Gave til at efterligne andre Prædikanter og en glimrende Hukommelse, en Røst saa gjennemtrængende som et Asels og et Ansigtsudtryk saa frækt som en Løves. Dette er alle gode Egenskaber ved en Prædikant med Undtagelse af den sidste, hvilken jeg slet ikke syntes om. Han lo, naar han talte om Prædiken og Bøn og enhver anden Ting henhørende til Religionen, akkurat som naar han talte om verdslige Ting. Jeg kunde ikke opdage det mindste Alvor eller Gudsfrygt hos ham. Men førnævnte Ældste og hans Hustru mente, at han var en pen ung Prædikant, og saaledes tænkte mange andre foruden dem. Derved fik Manden Lejlighed til at kaste Brødrene Blaar i Øjnene, og dette gjorde han tilgavns. Det var det sidste Aar af Borgerkrigen, og Brødrene samlede $300 for at leje en Stedfortræder for ham. Derefter laante han saa mange Penge, han kunde, paa forskjellige Steder og drog saa tilsidst afsted til Kanada med Familien. Vi hørte siden, at han der var bleven Presbyterianerpræst. Denne Tildragelse viser, hvad saadanne Lederes Sympati for uværdige kan føre til. Den omtalte Ældste blev straks forflyttet og Broder A. Olsen valgt i hans Sted. Dette Embede indehavde Br. Olsen i mange Aar til alles Tilfredshed.

Som Følge af den Del, jeg havde taget i Ældstens Forflytteïse, blev jeg fremstillet for de ledende Brødre i Konferencen som en Mand, der maatte prøves, før man

kunde have Tillid til mig. Brødrene fæstede Lid til en uværdig, til Manden med det frække Løveansigt og den laante Gudsfrygt, medens de skottede mistænksomme til den beskedne Mand, som gik i sine egne Klæder. Jeg var allerede bleven indsat som Lokal-Ældste for Poy Sippi Menighed, der var Førstegrøden af mit Arbejde som Sabbatsholder, og tidligere var jeg bleven ordineret som Præst i Baptistkirken; men det varede omtrent fire Aar, efter at jeg holdt Sabbaten, før jeg blev ordineret til Præst blandt Adventisterne. Jeg havde imidlertid Bevilling fra Konferencen til at prædike, og jeg virkede alvorligt hele Tiden, hovedsagelig i Wisconsin og Minnesota. Herren velsignede rigelig mit Arbejde. Mange Sjæle blev ledede til at elske Herren og hans Sandhed, og adskillige Menigheder blev oprettede. Under disse fire Aars Arbejde modtog jeg kun $20 fra Konferensfondet.

„Blev du ikke modløs under disse Omstændigheder og tænkte undertiden paa at opgive Menigheden og Arbejdet?" kunde nogen spørge. Nej, aldeles ikke. Jeg kan ikke erindre, at nogen saadan Tanke opstod i mit Sind i den Tid. Jeg arbejdede med ligesaa megen Iver og Interesse, som jeg ellers har gjort siden, og troede, at Gud havde kaldet mig til dette Værk. Han gav mig nok at bestille og velsignede mine svage Bestræbelser. Angaaende Løn og Ære overlod jeg det hele til ham. Jeg troede, at han vidste meget bedre end jeg, hvad der tjente til mit Bedste og til Bedste for den Sag, som jeg elskede. Det vilde højst sandsynligt blevet min Ruin, dersom jeg var bleven ophøjet. Jeg har set adskillige, som er blevne ødelagte paa den Maade. Hvor taknemmelig jeg er for, at

dette ikke er faldet i min Lod. Det er alene Guds Barmhjertighed, der har bevaret mig fra Fald; hans Navn være evindelig æret og priset!

Hvor jeg kom, var Brødrene meget gode imod mig. Jeg arbejdede, og skjønt min Familie maatte leve meget sparsommeligt, og jeg var nødt til at vende mine Klæder, for at de ikke skulde se altfor lurvede ud, naar de var slidte, havde jeg Lykke i financiel Henseende og besad mere Ejendom ved Enden af disse fire Aar end ved Begyndelsen. Efter disse fire Aars Prøvelser har Konferencerne, hvor jeg har arbejdet, godhedsfuldt underholdt mig, og man har vist mig mere Tillid og ydet mig større Hjælp, end jeg har bedet om.

Unge Folk bliver nyttige i Missionen.

Vore Brødre i Oakland gjorde sig megen Umage for at opdrage deres Børn til at blive nyttige. De maatte arbejde flittigt paa deres Farm, naar de ikke søgte Skolen. De havde en meget god Skole med Undervisning i Engelsk og tillige en god Sabbatsskole, men Børnene blev ikke undervist i Forældrenes Sprog. I Broder Olsens Familie blev fire Sønner Prædikanter, og den femte arbejder ogsaa i Missionen. Af Hr. Johnsons Familie blev de to Sønner Prædikanter. Disse Mænd er alle beskjæftigede i Missionen og i aktiv Tjeneste for nærværende undtagen en, som er død.

Søster Olsen og Søster Johnson var kjødelige Søstre. De var begge meget alvorlige Kristne og bad vedblivende, at deres Børn maatte blive omvendte; og ikke alene bad de, men de tilskyndede deres Børn til at vende

sig til Herren, og de opdrog dem til kristelig Lydighed. Disse to Mødre hviler begge i deres tause Grave paa Kirkegaarden ved Forsamlingshuset i Oakland, hvor vi mødtes saa mange Aar for at love og prise Gud for hans Velsignelser og ømme Barmhjertighed og for at raabe til ham om at aabenbare sin Kraft til Omvendelse og Frelse for mange. Herren hørte vore Bønner og beviste sin Magt paa mange Maader. Alligevel er der endnu mange, for hvem vore Hjerter føler Medlidenhed, og vi længes efter den Tid, da de vil vende om og vandre paa Livets og Fredens Sti.

Min Moder antog Sandheden paa sine gamle Dage. Hun var over 70 Aar, da hun blev døbt. Hun opsatte sin Daab to Aar og sagde, naar jeg talte til hende derom: „Nej, min Søn, jeg er for gammel; jeg tror ikke, at Herren forlanger det af mig." I længere Tid havde jeg intet sagt til hende herom, da hun en Sabbatsmorgen bad mig om at blive døbt. Jeg mindede hende om, at hun nu var ældre og svagere end for to Aar siden. Hvor turde hun da vove at gjøre dette nu? „Jo, min Søn," svarede hun, „jeg tror, Herren vil styrke mig." — „Det er rigtigt, Moder, jeg ser nu, at du tror." Nogle faa Aar senere, da jeg var i Norge, døde hun i Troen og blev begravet paa den samme Begravelsesplads, hvor de førnævnte Søstre hviler.

I de senere Aar har et Antal af unge Folk i Oakland givet Herren deres Hjerter. Blandt disse er Børn af vantro Naboer og af dem, som i tidligere Dage var virksomme i at fremholde Budskabet, men som nu hviler i Graven. Hvor velsignet, naar Børnene tager fat paa det

Arbejde, Herren har for dem at gjøre, og fylder Forældrenes Pladser, naar disse er indgaaede til deres Hvile i Graven. D. P. Hall, J. M. Stevenson og andre, som var Modstandere af Sandheden, forsøgte flere Gange at kuldkaste vore Brødres Tro. De holdt Møder i Nabolaget og gik omkring paa Husbesøg, men det lykkedes dem aldrig at gjøre os nogen Skade. Disse to Mænds Liv endte daarligt, og de vil ikke mere forhindre nogen i at tjene Herren. Hans Værk er rykket fremad. Grundvolden staar sikker og bærer Indskriften: „Herren kjender sine." Og „lad hver den, som nævner Kristi Navn, afstaa fra Uretfærdighed". 2 Tim. 2: 19.

Nogle viser deres Ridkjærhed ved lovløs Opførsel.

Af og til prædikede jeg noget blandt Nordmændene i Nabolaget. Engang holdt jeg en kort Tid Møder i Stoughton. Vi fik Tilladelse til at benytte Kongregationalkirken. To lutherske Præster boede paa Stedet. En af disse, som ikke hørte til Statskirkepartiet, forsøgte at sprænge vore Møder. Efter at jeg en Aften havde prædiket, stod han op og talte meget bittert, betegnede vore Lærdomme som farligt Kjætteri, hvorpaa han gik ud af Kirken med dem, der hørte til hans Menighed, uden at give os Lejlighed til at svare. Ved at høre ham tale saaledes fik hans Tilhængere den Tanke, at de kunde tjene deres egen Sag ved at plage os. Næste Aften samlede de sig udenfor. Vejret var varmt, og vi aabnede Vinduerne, medens Jalousierne var lukkede. Folkene udenfor stak igjennem disse med Lægter og Stokke og forsøgte at ramme dem, der sad indenfor nærmest ved Vinduerne. Den følgende Aften kom de

igjen og begyndte nye Demonstrationer. De sparkede paa Muren og hvinede under Prædikenen. Efter en Stund gik en Mand, sværtet sort i Ansigtet, ind i Kirken, hvinede saa højt han kunde, og kastede en stor Træklods midt paa Gulvet. Politiet var bleven underrettet om det forefaldne og laa paa Lur den tredje Aften og overraskede Urostifterne. Dette gjorde en Ende paa deres lovstridige Opførsel. Politiet fortalte mig, at de, som voldte disse Spektakler, var voksne Mennesker. De gjorde øjensynlig dette for at forsvare deres Tro imod en Mand, som de ansaa for at være en besværlig og paatrængende Gjæst i deres Distrikt. De var ærlige, men uvidende og vildledte.

Paa dette Sted fandtes ogsaa nogle faa Sjæle, som modtog den gode Nyhed om den kommende Konge og hans Rige.

Besøg i Freeborn County, Minnesota.

Da jeg havde hørt, at nogle Personer i Freeborn County, Minnesota, vilde synes om at høre Prædiken om Frelserens Komme og hans Rige, drog jeg derhen. Dette Nabolag var mest beboet af Dansker og Nordmænd, der var Lutheranere og Baptister. Jeg besøgte først dem, jeg kjendte fra Wisconsin. De fleste af disse var fulde af Fordom imod mig. En af dem, som var Baptist og en af mine gamle Venner, vilde ikke engang byde mig ind i sit Hus, endskjønt jeg var rejst flere Hundrede Mil for at besøge ham og hilse paa ham. Men jeg stod paa Vejen udenfor hans Gjærde og talte med ham, indtil Isen om hans Hjerte smeltede, og han bad mig komme indenfor. Han fik snart sin Bibel frem og satte sig ved den ene Bordende, medens jeg satte mig

John F. Hansen.

ved den anden med min. Han var villig til at ransage Skriften, og jeg glædede mig derved. Om Aftenen Kl. 11 var han fuldt overbevist om den Sandhed, som jeg elskede saa højt. „Du har Ret,“ sagde han, „og jeg Uret. Fra nu af vil jeg helligholde Sabbaten, som Herren har velsignet.“ Dette gjorde han og har gjort det hele Tiden siden.

En anden Mand i dette Nabolag, J. F. Hansen, som havde prædiket meget blandt Baptisterne, gjorde ligedan. Før jeg forlod ham, var han overbevist om Sandheden. Han ikke alene antog den, men blev en virksom Medarbejder. Ved Guds Naade er han bleven et Redskab til mange Sjæles Frelse ved at meddele dem Kundskab om Herren og hans velsignede Sandhed.

En Gang ved Vinterens Begyndelse rejste jeg ud for at besøge en norsk Broder, som ikke havde set en Sabbatsholder paa flere Aar. Jeg rejste til nærmeste Jernbanestation og maatte derefter gaa tilfods seksten Mil til hvor han boede. Vejene var opblødte, og der var en Smule Sne paa Marken. Jeg maatte gaa tvers over Marker og Enge og paa nogle Steder vade i Vand til Knæerne. Omtrent en Time efter Solnedgang naaede jeg Stedet. Denne Broder boede i en lille Brædehytte med kun ét Værelse. Her havde han henstuvet sine Agerbrugsredskaber, Kartofler, Græskar (Pumpkins) og mange andre Ting. Det var baade Dagligstue, Kjøkken og Soveværelse for hele Familien. Alligevel havde han Plads nok til mig, og jeg har aldrig været mere taknemmelig, end da han gav mig Nattely. Hvor han glædede sig ved at se mig, og hvilke fornøjelige Stunder vi tilbragte sammen med Samtale og Bøn! Jeg forblev hos ham Sabbaten

over, og om Søndagen fulgte han mig et godt Stykke paa Hjemvejen, før vi skiltes.

Paa mine Rejser sov jeg undertiden i et Skolehus paa en Bænk eller paa Gulvet med mine Bøger som Hovedpude og fortsatte da min Rejse næste Morgen.

En kold Vinteraften gjorde jeg Husbesøg blandt Nordmændene, som paa den Tid boede meget spredte i Faribault County. Jeg havde ikke fundet noget Nattely, og Kl. var over 9. Da jeg kom til et lille Blokhus, bankede jeg paa og kom ind. Manden med sin Hustru og tre Børn laa alle i én Seng. Det var Maaneskin. Jeg meddelte Manden, hvad jeg ønskede, og han sagde: „Du er velkommen og kan blive, dersom du kan finde Plads. Der er en Høstak udenfor, hvor du kan tage noget Hø og saa lægge dig paa Gulvet. Afgrøden fra Mandens Farm og hans Redskaber var stuvede sammen i Værelset, og der var knapt levnet Plads paa Gulvet til at ligge udstrakt. Jeg hentede en Favnfuld Hø ind, bredte min Gummefrakke derover, svøbte mig ind i mit Shawl og sov godt til om Morgenen. Det er mærkeligt, at de fattige i Almindelighed er de mest villige til at underholde fremmede. Hvor taknemmelig er dog en rejsende ved at finde et Ly, om det ogsaa kun er i en fattig Hytte, naar han er langt fra Venner og Hoteller.

Mange saadanne og lignende Tildragelser maa en Person gjøre det bedst mulige ud af, som han kan, naar han arbejder iblandt Nybyggere, der nylig har bosat sig. Naar det lykkes os at lade Sandhedens kostelige Lysstraaler skinne ind i en Sjæl, der hidtil har vandret i Mørke, er alle Besværligheder glemte og betalte. Disse enfoldige,

ensomme Sjæle er saa taknemmelige, naar de bliver oplyste, at det er en sand Glæde at imødekomme deres Ønsker. Nogle har i lang Tid bedet Herren sende dem Lys, og de bibelske Sandheder, vi bringer dem, kommer som direkte Svar paa deres Bønner.

I Freeborn County antog et Antal gudfrygtige Personer Sandheden, og en Menighed blev oprettet. Senere besøgte jeg ogsaa Golden Gate, Brown County, hvor Broder J. F. Hansen havde ledet mange til Sandheden, og hvor Broder Lewis Johnson derefter arbejdede og boede. Paa disse Steder skinner Sandheden endnu klart, mange er blevne Arbejdere og har bragt Lyset til andre Steder.

Haarde Tider og mørke Udsigter.

En Sommer, da jeg kom til Freeborn County for at hilse paa Brødrene, var Regnen faldt i Strømme. Markerne var bleven oversvømmede og havde lidt megen Skade. Høet var blevet sat i Stakke, men det meste deraf var sejlet afsted til Floderne og Søerne. Den rige, sorte Jord var bleven saa opblødt, at Heste og Okser sank dybt ned deri, naar de gik ud i Marken. Broerne var ødelagte, og vi maatte vade over Strømmene for at komme frem. I én Strøm, vi vadede over, naaede Vandet mig op under Armene, og Strømmen var meget strid. Brødrene havde skrevet til mig om at komme, og i Mellemtiden var denne Flom kommen. Da jeg kom til Broder Hansen, saa han meget nedslaaet ud og sagde: „Du er kommen i en mørk Stund; jeg kan neppe laane saa mange Penge, at jeg kan besørge dig hjem.“ — „Saa bliver jeg nødt til at blive saa meget længere,“ svarede jeg.

Denne Broder havde tidligere boet i Wisconsin.

Ligesom mange andre var han bleven smittet af den rastløse Aand, som er saa almindelig i dette Land. I Wisconsin har man det noksaa godt; men i Minnesota maa det være meget bedre, tænker man! Der vokser Græsset op til en Mands Skulder; kunde vi bare komme did! Og saa rejser man. Men efter en Stund opdager man en Mængde Ulemper ogsaa her. Saa vender man Sindet mod Nebraska, Kansas eller Californien, og afsted bærer det, uden at man finder Hvile for sin Fod noget Sted. Dette er ikke heldigt. Megen Ejendom tabes ofte herved, og i alle Tilfælde lider Aandslivet derunder. Brødre gaar bort fra Menigheden og Møderne, Børn fra Sabbatsskolen. De løber efter Lykken; men den gjækker dem, naar de griber derefter.

Jeg blev. Herren velsignede vore Sjæle, da vi mødtes for at studere hans Ord og prise hans Navn. Jeg fik ogsaa Penge nok til at rejse hjem for, da Tiden kom. Broder Hansen forblev nogle Aar i Minnesota, solgte saa sin Ejendom og rejste til Oregon. I Minnesota havde han 120 Acres ypperligt Prærieland med Heste, Køer og alt, hvad der hørte til en god Farm. Efter nogle faa Aar vendte han tilbage fra Oregon til Iowa. Da var han meget fattigere og havde tabt Synet paa det ene Øje.

Diskussion med tre Præster.

I Freeborn County, Minnesota, havde mange, baade Baptister og Lutheranere, bivaanet vore Møder. Den lutherske Præst syntes ikke herom. Nogle af hans Menighed talte til ham og syntes, at det var hans Pligt at forsvare deres Tro. Han samtykkede heri og havde en Samtale med mig herom. Efter nogen Tid

blev vi enige om at holde en Diskussion angaaende visse Emner. Den skulde vare i tre Dage, og der skulde holdes seks Møder ialt, hvert paa to Timer.

Denne Mand tilhørte Statskirkepartiet, hvis Præster bibeholder de samme Ceremonier, som bruges i det gamle Land. I Almindelighed har de større Indflydelse og Magt i deres Menigheder her end i de skandinaviske Lande. Grundene herfor er indlysende. Mange af Skandinaverne, som kommer hertil, holder sig udenfor den fremadskridende Oplysning, som Amerikanerne faar Del i, fordi de hverken kan læse det engelske Sprog eller bryder sig om at lære det. De nyder ej heller noget godt af Fremgangen i Religion, Politik og Literatur i det gamle Land. Dette begunstiger Præsternes Planer, og paa mange Steder faar de stor Magt over deres Menigheder. Denne Præst tilkaldte to andre Præster til Hjælp. Vi havde en skreven Overenskomst. Ingen maatte tale mere end tyve Minutter ad Gangen. Jeg havde Tilladelse til at svare, hvergang en af dem havde talt, og at bruge tyve Minutter, om jeg ønskede det.

Da Diskussionen begyndte, var Skolehuset fyldt til Trængsel. Min Modstander havde været saa heldig at faa en Præst, der var vel bekjendt for sin Slagfærdighed i Debatten, til Hjælper. Denne Mand førte for det meste Ordet for Lutheranerne, medens de andre hjalp ham alt, hvad de kunde, dels ved Raad og Vink, dels ved lejlighedsvis at tale. De medgav Guds Lovs Uforanderlighed, og at den syvende Dag var den Sabbat, der var helliget af Jehovah; men de paastod, at ifølge det nye Testamente var alle Dage lige, og Kirken havde da Ret til at udpege en

Dag, da Folk kunde møde for at tilbede Herren, og at den havde gjort dette. De fordrede ikke, at Søndagen skulde betragtes som hellig, men paastod, at Folk skulde møde paa den Dag, fordi det nu engang var bleven saaledes anordnet af Kirken. De saa ingen anden Grund for Søndagens Helligholdelse end denne, at Kirkens Myndighed burde respekteres. De indrømmede ogsaa, at Neddykkelse af de troende var sand Daab og overensstemmende med Skriften; men paa samme Tid paastod de, at Bestænkelse af Spædbørn ikke var forbudt i Bibelen, og derfor var den bleven indført af Kirken.

En Dag kom en Mand, som var meget interesseret i disse Møders Fortsættelse, til mig og sagde: „Du maa slaa haardere. Sig til dem: I haarde Halse og uomskaarne paa Hjerte og Øren, I modstaar altid den Helligaand." Ap. Gj. 7: 51. Han var en af disse heftige Sjæle, som altid ønsker at rive ned og være stolt af at ødelægge, men aldrig af at bygge op.

Den følgende Dag, da vi gik tilbords, gik min Opponent forbi og talte til mig. Han vilde lade mig forstaa klart og tydeligt, at han ikke vilde hilse mig som Broder. Da jeg vilde udveksle Haandtryk med ham, gjorde han det modvilligt, idet han samtidig sagde: „Ja, som Medborger; lad det være klart forstaaet, at vi giver hinanden Haanden som Medborgere." — „Godt," sagde jeg, „vi giver hinanden Haanden som amerikanske Borgere." Da sagde han: „De maa være gjort af Jern." „O, nej!" svarede jeg, „men jeg er vant til haardt Arbejde." Han var en tyk, værdig Mand, der ikke holdt af at anstrenge sig mere end højst nødvendigt.

Da Diskussionen var tilende, rejste Præsterne; men nogle af deres Tilhængere var meget vrede og troede, at Præsterne var bleven daarlig behandlede. Deres Ærbødighed for dem var saa stor, at de fandt det fornærmeligt at have en anden Mening, end de havde. En Mand satte Knytnæven under min Næse og forsikrede mig med lynende Blik, at vi aldrig skulde faa Tilladelse til at holde Møde i det Skolehus mere. Han var et Medlem af Skoleraadet. Han fastsømmede Vinduerne og tog Nøglen med sig hjem. Heldigvis var en af Skoleraadet Amerikaner, og han var Raadets Sekretær. Han fik snart Sagen ordnet, saa at vi kunde holde Møder igjen. Hans Børn gik i Sabbatsskolen, og han sagde, det var den bedste Skole, han nogensinde havde haft Lejlighed at sende sine Børn til. Han ønskede den gode Sag al mulig Fremgang; vore Møder vedblev, og Interessen forøgedes.

En frygtelig Storm.

Det første Efteraar og paafølgende Vinter, jeg virkede i Freeborn County, forblev jeg der til Januar. Saa begav jeg mig paa Hjemvejen. En Broder spændte sine Okser for en Slæde og kjørte mig ti Mil tværs over Prærien til en anden Broder, hvor vi ankom omtrent ved Middagstid. Efter Middag viste der sig Tegn til en kommende Storm. Barometeret sank lavt ned. Himlen blev mørk og Luften fuld af fin Sne. Vi raadede den Broder, som kom med mig, til at blive; men han var bestemt paa at tage hjem. Han tog da afsted, endskjønt han meget snart var ude af Stand til at se noget Spor og blot kunde se nogle faa Skridt foran sig. Okserne gik, og han holdt sig paa Slæden, men der gik Frost i begge hans

Fødder, og det tog en lang Tid, før han var i Stand til at arbejde igjen.

Den næste Dag rasede Stormen frygteligt, og vi kunde neppe faa det varmt inde i Huset. Vi holdt Kakkelovnen saa varm som muligt og svøbte os desuden ind i Tæpper.

Næste Morgen skulde Manden ud for at fodre Kreaturerne. De stod i et Skur ikke over 50 Meter fra Huset. Han var en stærk Mand, vant til at arbejde ude i alle Slags Vejr. Alligevel klædte han sig godt paa. Jeg hjalp at binde et Shawl om hans Hoved og Skuldre, og han havde vel forede Støvler paa. Han havde haardt Arbejde, inden han kunde faa trukket tilstrækkeligt Hø frem til at fodre Kvæget med. Høet var pakket tæt sammen af Vinden og Sneen, medens den overordentlige Kulde gjorde, at det var frosset haardt. Da han kom ind, spurgte jeg ham, om alt var vel, hvorpaa han svarede: „Ja!"

„Du maa heller tage dine Støvler af og undersøge dine Tæer," sagde jeg. Han gjorde dette, endskjønt han ikke troede, det nødvendigt, og se, en af hans Tæer var frossen. Han gned den med Sne, og efter en Stund kom der Liv i den. Ingen uden den, som har prøvet det, kan fuldtud gjøre sig et Begreb om den frygtelige Fare, Folk er udsatte for i en saadan Storm.

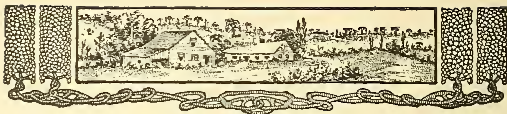
Om Søndagen klarnede det op, og Frosten begyndte at tage af. Jeg var 70 Mil fra den nærmeste Jernbanestation. Mandag Morgen kjørte et Antal Oksevogne til det Sted, hvor jeg skulde hen. De var alle ladede med Svinekroppe. Jeg erholdt Tilladelse af en Kusk til at sidde ved Siden af ham ovenpaa de frosne Svinekroppe. Vi

rejste to Dage tværsover Prærien. Da vi naaede Banegaarden, var jeg glad og taknemmelig over, at Gud havde sparet mit Liv. I Løbet af to Dage til naaede jeg mit Hjem i Oakland, Wisconsin.

Besøg blandt Svenskerne.

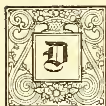
Broder Charles Lee prædikede i nogen Tid for Svenskerne nord for St. Paul, Minnesota. Temmelig mange antog Sandheden paa forskjellige Steder. Den næste Sommer tog jeg med ham for at døbe dem, som ønskede Daab, og oprette Menigheder. Vi havde interessante Møder, hvor vi kom, og det Arbejde, der var overdraget os, blev lykkelig fuldført. Siden blev disse Brødre udsatte for Modgang og Prøvelser, og da der ikke var nogen, som kunde belære og opbygge dem, var de ved at falde fra, men da oprejste Herren trofaste Arbejdere, som underviste og opmuntrede dem.

Saaledes er Værket gaaet fremad paa alle disse Steder, hvor Sandhedens uforkrænkelige Sæd er bleven saaet for mange Aar siden. Herren har baaret Omsorg for sin Sandhed og for sit Folk, og han vil endnu lede og føre dem, indtil de naar det forjættede Land.

Ottende Kapitel.

Hvorledes Sandheden blev modtaget andre Steder blandt Skandinaverne.

Det er en stor Tilfredsstillelse for en Person, naar han har valgt et særligt Arbejde, da at have nok at gjøre; stadig at være i fuld Virksomhed er en stor Velsignelse. Naar en Mand elsker sit Arbejde, saa erholder han derigjennem sin største Glæde her i Livet. Dette er endnu mere Tilfældet, naar han arbejder i en Mission, hvor han vedblivende bestræber sig for at føre Sjæle til Kristus. Ingen anden Glæde kan sammenlignes med den, vi føler ved at arbejde for vor himmelske Mester. Det giver Sjælen yndig Fred og Ro og er en fortsat Kilde til at styrke det aandelige Liv.

Indbydelse til at prædike i en luthersk Kirke.

En Dag modtog jeg et Brev fra en luthersk Præst i en stor norsk Menighed med Indbydelse til at prædike i hans Kirke, der laa nær den sydlige Grænse af Wisconsin. Efter en kort Tid tog jeg derhen og prædikede omtrent to Uger for en stor og interesseret Forsamling. Endogsaa om Søndagen ønskede Præsten, at jeg skulde tale fra Prædikestolen i hans

Sted. Denne Menighed hørte ikke til de statskirkelige; de kaldtes Frankianere. Dette Parti blandt Lutheranerne havde bortkastet de fleste katolske Ceremonier og var en Slags Independenter. Jeg var indbudt til særlig at prædike over Profetierne og Jesu andet Komme. Denne Del af Evangeliet er bleven gunstig modtaget af Skandinaverne, naar jeg har haft passende Lejlighed til at fremstille det. Da jeg havde prædiket herom, vilde jeg gaa videre; men dette blev ikke tilladt for Øjeblikket. De var taknemmelige for, hvad de havde faaet at høre, men ønskede ikke mere just da. Jeg drog da bort efter faa Dages Forløb, idet jeg tænkte, at der vel nok snart vilde tilbyde sig en Lejlighed til at komme igjen. Dette slog ikke til; men jeg var en Begynder i Værket og vidste ikke bedre. Den Lejlighed kom aldrig.

Indbydelse til at prædike i Chicago.

I 1870 modtog jeg et Brev fra en Mand i Chicago om at komme og prædike for dem om Jesu andet Komme. Der var ingen Sabbatsholdere; men nogle faa Sjæle, som følte Interesse for Religionen, havde hørt om min Prædiken og ønskede at blive oplyste om dette Emne gjennem Profetierne. Jeg drog afsted for at besøge disse Venner. De lejede en Sal til mig og averterede Møderne i de norske Blade. Tilhørerne blev ikke mange, men de, som kom, blev dybt grebne. Jeg fortsatte Møderne i to Uger og gjorde samtidig Husbesøg hos de mest interesserede. De vidste, at jeg holdt Herrens Sabbat hellig, og jeg samtalede frit med dem om dette Emne i deres Hjem; men de sagde, at det var umuligt at holde Sabbaten. De arbejdede paa store Fabrikker eller andre

Steder, hvor de helt maatte stole paa Direktøren for at faa Arbejde, og aldrig vilde en saadan Afvigelse fra Regelen blive taalt.

Ved den første passende Lejlighed slog jeg fast i min Prædiken, at det var til ingen Nytte for mig at prædike for dem. De vidste jo godt nok, at min Prædiken vilde lede dem til at holde Herrens Sabbat; og dersom det var en Kjendsgjerning, at ingen af dem nogensinde kunde holde Sabbaten, vilde det være unyttigt at tale mere herom. Da rejste Manden sig, som havde skrevet efter mig, og sagde: „Det er din Skyldighed at prædike Guds Ord, og vi længes alle efter at høre det. Hvor ved du, om vi ikke lidt efter lidt kan faa Tro? „Troen kommer derved, at man hører; men at man hører, sker ved Guds Ord." Hvis vi faar mere Tro, saa vil vi utvivlsomt kunne overvinde større Vanskeligheder." Hans Venner samtykkede med ham heri og forlangte, at jeg skulde vedblive med det Værk, jeg havde paabegyndt. Følgelig blev Møderne fortsatte, og Interessen forøgedes; men ingen vovede at tage det første Skridt paa Lydighedens Vej.

Blandt de mest interesserede var en meget fattig Mand. Han arbejdede i et Skrædderi; men han havde ikke engang halvvejs lært dette Haandværk, saa han fik kun en meget lille Løn. Paa den Tid boede han i Kjøkkenet hos en Broder, der havde Medlidenhed med ham. Undertiden kunde han knapt faa Føden til sig og Hustru. De havde kun faa Klæder og næsten intet Bohave. En Dag sagde denne Mand til mig, at han nu vilde begynde at holde Sabbaten og lyde alle Herrens Befalinger; han ønskede at blive døbt. Jeg var bange for, at han var alt-

S. D. A. Kirke paa West Erie St., Chicago.

for hurtig paa det, og at han snart vilde falde tilbage, og dette vilde kun skade mit Arbejde. Men han talte forstandigt om at tjene Herren og sagde, at han troede fast paa, at Gud vilde hjælpe ham ogsaa i det timelige, naar han tjente ham af ganske Hjerte. Han blev ikke opmuntret til at tage dette Skridt, men han tog det fuldt ud og i Tro. Herren skuffede ham heller ikke. Skjønt hans Kammerater spottede ham, og Formanden skjældte ham ud, gav Herren ham Held, saa han havde nok at bestille. Inden et Aars Forløb var han ganske godt stillet og kunde endogsaa lægge noget af sin Fortjeneste tilside; og hans aandelige Liv styrkedes ved hans punktlige Lydighed. Denne Mands Mod virkede som et godt Eksempel for andre. Den ene efter den anden begyndte at adlyde Herren, og efter nogen Tid blev en Menighed dannet. De havde i Sandhed mange Besværligheder at overvinde, men ved Tro blev alle disse besejrede.

En Kirke bygges i Chicago, paa Vestsiden.

I Efteraaret 1871 kjøbte Brødrene en Byggeplads paa West Erie St. og begyndte at bygge et Kapel. Jeg var hos dem og fremskyndte Arbejdet med Raad og Daad. Om Søndagen kunde flere af Brødrene hjælpe til paa Bygningen, saa vi havde mest travlt den Dag. Flere Kirker kunde ses fra det Sted, hvor vi arbejdede, men vi var for langt borte til at forstyrre deres Gudstjeneste. Den første Søndag sagde ingen noget til os; men den anden kom en Politibetjent og spurgte, hvem der var Formand for det Arbejde. Denne blev udpeget for ham, og Politibetjenten talte med vedkommende; men Manden viste ham igjen hen til mig med

den Bemærkning, at jeg havde Overopsynet over det hele Arbejde.

Betjenten sagde: „Hvad Slags Folk er I, der bygger Kirke om Søndagen?" — „Vi er Kristne, — blot at vi helligholder den Dag, som Bibelen siger os, at vi bør holde." Han befalede os at holde op med Arbejdet, ellers vilde vi alle blive arresterede. Jeg indvendte, at Loven tillod os at arbejde, men han befalede mig at gaa med ham til Politistationen. Paa Vejen gjorde han mig flere Spørgsmaal, som jeg besvarede, og jeg fortalte ham, hvad Bibelen sagde om Sabbaten. Hertil svarede han kort: „Bibelen, min Herre, hvad bryder vi os om Bibelen! Søndagen er den amerikanske Sabbat." De to sidste Ord lagde han især Eftertryk paa.

Da vi kom til Stationen, bad jeg om Staten Illinois' Love. De havde ingen, men kom med Byens Politivedtægter. Jeg bad dem vise mig en Paragraf i denne eller en anden Lovbog, der forbød Arbejde om Søndagen. De søgte nogen Tid, men kunde ingen finde; saa gav de mig Bogen og bad mig selv at lede. Jeg tilbragte omtrent en Time hermed, men fandt ingen Paragraf, som forbød Arbejde paa Søndagen, hvorpaa jeg gik hjem.

Om Eftermiddagen gik Broder Berg og jeg til en Bankier, med hvem han var bekjendt, og spurgte ham, om han havde Illinois' Love og vilde lade os se i dem en kort Tid. Vi var begge visse paa, at Bogen ikke indeholdt noget om at holde Sabbat (Søndag); men Bankieren havde ingen saadan Lovbog. Han spurgte mig, hvad vi ønskede at finde. Vi sagde ham det. Han saa paa os, som om han ynkedes over vor Uvidenhed, og sagde: „Søndag, mine

Venner, er den rigtige Sabbat. I behøver blot at raadspørge eders egen Samvittighed. Hvad siger den eder?" Vi fortalte ham, at vor Samvittighed var i fuld Overensstemmelse med Guds Ord, som siger: „Den syvende Dag er Sabbat for Herren, din Gud." 2 Mos. 20:10. Saa gik vi. Det mærkeligste ved dette var, at denne Mand var en af de Borgerrepræsentanter i Chicago, som bedrog Byen saa skrækkeligt og siden blev anklagede og straffede for deres Tyverier. Manden havde en meget øm Samvittighed med Hensyn til den „amerikanske" Sabbat, men ingen Respekt for Guds Befalinger. Dette viser, at en politisk og social Samvittighed er noget helt forskjelligt fra en Kristens.

Chicago-Branden.

Den næste Nat, efter at jeg havde været paa Politistationen, begyndte den store Brand i Chicago. Det var Mandagen den 8de Oktober, at Ilden anrettede sit værste Ødelæggelsesværk. Følgende Linjer giver os en Forestilling om denne Ulykke: „Den store Ildebrand i Oktober 1871 ødelagde alt paa et Fladerum af 21,000 Acres, indbefattende næsten alle Byens Forretningskvarterer og en Mængde private Boliger, blandt hvilke nogle var de kostbareste i Byen. Mere end 17,000 Bygninger blev ødelagte, deriblandt Toldboden, Raadhuset, Posthuset, Gasværkerne, Hovedkontorerne for Bladene, 32 Hoteller, tre Jernbanestationer, otte Skolebygninger, ti Teatre og Forsamlingslokaler, 41 Kirker, fem Kornelevatorer, de nationale Banker med Undtagelse af én o. s. v. Tabet paa Bygninger ansloges til $50,000,000, paa personlig Ejendom og Handelsvarer til $140,000,000, af hvilket

lidt over $40,000,000 var sikret ved Assurance. Mange Brandforsikringsselskaber blev aldeles ruinerede. Ikke mindre end $7,000,000 blev indsamlet i dette Land og i Europa til Hjælp for de brandlidte. Over 98,000 Personer blev husvilde, og 200 dræbtes. Byens Gjenopbyggelse gik saa hurtig for sig, at efter tre Aars Forløb var næsten intet Spor af Branden at se."

Om Morgenen Kl. 4 gik vi hen for at se paa Ilden paa Sydsiden. Det var et frygteligt Skue. Rig og fattig, hvid og sort, gammel og ung flygtede for det fortærende Element. Tidlig om Morgenen sprang Ilden over Floden og antændte Nordsiden. Omtrent Kl. 10 havde den naaet Vandværkerne i den nordlige Del af Byen, og Vandforsyningen hørte op. Tidlig om Eftermiddagen ankom nogle Dampsprøjter fra St. Louis med et Ekstratog. Mængden tilkjendegav deres Glæde herover ved at svinge med Hattene og raabe Hurra. Men jeg sagde ved mig selv: Her hjælper vist intet; Menneskene staar magtesløse overfor Elementerne, naar de bliver løsladte. Alle menneskelige Opfindelser formaar ikke at beherske Guds Elementer. Da Chicago Ave.-Broen brændte, var den sidste Forbindelse med Vestsiden afskaaret, undtagen ved en Bro længere nordpaa. Jeg stod ved Floden og saa paa Levningerne af Broen, der fløb i Vandet. En Del af Tømmeret brændte endnu. En Mand stod paa de brændende Rester næsten nøgen. Han saa i den Retning, hvor Ilden rasede, og gjorde Grimacer ad den. Derpaa tog han et Brædt og gav sig til at slaa løs paa Flammerne i Stumperne af den ødelagte Bro. Tilsidst sprang han i Vandet og svømmede i Land. Denne Mand havde mistet al sin

Ejendom ved Branden og var nu gaaet fra Forstanden. Hvor jammerligt at bygge hele sit Haab paa denne Verdens forgjængelige Skatte; dog alligevel gjør de fleste Mennesker dette. Hvor meget bedre det er at sætte sin Lid til Gud og se hen til den uforkrænkelige og uforvisnelige Arv, som er bevaret til os i Himlene.

Omtrent Kl. 5 om Eftermiddagen var Ødelæggelsens Værk fuldført. Næsten 100,000 Mennesker var blevne husvilde, og mange af dem maatte tilbringe Natten uden Ly. Den næste Dag gik jeg hen over Ruinerne. Hvilket skrækkeligt Syn! Det værste af alt var, at saa mange stakkels Mennesker led usigelige Smerter. Nogle var brændt halvt tildøde, men levede dog endnu. Jeg saa en stakkels Mand, som var trukket frem af Ruinerne. Hans Underkrop var knust, og den øvre Del helt sort og bedækket med Saar. Han kunde ikke tale, men han holdt Øjnene aabne, og hans Ansigtsudtryk udviste Følelse og Liv. Hans Venner dækkede ham til med et Tæppe og satte ham forsigtig paa en Trækvogn. En Dame, som jeg tog for hans Hustru, var med. Intet uden Døden kunde befri ham fra hans Lidelser. Hvor taknemmelige vi burde være for, at vi bliver bevarede fra saadanne frygtelige Ulykker.

Der var nu knapt med Vand, og det maatte hentes langt borte fra for nogle faa Dage. Jeg hentede Vand til den Familie, hvor jeg boede. Mange af Slagterne og Bagerne forlangte urimelig høje Priser for Kjød og Brød; men Politiet fastsatte snart Priserne paa alle Levnetsmidler. Der samlede sig Tyve og Røvere fra andre Byer foruden dem, som drev deres regelmæssige Haandværk

i Chicago ved Nattetide. De troede, at her skulde de gjøre god Forretning. Men snart ankom General Sheridan med sin Armé. Krigslov blev erklæret, og mindre Afdelinger af Soldater blev stationerede mellem Ruinerne for at holde Vagt. Paa nogle af Ruinerne blev der opslaaet Plakater, hvorpaa stod at læse: „Indbrudstyve og Røvere, observer: Enhver, der gjemmer sig her og antræffes, vil blive skudt øjeblikkelig." Disse strænge Forholdsregler hjalp godt til at opretholde Ordenen. Man gik straks tilværks med at bygge Barakker til de husvilde. Vi forulempedes ikke mere af Forkjæmperne for „den amerikanske Sabbat"; Sagen var vist ganske glemt. Vi havde saaledes god Lejlighed til at arbejde om Søndagen, og vi benyttede den flittigt, indtil vort Kapel var færdigt.

Darwinismen paa en kristen Prædikestol.

I Evanston holdt jeg ogsaa nogle faa Møder. En Søndag overvar jeg et Møde i en Kirke. Præsidenten for Højskolen dersteds prædikede. Han var en Mand af smukt Udseende og en udmærket Taler. Han førte et vakkert Sprog og havde en vindende Optræden. Det var en hel Nydelse at høre denne Mand tale; men den Lærdom, han indskjærpede, havde intet med Bibelen at gjøre. Han begyndte med Darwinismen og endte med Spiritismen. Hans Tekst bestod af to Ord i 2 Mos. 14: 15: „Drag frem." Han sagde intet om disse Ords Forbindelse, heller ikke om Israels Børn, men han fortalte, at ifølge Geologernes, Naturforskernes og Videnskabsmænds sidste Opdagelser havde enhver Ting i Naturen udviklet sig fra et lavere Standpunkt til et højere. Denne Udvikling var foregaaet igjen=

nem Millioner af Aar, og dens højeste Trin eller Form var Mennesket. Han talte dernæst om Krige og blodige Omvæltninger og forsøgte at vise, at disse havde forbedret Menneskeslægten, derved at de dygtigste var bleven tilovers. Tilsidst tog hans Tanker en højere Flugt; gjennem Døden kom man ind i en højere Sfære! Han sagde, det var ligesom en Kylling, der brød Æggeskallen. Døden brød Skallen itu, og Sjælen blev frigjort. Saaledes gjorde han Døden til Livgiver istedetfor Kristus. Alle var særdeles fornøjede hermed. Giften blev sat for dem i en Guldskaal, og ingen syntes om at finde Fejl derved. Ikke hverken anførte han eller henviste til en eneste Sætning i Bibelen under hele Prædikenen. Er det at undres over, at unge Prædikanter kommer til at hylde forkjerte Forestillinger, naar de bliver underviste i Skoler, der ledes af saadanne Mænd? Jeg ved, at der er hæderlige Undtagelser herfra; men det er en bedrøvelig Kjendsgjerning, at en enfoldig Fremstilling af Guds Ords enkle Sandheder paa mange Steder ikke vinder Behag, og at Vantro og spiritistiske Teorier er trængt ind i de Menigheder, der kun er kristne af Navn. Men Træet skal kjendes paa Frugten; man kan ikke sanke Vindruer af Torne eller Figen af Tidsler. „Saaledes bærer hvert godt Træ gode Frugter, men et raaddent Træ bærer onde Frugter.“ Matt. 7:17.

Men hvad har Vantroen gjort for at fremme det gode hos Menneskene? Hvor mange Drukkenbolte har den gjort ædrue? Hvor megen Fred og Glæde har den bragt til ulykkelige Hjem? Hvor mange ædle Mænd har den opvakt til Velsignelse for Verden ved deres Arbejde i Tro og Kjærlighed? Hvad har Spiritismen gjort for at for-

bedre Slægten? I 60 Aar har den løftet sit Dragehoved og har lokket Millioner i sine listige Snarer. Hvor mange mørke Fastlande og Øer i Havet har den civiliseret? Hvor mange hedenske Nationer har den ført ind paa Fredens og Retfærdighedens Sti? Visselig Jesu Kristi Tro og den enfoldige Prædiken af Bibelens simple Sandheder skinner som den klare Sol i Modsætning til det flagrende Lys af alle afvigende Læresætninger; thi „af deres Frugter skal I kjende dem“.

Videre Arbejde og Hændelser i Chicago.

Da vort Kapel paa West Erie St. var færdigt og indviet, holdt vi en Række Møder i det. Mange blev interesserede i Profetierne og den herlige Sandhed i Forbindelse med Evangeliets Budskab om den kommende Konge og hans Rige. Efter et Par Maaneders Forløb blev nogle døbte. Blandt disse var Broder Hoen, som siden har arbejdet trofast og med Held for at bringe dyrebare Sjæle til Kristus.

Menigheden i Chicago mødte mange Besværligheder og led haarde Tab, men dens Lysestage er dog ikke bleven flyttet. Engang omkom fire Brødre paa en Gang. De fiskede i Michigansøen og var omtrent 25 Mil fra Land, da det blæste op til en stærk Storm, som foraarsagede, at mange Baade forliste, og ikke faa Mennesker druknede. Disse Brødre hørte til de virksomste i Menigheden. Deres Død var et stort Tab for os. De hviler i Haabet, indtil Livgiveren skal kalde de døde frem af Land og Hav. En Del Medlemmer er tabte ved Frafald, og til Tider er der bleven gjort store Anstrængelser for at rive ned det, som ved Guds Naade var bygget op. Men gjennem

alle disse Besværligheder har Guds gode Forsyn bevaret Menigheden.

Byen Raymond i Racine County, Wisconsin, er mest beboet af Danskere. Der er en stor Baptistmenighed.

Raymond, Wisconsin.

Nogle af Brødrene i Freeborn County, Minnesota, havde sendt Bøger til dette Sted og skrevet Breve til enkelte Personer der. Der var paa den Tid i Raymond en Søster, som holdt Sabbaten, og det lykkedes mig at faa et Skolehus til at holde Møder i. De nærede megen Fordom mod os i Nabolaget, og kun faa kom til Møderne, fra 18 til 24. Men de, som overværede disse, blev dybt grebne; næsten alle antog den Sandhed, der prædikedes.

Ikke langt fra Skolehuset fik jeg Lov til at afbenytte en Kongregational-Kirke, hvor jeg prædikede paa Engelsk. Her kom mange Tilhørere, undertiden 200, men ikke en eneste vovede at adlyde Herren, skjønt de syntes at være meget interesserede i Sandheden.

Blandt de danske, der satte sig imod vor Virksomhed i Raymond, var en Br. S. Jeg kjendte ham godt fra tidligere Dage. Han havde været en god Kristen, men var bleven forblindet af Fordom. Hans Bopæl var nær ved Posthuset, hvorfor han plejede at bringe Posten med til Møderne. Da han erfarede, at Brødrene i Minnesota sendte Breve, Bøger og Blade til deres Venner i Raymond, brændte han mange af Bladene og nogle af Bøgerne, aabnede Brevene og klippede bort, hvad der var skrevet om Sabbaien og andre Lærdomme vedrørende Sandheden, eller ødelagde dem aldeles.

En Søndag ved Mødet hilste jeg paa ham, idet han stod udenfor Døren. Han vilde ikke hilse paa mig, men sagde: „Hvordan kommer du her, John Matteson? Jeg har bedet alvorligt, at Gud vilde holde dig borte herfra?"

Jeg svarede: „Saa har Herren ikke hørt din Bøn, Br. S."

Denne Mand havde sat sig for at standse vor Virksomhed der, og gjorde alt, hvad han kunde herfor. Men det varede ikke længe; thi en kort Tid efter sprang hans Hest løbsk med ham, kastede ham af og sparkede ham ihjel.

I Raymond byggede Brødrene siden et meget hyggeligt Forsamlingshus, og Menigheden trives endnu paa dette Sted.

Jeg fik ogsaa Lejlighed til at besøge Denmark, Wis., hvor jeg tidligere havde boet med mine Forældre. Engang ønskede Lutheranerne der

Denmark, Wisconsin.

Spørgsmaalet om Daaben diskuteret, og der blev truffet Forberedelser til at drøfte dette Emne i deres Forsamlingshus. Deres Skolelærer og Præst var der. De skulde tale hver en halv Time. Jeg havde ogsaa Lov til at benytte en ligesaa lang Tid til at svare dem. Skolelæreren talte først. Han havde omhyggeligt nedskrevet alle sine Argumenter og læste dem op. Han bemærkede, at han gjorde dette for ikke at give sin Modstander Lejligher til at fordreje hans Fremstilling. Han anførte ikke et eneste Skriftsted fra Bibelen; hans Beviser var alle tagne fra Kirkefædrene.

Til Svar sagde jeg, at som Protestanter kunde vi ikke anerkjende anden Rettesnor end Bibelen, og anførte Luthers Udtalelse: „Naar Guds Ord forklares og bevises ved

Kirkefædrene, er dette efter min Mening som at sie Mælk gjennem en Kulsæk, hvorved Mælken nødvendigvis spoleres og bliver sort. Guds Ord er i sig selv purt og rent, men ved det, som er skrevet og lært af Kirkefædrene, er det vis=selig bleven formørket og forfalsket."

Herover blev Manden meget vred. Han stod op og sagde: „Dette kalder jeg ikke billigt. Hvad denne Mand har sagt kuldkaster alle mine Beviser. Jeg protesterer mod en saadan Fremgangsmaade."

Præsten talte dernæst. Han holdt sig til Bibelen; men da han havde hørt mit Svar, syntes han at være af samme Mening som Skolelæreren. Han talte til Forsam=lingen i et meget hidsigt Sprog og søgte at fremhæve den Tanke: „Hvis alene Daab af troende bør anerkjendes, saa maa alle Smaabørn, der er døde uden Daab, anses for at være fortabte." „Godt!" sagde han og vendte sig til mig „dersom det, du siger, er sandt, vær da saa venlig at sige os, hvad vi skal gjøre for at blive frelste."

„Apostelen besvarer dette Spørgsmaal; lad os høre Guds Ord," sagde jeg og læste Ap. Gj. 2: 38: „Omvend eder, og hver af eder lade sig døbe i Jesu Kristi Navn til Syndernes Forladelse; og I skal faa den Helligaands Gave." Hertil svarede han intet, men stillede det samme Spørgsmaal til mig igjen omtrent med de samme Ord som før. Jeg læste førnævnte Tekst igjen og bemærkede, at vi kunde ikke faa noget bedre Svar herpaa, end hvad Guds Ord sagde. Præsten syntes at blive forvirret; han ønskede at ophidse Forsamlingen, men Tilhørerne forholdt sig alle meget rolige. Da han ikke kunde indvende noget mod Bibelens klare og tydelige Lære, talte han til For=

samlingen og gjorde mig tredje Gang det samme Spørgsmaal. Jeg læste Guds Ords tydelige Svar. Denne Gang tav han og satte sig ned.

Da Mødet var sluttet, talte Folk indbyrdes meget med hverandre. En Mand i Særdeleshed var meget højrøstet i sin Tale og søgte at forsvare Præsten. En anden Mand, som anerkjendte voksnes Daab, stillede sig da lige foran ham og sagde saa højt, at alle kunde høre det: „Mr. Matteson har fremlagt Bibelen for os vedrørende dette Spørgsmaal, og det er nok; vi ønsker ikke at høre noget andet!“ I det samme slog han heftig ud med Haanden og stampede i Gulvet, saa det rystede. Han var en af de mest fremragende Mænd i Byen, og intet videre blev da sagt. Enhver gik til sit. Paa dette Sted begyndte ogsaa nogle dyrebare Sjæle at adlyde Herren; men de fleste af dem rejste siden bort, saa der blev ingen Menighed oprettet.

Arbejde paa andre Steder.

I Neenah, Wis., arbejdede jeg flere Gange. Her var ikke saa megen Fordom; jeg fik Lov til at benytte et Skolehus til mine Møder og havde en net Tilhørerkreds. Baptistbrødrene her var meget venlige mod os, og vi var nærværende ved hinandens Møder. Nogle af Lutheranerne mente, at den Interesse, som udvistes for vor Virksomhed, ikke var heldig for deres Sag, og de bad deres Præst tage Skridt til at hindre min Virksomhed ved at udpege nogle af vore Lærdomme, som efter deres Mening var falske. Den 4de Juli var tre af deres bedste Prædikanter tilstede, og den næste Dag indbød de mig meget høfligt til at komme hen i deres Kirke om Aftenen for at forsvare det, jeg lærte, hvilket jeg med Glæde samtykkede

i. En af Præsterne var Professor ved deres Højskole. Kl. 7 om Aftenen mødtes vi i Kirken. Jeg sagde, at jeg nu stod til deres Tjeneste. De mente ikke, at vi behøvede at diskutere Sabbatsspørgsmaalet; der var ikke noget farligt ved det; men de vilde gjerne drøfte Udødelighedslæren. Jeg samtykkede heri; en Dirigent blev valgt, og enhver Taler fik Lov til at benytte tyve Minutter ad Gangen. Professoren førte Ordet for Modparten; de andre to talte nogle faa Gange, men de bekræftede mest, hvad jeg sagde. Saaledes sagde den ene, at det var indlysende, at Jakob ikke troede at komme til Himlen, naar han sagde: „Jeg maa fare med Sorg ned i Graven til min Søn." 1 Mos. 37: 35. Han oplyste Tilhørerne om, at Graven her betød de dødes Hvilested, hvor alle Mennesker skulde bie paa Opstandelsen. Professoren forstod bedre at lægge sine Ord tilrette. Jeg maa sige til hans Ros, at han var meget rimelig som Opponent. Han fremstillede alle de Skriftsteder, han kunde finde i Bibelen angaaende dette Spørgsmaal, og udlagde dem saaledes, at de maatte tjene til at fastslaa hans Meninger herom, men undgik alle Personligheder og upassende Hentydninger. Saaledes blev vi ved indtil Kl. 11 om Aftenen, da vi blev enige om at slutte.

Lutheranerne var meget utilfredse med de forgjæves Anstrængelser, Professoren havde gjort sig for at kuldkaste Sandheden, og de forlangte aldrig mere, at han skulde diskutere med mig. Men de tog fejl med Hensyn til hans Dygtighed; Professoren var ikke uvidende, som de mente, men det var Bibelen, der ikke kjendte til de Læresætninger, som de ønskede, han skulde fastslaa.

I Neenah blev en Menighed oprettet, og efter nogen

Tid byggede Brødrene et Forsamlingshus. Lyset vedrørende Guds Befalinger og Jesu Tro skinner endnu blandt Skandinaverne i denne By.

I Racine, Wis., blev de gode Nyheder om vor Frelsers kommende Rige modtaget med Glæde, og en Menighed blev oprettet. Disse Brødre vare mest Dansker.

Det samme kan siges om Montcalm Co., Mich. Her havde en gammel Baptistbroder faaet vore Bøger om Sabbaten og om Udødelighedsspørgsmaalet. Han fandt saa mange dyrebare Sandheder deri, at det blev hans kjæreste Læsning næst efter Bibelen. Denne gamle Broder begyndte ganske alene at holde Sabbaten. Han boede hos sin Søn og havde et lille Værelse ovenpaa. Paa Sabbaten opholdt han sig mest her, læste Bibelen og Bøgerne og holdt Bøn. Han bad ofte Herren om at velsigne Sandheden og at opreise andre, som vilde adlyde den. De amerikanske Brødre i Michigan skrev til mig og bad mig gjøre et Forsøg paa at vinde de danske der for Sandheden. Jeg efterkom deres Ønske og fandt ogsaa her dyrebare Sjæle, der var villige til at adlyde vor Frelsers Evangelium. En Menighed blev dannet og et Forsamlingshus siden opført.

I Iowa arbejdede jeg paa forskjellige Steder; Br. Hoen var med mig i Ossian og Village Creek; jeg red paa et gammelt Muldyr og han paa en Hest. Muldyret tilhørte en norsk Broder, der tilbød sig at forære mig det; men jeg kunde ikke passe det, hvorfor Broder Hoen bragte ham det tilbage. Vi havde gode Møder, og Brødrene paa dette Sted blev meget opmuntrede. Jeg

Gode Frugter i Iowa.

arbejdede ogsaa i Marshalltown og ude paa Landet i Grundy County. Her blev en dansk Menighed oprettet ikke langt fra Parkersburg.

I Shelby County arbejdede jeg en Vinter paa tre forskjellige Steder. De laa i en Trekant omtrent seks Mil fra hverandre. Vennerne, som besøgte Møderne, var alle Dansker. De fleste af dem kjendte ikke stort til Bibelen, men de var retskafne Folk og længtes efter at blive oplyste. Paa det ene af disse Steder havde en Præst tidligere prædiket i to Aar. Han gjorde sig kun lidt Anstrængelse og havde følgelig kun lidt Fremgang. Han havde en god Farm, hvor han blandt andre Produkter ogsaa avlede Tobak. Undertiden overværede jeg hans Møder paa det omtalte Sted. Saa plejede han at sige: „Nu, min lille Broder!“ (saaledes kaldte han mig altid) „det var bedre, at du talte til Folket, thi du kan jo meget lettere gjøre det end jeg.“ Naturligvis modtog jeg altid hans venlige Tilbud. Efter Mødet tændte han saa sin Pibe og udbød sin Tobak tilsalgs.

Vinteren var kold, og vi skulde over den nøgne Prærie, naar vi rejste fra et Sted til et andet. Jeg red paa en Hest og undertiden paa et stort Muldyr. Engang kom jeg ind paa et fejl Vejspor. Der var ny Sne paa Marken, og jeg vidste ikke, hvad Vej jeg skulde tage. Den Sti jeg var paa, førte til en dyb Hulvej; men dette kunde jeg ikke se for Sneen. Paa nogle Steder var der meget dyb Sne, paa andre kun et tyndt Lag. Pludselig kunde jeg ikke formaa Muldyret til at gaa et Skridt længere. Af Dyrets Handlemaade forstod jeg, at der maatte være Fare forud, hvorfor jeg vendte om og slog ind paa et an=

det Spor, der viste sig at være det rette. Da jeg kom til Floden, vilde Muldyret ikke gaa ud paa Isen. Jeg maatte da staa af og trække det over. Da det langørede Dyr saa, at det kunde gaa an for mig at gaa paa Isen, gik det bagefter.

Herren velsignede vore svage Bestræbelser rigeligt. Han hørte deres Bønner, som aldrig havde bedet forhen, og den uforkrænkelige Sæd spirede og bar dyrebar Frugt. I Begyndelsen af Marts blev 24 villige Sjæle døbte. Der var Is paa Vandet, og adskillige Mænd arbejdede længe, før vi fik et passende Sted til Daab. Mange af Brødrene havde et godt Stykke Vej at rejse. Før Daaben fik vi en haard Storm, saa at rejsende maatte standse; men Herren begunstigede os med nydeligt Vejr ved denne Lejlighed. Dette var et Vendepunkt for disse Venner; de indgik i en ny Pagt med Gud og deres Medmennesker. Adskillige Menigheder blev oprettede, og flere Forsamlingshuse senere byggede. Guds Ords dyrebare Lys var begyndt at skinne blandt disse kjære Venner og blandt deres Naboer, indtil mange Sjæle havde modtaget Sandheden til deres Frelse. Forældre og Børn glædede sig sammen i Haabet om evigt Liv gjennem Kristus, og de arbejdede vedblivende paa at bringe andre Lyset.

Washington Island.

Den næste Vinter tog jeg til Washington Island, efter at jeg havde arbejdet nogen Tid blandt Brødrene i Fish Creek, Wis. Washington Island ligger nord for den Halvø, der skiller mellem Michigan-Søen og Green Bay. Mellem Fastlandet og Øen er et Stræde, som kaldes „Døren“, i hvilket ligger nogle smaa, ubeboede

Øer. Dette Stræde kaldes ogsaa Djævledøren, øjensynlig fordi saa mange Menneskeliv er gaaet tabt der, i Særdeleshed om Foraaret, naar Isen bryder op.

Disse Farvande er rige paa Fisk, og flere Fiskerhytter er byggede langs med Kysten, der paa sine Steder er klippefuld. Jeg kom til Kysten om Aftenen og blev hos Fiskerne i en af Hytterne. De gik ud paa Isen og sænkede deres Medekroge ned igjennem Huller paa Isen for at fange Fiskene. De fleste, de fik, var store, smukke og hvide Fiske.

Om Morgenen fik jeg en Mand til at hjælpe mig med at tage min Kuffert paa en Haandslæde tværsover Isen. Afstanden var omtrent seks Mil. Paa Isen laa Sne, der paa nogle Steder var sammenhobet i større, paa andre i mindre Driver. Dette var gjort af Vinden og Bølgerne, der havde sønderbrudt Isen og pakket Stykkerne ovenpaa hverandre; men det var nu altsammen frosset fast sammen igjen, og der var Plads nok mellem Ishobene til at komme frem. Vi kom forbi flere Fiskere paa vor Vej.

Washington Island er hovedsagelig beboet af Dansker og Islændere. Her var en Søster, der holdt Sabbaten. Jeg traf en Familie, hvor jeg kunde opholde mig, og snart begyndte jeg at besøge Folk og holde Møder. Nogle var villige til at høre og blev interesserede, men der var ingen almindelig Interesse. Nogen dyrebar Sæd blev udsaaet, men den bar ingen øjeblikkelig Frugt.

Efter omtrent en Maaneds Tid begyndte Isen at bryde op. Dette vilde snart afbryde al Forbindelse med Fastlandet. Jeg skyndte mig at komme over, før det blev umuligt, da Isflagerne undertiden laa og flød omkring,

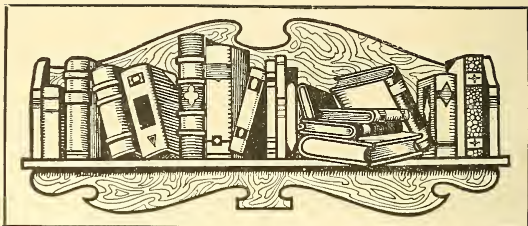
saa der ikke var til at komme frem. Søndag Morgen var der imidlertid et stort aabent Vand mellem os og Fastlandet. Vi kunde tydelig se den modsatte Kyst. Jeg fik da to Brødre til at føre mig over. Vi begav os afsted i en lille Robaad. Der var ikke megen Vind, og vi gled saa nydeligt fremad. Undertiden mødte vi store Masser af Drivis og maatte arbejde os igjennem en Del af den; men det gik helt godt, indtil vi kom nær til den modsatte Kyst. Vi var kun nogle faa Hundrede Fod derfra, da uoverstigelige Hindringer forbød os at lande. En stor Flade af brudte Isstykker laa foran os, og Vinden havde rejst sig, saa at de mindre Stykker var i en uafbrudt Bevægelse, gyngende op og ned paa Bølgerne. Vi kunde hverken gaa paa disse Isstykker eller sejle imellem dem. Vi roede længe omkring for at se, om der ikke skulde være en Rende i denne glinsende Krystalflade, men vore Anstrængelser var alle forgjæves.

Vi var nødt til at opgive Forsøget og ro tilbage til Havnen, hvorfra vi gik ud. Dette var imidlertid ikke saa let; Blæsten tog til, og vi maatte arbejde haardt med at komme igjennem. Tilsidst naaede vi en af de ubeboede Øer, omtrent halvvejs fremme. Her var vi i Læ for Vinden, men mødte en anden Hindring, idet en tynd Isskorpe dannedes paa Vandet, og vi maatte bryde den itu med Aarerne for at komme frem. Dette var et meget langsomt og trættende Arbejde, men tilsidst kom vi ud i aaben Sø igjen. Her gik Bølgerne højt, vi maatte bære af for Søen, hver Gang vi mødte en stor Bølge, og undertiden brød den over os ind i Baaden. Vore Klæder blev vaade og frøs stive. Jeg bad til Gud, at han vilde føre os sikkert i

Land, og det gjorde han. Efter adskillige Timers haard Kamp trak vi Baaden op paa den faste Is.

Tidlig næste Morgenen begav jeg mig afsted igjen. En af Brødrene gik med mig. Han trak min Kuffert paa en Haandslæde. Denne Gang forsøgte vi at komme over paa Isen. For at gjøre dette maatte vi gaa en Omvej rundt om det aabne Vand helt over til Michigan. Bugten er omtrent tyve Mil bred, og vi skulde rejse næsten tredive Mil paa Isen for at naa over paa Wisconsin-Siden. I længere Tid gik vi mod Vest, indtil vi kunde gaa mod Syd og saa mod Øst. Dette var et meget farefuldt Foretagende. Saa længe vi havde vestlig Vind, var vi sikre, men i Michigan-Søen var Vandet helt aabent, og dersom Vinden havde vendt sig mod Syd, vilde Isen være brudt op paa hele Bugten paa nogle faa Timer, og vi vilde være kommen i Drift. Dette sker ofte, og mange Menneskeliv er gaaede tabt paa denne Vis. Men Herren begunstigede os, og vi kom velbeholdne til den anden Kyst sent om Aftenen.

Den næste Dag gik Broderen, som bragte mig over, tilbage samme Vej. Jeg var meget ængstelig for ham og bad inderligt til Gud, at han vilde føre ham sikkert hjem; thi dersom han var omkommen, vilde det have været for min Skyld. Vinden holdt sig i vestlig Retning hele Dagen, og jeg erfarede siden, at han var kommen godt hjem. Jeg fortsatte nu min Hjemrejse, idet jeg holdt nogle Møder paa Vejen i Fish Creek og Sturgeon Bay. Næste Uge naaede jeg mit Hjem og var Gud taknemmelig for, at jeg endnu engang kunde være hos min Familie.

Niende Kapitel.

Virksomhed blandt Amerikanerne.

Jeg virkede til visse Tider ogsaa noget blandt Amerikanere, naar Anledning dertil gaves, og jeg blev indbudt dertil.

Ved én Lejlighed havde jeg blot holdt nogle faa Møder i et Skolehus i Marquette County, Wis., da et Spiritistmedium, en Doktor, som boede i Nabolaget, kom derhen og forsøgte at forstyrre os.

Besvær med en Spiritist.

Han fik Tilladelse til at bruge Skolehuset og bekjendtgjorde et Møde en Aften. Hans Foredrag bestod i en elendig Tirade imod Bibelen. Han var en stor, kraftig Mand, og det var forbausende, hvilken Magt han havde over Folket. Endskjønt Tilhørerne bekjendte sig til at være Kristne, og han latterliggjorde Kristus, Bibelen og Gud, var mange af dem dog helt optagne af hans Foredrag og Lære. Jeg nedskrev nogle Uddrag af hans Tale, og da han sluttede,

sagde jeg: „Dette Foredrag vil blive besvaret imorgen Formiddag her i Lokalet.“ Han havde nemlig allerede bekjendtgjort et Møde næste Aften, ellers vilde jeg have foretrukket at tale da.

Dette faldt ikke i Doktorens Smag. Han satte sig ned og gned sin Pande som en Magnetisør. Saa henvendte han sig til mig paa en fortrolig Maade og forsøgte at faa mig til at tale straks. Jeg sad lige foran ham, og han forsøgte øjensynlig at faa mig under en spiritistisk eller magnetisk Indflydelse. Da han var færdig, rejste jeg mig og gjentog min Bekjendtgjørelse. Saa begyndte han igjen med sine forrige Kunster og forsøgte meget indtrængende at formaa mig til at tale straks. Men da jeg stod op og bekjendtgjorde mit Møde for tredje Gang, afsluttede han Mødet og gik hjem.

Det var ingen let Sag at finde alle de Tekster, han havde anført, forvrængt og fordrejet, fordi han aldrig sagde, hvor de stod; og han vidste meget godt, at jeg ikke kunde undersøge og kritisere hans Foredrag, uden at jeg havde Tid til at overveje, hvad jeg vilde sige.

Den næste Dag kom Forsamlingen igjen for at høre min Kritik. Jeg paaviste da, hvorledes han havde forvendt og fordrejet Skriften. Stemningen vendte sig snart imod ham. Blandt andet havde han sagt, at Bibelens og Moses' Gud var snart kold og snart varm, snart vred og snart venlig og blid. Han troede paa en Gud, der var helt forskjellig herfra: „alt var Gud, og Gud var i alt“. Hertil svarede jeg, at dersom dette var Tilfældet, saa var hele Naturen hans Gud, der da i Sandhed var meget foranderlig — hed om Sommeren, kold om Vinteren, vaad i Regn-

tiden, tør til andre Tider, vred i Tordenvejr, ødelæggende, naar Jordskjælv og Oversvømmelser slugte hele Byer med Tusinder i, og god, naar Solen skinnede klart paa Himlen. Desuden behandlede han sin Gud meget ubarmhjertigt; thi han huggede ham om i Skoven, brændte ham op i Ilden, og endnu værre, han puttede sin Gud i Munden, tyggede ham med Tænderne og spyttede ham ud paa Gulvet for at trædes i Støvet. (Manden skraaede nemlig Tobak, naar han talte, og spyttede store Klatter saa til den ene og saa til den anden Side af Talerstolen.) Enhver kan se, at Spiritisternes Gud er langt ringere end Bibelens Gud, Himlens og Jordens Skaber.

Doktoren forsøgte at skrive ned nogle af mine Argumenter, men han blev saa ophidset, og hans Hænder rystede saa stærkt, at han ikke kunde skrive.

Ved Mødet den Aften var han mere forsigtig i sine Udtalelser. Han talte om Sjælens Udødelighed og forsøgte at bevise dette ved, at alt, som gaar i Foraadnelse, bliver levende igjen. „F. Eks., et Kaalhoved bliver til smaa levende Maddiker, naar man putter det i en Flaske," sagde han. Siden holdt han ikke flere Møder.

Jeg besvarede hans andet Foredrag næste Aften. Hans smagløse Sammenligning med Maddiker var det let at afvise; fordi disse jo ikke er udødelige. Jeg benyttede den meste Tid til at paavise og fastslaa for Forsamlingen Spiritismens skrækkelige Lærdomme samt dens Frugter. Jeg anførte Steder fra nogle af vore Skrifter om Spiritismen og paapegte tydelig dens ødelæggende Natur. Dette var mere, end den stakkels Doktor kunde taale. Han stod op flere Gange for at afbryde mig; men

nogle unge Mænd rejste sig og sagde, at Taleren havde udvist passende Agtelse for hans Møder og havde ikke forstyrret ham, og dersom han ikke opførte sig ordentligt, vilde de sætte ham paa Døren. Efter dette forholdt han sig rolig, skjønt med meget Besvær. Da Mødet var forbi, traadte han op til Talerstolen, stak mig sin Knytnæve lige op i Ansigtet og sagde truende, at dersom jeg nogensinde vovede mig ind paa hans Enemærker, vilde han skyde mig. Folket ønskede aldrig mere at have ham til at holde Foredrag igjen.

Sangens Magt.

Engang da jeg var i Poy Sippi og holdt Møder, bad en Spiritist, der boede i Nærheden af Br. Cady, om Tilladelse til at holde Møder i Skolen og indbød mig til at komme og høre ham. Han sagde, at han troede, det var hans Skyldighed at fremsætte sine Anskuelser for Offentligheden. Han bad mig tage vore Sangbøger med og synge nogle af vore smukke Sange, og det lovede vi. Om Aftenen kom en net Tilhørerkreds sammen. Taleren stod ved et almindeligt Bord. En Lampe stilledes derpaa, og en gammel Mand, som ønskede at høre alt, som blev sagt, trak sin Stol hen til Bordet og satte sig, med Benene med de tykke Støvler hvilende paa Bordet. Taleren gjorde ingen Indvending herimod, og den gamle Mand blev siddende saaledes. Taleren burde have valgt et andet Emne eller benyttet en anden Fremstillingsmaade. Damerne følte sig saarede og gik ud, den ene efter den anden, nogle af dem smækkende Døren haardt i efter sig. Taleren kunde heller ikke i Løbet af sin korte Tale lade være med at le. Da han saa, at der blev en saadan Urolighed, bemærkede han: „Jeg ser, at

mit Foredrag ikke falder i Forsamlingens Smag. Vær saa god at synge en af eders smukke kristelige Sange. Jeg tror, det vil hjælpe til at berolige de tilstedeværende." Vi gjorde dette, og snart var der igjen Fred og Ro i Huset.

God Sang har en mildnende og forædlende Indflydelse. Naar Studenterne ved Chicago Universitet for mange Aar siden sang om Guds Godhed, gjorde det et dybt Indtryk paa mig, og jeg kan aldrig glemme det. Englenes herlige Sange hilsede Skaberværkets Fuldendelse. Deres yndige Sange lød ved vor velsignede Forløsers Komme med melodiske og himmelske Toner. Guds Lov og Pris lød ud over Betlehems Sletter, da den herlige Nyhed om Frelserens Fødsel blev kundgjort: „Ære være Gud i det højeste! Fred paa Jorden! og i Mennesker en Velbehagelighed." Luk. 2: 14. Englenes glade Sange vil ogsaa hilse vor velsignede Frelser, naar han vender tilbage fra Jorden med den forløste Skare. Aab. 5: 11, 12. Og naar Ophavsmanden til det onde og alle hans Gjerninger samt hans Efterfølgere er tilintetgjorte, og Guds Paradis er gjenoprettet paa den nye Jord, da vil enhver Skabning i Universet istemme sin herlige og harmoniske Lov og Pris, sigende: „Ham, som sidder paa Tronen, og Lammet være Velsignelse og Pris og Ære og Kraft i al Evighed." Aab. 5: 13.

En Sommer prædikede Br. Sanborn i et Telt ved Utters Corners nærved Whitewater, Wis. Der var nogen Modstand. En Diskussion blev indvarslet, og paa Forlangende af Br. Sanborn og nogle andre paatog jeg mig at forsvare Sandheden. Min Opponent var en Hr.

Lang. Han var en høj Mand og havde et Glasøje. Br James White omtaler denne Præst i sin Levnetsbeskrivelse.

Teltvirksomhed. Denne Diskussion blev holdt paa ægte amerikansk Vis. Modstanderen var anmassende og raa, men jeg holdt mig rolig og fremførte Bibelens tydelige Vidnesbyrd. Han talte to Aftener. Den sidste Aften havde jeg ordnet det saaledes, at en Del af min Tid blev benyttet til Bibellæsning. Brødrene hjalp til hermed. Vi gjorde ingen Bemærkninger, men vedblev at læse passende Skriftsteder, der var altfor overbevisende for Præsten. Han sprang op, afbrød os og gjorde et helt Opstyr. Dirigenten bad ham vente, til hans Tur kom, hvilket han tilsidst gjorde. Den simple Læsning i Bibelen syntes at gjøre større Virkning end de Bemærkninger, vi kunde gjøre.

Teltet blev siden flyttet til Whitewater, og jeg prædikede nogen Tid blandt Nordmændene. Blandt dem, der kom til Møderne, var en Skomager.

Opponenter opfører sig raat. Han sad gjerne paa forreste Sæde og sov altid. Engang vaagnede han pludselig op og raabte højt: „Amen!" Jeg bivaanede engang et Bønnemøde ude paa Landet, hvor han var nærværende. Han tog Del blandt dem, der vidnede, og talte meget om sin stakkels udødelige Sjæl. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde tro om ham, og besøgte ham derfor i hans Hjem. Da jeg fortalte ham, hvad Bibelen sagde om Sjælens Udødelighed, syntes han højlig forbauset og bad mig om mere Undervisning, fordi han var en stakkels fattig, uvidende Skabning. Jeg sad paa en Stol med Bibelen i Haanden, og han kom og knælede ned paa

Gulvet ved Siden af mig, tilsyneladende dybt bevæget. Jeg læste i det nye Testamente for ham om Sabbaten. Efter en Stund saa jeg paa ham, og se! Manden laa endnu paa Knæ, men sov sødelig. Jeg vidste da, at der maatte være noget løjerligt ved ham, bad Farvel og gik. Denne Mand var en rigtig ægte Hykler. Kort Tid efter at vi forlod Stedet, løb han bort, fordi han havde begaaet en Forbrydelse.

Dette er imidlertid ikke den raa Opførsel, jeg vilde tale om. Det var noget helt andet. En af Præsterne bekjendtgjorde, at han i en af Kirkerne der vilde tale imod os. Br. Sanborn, jeg selv og Brødrene fra Nabolaget var tilstede. Præsten var meget nidkjær og opildnede Forsamlingen. Efter at Mødet var sluttet, bekjendtgjorde Br. Sanborn, at denne Prædiken vilde blive gjennemgaaet og besvaret den følgende Aften i en Sal, vi dengang havde lejet. Derover følte Præsten og hans Venner sig meget opbragte. Vi sad nærved Prædikestolen. En høj Mand tæt ved Br. Sanborn sprang op, satte Knytnæven op til hans Næse og raabte truende: „Hvis du lukker Munden op igjen, skal du faa føle denne Næve.“ Br. Sanborn tiede viselig stille og undgik saaledes Trudselen. Men Præsten paa Prædikestolen blev grov i sin Tale og dadlede os, fordi vi var komne til deres Møde. Vore Bestræbelser paa dette Sted bar ikke megen Frugt, saavidt vi kunde se, skjønt vi gjorde os al mulig Flid.

En Sabbatsholder i Alaiedon, Ingham County, som havde hørt om mine Foredrag i Montcalm County, skrev til mig og bad mig komme og virke i hans Nabolag. Jeg fik Lov til at benytte Skolen, hvor en anden Sekt holdt

deres regelmæssige Møder. De hørte til en Menighed i Nabolaget. Søndag Aften, før jeg havde sagt noget om Møderne, gik jeg til deres Forsamling.

En Erfaring i Ingham County, Michigan.

Prædikanten var en stor, velbygget Mand, men han havde øjensynlig større Legemsstyrke end Forstand. Han var bleven underrettet om min Nærværelse, og at jeg agtede at holde Møder, og han tog det for givet, at jeg vilde modarbejde dem, hvorfor han advarede Brødrene og Naboerne mod falske Lærdomme og sagde, at der var kommen en Mand, som vilde forføre dem, at han var en Ulv i Faareklæder, en Lejesvend, der visselig vilde vildlede alle de Sjæle, der kom ham nær. Taleren elskede deres Sjæle, derfor vilde han advare dem i Tide om at sky denne Mand.

Da Mødet var forbi, bad jeg Vennerne om at blive, saa vilde jeg besvare hans Prædiken. Disse Ord foraarsagede stor Forstyrrelse. De fleste af Forsamlingen vilde helst blive; men Præsten stod i Døren og bød, at de skulde komme over til et Hus, som laa paa den anden Side af Vejen, saa vilde de holde Møde der. Pludselig fik en Kvinde et hysterisk Anfald. Først besvimede hun, og derpaa skreg hun højt: „Jesus er her! Jesus er her!" Nogle Mænd og Kvinder stod op paa Sæderne og skreg højt, idet de svingede med Armene, som de var forrykte. Jeg raabte: „Her er en Søster, som Aanden er kommen over, hør, hvad hun siger: Jesus er her! Dersom Frelseren er her, er det bedre at blive." Præsten stod endnu i Døren. Jeg gik lige hen foran ham og raabte af fuld Hals: „Herligt! herligt!" Han saa paa mig, øjensynlig meget forbauset, ud-

rakte hurtigt sin Haand og trykkede min hjerteligt, idet han udbrød: „Broder, Broder, min Broder!“ En liden Stund før havde han kaldt mig en Ulv i Faareklæder; nu kaldte han mig „Broder“, fordi jeg skreg ligesaa højt som han.

Nuvel! Forsamlingen blev med Undtagelse af nogle faa, der fulgte med deres Præst, og jeg gjennemgik hans Prædiken, saa Tilhørerne var tilfredse dermed. Saaledes kom jeg paa en besynderlig Maade ind iblandt de godmodige Farmere i Alaiedon og fandt, at de i Sandhed var venlige og retskafne Mennesker.

Siden spurgte Præsten, hvad „den lille Mand“ havde gjort med hans Prædiken, da han besvarede og gjennemgik den, og nogle fortalte ham, at „den lille Mand“ havde sønderlemmet den fra Ende til anden, saa intet var blevet tilbage. Da den store, stærke Mand hørte dette, satte han ikke sin Fod i Skolehuset i næsten tre Maaneder, skjønt han jo havde Ret til at holde sine regulære Møder der. Da en Broder saa ham komme kjørende i en Enspændervogn en Dag, raabte han til ham: „Mr. H! hvorfor kommer De ikke til Skolen og prædiker der de Gange, De har bestemt?“ hvortil han svarede: „Jeg kan raabe „Herligt!“ saa godt som nogensinde, siger jeg dig; min Kjærlighed strømmer helt over, jeg er fuld af den.“

Sandhed contra Fanatisme.

Det er beklageligt, at saadanne Foreteelser skal vise sig blandt dem, som kalder sig Kristne, men der gives desværre mange Mennesker af den Slags, og deres Fanatisme er en stor Anstødssten for oprigtige Sjæle.

Nu kunde jeg bruge Skolehuset, saa ofte jeg ønskede, og jeg benyttede Lejligheden. Vi havde Møde næsten hver Dag i tre Maaneder. Der blev et stort Røre i hele Nabolaget, og mange Sjæle blev frigjorte ved Guds Sandheds Forkyndelse.

En Broder, der i mange Aar havde været Leder for en Klasse, var bleven stærkt paavirket af Sværmeriet. Han indsaa nu klart, at Guds sande Børn vilde bevare alle Guds Befalinger og Jesu Kristi Tro, men han kunde ikke komme bort fra den Tanke, at en levende Kristen maatte blive henrykket af Aanden engang imellem. En Dag sagde han til mig: „Jeg ved, Broder John, at du prædiker Guds Sandhed, og at det er min Pligt at adlyde den, men hvad hjælper det, naar jeg ikke kan faa Lov til at raabe: „Herligt“, hvis jeg faar Lyst dertil; jeg siger dig, at jeg bliver aldrig Adventist.“ Jeg svarede, at han havde fuldkommen Frihed til at raabe, saa tidt han havde Lyst dertil. „Men jeg synes aldeles ikke om at skrige op i dine Møder,“ sagde han.

Noget senere talte han igjen om det samme, og jeg svarede atter, at han havde Lov til at raabe saa meget, han vilde og fandt for godt. Tilsidst tog Sandhedens Aand hans Hjerte i Besiddelse, og han vidnede ofte meget rørt i vore Møder, medens Taarerne rullede ned ad hans Kinder. Han sagde, at han nu mærkede en større Forandring i sit Sind end for atten Aar siden, da han først begyndte at søge Herren. Mange andre havde en lignende Erfaring, og nogle begyndte at søge Herren for første Gang i deres Liv. Andre, som hidtil havde været vantro, glædede sig nu i Guds Søn; hele Nabolaget blev vakt.

De, som blev tilbage i deres gamle Menighed, holdt undertiden Møde om Søndagen i deres egne Huse. Den store Præst kom ikke, men undertiden kom en anden. Det var Vinter. En Aften kom nogle unge Mennesker hen til mig og opfordrede mig til at gaa med til det andet Møde. Jeg ønskede ikke at gaa med, da jeg vidste, at Vennerne paa den anden Side ikke holdt af det, men de unge Mennesker trak af med mig, fik mig iført min Overfrakke og bragt til Sæde i Slæden.

Et Fællesmøde.

Da vi kom til Huset, var det fuldt af Folk. Vi traadte ind og tog Plads. Lederen var en gammeldags Prædikant fra Landet. Han havde valgt til Tekst 2 Krøn. 9: 21: „Een Gang hvert tredje Aar kom Tarsisskibene og bragte Guld og Sølv, Elfenben og Aber og Paafugle." Hans Tale udmærkede sig mere ved de komiske Fagter, hvormed han ledsagede den, end ved almindelig sund Sans; men jeg tror, at denne Broder var en godhjertet og rettænkende Mand.

Efter Prædikenen gik han rundt til hver enkelt Person i Salen og bad dem tale (vidne). Hos nogle af de ledende Mænd i Klassen raadede der en bitter Stemning, og de gav dette tilkjende ved lydelige Ord, paa samme Tid som de bekjendte sig til at elske Herren af deres ganske Hjerte. Da Prædikanten kom til mig, sagde han: „Nu, min Broder, hvad har du at sige?" Jeg stod op og talte frimodig til Forsamlingen om den forkjerte Vej, de fulgte, naar de bekjendte sig til at være Kristne og alligevel saa lidet efterfulgte Kristi tydelige Eksempel. Ejeren af Huset og nogle andre befalede mig at tie, men den gamle Præst

sagde, at jeg havde Ret til at tale, og bad dem være rolige. Da jeg satte mig ned, stod han bagved mig. Idet han slyngede Armene om min Hals og mit Bryst, saa han bort paa Brødrene og sagde: „Mine Brødre, jeg ved ikke, hvad der bor i denne Mands Hjerte, men jeg siger eder, han taler vel.“

Da han kom til den Broder, der før havde været Klasseleder, bad han ogsaa ham om at tale. Han blev glad over at faa Anledning hertil og sagde bl. a.: „I ved, mine Brødre, at eders Religion er bygget for meget paa Følelser og for lidet paa Guds Ord. Det bedrøver mig, at dette er saaledes; men jeg siger eder, at det er en Kjendsgjerning. Undertiden er I oppe paa den højeste Hylde, og til andre Tider er I ikke mere Kristne end en af mine gamle Støvler uden Bund. Jeg haaber, at I vil omvende eder og lære at elske Guds velsignede Sandhed.“

Før jeg forlod dette Sted, blev en Menighed paa 50 Medlemmer organiseret, en Byggeplads sikret, Materiale samlet til et stort og hyggeligt Forsamlingshus. Dette blev opført ikke længe efter, og det har været til stor Nytte indtil denne Dag.

Det næste Aar drog jeg med Br. Lawrenze til Missouri. Efter at have besøgt nogle af vore Brødre andre Steder opslog vi vort Telt nærved Hamilton, Caldwell County. Vi havde mange Tilhørere, og nogle dyrebare Sjæle antog Sandheden. Medens vi var her, blæste Teltet engang ned. Det regnede stærkt, og den frugtbare sorte Præriejord blev blød. Det blæste haardt, og alle Teltpælene paa den ene Side blev trukne

Teltvirksomhed i Missouri.

op. Heldigvis havde vi intet Møde netop da; men det var et bedrøveligt Syn at se vort Forsamlingshus ligge fladt paa Jorden i Mudderet. Teltet var gammelt og iturevet. Saasnart det blev tørt, syede vi det sammen og fik alting i Orden igjen.

Herfra drog vi til en lille Landsby i det samme County. I Landsbyen var et Forsamlingshus, hvor alle frit kunde holde Møder. Det var bygget til Brug for de forskjellige Samfund. Vi talte med Bestyrelsen, og to Medlemmer af denne sagde, at vi kunde bruge Huset, men den tredje var imod det. Han havde holdt Slaver, og nogle af „de kjære sorte“, som han kaldte dem, var forblevne hos ham. De vilde hellere blive hos Massa end gaa ud blandt fremmede.

Prædiken udenfor et Forsamlingshus.

Der var Søndagsskole om Eftermiddagen, og vi havde fastsat et Møde umiddelbart efter Skolens Slutning. Men Bestyrelsen var imod det, og vor Modstander paastod, at det stred imod hans Samvittighed, idet han lagde Haanden paa Hjertet med en meget hellig Mine. Nogle unge Mænd bragte da hurtig en stor Kasse, som de stillede lige ved Husets Mur, og bad mig stige op derpaa og benytte den som Talerstol. En Mand gik ind i Huset, bar en Bænk udenfor, idet han sagde: „Denne er min Bænk.“ Saaledes blev de ved den ene efter den anden, indtil hele Forsamlingen var plaseret udenfor Huset. De hørte efter med god Interesse, og et andet Møde blev bekjendtgjort. Imidlertid sømmede vor gamle Ven med det ømme Hjerte Vinduerne i Huset til indenfra, laaste Døren og tog Nøglen med sig og gik.

Søndag Formiddag samledes **Folket til** Møde, men ingen kunde komme ind. De blev ikke lidet vrede, da de saa sig saaledes udelukket af deres eget Hus. Flere af dem havde været i Krigen, og de truede med at slaa Døren ind med Økser. Broder Lawrenze og jeg søgte at berolige dem, og det lykkedes os tilsidst. Han gik hen i en Skovlund nærved, hang vort Kort op paa en stor Eg, og Folket sad paa deres Vogne eller stod, medens Br. Lawrenze prædikede. Vi blev ikke længe paa dette Sted, men Møderne var alligevel til noget Gavn. Øvrighedspersoner fortalte os, at der paa Grund af Møderne var sket en mærkelig Forandring med mange Personer, og de var meget taknemmelige for vor Virksomhed der.

Hos en døvstum Broder og Søster.

Br. Lawrenze tog nu til Michigan og jeg til Kansas. I Leavenworth blev jeg nogle faa Dage hos Br. og Søst. Kimball, som var døvstumme. De havde tre voksne Børn, der alle havde den fulde Brug af deres Sanser. Om Søndagen, da jeg prædikede, sad det gamle Par og iagttog deres Datter, der udlagde Prædikenen for dem ved Fingersproget.

Søndag Formiddag gik jeg til Kvækernes Søndagsskole. Den ledede paa samme Vis som andre Søndagsskoler; men dette kan ikke siges om deres Møder. To Ældste bad mig om at komme og sidde med dem paa en Platform, som var lavet til at staa og prædike paa. En af dem sagde til mig: „Hvis noget minder dig om at bede, saa bed, eller om at tale, saa tal.“ De beholdt alle Hatten paa, jeg ligeledes. Ingen Salme blev sungen og intet Ord sagt. Efter en Stunds Forløb kom det mig for, at

jeg skulde bede. Jeg rejste mig da, tog min Hat af og begyndte at bede. De øvrige rejste sig ligeledes og tog Hattene af. Efter Bønnen Taushed. Ikke længe efter kom det mig for, som jeg skulde prædike. Jeg rejste mig da og talte til Forsamlingen omtrent en halv Time om vor Frelsers snare Komme. De hørte meget opmærksomt til og syntes særdeles fornøjede dermed. Efter Prædikenen var der en lang Taushed; saa stod de op, trykkede hver sin Sidemands Haand og skiltes. Kvækerne er pene Folk, meget venlige og imødekommende, men de har nogle besynderlige Ceremonier, som ikke stemmer overens med Skriften.

Ikke langt fra Byen Mound City traf jeg Br. Cook. Han ejede en Farm og praktiserede tillige som Læge.

Virksomhed ved Mound City, Kansas.

Jeg holdt en Del Møder der i Nabolaget, og nogle dyrebare Sjæle blev døbte. Herfra tog jeg til Farlinville. Jeg boede i et lille Hus hos en Kjøbmand, der venligst gav mig Nattely. Han blev meget interesseret i Sandheden, og blev siden Konferensens Formand. Der var et lille Skolehus, og jeg fik Tilladelse af Skolebestyrelsen til at benytte det. Der var ingen Pult, men jeg fik fat paa en god Kasse og sømmede den til Gulvet. Huset var propfuldt hver Aften, og Interessen var god.

Blandt de interesserede var en Læge, som ogsaa drev et lille Hotel. Han hældede til fritænkerske Anskuelser; men han tænkte meget paa Foredragene, og en Dag sagde han til mig: „Nu, Hr. Matteson, naar Deres andre Venner bliver trætte af Dem, saa kom til mig, og jeg vil give

Dem frit Ophold, saa længe De prædiker her. Jeg formoder, han vidste, hvordan jeg var stillet; thi en kort Tid efter fortalte Kjøbmanden mig, at han var bedrøvet, men for sine Venners Skyld, kunde han ikke huse mig længere. Jeg takkede ham meget for hans Venlighed, og derefter havde jeg et godt Hjem hos Doktoren.

Efter at jeg havde prædiket omtrent to Uger, begyndte jeg en Aften at tale om Udødelighedsspørgsmaalet. To Præster var tilstede og næsten alle Medlemmerne af en vis Menighed. Jeg havde kun talt i ti Minutter, da en Mand afbrød mig:

„Hvem har bemyndiget dig til at tale her?" spurgte han. Jeg sagde ham, at Skolebestyrelsen havde givet mig Tilladelse. „Skolebestyrelsen har intet at gjøre her," sagde han, „Huset er mit." „Dersom Huset er Deres," sagde jeg, „vær da saa god at give mig Tilladelse til at benytte det."

Manden blev forvirret. Han ønskede ikke gjerne at sige nej, naar alle hans Naboer hørte det, og dog ønskede han at standse mit Arbejde. En af Præsterne sagde: „Lad ham blive ved i Aften at udspy al sin Gift." Han sagde endvidere, at de havde fastsat et Møde til i Aften og havde faaet en Prædikant, der boede nogen Afstand derfra, til at prædike, men nu kunde jeg vedblive. Jeg svarede, at hvis de havde bestemt et Møde, skulde de visselig have Huset; men jeg opfordrede ham til at sige mig, naar jeg kunde begynde igjen. Præsten sagde, at de vilde helst fortsætte med Møderne en længere Tid, dersom de kunde faa oparbejdet Interesse for dem, men efter to Uger kunde jeg faa Huset. Jeg bekjendtgjorde derpaa mine Møder til en Uge fra

første Søndag derefter, tog mine Bøger og satte mig ned.

Den anden Præst begyndte da at tale, men havde kun talt nogle faa Minutter, før Flertallet af Forsamlingen forlod Huset; endogsaa nogle af hans egen Menighed gik. Jeg gik ud med dem. Det var en smuk Maaneskinsaften. En af Byens ledende Mænd bad mig at tale til dem der paa Stedet. Han var kommen for at høre mig prædike og ikke for at høre den anden Præst, sagde han. Jeg sagde ham, at det var vor Pligt som Kristne at gjengjælde ondt med godt, og jeg vilde forsøge at gjøre dette. De blev alle rolig staaende, indtil Mødet inde i Huset sluttede, hvorpaa de udbragte tre Hurraer for Adventisterne og raabte: Ned med Modstanderne!

Hvad Slags Møder tror Læseren, at hin Præst under disse Omstændigheder kunde vedblive at holde? Det kunde ikke engang blive til noget med deres egne Medlemmer; de holdt kun to Møder derefter. Saaledes hjalp Herren mig at vinde Folks Fortrolighed. Jeg drog til et andet Nabolag og arbejdede der en liden Tid, hvorpaa jeg vendte tilbage igjen. Møderne i Farlinville blev fortsatte, og mange Sjæle blev frelste ved at faa Kundskab om Sandheden.

Stor Modstand.

Efter dette prædikede jeg i en Skole i en anden By. Her lykkedes det ogsaa at opvække god Interesse. Blandt Tilhørerne var der her som paa mange andre Steder nogle raa og uopdragne Mennesker. Det var mest unge Folk, som kom for at gjøre Løjer. I Almindelighed lykkedes det mig at vinde saadannes Velvilje, men det varede altid nogen Tid. Paa dette Sted fandt de en Fornøjelse i at

gjøre det hedt for Prædikanterne. Kakkelovnsrøret gik lige over det Sted, hvor Prædikanten stod ved Bordet. Den første Aften jeg prædikede der, havde disse Mennesker travlt med at løbe ud og ind for at samle tørre Smaagrene og Kviste, hvormed de fyldte Kakkelovnen. Jeg vidste, hvad de vilde, men sagde intet. Da Kakkelovnen begyndte at blive rød, bad jeg en Mand flytte Bordet, stillede det i et Hjørne af Værelset et godt Stykke fra Ovnsrøret, hvorpaa jeg prædikede videre og lod som ingenting.

En anden Aften havde en af dem forfærdelig travlt med Kakkelovnen en Tid. Han ragede i Ilden med en stor Ildtang, indtil han fik Kakkelovnen væltet. Al Ilden faldt ud paa Gulvet, og Værelset blev fyldt med Røg. Mødet standsedes, indtil de havde skyndt sig at samle Ilden, og alting var bleven bragt i Orden igjen. De var gaaede for vidt med Løjerne og skammede sig derover. Efter den Tid forholdt de sig rolige og lyttede til min Prædiken. En god Interesse var vakt, nogle havde begyndt at tjene Herren, og andre var ifærd dermed, da en vis Prædikant, som boede i Nabolaget, tog sig for at rive ned, hvad jeg havde opbygget. Han havde været paa Højskole fire Aar og var godt lært. Senere kom han i Besiddelse af en Farm med en Savmølle og var bleven en toneangivende Mand der i Byen. Han blev anset for en god Taler, men en raa og uopdragen Mand var han. En Aften udskjældte han mig skammeligt ved sit Møde. Jeg svarede ham paa noget, da han udbrød: „Hvis denne lille Hund ikke holder op med sin Bjæffen og Snappen efter mine Hæle, skyder jeg ham snart."

Da jeg havde faaet en lille Menighed af troende or-

ganiseret, drog jeg til et andet Sted seksten Mil derfra for at fortsætte Arbejdet der. Men min Modstander fastsatte da en Række Møder i Skolen, hvor jeg havde talt. Om Aftenen hentede en af Brødrene mig derhen. Præsten kom ligeledes med stor Larm. To Mænd bar hver en hel Stabel Bøger, som han ordnede paa Bordet.

Da han begyndte at tale, sagde han til Forsamlingen, at han var kommen for at begrave den elendige og ynkelige Adventisme saa dybt under Jorden, at den aldrig mere skulde opstaa igjen. Han kunde vise enhver, der vilde se det, sit Bevis fra Højskolen. Han havde læst The Review and Herald i Aarevis, saa han kunde sige dem alt vedrørende disse elendige Lærdomme. Han vedblev med forfærdelig Skryden saaledes tre Aftener efter hverandre, medens jeg ikke fik Lov at sige noget. Da han den tredje Aften sluttede, stod jeg op og bad om Tilladelse til at tale; men han indvendte, at det var hans Møde, og ingen fik Lov til at sige et eneste Ord. Jeg appellerede til Forsamlingen. Han havde fornærmet mig personligt, og Retfærdigheden krævede, at Forsamlingen, som havde hørt hans Angreb paa mig, ogsaa skulde høre mit Svar derpaa.

Det gik til Afstemning, og en stor Majoritet vedtog, at jeg skulde faa Lov til at tale saa længe, jeg vilde. Jeg havde ikke talt længe, før Præsten og hans Fæller i Menigheden gjorde en saadan Støj, at ingen kunde høre et Ord. Jeg standsede. Men nu rejste de unge Folk, der før havde været ustyrlige, sig op for at holde Orden. En af dem sagde: „Nu ønsker vi Ro og Orden her. Denne Mand har Ret til at tale. Han har altid opført sig ordentlig ved eders Møder. I gamle Brødre plejede at kal-

de os raa og uopdragne, men nu er det nok eder selv, der fortjener denne Benævnelse. Hvis I ikke opfører eder ordentlig under Mødet, skal I snart komme paa Døren."

Disse Ord havde den forønskede Virkning, ingen forstyrrede mig mere, og jeg fuldendte mit Forsvar. Prædikanten gjorde ikke flere Forsøg paa at begrave Adventismen; men hans Fæller sendte Bud efter grovere Skyts — en berømt Vækkelsesprædikant (som de kaldte disse Folk), og omtrent en Uge senere forsøgte de at holde fortsatte Møder i den samme Skole; men deres Anstrængelser varede kun én Aften. De unge Folk stenede Huset og slog de fleste Vinduesruder itu; og ingen andre end Menighedens gamle Folk mødte frem.

Naar jeg havde Møde der, var Ungdommen ordentlig og hørte paa Prædikenen. De sagde: „Alle de andre er Hyklere, men denne lille Mand taler, hvad der staar i Bibelen." Saaledes vandt Bibelen Sejr, og Modstanden førte kun til, at de ligegyldige kom til at lytte til Guds Ord og faa Interesse derfor.

I Labet County, Kansas, arbejdede jeg noget. Derfra vendte jeg hjem og besøgte paa Vejen nogle Venner.

Et Møde i Skoven.

Det var nu i Begyndelsen af Juni Maaned, og Vejret var smukt og varmt. Jeg indbød Brødrene til at holde et Lejrmøde paa et i Staten centralt beliggende Sted, før jeg drog bort. Dette Møde blev holdt ikke langt fra Farlinville. Flere Telte blev opslaaede, og vi havde fortræffelige Møder. Det var sidste Gang, jeg var sammen med disse kjære Brødre, og sandsynligvis mødes vi ikke igjen før i Guds Rige.

Naar jeg bad i Enrum til Gud i Skoven, var det, som om Herren indtrængende mindede mig om, at jeg var skyldig at skrive og prædike for mine skandinaviske Brødre. Jeg takkede Herren inderligt for de Velsignelser, han havde ladet tilflyde mig under mit Arbejde i Missouri og Kansas, og lovede, at jeg vilde give $100 til Missionen som Takoffer, saa snart jeg kunde faa saa mange Penge. I noget var jeg blevet skuffet, i andet velsignet over Forventning. Jeg havde været borte fra Hjemmet et Aar og tre Maaneder. Mange dyrebare Sjæle havde jeg set antage den frelsende Sandhed i Kristus Jesus. Jeg havde faaet en rigere Erfaring i det, som hører til Guds Rige, og lært bedre, hvorledes man med Held kan vinde Sjæle for Herren. Hvor Gud aabnede Vejen, var der bleven en rig Anledning til Arbejde; hvor han ikke aabnede Vejen, syntes mine Anstrængelser at være som at rende Panden mod en Mur. Jeg havde været svag og ofte fejlet; men Herren havde været barmhjertig. Han havde beskyttet mig mod enhver Fare og ført mig sikkert gjennem alle Besværligheder. Jeg prisede hans Navn og fattede Mod til at tro, at han, som begyndte den gode Gjerning, ogsaa vilde fuldføre den indtil Jesu Kristi Dag.

Tredje Del.

Første Kapitel.

Missionen i Danmark.

Før jeg taler om min Virksomhed i Danmark og beretter om nogle af de mange interessante Hændelser i Forbindelse hermed, vil jeg fortælle lidt af Danmarks Historie, dets gamle Religion og forskjelligt andet.

Danmark er et af Europas mindste Lande. Det bestaar af Halvøen Jylland samt nogle større og mindre Øer. Det ligger paa samme Breddegrad som Labrador og Hudsonbugten i Amerika; alligevel er Klimatet ikke strængt. Vinteren er mildere end i Wisconsin og Iowa. Danmark er efter nyeste Maaling 39,000 Kvadratkilometer med ca. 2½ Million Indbyggere. Tidligere var Danmark beboet af Finner, smaa Folk med brunlig Ansigtsfarve. Da Goterne kom fra Asien og befolkede Europa, tog de Landet i Besiddelse og gjorde de oprindelige Indbyggere til Slaver eller drev dem op i den nordligste Del af Norge og Sverige, hvor deres Efterkommere endnu bor.

Danmarks Historie.

I det niende Aarhundrede blev Danmarks mange

Smaariger samlet under én Konge: Gorm den Gamle. Landet har med Hensyn til Omraade undergaaet mange Forandringer. Svend Tveskjæg erobrede England 1014. Hans Søn, Knud den Store, regjerede ikke alene over England, men ogsaa over Slesvig og Norge. I sidstnævnte Rige blev han Konge 1028. Fjorten Aar derefter løsrev England sig fra Kong Knuds Herredømme. Fem Aar senere mistede han ogsaa Norge. En senere dansk Konge, Valdemar Sejer, regjerede efter Slaget ved Volmar i Estland 1219 ikke alene over Danmark og Slesvig, men ogsaa over Holsten og en Del af Sverige og Rusland. Efter nogen Tid tabtes de fleste af disse Besiddelser; men i den sidste Del af det fjortende Aarhundrede regjerede Dronning Margrethe over de tre skandinaviske Riger. Sverige blev blev igjen uafhængigt, da Gustav Vasa valgtes til Konge der 1523. Norge blev sammen med Danmark, indtil det ved Freden i Kiel 1814 atter forenedes med Sverige. (For ganske nylig er den svensk-norske Union opløst, og de tre skandinaviske Riger har nu hver sin Konge.) I det nittende Aarhundrede har England, Preussen og Østerrige hver især bidraget sit til at svække Danmarks Magt, indtil det er blevet et meget lille og svagt Rige.

Danmark har ingen Mineralier af Værdi, undtagen Kalksten (dansk Marmor), der poleres og slibes (Fakse paa Sjælland). Paa Bornholm findes lidt Stenkul og ligeledes paa Færøerne, dog indføres en Mængde Stenkul fra England. I Grønland finder man et Mineral kaldet Kryolith, der anvendes ved Tilvirkning af Soda. Moser findes baade i Jylland og paa Øerne, saa Tørvefabrikationen er i Opkomst. I Byerne brændes dog mest Kul og

Træ. En Del Skovland med smukke Ege- og Bøgeskove er endnu tilbage. En bestemt Del deraf fredes ved Lov, saa der maa ikke hugges mere, end der paany plantes (Fredskov). Landet frembringer meget Korn, navnlig fortrinlig Byg. Rugen er Brødkorn. Desuden dyrkes en Del Hvede og Havre samt Roer, Kartofler og andet Foder til Kvæget. Kornavl var tidligere Danmarks vigtigste Erhvervskilde; nu er det Kvægavl, Svineavl og Mejeridrift. Landet udfører en Mængde Kjød og Flæsk, Smør og Æg. De danske Mejerister er højt ansete over hele Verden, og førnævnte Varer regnes som første Klasses paa det engelske og tyske Marked. Industri og Kunstflid staar meget højt. Desuden ernærer en Del af Indbyggerne sig ved Skibsfart, Handel og Fiskeri.

Danmarks ældste Religion.

De gamle Goters Mytologi eller Gudelære harmonerede med deres Karakter og Levemaade. Tapperhed var den højeste Dyd og Fejghed den største Last. I Begyndelsen var kun Urstoffet, der ikke havde Form. Men Heden indvirkede derpaa, indtil Kjæmpen Ymer fremstod. Denne Beretning er ikke ringere end Darwins moderne Teori. Odin dræbte Ymer og alle hans Sønner undtagen én, som blev Fader til de onde Guder eller Jætter. Af Ymers Legeme dannede han Jorden, og af et Asketræ dannedes det første Menneskepar: Askur og Embla. Dem satte han i Midgaard, medens Guderne selv boede i Asgaard. Odin var den højeste Gud, alle Menneskers Fader og Universets Herre. Balder, hans Søn, var den viseste blandt Guderne. Thor laa i bestandig Krig med de onde Jætter, som boede i Jøtun-

hejm, og dræbte dem med sin Hammer Mjølner. Thyr var Krigens Gud. Naar Thor i sin Kjærre forspændt med to Bukke kjørte over Himmelhvælvingen, troede man, at det tordnede og lynede. Niord, Fred eller Frø var Agerdyrkningens og Frugtbarhedens Guddomme. Af Gudinderne vare Frig, Odins Hustru, og Freja den kyske, Kjærligheds Gudinde, der lænkede Lidenskabens to Katte til sin Vogn, de mest ansete; ogsaa Zif med Guldhaaret, Thors smukke Hustru osv.

De, som var tapre og faldt i Krigen, blev modtagne i Gudernes Bolig i en stor Sal, det smukke Valhalla, som var smykket med skinnende Skjolde og blinkende Sværd. Hver Morgen gik de ud for at slaas og nedlagde hinanden paa en stor Slette: Vigrid, men de stod snart op igjen og vendte om Aftenen tilbage til Valhalla, hvor de blev bænkede og af de smukke Valkyrjer (Slagets Møer) beværtedes med Flæsk og Mjød, medens Braga, Digtekunstens Gud, sang for dem og slog Harpen.

De, som var fejge og døde i deres Senge (Straadød), kom ned til Nivlhejm hos den stygge, gustne Hel, hvor de fortsatte Tilværelsen som skjælvende Skygger ensomt og stille uden at udføre nogen navnkundig Daad. Hendes Bord hed „Sult", hendes Seng „Sygdom" o. s. v., saa man kan nok tænke sig, hvor godt der var at være.

Gudernes Herredømme skulde ikke vare altid. En frygtelig Krig mellem Guderne og de onde Jætter, hvori begge Parter gjensidig dræbte hverandre, vilde tilsidst blive Verdens Ende. Da opstod af Havet en ny Himmel og en ny Jord, og den almægtige Gud nedsteg og dømte Mennesken med Retfærdighed. De retfærdige kom til Gimle,

en Borg af skinnende Guld, hvor de levede i evig Glæde og Fred hos den almægtige. Men de onde: Tyve, Røvere og Bedragere, blev nedstyrtede til Nastrond, hvor de skulde vade gjennem Edderstrømme (Slangegift) i en Borg, der var bygget af Slanger (Ormerygge).

Saaledes var der selv i den gamle hedenske Gudelære Lyspunkter, som de første kristne Missionærer drog Fordel af, idet de forsøgte at overbevise Folket om, at de ikke prædikede nogen anden Gud end den Almægtige, som skulde dømme Menneskene med Retfærdighed.

De gamle Skandinavers Alfabet bestod af 16 Bogstaver, de saakaldte Runer, som de indridsede i tynde Træplader eller indhuggede i Stene. De faa, som kunde skrive eller læse disse Bogstaver, blev betragtet med stor Ærbødighed. Indgravede paa Sværd og Skjolde antog man, de beskyttede Krigeren mod Fare; hvis man indridsede dem paa sine Negle, mente man at være beskyttet mod Sygdom.

De skandinaviske Kvinder blev holdt højt i Ære. De var bekjendte for deres gode Forstand, Kyskhed og Dygtighed. Udøvelsen af Lægekunsten var hovedsagelig overladt til dem. Mændene havde sjælden mere end én Hustru. Kvindernes ærefulde Stilling i Samfundet var et smukt Træk hos Nordboerne. I denne Henseende stod og staar endnu Østerlænderne langt tilbage.

Ansgar, kaldet Nordens Apostel, kom til Danmark 826 og var meget ivrig for at prædike den kristne (katolske) Religion for vore hedenske Forfædre. Han mødte i Begyndelsen megen Modstand, men snart lykkedes det at faa en lille Trækirke opført i Byen Slesvig eller Hedeby;

senere opførtes en lignende i Ribe. Paa den Tid regjerede Gorm den Gamle, der var en vild Hedning (840–935). Hans Søn Harald Blaatand (935–985) førte Krig med den tyske Kejser, der afbrændte den nybyggede Grænsevold Danevirke, trængte ind i Landet og tvang Harald til at lade sig døbe i Helligbæk ved Slesvig, hvilket var en af Fredsbetingelserne.

Kristendommen forkyndes i Danmark.

Mange lod sig døbe for de smukke, hvide Klædningers Skyld, som de til Daaben fik i Foræring af dem, der stod Fadder til dem. Saaledes blev nogle engang døbte i Ingelheim ved Mainz, Tyskland, og Kejseren forærede dem alle hvide Daabskjoler. Mosheim fortæller i sin Kirkehistorie om en Daabskandidat, som var misfornøjet med sin, fordi han mente, den var for simpel. Da han skulde døbes, sagde han til Kejseren: „Jeg er allerede bleven døbt tyve Gange paa dette Sted, og hver Gang har jeg faaet en smuk, hvid Klædning, men saadan en Sæk som denne passer bedre til en Faarehyrde end til en Soldat. Hvis jeg ikke skammede mig ved at staa nøgen, vilde jeg straks tilbagegive dig din Klædning og din Kristus."

Først under Knud den Store kan man sige, at Kristendommen (Katholicismen) blev den herskende Religion i Danmark. Han foretog ogsaa en Pilegrimsrejse til Rom og erholdt Aflad eller Syndsforladelse hos Paven, fordi han havde ladet sin Svoger Ulf Jarl dræbe i Roskilde Domkirke. Under ham kom mange gejstlige fra England til Danmark. De fleste Biskopper var da Englændere. Hans Søstersøn Svend Estridsen (1076) var en af Danmarks lærdeste Konger. Han førte Brevveksling paa La-

tin med Pave Gregor VII. Under hans Søn Knud den Hellige (1080–1086), der dræbtes af de oprørske Vendelboer i St. Albani Kirke i Odense, fik Biskopperne Rang med Prinser og Hertuger.

Reformationen indføres i Danmark.

Allerede i Luthers Levetid naaede Reformationen op til Danmark. Hans Tausen, en Bondesøn fra Landsbyen Birkende paa Fyn, var det virksomste Redskab til at udbrede den lutherske Lære i Danmark. Han blev først undervist i Antvortskov Kloster ved Slagelse paa Sjælland. Men da han var en meget lovende ung Mand, fik han Lov til at rejse udenlands paa Klosterets Bekostning for at udvide sine Kundskaber ved fremmede Universiteter (Danmark fik først under Kristian III sit Universitet i Kjøbenhavn). Rygtet om Luther drog ham til Wittenberg. Her hørte han Luther tale og blev dybt greben deraf. Kort efter kaldtes han tilbage, og da han i Antvortskov Kloster i en Prædiken fremsatte lutherske Anskuelser, blev han sat i Fængsel. Senere overflyttede Prioren i Klostret ham til Viborg. Men her prædikede han fra sit Fængsels Gittervindue, der vendte ud til Gaden, for Viborgs Borgere, som forsamlede sig udenfor og var meget opmærksomme Tilhørere. Da dette blev ved hver Dag, vilde Viborg-Bispen, den heftige Friis, flytte ham andetsteds hen; men Borgerne mødte med Økser paa Enden af deres Stokke og tvang Bispens bevæbnede Svende til at lade dette være.

Da Kong Frederik I (†1533) fik dette at høre, tog han Tausen under sin Beskyttelse, udnævnte ham til sin Hofpræst og paalagde ham at prædike i St. Nicolai Kirke,

Kjøbenhavn. Her kom det til heftige Optrin. Tausen kaldte de papistiske Præster for Sjælemordere, Ulve i Faareklæder osv. og sagde, at i Sammenligning hermed, var hans Kjætterier kun Smaating. Han blev stævnet til at møde paa Raadhuset, og der befalede man ham inden en Maaned at forlade Sjællands Stift. Men da Kjøbenhavns Borgere, som havde samlet sig udenfor, hørte dette, blev de rasende, og hvis ikke Tausen havde taget Sjællands Biskop, Joakim Rønnow, ved Haanden, da han kom ud paa Gaden, og fulgt ham hjem til Bispegaarden, var Bispen aldrig kommen levende fra den Raadsforsamling.

I Malmø paa den anden Side af Øresund lige overfor Kjøbenhavn havde den lutherske Lære ligeledes dygtige Talsmænd i et Par indfødte Lægprædikanter: nemlig Klaus Mortensen, Tøndebinder, og Hans Oluffsen, Spandemager, og havde der allerede vundet godt Fodfæste. Hans Mikkelsen fra Malmø havde oversat det nye Testamente paa Dansk. En endnu bedre Oversættelse af samme Bog, besørgedes af Kanniken Kristen Pedersen fra Svendborg. Disse Oversættelser tryktes i Udlandet, hvor de to førnævnte Mænd var flygtede hen, og førtes ind i Danmark i store Mængder. Her fandt de rivende Afsætning, skjønt de katolske Bisper gjorde alt for at forhindre Udbredelsen af disse farlige Bøger. Saaledes vandt Reformationen Aar for Aar i Styrke og Kraft.

I Aaret 1536 sammenkaldte Kristian III en Rigsdag i Kjøbenhavn. Her blev det bestemt, at den katolske Religion skulde for stedse være afskaffet i Danmark, og at den evangelisk-lutherske for Fremtiden skulde være Statsreligion. Denne protestantiske Religion var saaledes bleven

Parti af Ørsteds Park, Kjøbenhavn, Danmark.

indført i Landet af politiske Partier og ved Statsmænds Politik. Dette er en meget forskjellig Maade fra den, hvorpaa Kristus og hans Apostler udbredte Kristendommen, og følgelig bliver denne Kristendom ogsaa vidt forskjellig fra deres. Intet Menneske kan være Jesu sande Efterfølger uden at være omvendt. Men Kongers Befalinger kan ikke forandre et eneste Menneskehjerte, langt mindre et helt Folks Hjerter. Omvendte Mennesker blandt Lutheranerne, Baptisterne, Metodisterne og andre har arbejdet for at lede Sjæle til at søge Herren, men Vantro og Verdslighed tiltager, og Antallet af dem, som øver sand Tro paa Kristus og følger hans Eksempel, er lille. Følgelig er der endnu stor Trang til Arbejdere, som vil frelse Sjæle.

Over Atlanterhavet pr. Dampskib.

Vore Søskende havde sendt en hel Mængde Blade og Bøger til deres Venner i Danmark. Disse Blade havde fremkaldt megen Fordom nogle Steder, medens andre var blevne interesserede, og nogle faa havde begyndt at holde Herrens Sabbat. Vore Brødre i Amerika ønskede, at jeg skulde tage til Danmark og prædike Budskabet om Herrens snare Gjenkomst for Folket der, og jeg var selv ligesaa interesseret i denne Mission som de. Store Vanskeligheder optaarnede sig for mig, men jeg var overbevist om, at Herren havde Brug for mig der, og saa drog jeg afsted. Min Hustru tog med mig, og vore Børn blev satte i Pleje hos gode Venner, indtil vi kunde finde en Bopæl i det gamle Land.

I Maj 1877 forlod vi Amerika paa en tysk Damper, som sejlede fra New York til Hamburg. Vi havde solgt

vore Ejendele for omtrent Halvdelen af deres Værdi og havde Midler nok til at iværksætte dette Foretagende. Brødrene havde ogsaa skjænket nogle Gaver til denne Mission. Vi rejste paa anden Plads, hvilket var særdeles behageligt. Det eneste ubehagelige herved var, at der var meget Drikkeri hver Aften, og at et Musikkorps, for at gjøre dette saa tiltrækkende som muligt, spillede til Kl. 11. Hvor denne Sørejse var hurtig og behagelig sammenlignet med den i Sejlskibet for 22 Aar siden! Det varede dengang 42 Dage, før vi fra Hamburg naaede New York; nu var vi i Hamburg den 12te Dag efter Afgangen fra New York.

Morgenen efter vor Landstigning i Hamburg tog vi med Banen til Vejle, en By i den sydlige Del af Danmark.

Virksomhed i Vendsyssel.

Her forblev vi en kort Tid og besøgte nogle faa Brødre. Medens jeg var her, fik jeg en lille Salmebog trykt. Den indeholdt en Samling smukke Melodier og viste sig at være en god Hjælp ved Møderne. Jeg fik snart en Indbydelse til Alstrup, en lille By i det nordlige Jylland. Brevet var skrevet med smuk Haand, og Brevskriveren lod til at være en intelligent Mand, der var meget interesseret i Sandheden. Jeg troede, at han skulde blive af stor Hjælp i Arbejdet; men hvor skuffet blev jeg ikke, da jeg fandt, at Manden var døv. Desforuden var han fattig og kunde kun gjøre lidet for Værkets Fremgang.

I Alstrup og tilstødende Byer blev vakt god Interesse. Før havde Folk der kun været lidet religiøse; men nu kom Bønderne fra deres Markarbejde om Aftenen til Møderne. Disse blev om Hverdagene holdte i Husene og om

Søndagene i Laderne, som endnu var tomme. Meget faa Folk gik til den offentlige Gudstjeneste i Kirken, men mellem et og to Hundrede kom gjerne til Møde i Laderne.

Konference med en Præst og tre Skolelærere.

En Lærer kom undertiden og spurgte Folk ud om vore Møder. Han var meget virksom for at standse Interessen og formaaede Præsten til at fastsætte et offentligt Møde sammen med mig. Dette fandt Sted i en stor Lade en Søndag Eftermiddag, og Laden var ganske fuld af Tilhørere. Præsten, Skolelærerne og jeg stod paa en Platform, hvor der var god Lejlighed til at tale, saa alle kunde høre. Man blev enig om, at Præsten skulde gjøre mig Spørgsmaal vedrørende min Tro, saa meget han ønskede. Jeg skulde svare, dersom jeg kunde, og derefter maatte jeg paa samme Maade stille Spørgsmaal til ham. De Spørgsmaal, han gjorde, angik Loven, Sabbaten, Daaben og Sjælens Udødelighed. Jeg besvarede nøje hvert Spørgsmaal med Bibelens Ord; og efter omtrent en halv Time standsede han. Jeg spurgte ham, om han ikke kunde tænke paa noget mere at spørge om, da jeg ønskede det forstaaet, at han ikke havde Lov til at gjøre Spørgsmaal igjen, naar han nu var færdig. Han spurgte om nogle faa Ting til og gav saa mig Ordet.

Da Turen kom til mig. stilledes han i stor Forlegenhed over Sabbatsspørgsmaalet, fordi Lutheranerne lærer, at alle ti Bud er bindende for alle Folk til alle Tider; men alligevel lykkedes det ham at give et Slags Svar. Da vi kom til Udødelighedslæren, var vi aabenbart naaede til et Emne, han kun havde skjænket liden Opmærksomhed. Jeg

anførte 1 Thess. 5: 23, der tydeligt viser, at Mennesket bestaar af Aand, Sjæl og Legeme. Ogsaa Heb. 4: 12, som tydeligt skjelner mellem Sjæl og Aand, blev nævnt. Jeg bad ham da være saa god at sige mig, hvilken af de to, Sjælen eller Aanden, der var udødelige, eller om han troede, at der boede to udødelige Væsener i Mennesket. Præsten stod saaledes, at han vendte sig halvt mod mig og halvt mod Forsamlingen. Han syntes at falde i dybe Tanker, og idet han vedblivende holdt Hovedet bøjet og betragtede en lille Stok, han havde i Haanden, svarede han: „Dette er et dybt Emne; jeg har aldrig før tænkt derpaa." Da Præsten ikke mere kunde svare, holdt jeg op med at spørge og talte om sand Kristendom, Jesu ømme Kjærlighed og hans Villighed til at frelse Sjæle. Dette gjorde et dybt Indtryk paa Forsamlingen, og Taarerne rullede ned ad Præstens Kinder saa vel som ad mange andres. Alle gik bort med gode Indtryk af Evangeliets velsignede Sandhed.

Bygning af et Forsamlingshus.

Befolkningen i Nabolaget var meget sene til at gaa videre paa Lydighedens Vej. De var ikke blevne trætte af at gaa til Møderne, de var villige til at hjælpe til at bære Udgifterne ved disse, men at adlyde alle Herrens Fordringer var noget helt nyt og fremmed for dem. De var saa lidet vante til Gudsfrygt, at det tog en lang Tid for dem at bestemme sig. Der var imidlertid nogle faa, som begyndte at holde Sabbaten, og vi havde regelmæssige Møder paa denne Dag. En Mand tilbød sig at bygge et Hus til os paa en passende Plads. Dette Hus kunde vi bruge i fem Aar ved at betale Leje for det, og efter

den Tid kunde vi kjøbe det, dersom vi ønskede, men vi maatte betale Lejen for de fem Aar i Forskud. Tilstrækkelige Penge blev indsamlede i dette Øjemed, og vi fik snart et hyggeligt Hus, i hvilket vi holdt Møder. Oppe paa Loftet var et Værelse, hvor vi kunde bo. Saaledes fik vi for en Tid et Hjem. Folk bragte os Brød, Mælk og andre Fornødenheder, som vi behøvede til Hjælp ved Husholdningen.

I den Tid var jeg paa Opfordring med ved flere Begravelser, deriblandt en Mands, der havde været en flittig Kirkegjænger, men som alligevel ogsaa søgte mine Møder. Før sin Død forlangte han, at jeg skulde holde hans Ligtale, og Præsten skulde ogsaa holde en Tale. Om Formiddagen mødte vi i hans Hjem og blev beværtede med Smørrebrød, Kage, og der var en Mængde Brændevin og Øl ved Bordet. Præsten drak tre Glas Brændevin, før han gik, og de andre fulgte hans Eksempel. Saa gik de til Kirken, hvor Præsten talte, og Manden blev da begravet. Om Eftermiddagen talte jeg i Hjemmet. Derpaa havde de et Gilde; men Præsten og Læreren vilde ikke være med dertil, da de hørte, at jeg var der.

Virksomhed for Afholdssagen.

Paa den Tid var kun meget lidt bleven gjort i Danmark for Afholdssagen. Enhver brugte mere eller mindre Brændevin og Øl. Gaardmændene brugte det selv, og de sagde, at ingen vilde arbejde for dem, dersom de ikke fik Brændevin. Nogle var villige til at gaa ind i en Maadeholdsforening og forpligte sig til kun at drikke ét Glas til hvert Maaltid; men det var almindelig Skik at spise fem Gange om Dagen, og naar de saale-

des fik mindst fem Snapse hver Dag, blev deres Drikken ikke længere med Maade. Efter megen Argumentering og Overtalelse lykkedes det mig at faa dannet en Afholdsforening, og adskillige foregik med et godt Eksempel ved at tale til Gunst for Totalafholdenhed. Det var en meget lille Begyndelse, men andre Mænd tog fat paa dette Arbejde og virkede mere udelukkende og udstrakt herfor, end jeg havde Tid til, og inden faa Aar satte Tusinder af Mennesker i Danmark deres Navne under Totalafholdsløftet.

Under mit Ophold i Alstrup virkede jeg i de omliggende Byer saa ofte, som Interessen fordrede dette. Jeg prædikede ofte paa længere bortliggende Steder, naar jeg blev indbudt dertil. Iblandt disse var Byen Tylstrup. Den laa omtrent seks Mil fra mit Hjem ad Landevejen; men ved at gaa tværsover en stor Græsmark blev Afstanden kun tre Mil. Paa dette Sted vaktes en god Interesse. Det var om Foraaret, og i Begyndelsen var der en Isskorpe paa Vandet. Den var for tynd til at bære, og Vandet naaede mere end halvvejs til Knæerne paa somme Steder; og dersom man ikke holdt sig klar af Grøfterne, vilde det gaa en over Hovedet. Men disse strakte sig kun ca. en Kvart af Vejen. Jeg gik over denne Mark tolv Gange og blev tidt gjennemvaad paa Fødderne. Befolkningen var saa hengiven til Drik, Kortspil og lave, verdslige Fornøjelser, at det syntes forgjæves at forsøge paa at omvende dem; men mange viste en saa god Interesse fra Begyndelsen af, og mine Ord gjorde et saa dybt Indtryk paa dem, at jeg ikke kunde tro andet, end at Herren

Sjæle omvendte i Tylstrup.

havde et Værk for mig at udføre paa disse Steder.
Efter en kort Tid lejede vi et stort Værelse og indrettede det til Mødesal. Vi havde mange velsignede Stunder i dette Værelse. Alle, som begyndte at tjene Herren, blev ikke ved dermed, men nogle dyrebare Sjæle blev vundne, og de er endnu en Ære for Sagen og en Hjælp for Missionen. Mange af Naboerne syntes ikke om Møderne, og Præsten opmuntrede dem til at brække Benene paa mig, „thi saadan," sagde han, „kunde de hindre mig i at løbe omkring." Dette bibragte Folk den Tanke, at jeg ikke havde Lov til at prædike, og de besluttede at drive mig bort fra Egnen.

Demonstrationer og Trusler.

En Mand, som havde tjent i Oprørshæren under Krigen med Slesvig-Holstenerne, var Anfører for en Folkehob. En Sabbatsformiddag, da vi havde Møde, gik der Ild i et Hus i Nabolaget. Manden traadte da ind og forkyndte i Lovens Navn, at det var vor Pligt at hjælpe til med Slukningen af Ilden. Dette vedkom alene dem, som boede i Byen, men de fleste af Brødrene maatte gaa. Omtrent ved Middag var Huset brændt ned, og Brødrene vendte tilbage. Vi havde bestemt at have Daab om Eftermiddagen, da adskillige Personer skulde døbes. Naboerne fik dette at vide og besluttede at forstyrre os. Omtrent ved Middagstid kom en Hob paa vel henved 50 Kvinder og Mænd. Anføreren forlangte af Brødrene, at de skulde udlevere mig til dem. Da dette blev afslaaet, undersøgte de Huset og Laden for at finde mig, men det lykkedes dem ikke. Jeg var skjult i et lille Værelse, hvor jeg kunde høre dem tale og forundre sig

over, hvor jeg var. Nogle sagde, at jeg maatte have forladt Huset, men andre, at det var umuligt, fordi de havde bevogtet det hele Tiden. Imidlertid faldt det ikke nogen ind at se ind i det nævnte Værelse, hvor jeg var skjult.

Tilsidst lovede Anføreren, at de ikke skulde gjøre mig nogen Fortræd, dersom jeg vilde stille mig i Døren og besvare deres Spørgsmaal. Det regnede noget, men Hoben brød sig ikke derom. Jeg traadte frem i den aabne Dør, og Anføreren fremførte da nogle graverende Beskyldninger mod mig. Han sagde, at jeg prøvede paa at kuldkaste Kirken (Menigheden), og at jeg nægtede Berettigelsen af Barnedaaben, hvorpaa deres Frelseshaab var grundet. Jeg besvarede Spørgsmaalene, og efter en Stund trak Hoben sig tilbage til en Plads paa Marken ikke langt fra Huset. De ønskede at vente, indtil vi gik til Daaben, saa vilde de komme og forstyrre os. Medens de ventede, drak de Brændevin og spiste Kager.

Vi bad og raadslog sammen; derpaa gik nogle i en Retning og andre i en anden, som om vi gik hjem. Da Hoben saa dette, gik de hjem. Men vi gik ind i vort Mødelokale, hvor alle Daabskandidaterne var færdige til at gaa i Daaben. Saa gik vi alle ned til Vandet, uden at nogen vidste, hvad vi gik efter, andre end vort eget Selskab, og Daaben blev heldig fuldført. Derefter skiftede jeg hurtigt Klæder og gik over Marken til mit Hjem. Den følgende Formiddag kom Hoben igjen. De dannede en lang Linje over den Vej, jeg skulde gaa, og var fast bestemte paa at faa fat paa mig. Men da de forgjæves havde ventet flere Timer, gik de hjem.

Den næste Dag kom en af Brødrene til mig og under-

rettede mig om, hvad de videre tog sig for. Han fortalte mig ogsaa, at de havde truet med at slaa Ruderne itu i vor Mødesal og forstyrre de Møder, der var planlagte næste Uge. Øjeblikkelig skrev jeg da til Politimesteren i Aalborg. Det var Paaske, og vi skulde have Møde baade Formiddag og Eftermiddag i Helligdagene. Jeg fremstillede i førnævnte Brev Omstændighederne, som de var, for Politimesteren og bad om Beskyttelse. Min Begjæring blev opfyldt, idet en Politibetjent en halv Time før Mødets Begyndelse pr. Bane var kommen tilstede. Før Mødet var Anføreren for Hoben og nogle af hans Venner samlede udenfor. Han spurgte Politibetjenten, om han kunde faa Lov til at tale ved mit Møde, hvortil denne svarede, at han maatte bede mig om Tilladelse; han (Politimanden) var kun kommen for at paase, at Ordenen blev overholdt; han tilføjede: „Hr. Matteson har Ret til at prædike og vil blive beskyttet i sin lovlige Beskjæftigelse." Saa gik Anføreren og hans Venner hjem, og vi blev aldrig siden forstyrrede eller truede i den Del af Landet.

En Swedenborgianer taler ved vort Møde.

En Dag, kom en ung Mand, der boede i Nærheden, og bad om Lov til at tale i vor Sal om Aftenen. Jeg sagde, at det skulde han gjerne faa Lov til, men da hans Standpunkt laa udenfor Bibelens Grund, maatte han finde sig i at blive imødegaaet, naar han var færdig med sin Tale. Hertil indvendte han intet. Han troede paa Swedenborgs Læresætninger, der i flere Retninger afviger fra Bibelens tydelige Vidnesbyrd. Til Tekst havde han valgt første Kapitel i første Mosebog og sagde, at det hele Kapitel handlede

om Omvendelse eller det aandelige Menneskeliv. Naar Gud sagde: „Bliv Lys!" betød det, at Lyset fra den nye Lære skulde skinne ind i Sjælen. Væksten af Græs og Urter fremstillede Sandhedens Skjønhed. Fuglenes Flugt i Lufthavet var lig Menneskenes Tanker, der steg op til Himlen. Saaledes blev han ved at tale en Time med stort Alvor.

Det tog mig ikke lang Tid til at vise, at han prædikede „et andet Evangelium". Lyset skulde nemlig efter hans Fremstilling skinne ind i Sjælen, fem Dage før Mennesket blev skabt, og hans Tanker steg til Himlen én Dag, før der var nogen Menneskētanke til. Tilhørerne fortalte ham, at han ikke behøvede at komme der mere for at prædike. Om Natten blev han hos en af Brødrene, der talte meget med ham og forsøgte at faa ham til at fatte Bibelens Sandheder; men han var altfor optaget af sin nye Visdom og vilde ikke høre noget andet. Da han om Morgenen drog bort, gik han baglæns ud af Døren, idet han udbrød: „Jeg ryster Støvet af mine Fødder til et Vidnesbyrd imod dig."

En Præst overværer to af vore Møder.

En Dag, da jeg holdt Møde i en Lade udenfor Byen, hvor de fleste af Tilhørerne var førnævnte Præsts Bysbørn, traf det sig saa, at der blandt disse var tre Personer, som var blevne anbetroede til Præstens særlige Omsorg; og derfor troede han sig forpligtet til at forsvare deres Tro. Jeg mente det samme, og saa enedes han med mig om at tale og fremholde sine Indvendinger, hvorpaa jeg skulde have Lov til at svare. Han var en lærd Mand og meget høflig og fore-

kommende i hele sin Optræden. Først talte han om Loven og Sabbaten. Han tilstod, at den syvende Dag var det fjerde Buds Sabbat, men trods dette var alle Dage ens under Evangeliets (den nye) Husholdning. Kirken havde anordnet Søndagen til Gudsdyrkelse. Men dersom nogen var bleven overbevist om, at den syvende Dag var Sabbat, saa burde han helligholde denne. Dernæst nævnte han Daaben. Han indrømmede ligeledes, at den voksne troendes Daab var overensstemmende med Skriften, og at de Ceremonier, som Kirken havde tilføjet, var af underordnet Betydning.

I mit Svar søgte jeg at gjøre Loven stor og herlig. Jeg sagde ogsaa, at det var til ingen Nytte at hænge sig i Ceremonier, der var meningsløse, og spurgte ham, om han nogensinde havde kjendt en Fadder, der havde opfyldt, hvad han ved Daaben lovede Barnet. Herpaa svarede han, at i alle de Aar, han havde været i Præsteembedet, havde han kun kjendt én, og det var hans egen Onkel. Da hans Fader døde, havde Onkelen hjulpet ham til at blive uddannet. Før vi sluttede, talte jeg om Vigtigheden af at være i Samfund med Kristus og at leve for ham og hans evige Rige. Da han var ved at gaa, bekjendte han for Forsamlingen, at dette Møde havde været meget opbyggeligt for ham.

To Uger derefter havde vi et Møde paa samme Sted, og Præsten kom igjen og sagde, at han ikke var ganske tilfreds med vor sidste Sammenkomst; thi der var noget af Vigtighed, som han havde glemt. Jeg sagde, at han var velkommen til at tale igjen ligesom tidligere. Denne Gang søgte han at forsvare Bestænkelsen af Børn (Barne-

daaben) samt Konfirmationen saa vel som Kirkeskikkene; men han havde kun ringe Held med sig i dette overfor Bibelens klare Lys. Bibelen siger intet om Konfirmationen og er ligesaa taus med Hensyn til Barnedaaben; saa han vandt intet, men tabte snarere ved denne sin Bestræbelse.

I Tylstrup fandt nogle mærkelige Omvendelser Sted. Folk, som havde været henfaldne til Drik og Kortspil og ikke brød sig noget om det tilkommende Liv, forandrede fuldstændig deres Livsvandel og blev ligesaa dybt interesserede i at læse Bibelen, som de tidligere havde været i deres verdslige Fornøjelser. Tidlig og silde læste de i deres Bibel. Jeg kunde ikke andet end prise Herren for disse tydelige Beviser paa hans Godhed og Barmhjertighed.

Et Besøg paa Fanø.

Om Efteraaret besøgte jeg Fanø, en lille Ø ud for Sydvestkysten af Jylland. Den er kun otte Mil lang og højst tre Mil bred. Indbyggernes Antal er ca. 3000. Mere end to Tredjedele af Øen er bedækket med Flyvesand, og Resten er ikke meget frugtbar. (I de senere Aar er der paa denne Ø sket store Forandringer til det bedre. Der bor nu mange velhavende Skibsredere og Søfolk, Fiskere osv. Handelsflaaden er en af de største i Danmark; i Hovedstaden Nordby findes en udmærket Real- og Navigationsskole; endvidere er Øen søgt som Vesterhavsbad og har et flot Badehotel osv.) Mændene farer tilsøs, og Kvinderne passer Hjemmet. Mændene gaar klædt som andre Folk, men Kvinderne har bibeholdt deres Nationaldragt (der dog nu forsvinder mere og mere). De bærer tre til fire røde, grønne og blaa uldne Skjørter omHverdagene, men om Søndagene syv til otte; og disse

naar omtrent halvvejs ned mellem Fod og Knæ. Over dem bærer de store Forklæder, som naar to til tre Tommer nedenfor Skjørterne. Overkroppen er bedækket af et tætsluttende mørkt Fløjelsliv med to Rader skinnende Knapper. Paa Hovedet bærer de et Slags tærnet Hovedklæde, som bindes ned over Panden og den forreste Del af Hovedet, saa Haaret ikke ses. Dets Ender sammenbindes over Issen paa en saadan Maade, at de hænger ned som to Øren. Paa Baghovedet er Klædet fæstet op i en Fold, saa at det kommer til at staa op i en Spids. Alt dette gjøres med den største Omhu, saa de alle ligner hverandre. Smaapiger fire til fem Aar gamle er klædte paa samme Maade. De ser meget snurrige ud. Naar Kvinderne arbejder i Marken, bedækker de Ansigtet med en sort Maske, som skjuler dette op til Øjnene. Disse Masker ser ogsaa besynderlige ud, men de beskytter Ansigtet mod Sol og Vind, hvorfor mange Fanøkvinder har en smuk, hvid Hudfarve.

De fleste af Fanøboerne bruger Brændevin i deres Te og Kaffe. De giver det ogsaa til Børnene fortyndet med Vand. Undertiden spiste jeg til Middag hos dem, og de brugte ved saadanne Lejligheder ikke Brændevin, da de vidste at jeg var derimod. Paa et Sted, hvor jeg kom, blev en toaars Dreng meget vred, da han smagte paa sin Te og opdagede, at der ingen Brændevin var deri. Han skreg, kastede sig tilbage i Stolen og nægtede at drikke den. Med et lille Ris lykkedes det imidlertid Faderen efter en Stund at faa ham til at drikke Teen. Der var en lille Landsby paa Øen. Her lejede jeg en Sal, hvor jeg holdt Møder, og disse var godt besøgte.

Den tredje Dag kom en Politibetjent og bad mig følge med til Politimesteren. Jeg fulgte med ham, og Politimesteren tiltalte mig, som om han var General og jeg Soldat. Han sagde, at jeg var en fremmed og havde ingen Ret til at forblive i Landet, undtagen jeg kunde betale for Kost og Logi i to Uger, hvorpaa han befalede mig at fremvise mine Penge. Heldigvis havde jeg tilstrækkeligt af disse. Derpaa sagde han, at han havde erfaret, at jeg bad Folk give mig Penge til at betale mine Omkostninger med, og underrettede mig om, at ingen andre end indfødte havde Ret til at gjøre dette.

Loven strængt overholdt.

Jeg indvendte, at i ethvert Land havde enhver Mand Ret til at forlange Betaling for sit lovlige Arbejde. Han vidste ikke, om det at prædike var at arbejde. Jeg bad ham om at spørge Præsten, saa vilde han nok faa at høre, at det at prædike var haardt Arbejde; og hvad dets Lovlighed angik, saa vidste jeg, at der var Religionsfrihed i Danmark, og at Loven vilde beskytte alle Samfund.

Han gik op og ned ad Gulvet i dybe Tanker og sagde tilsidst, at dette Spørgsmaal var ham ikke ganske klart; men naar jeg forlangte Betaling for mit Arbejde, saa havde han Lov til at bestemme, hvorledes Pengene skulde betales. Jeg bad ham være saa god at sige mig, hvorledes dette skulde ordnes. Herpaa svarede han, at jeg kunde forlange en vis Betaling ved Indgangen (Entré).

Den næste Aften fortalte jeg Tilhørerne, hvad der var hændet mig, og bad, om en af Borgerne vilde tage sig af Kollekten. En Toldbetjent traadte straks frem og sagde, at han vilde med Glæde gjøre dette. Paa denne Vis fik

jeg flere Penge end før. Da jeg forlod Øen, kunde jeg af Kollekterne betale ikke alene mine Udgifter til Lokale m. v., men ogsaa min Rejse.

Ugen derefter blev jeg atter indkaldt for Politimesteren, og han behandlede mig paa den samme heftige Maade som forhen: „Jeg erfarer, at De vedbliver med Deres Møder ligesom forhen, og at mange Folk overværer dem."

„Ja, min Herre! Interessen blandt Tilhørerne er god."

„Men jeg hører, at De sælger Bøger; dersom De vedbliver hermed, vil De blive arresteret og Deres Bøger beslaglagte."

Jeg spurgte ham, om der ikke var en Maade, hvorpaa Folk kunde kjøbe de Bøger, de ønskede. Han svarede, at jeg kunde lade en Boghandler faa dem til Salgs, og da kunde de gaa der og kjøbe dem. Derpaa befalede han: „Lad mig se Deres Penge." Disse talte han og vedblev saa: „Godt! De kan gaa."

Jeg bragte da nogle af mine Bøger til en Boghandler og gik rundt iblandt Folk med andre. Jeg sagde dem, at Loven forbød mig at sælge Bøger, men jeg vilde give dem bort. De, som ønskede Bøgerne, lagde i Almindelighed Mærke til Prisen, som var angiven paa Omslaget, og gav mig Pengene uden at sige noget.

Endnu en Gang til, før jeg forlod Øen, blev jeg kaldt frem for denne nidkjære Politimester, der spurgte mig, om jeg ikke snart skulde rejse derfra. Hertil svarede jeg, at Interessen endnu var god, og jeg vilde forlade Øen, naar jeg fandt det passende. „Hvad for Folk hører De til? Jeg har læst i Bladene, at De ikke spiser Flæsk og ikke døber Børn. Hvilken Religion bekjender De Dem til?"

Jeg sagde ham, at vi hverken spiste Flæsk eller nogen anden Slags Føde, som vi ansaa skadelig for vort Helbred. Hvad Daaben angaar, spurgte jeg ham, om han selv troede paa Statkirkens Ceremonier og Skikke. Herpaa svarede han med en drøj Ed: „Det er altsammen Nonsens. — Men jeg er kongelig Politimester og har med Ed lovet at beskytte Statsreligionen; derfor ønskede jeg at hindre Deres Arbejde saa meget som muligt."

Hvorledes der blev Liv i et Møde.

En Søndag, da jeg overværede Gudstjenesten i en Statskirke paa Fanø, var Bælgetræderen ved Orgelet paa en eller anden Maade bleven forsinket. Organisten var paa sin Plads rede til at spille. Degnen sad i sin Stol færdig til at synge og fremsige sin Indledningsbøn. Præsten var rede for sin Gjerning naar Degnen og Organisten havde gjort, hvad der tilkom dem. En stor Forsamling ventede paa, at Gudstjenesten skulde begynde, men der var intet Liv i de døde Ben; Aanden manglede. Tilsidst kom Bælgetræderen pustende og svedende ind gjennem en Bagdør. Ned gik et af Orgelets store Bælgetrin, og saa nok et. Op gik Bælgene. Fra Orgelet tonede en yndig Melodi. Degnen kunde bede og synge, Præsten begynde og fuldføre sin Tale. Læg Mærke til, hvorledes Statskirkens Maskineri gaar; det bevæger sig ganske ved Regler og Ceremonier. Naar et lille Hjul kommer i Uorden, saa standser alle de store Hjul. Luften fra Bælgene satte Liv i Gudstjenesten.

En anden Gang, da jeg overværede et Møde i en Kirke, skulde der være Begravelse før den regelmæssige Gudstjeneste Søndag Formiddag. Iført Præstekjole gik

Præsten frem og tilbage udenfor Kirkedøren og ventede paa Ligfølget. Han røgte paa en Cigar, og efter nogen Tid gik han ind i Kirken for at tænde sig nok en ved Ilden i Kakkelovnen. Degnen spaserede ogsaa omkring røgende. Endogsaa da de samledes rundt om Graven, vedblev Præsten at røge, indtil han skulde sige nogle faa Ord om den døde, hvorpaa han overensstemmende med Ritualet kastede tre smaa Skovlfulde Sand paa Kisten. Naar Sandet falder paa denne første Gang, siger Præsten: „Af Jord er du tagen," anden Gang: „Til Jord skal du blive," og tredje Gang: „Af Jorden skal du igjen opstaa."

En verdslig Gejstlighed.

Denne Præst var Grundtvigianer. Omtrent Halvdelen af Præsterne i Danmark tilhørte denne Retning, der sætter den mundtlige og levende Forkyndelse af Ordet meget højt og ikke holder sig saa strængt til Bibelen som de gamle Lutheranere. De bærer langt Skjæg. Naar de kommer paa Prædikestolen, fremsiger de Trosbekjendelsen, og nogle af Menigheden gjentager den med dem, sigende: „Vi forsager Djævelen og alt hans Væsen og alle hans Gjerninger." De gjør ogsaa Korsets Tegn og mener, at førnævnte Ord og denne Ceremoni er en Slags Beskyttelse for dem. I Almindelighed deltager de baade i Drik og Kortspil ved Gilderne om Eftermiddagen eller Aftenerne, naar de har havt kirkelige Forretninger forud. Disse Præster gaar ogsaa op og ned ad Kirkegulvet og synger Salmerne med, ligesaa højt de kan, medens Menigheden sidder i Stolene. De er meget populære og deltager som før nævnt i alle Gilderne.

Kun faa paa Fanø antog Sandheden; alligevel fandt

ogsaa her nogle faa dyrebare Sjæle Fred og Glæde i det velsignede Haab om Udødelighed gjennem Kristus ved hans snare Gjenkomst.

Værkets Fremgang i Danmark.

Jeg var vendt tilbage til Nordjylland og virkede paa forskjellige Steder længere øst paa. Broder K. Brorson kom fra Amerika for at hjælpe mig i Danmark; han var godt bekjendt med denne Del af Landet fra tidligere Dage; han havde nemlig gaaet rundt som Uldkræmmer. Hans Ankomst og Virksomhed var til stor Hjælp. Han besøgte Folk i stor Udstrækning, holdt Møder og spredte Bøger iblandt dem.

Den næste Sommer flyttede vi til Sjælland. Vi lejede et Værelse i Ringsted, en lille By, der dengang havde omkring 2,000 Indbyggere. Sjælland er Danmarks største Ø. Ringsted ligger i Midten ved Banen fra Korsør til Kjøbenhavn. Den er en af Sjællands ældste Byer, og i Middelalderen var den tillige en af de vigtigste. Kongerne opholdt sig meget her og holdt Ting; omtrent tyve fyrstelige Personer ligger begravede i Kirken. Flere ødelæggende Ildebrande har formindsket Byen til, hvad den nu er.

I Nærheden af denne By boede en gammel Baptist, som i nogen Tid havde holdt Sabbaten. Han var meget interesseret i Sandheden og dens Fremgang. Han arbejdede paa Vejen hele Aaret rundt baade Vinter og Sommer, saa det var vanskeligt for ham at beholde sin Plads, naar han skulde holde Sabbat, men efter at han havde bedet Autoriteterne flere Gange derom, lykkedes det ham at faa den syvende Dag fri. Skjønt han var en Mand mel-

Knud Brorson.

lem 70 og 80 Aar, gik han ofte otte Mil for at komme til Møde. I Nærheden af Ringsted lykkedes det os tilsidst at faa oprettet en god Menighed. Endskjønt den ikke har vokset meget hurtigt, er den dog i en stadig Tiltagen, og vore Brødre der har hjulpet Missionen pænt.

Ved Broder Brorsons trofaste Arbejde saavel som ved mine egne Bestræbelser blev Sjæle lidt efter lidt vundne omkring i Landet her og der. Blandt disse var nogle gode Søstre fra Ribeegnen. De har bidraget meget til at opretholde Missionen, og en af dem har arbejdet i flere Aar for Sagen med udmærket Held.

Andet Kapitel.

Virksomhed i Norge.

orge bestaar af den vestlige Del af den skandinaviske Halvø. Landet er langstrakt og paa sine Steder i det nordlige meget smalt. Dets nordligste Punkt er Nordkap, dets sydligste Lindesnæs. Dets største Bredde er omtrent 420 Kilom. Indbyggerantallet beløber sig til ca. 2,200,000, hvoraf en Femtedel lever i Byerne.

Naturlig Beskaffenhed.

Det hele Land bestaar af mere eller mindre sammenhængende Bjergmasser, der danner en Højslette, som falder stejlt ned mod Vest og skraaner jævnt af mod Øst. Imellem disse Bjerge er flere smukke Dalstrøg, der gjennemstrømmes af Elve. 2,000 Fod over Havfladen er Landet uskikket til Beboelse; men alligevel drager Folk til Sæters op paa Bjergene om Sommeren indtil en Højde af 3,000 Fod over Havet og bor der og passer Kvæget. Den evige Snes Grænse er omtrent 5,000 Fod over Havfladen; 1,000 Fod længere nede hører Trævæksten op. Dovrefjelds gjennemsnitlige Højde er 3–4,000

Fod. Blandt de højeste Punkter nævnes Snehætten (7,400 Fod). Sceneriet i denne Landsdel er meget storslaaet og vildt. Jøtunfjeldene opfylder en stor Del af det midterste Norge. De er altfor vilde og høje til, at man kan bo der, men de bliver besøgte af en hel Mængde Jægere og Turister. Mange af disse Fjelde har en Højde af 7,000 Fod over Havet, og Galdhøppiggen, Norges højeste Punkt, naar til 8,500 Fod. Justedalsbræen i Bergens Stift er den største paa hele Europas Fastland. Den dækker med sin Ismasse omtrent 588 Kvadratmil. Hele Norges Vestkyst og en Del af Sydkysten er omgiven af større og mindre Øer, der danner den saakaldte Skjærgaard. Mellem disse og Fastlandet er Vandet smult og afgiver en behagelig Rejserute pr. Dampskib. I det indre af Landet er Luften klar og tør. Vintrene er kolde og Somrene varme. Ved Kysten indvirker Havet og Golfstrømmen meget paa Vejrliget og gjør det mildere. Her falder ogsaa megen Regn. Den nordligste Del af Norge strækker sig indenfor den nordligste Polarcirkel, hvor Solen ikke gaar ned om Sommeren, og hvor den ikke staar op om Vinteren.

Norges Næringsveje.

Kvægavl beskjæftiger mange af Indbyggerne; Agerdyrkning er der paa Grund af det bjergfulde Land ikke meget af. Norge maa indføre Korn fra Udlandet, ligeledes indføres Smør, Kjød osv. Om Sommeren er der ypperlige Græsgange for Kvæget oppe paa Bjergene paa Sætrene, men om Vinteren er det ofte vanskeligt at faa Foder nok. Af Mineralier findes Sølv, Kobber, Jern, Nikel, og Bjergværksdriften er i de senere

Aar drevet en Del op og giver et godt aarligt Udbytte. Jagt drives i nogen Udstrækning paa visse Tider i Aaret. Der findes Ulve, Bjørne, Elg, Rensdyr, Raadyr, Oddere, Sæler, Ederfugle og en Mangfoldighed af mindre Vildt. Der udføres en hel Del Tømmer, og Skibsbyggeri drives efter en større Maalestok. Norges Handelsflaade er den fjerde største i Verden.

Der drives Fiskeri i stor Udstrækning i Elve, Søer, Fjorde og Bugter. Fangsten af Laks, Sild og Torsk er af stor Vigtighed. Omtrent 50,000 Mennesker er beskjæftigede med Silde- og Torskefiskeriet om Foraaret og Efteraaret. Torsk fiskes ogsaa om Vinteren. Den største Fiskeplads er ved Lofoten, en Række af Øer ved Nordvestkysten, der strækker sig 175 Mil langsmed Kysten, og er alle ujævne Klippeøer. Nogle af dem naar en Højde af 4,000 Fod og er dækkede af evig Sne. Til Fiskeriet mellem disse Øer drager altid en Mængde Folk fra Fastlandet, og naar alle disse Mennesker samles, bliver der livligt ved Lofoten. Naar Mændene om Aftenen kommer ind fra Søen, er der god Lejlighed til at besøge dem og sælge dem Bøger. Nogle af vore Kolportører har fundet dette Sted at være en udmærket Arbejdsmark.

Med Undtagelse af Lapperne og Finnerne i det nordlige Norge er Norges Beboere af den skandinaviske Race, der er beslægtet med Nordtyskerne.

Norges Indbyggere.

De oprindelige Nordmænd er af Middelhøjde med kraftig, muskuløs Legemsbygning, smuk Hudfarve, lyst Haar og blaa Øjne. De er aabenhjertige, men forsigtige, retskafne, religiøse og tilbøjelige til at holde sig til gamle Skikke og Vedtægter.

Paa flere Steder inde i Landet har Bondebefolkningen bibeholdt deres Nationaldragter, og disse er for det meste meget maleriske. Kvinderne bærer vide, uldne Skjørter og lyse strikkede Livstykker, sammenhæftede og smykkede med Hægter og Spænder af Sølv eller Messing. Folkene paa Bjergene er ikke bleven meget paavirkede af de moderne religiøse Idéer, men holder sig til deres Fædres Religion. I de senere Aar er Udvandringen tiltaget i den Grad, at den truer med at svække Landet.

Norges ældste Historie hænger sammen med de andre skandinaviske Landes. Mod Slutningen af det tiende Aarhundrede blev Kristendommen indført af Olaf Trygvasson og senere af Olaf den Hellige. Reformationen indførtes 1536. I mere end 400 Aar var Norge forenet med Danmark og blev siden i 1814 forenet med Sverige. Landets frie Forfatning skriver sig fra 1814, da den nuværende Grundlov blev vedtaget.

Første Rejse til Norge.

I Norge var en Læge bleven omvendt til Sandheden ved at læse vore Bøger. Han holdt Sabbaten og var interesseret i at udsprede Budskabet. Han havde skrevet til mig, og han troede, at der vilde være udmærket Lejlighed til at prædike Sandheden paa mange Steder. Jeg havde ogsaa modtaget Brev fra en Udvandringsagent i Kristiania. Han opfordrede mig til at komme did og forsikrede, at mange vilde være glade ved at høre Evangeliet om Kristi kommende Rige blive prædiket i Kristiania.

Jeg tænkte, at det vilde være bedst at se Landet og Folket, før jeg tog nogen afgjørende Beslutning, og rejste

derfor derop en Tur ud paa Sommeren. Først besøgte jeg Kristiania og blev nogenlunde bekjendt med Forholdene der. Jeg blev overtydet om, at det var min Pligt at gjøre store Anstrængelser for at faa oprettet en Centralmission der. Hr. Swenson, Dampskibsagenten, gjorde alt, hvad han kunde, for at hjælpe mig. Paa et centralt beliggende Sted fandt vi en hel Etage i et Hus ledig og tilleje. Der var en stor Sal, som stod i Forbindelse med tre mindre Værelser. Om fornødent kunde de alle benyttes til Møde. Det var smukke Værelser, nylig malede; og Ejeren var villig til at leje dem til os for et Aar og lade os benytte dem til Møder, naar han fik noget højere Leje end sædvanlig. Handelen blev afsluttet, og vi flyttede ind den 1ste Oktober.

Trondhjem og Bergen.

Fra Kristiania tog jeg til Trondhjem pr. Bane. Denne Sviptur var meget interessant. Jeg kom gjennem et interessant Landskab. Trondhjem ligger paa en Halvø i Trondhjemsfjorden og har flere Minder fra Middelalderen; de vigtigste af disse er Domkirken samt Bispegaarden. Domkirken paabegyndtes i det ellevte Aarhundrede, men den blev ikke fuldendt før i det fjortende Aarhundrede. Den var bygget i romansk Stil, 350 Fod lang med flere smaa Taarne og med Forgyldninger, Buer og Malerier. I de Dage straalede den med stor Pragt. Siden blev den tildels nedbrændt og bygget op igjen flere Gange; nu er Restaureringen snart fuldført med stor Dygtighed, og dens smukke Spir knejser over alle Byens Huse og ses tydeligt, enten man nærmer sig Byen fra Land- eller Søsiden. Trondhjems Domkirke er en af

Trondhjems Domkirke.

de smukkeste og største Kirker fra Middelalderen i de tre nordiske Lande.

Trondhjem havde dengang 25,000 Indbyggere. Den er forbunden baade med Kristiania og Sverige ved Jernbane og er en By i Opkomst. Her fandt jeg nogle Venner, som var interesserede i Sandheden. Jeg standsede nogle faa Dage for at blive bekjendt med dem og opmuntre dem. Senere arbejdede vore Kolportører nogle Aar derefter i denne By med Held; saaledes H. L. Henriksen fra Iowa, der i en Aarrække var Hovedagent for Bogsalget i Skandinavien. Fra Trondhjem tog jeg til Haugesund pr. Dampbaad. Her var en Broder, som holdt Sabbaten. Han glædede sig ved mit Besøg, og jeg holdt et Par Møder i hans Hus. Pr. Dampskib rejste jeg tilbage langs Kysten til Bergen. Vi gik indenskjærs, en dejlig Sejltur! Det var om Natten, og hvorledes Lodsen kunde føre Skibet sikkert imellem alle disse Øer og Skjær, hvoraf nogle ligger under Vandet, medens andre rager op deraf, var vanskeligt at forstaa. Bergen blev grundlagt i det ellevte Aarhundrede af Kong Olaf Kyrre. Næsten indtil Midten af det nittende Aarhundrede har Byen været den største i Norge og Landets vigtigste Handelsplads. Handelen er endnu livlig, og Indbyggerantallet er tiltaget betydeligt i de sidste Aar. En gammel Broder i denne By holdt Herrens Sabbat. Interessen paa disse Steder var bleven vakt ved Læsning af vore Bøger. Skjønt ingen Bogsælger da endnu havde gjennemstrejfet disse Egne, var dog den tause Budbærer gaaet forud og havde udrettet sit Arbejde. I Bergen bivaanede og holdt jeg nogle faa

Møder, stiftede Bekjendtskab med nogle Venner og tog saa Billet med Dampskibet til Stavanger.

Stavanger og andre Byer.

Stavanger er en Søhavn paa Norges Vestkyst 100 Mil Syd for Bergen. Det er en meget gammel By med en smuk gothisk Domkirke bygget 1013. Indbyggerantallet er nu ca. 30,000. Paa Reformationens Tid, ca. 1540, plyndrede Protestanterne Kirken for alle dens Prydelser, endogsaa Kirkebøgerne med tilhørende Dokumenter blev brændte paa Kirkegaarden. Siden 1867 er Kirken fuldstændig restaureret og er nu Stavangers smukkeste Bygning. Jeg opholdt mig flere Dage der i Byen hos en Ven, som tidligere havde boet i Chicago og gik til Metodisternes Møder. De havde en trivelig Menighed der. Ogsaa Kvækerne er talrige i Stavanger og Omegn; jeg prædikede én Gang i deres Forsamlingshus og talte en anden Gang til Børnenes Afholdsforening, der havde Møder samme Sted. Kvækerne er meget ivrige Afholdsfolk; og mange Børn er optagne i deres Afholdsforening. Disse har forpligtet sig til hverken at drikke Spiritus eller røge Tobak. Det var særdeles interessant at have Møde med disse Børn.

Søndag Morgen var jeg til Møde i et stort Kapel. Gudstjenesten begyndte Kl. 7. Fra 7–800 Mennesker var forsamlede paa denne tidlige Tid af Dagen. Kirken var propfuld, og mange stod udenfor Døren. Det var en Præst i Statskirken, som havde Møde. Han læste en Salme og gjorde nogle hjertelige Bemærkninger efter hvert Vers. Mødets Højtidelighed og de mange Taarer, som randt, tilkjendegav Tilhørernes dybe Interesse. Jeg blev

Bergen, Norge.

meget bevæget ved dette Syn. Folk følte øjensynlig en Hunger efter Livets Brød.

Efter faa Dage var jeg igjen ombord i Damperen paa Vej til Kristianssand og Laurvig. Mellem Farsund og Mandal passerede vi Lindesnæs Fyrtaarn. Det er det ældste i Norge og bygget paa Norges sydligste Punkt. Kristianssand anlagdes af den danske Konge Kristian IV 1641. Den er bygget paa en Sandslette ved Otteraaens Munding og har ca. 30,000 Indbyggere. Den er en af de mest regelmæssig byggede Byer i Europa med en stor Handelsflaade. Laurvig har ca. 25,000 Indbyggere og er beliggende ved Enden af en lille Fjord. Den driver en betydelige Handel med Udlandet, i Særdeleshed med England. Havnen er god og tilgjængelig for de største Skibe. Fra denne By er der regelmæssig Dampskibsforbindelse med Frederikshavn og Kjøbenhavn i Danmark, og efter faa Dages Forløb var jeg igjen i mit Fædreland.

Møder i Kristiania.

Da jeg havde besøgt Brødrene og Vennerne i Danmark, overlod jeg Arbejdet der til Br. K. Brorson og tog til Kristiania, Norge. Vi fik snart et af de lejede Værelser indrettet til Beboelse og indrettet det store Værelse til Mødesal. Det tilstødende Værelse blev ogsaa udstyret saaledes, at det kunde aabnes og benyttes til Møde i Forening med Salen, om nødvendigt. Hr. Swenson hjalp mig meget. En Prædikestol blev lavet og passende Sæder til hele Værelset. Det var godt oplyst af Lamper, og en lille Bøsse til Kollekt var anbragt ved

Døren. Denne Bøsse gjorde god Tjeneste et Aar; Vennerne forglemte aldrig at lægge noget i den ved hvert Møde. De givne Bidrag var kun smaa; men ved Aarets Slutning var der dog indkommet saa meget, at vi kunde betale Lejen for de Værelser, Lys og Brændsel, alle Avertissementer og det Bohave, som var kjøbt til Mødesalen. Det betaler sig godt at „at samle Smulerne“. Joh. 6:12.

Hr. Swenson sagde, at vi manglede én Ting endnu, — og det var Rullegardiner til Vinduerne. Vi befandt os i tredje Etage, men alligevel kunde vore Gjenboere paa den anden Side af Gaden se ind i Værelset. Han sagde ogsaa, at vi ikke kunde vente at faa Værelset fuldt hver Gang, og det saa saa ubetydeligt og ringe ud, naar der kun var faa Folk i saa stort et Rum. Jeg bejaede dette, og vi fik Rullegardiner. Tilsidst var vi færdige, og et Møde blev bekjendtgjort til Søndag Aften. Emnet var Kristi andet Komme. Næsten en Time før Mødetiden begyndte Folk at komme; i Løbet af en halv Time var det store Værelse fuldt, og det næste blev aabnet; men Folk vedblev stadig at komme. De stuvede sig sammen; hver Staaplads var optaget, og det tredje Værelse blev aabnet. Trappegangen op til fjerde Etage blev fyldt; og Trappen nedad var fuld af Folk, og alligevel var der en Hob udenfor Huset nede paa Gaden, som maatte gaa bort. Jeg talte en Time. Tilhørerne lyttede med den dybeste Interesse, og ingen syntes at blive trætte af at staa. Møder blev planlagte for næste Uge og næste Søndag Aften, og Emnet for næste Aften bekjendtgjort.

En Person, som siden blev en stadig Tilhører, siger om det første Møde: „Jeg kom lidt sent. Med Besvær

banede jeg mig Vej op ad Trappen. Den store Sal var fuld til Trængsel. Jeg bemærkede adskillige „Spidser" (fremtrædende Mænd) blandt Byens Borgere. Tilsidst fik jeg en Plads overfor Trapperne, hvor jeg kunde staa uden at blive for meget klemt. Paa den ene Side af mig stod to af vore dygtigste Sagførere, paa den anden nogle af de simplere Klasser. Da Mødet aabnedes, og Taleren traadte frem, saa han kunde ses, var der øjensynlig stor Skuffelse. De saa en lille Mand med svag Legemsbygning, og han havde intet andet end Bibelen i Haanden. Nogle blev urolige, og nogle faa begyndte at hviske sammen. De havde ventet at se en stor, stærk Mand med mindst en Armfuld Bøger. Støjen blev imidlertid dysset ned, da Taleren sagde: „Jeg haaber, at Folket i dette civiliserede Land er ligesaa villigt til at høre, før det dømmer, som Folk var paa Paulus' Tid. Gudstjenesten begyndte snart, og inden føje Tid var Forsamlingen saa opmærksom, at man kunde høre en Knappenaal falde paa Gulvet. Saa hviskede den ene Sagfører til den anden: „Den Mand kan vi ikke imødegaa; hans Beviser er for solide til at blive kuldkastede."

Naar de tre Værelser var fulde, kunde der være omtrent 300 Mennesker. Interessen vedblev og tog til. Flere Søndage benyttede jeg en stor Sal og undertiden et Teater, hvor der kunde være fra 8–1200 Mennesker forsamlede. Efter to Maaneders Forløb lejede jeg en Latinskoles Gymnastiksal til regelmæssig Gudstjeneste hver Søndag Aften i tre Maaneder. Her samledes i Almindelighed mere end 1,000 Mennesker fra Uge til Uge for at lytte til Guds Ords Forkyndelse. De stuvede sig sammen og op-

tog ethvert Rum indeni Salen, ja undertiden Forstuen med, og man kunde ofte se mange Ansigter af Folk, som stod udenfor Vinduerne, skjønt det var Vinter. Paa Søgnedagene havde vi Møde i vor egen Sal.

Bevægede Tider.

Den fortsatte Interesse og i Særdeleshed de Lærdomme, som blev prædikede, foraarsagede et stort Røre i Norges Hovedstad, og herfra fløj Rygtet over hele Landet. Mange begyndte at læse i Bibelen og at studere dens Lærdomme med Interesse, og man paastod, at denne Bog aldrig før var bleven læst saa meget og med saa stor Opmærksomhed i Kristiania. I nogle Boglader sagde de, at de aldrig før havde solgt saa mange Bibler som under disse Møder. Nogle troende modtog Sandheden med Glæde, ja endogsaa vantro og Fritænkere blev omvendte. En Broder, som paa den Tid arbejdede paa Bryggerne og indtog sine Maaltider paa Spisehuset i Nærheden, havde god Lejlighed til at høre, hvad Folk sagde om Møderne; og han beretter, at det daglige Samtaleemne overalt var den nye Prædiken og Møderne. De fleste Mennesker ansaa de fremholdte Lærdomme for falske og kaldte Prædikanten en falsk Profet. Mange falske og onde Rygter blev satte i Omløb; men naar nogle talte ilde om Værket, var der alligevel altid andre, som forsvarede Prædikenen. Dette foraarsagede mange løjerlige Scener og Disputer.

Ved den Tid blev et lille Flyveskrift kaldet „Appel til Sjælehyrderne i Kristiania" trykt og i Tusindvis spredt over Byen. Det fremstillede Sjælehyrderne som stumme Hunde, der ikke kunde gjø, sovende og hengivne til Søvn. Forfatteren drog den Slutning, at siden de ikke sagde et

Ord imod den nye Prædikant, saa det ud, som om de intet havde at indvende imod hans Lære. Men hans Lære stemte ikke overens med Statskirkens. Denne maatte derfor enten opgive de gamle Læresætninger eller ogsaa gjendrive disse nye. Som Gjensvar herpaa holdt en af de ældste og mest ansete Præster i Byen to Foredrag om Loven og Sabbaten. Disse blev trykte og udbredte som Flyveskrifter. Denne Præst sagde, at der var meget liden Fare for Statskirken ved denne Mands Prædiken. Kun faa vilde adlyde den, fordi den fordrede altfor megen Opofrelse. Han sagde ogsaa, at den syvende Dag havde tidligere været Sabbat, men Kirken havde forandret den. Søndagen var ikke Sabbat eller Helligdag i sig selv, men var af Kirken bleven bestemt til Gudstjeneste og burde til dette Brug respekteres af alle. Disse Foredrag paahørtes i Teatret af en stor Mennesk emængde.

Efter at omtrent tre Maaneder var forløbne, blev jeg opfordret til at tale om Udødeligheds-Spørgsmaalet. Jeg havde ventet saa længe hermed, fordi Folk ikke var forberedte til at høre eller dømme derom, og fordi der herskede saa megen Fordom derimod. Men da Bibelen var gjenindsat som den eneste Rettesnor for Kristentroen, og Sjæles Omvendelse til Herren havde givet Folket Tillid til vort Værk, var Vejen forberedt til at fremstille denne Sandhed.

Efter at jeg havde prædiket nogle faa Gange om Udødelighed gjennem Kristus, den store Livgiver, holdt en Bymissionær, der stod i Forbindelse med Statskirken, to Prædikener i et Kapel for at fastslaa Sjælens Udødelighed. Han havde fuldt Hus og interesserede Tilhørere.

Men dette hindrede ikke paa nogen Maade mine Møder, det skabte snarere større Interesse og Ønske om at sætte sig ind i, hvad vi lærte.

Den næste Sommer traf jeg sammen med denne Mand ombord paa et Dampskib paa Vej til Kristiania.

Samtale med en Præst.

Vi kom snart i en livlig Samtale med hinanden. Han spurgte mig, om jeg var den Præst fra Amerika, hvortil jeg svarede ja. Han havde ogsaa været i Amerika og talte særdeles godt Engelsk. Jeg begyndte Samtalen paa Engelsk, og den blev fortsat i dette Sprog. Først viste han sig meget imødekommende. Saa talte han i en hovmodig Tone, som om han ejede stor Autoritet og jeg slet ingen. Statskirkepræsterne paatager sig undertiden denne overlegne Fremtræden. De handler og taler, som om de havde Eneret paa at forkynde Evangeliet, og som om deres Maade at prædike paa var den eneste rette. Jeg lyttede taalmodigt, indtil han var færdig. Saa traadte jeg nær hen til ham og talte med lignende Myndighed. Jeg mindede ham om, at den norsk-lutherske Statskirke kun var et lille Samfund, og at en jordisk Konges Myndighed paa ingen Maade kunde sammenlignes med Kristi uforanderlige Ord. Dette havde den forønskede Virkning. Manden steg ned fra sit ophøjede Stade og talte med mig paa en høflig Maade, men noget iltert. Især blev han ophidset, naar vi begyndte at tale om Helvede. Hans Teori om, at Sjælene steg op til deres Bestemmelsessted straks efter Døden, stemmede ikke med Tanken om Helvede, der er et Sted inde i Jorden og ikke ovenover samme.

„Min Ven," sagde han, „Helvede er beliggende opad

og udadtil," og han ledsagede Ordene med heftige Armbevægelser i disse Retninger.

Jeg svarede ham, at dersom han vilde holde sig til den bogstavelige Mening af Ordene: „Hades" og „Scheol", maatte han anerkjende Bibelens tydelige Vidnesbyrd. Hvis han nogensinde havde læst 4 Mos. 16: 30–33, maatte han vide, at Korah og hans Stalbrødre gik ned i Graven, og at Jorden opslugte dem. I den danske Oversættelse staar for Grav „Helvede", i Grundsproget er det „Scheol". Mange andre Steder i Bibelen beviser det samme. De dødes Hvile- og Opholdssted er i Jorden. „Der er hverken Gjerning eller Tanke eller Kundskab eller Visdom i Dødsriget, hvor du farer hen." Præd. 9: 10. I denne Tekst er de dødes Hvilested kaldet Dødsriget, i Originalen „Scheol". Helvede findes derfor tydeligt nok i Jorden, og Sjælen eller Legemet, eller hvad der nu gaar derhen, maa gaa nedad og ikke opad. Sjælen gaar ikke opad til de mørke Boliger. Den simple Sandhed er, at de døde, baade gode og onde, forbliver rolige i Graven indtil den store Opstandelsesdag. — Saaledes vedblev vi, indtil Dampskibet lagde til ved Kajen, og vi maatte skilles.

I Norge har Tanken om et Helvede fuldt af levende Væsener, som brændes i Evighed, slaaet dybe Rødder i Hjerterne, meget mere end i Danmark eller Sverige. Mange synes at mene, at en fast Tro paa et evigt brændende Helvede er den vigtigste Del af deres ortodokse Kristendom.

En høj, ung Mand fra Landet kom til mit Hjem tidlig en Søndag Morgen; han var kommen langvejs fra for at besøge mig. Han havde hørt, at jeg ikke troede paa et

evigt, brændende Helvede med evig Pine; men han vilde ikke tro dette, blot fordi det var sagt ham. Han ønskede at høre for sig selv. „Og nu," sagde han, „vær saa god at sige mig: tror De paa evig Pine i Helvedes Ild?"

„Min kjære Ven!" sagde jeg, „Helvede er i Bibelen ikke fremstillet for os som noget, vi skal tro paa for at blive frelst. Kristus er vor Frelser; jeg tror paa ham, og jeg tror ogsaa, at han vil belønne eller straffe ethvert Menneske efter dets Gjerninger."

„De behøver ikke at fortælle mig noget om Kristus; jeg ønsker kun at vide, om De tror paa et Helvede med evig Pine."

„Jeg tror, at de onde vil blive tilintetgjorde, naar Jorden bliver ny."

„Det er nok; det er alt, jeg ønskede at vide; god Morgen!"

Og derpaa gik han hjem, lige saa pludselig som han var kommen, fast overtydet om, at han var rettroende og jeg en falsk Lærer. Naar Folk ikke kan se nogen Skjønhed i Kristus, men mener, at Hovedsagen er at tro paa et evigt brændende Helvede eller en anden nervepirrende Historie, er de sandelig stærkt hildede i Fanatisme.

Haardnakket Angreb.

Efter at jeg havde talt om Udødeligheds-Spørgsmaalet i nogen Tid, fremkom der en Række Artikler i Avisen „Dagen". De var skrevne af en Præst og indeholdt et vel affattet Angreb paa Bibelens Lære om Udødelighed gjennem Kristus alene. Det var mig meget om at gjøre at faa svare herpaa i samme Blad; men at indrykke en Imødegaaelse af den anerkjendte Religion i

et offentligt Dagblad stred imod enhver Redaktørs Følelser og var noget, som aldrig havde fundet Sted før. Hr. Swenson kom mig her til Hjælp. Han averterede meget i nævnte Blad og havde betydelig Indflydelse hos Redaktøren. Skjønt mit Forlangende fra først af blev fuldstændig afslaaet, blev Swenson ved at tale med Redaktøren, indtil denne samtykkede i at optage et Svar af lige mange Artikler af omtrent samme Længde som Angrebet. Overskriften paa Angrebet var: „Er Syvende-Dags Adventisternes Lære bibelsk?“ Svaret havde samme Overskrift. Det blev trykt som Flyveskrift, saa snart det havde været i Bladet. Dette Gjensvar blev læst af mange Tusinde og bidrog i Forbindelse med Prædikenen og Tusinder af Traktater, som solgtes, sit til at bearbejde Folkestemningen vedrørende nævnte Spørgsmaal.

Derefter begyndte den samme Præst, som havde skrevet imod os i Bladet, en Række Møder i en stor Sal; i disse søgte han at bevise, saa godt han kunde, at Syvende-Dags Adventisternes Lære var falsk. Det blev sagt mig, at han var meget voldsom og fremkom med mange haarde Udtalelser om mig, og jeg blev opfordret til at gaa og høre ham; men jeg gik aldrig. Jeg vidste, at det ikke vilde gavne mig noget at høre ham, og at det kun vilde skade Værket ved at lede min Opmærksomhed bort fra det, der var vigtigere.

Da han var færdig med sine Foredrag, kom nogle af mine Venner til mig og sagde, at det stod klart for dem, at det var min Pligt offentligt at imødegaa ham og tvinge ham til at fremkomme med sine Angreb i min Nærværelse, for at jeg kunde faa Anledning til Gjensvar. Jeg fandt

dette rimeligt og samtykkede i at udstede en Indbydelse til Præsten herom, og dette gjorde jeg næste Søndag Formiddag ved et Møde i en stor Sal tilhørende et Teater, hvor omtrent 1000 Tilhørere var tilstede. Præsten var ogsaa nærværende; men dette tog saa haardt paa ham, at han maatte gaa hjem og i Seng. Den følgende Dag besøgte jeg ham sammen med nogle Venner. Han var sengeliggende, men ikke farlig syg. Vi ønskede, at han skulde sige os, om han vilde diskutere med mig eller ej; men han undgik dette Spørgsmaal og gav ikke noget afgjørende Svar. Han vilde ikke sige ja, thi han var bange for ikke at slippe godt fra det i en Diskussion; og han vilde heller ikke sige nej, da han ikke ønskede, nogen skulde vide, han havde afslaaet det. Vi maatte derfor gaa uden at faa Svar. Den næste Dag indrykkede vi en Opfordring til Præsten i et Dagblad og bad om Svar i Bladet, idet vi forklarede Offentligheden de nærmere Omstændigheder. Men hans skriftlige Svar var ligesaa ubestemt som hans mundtlige. En anden Opfordring, der henledede Publikums Opmærksomhed paa hans umandige Opførsel, blev indrykket, og tilsidst kom Svaret som lange Breve i Form af et afgjort Nej! Den stakkels Præsts Handlemaade blev i Almindelighed misbilliget, og mange af hans Embedsbrødre mente, at han ikke handlede ret. Efter nogen Tid flyttede han til en anden By, og da han skulde sejle over til en Ø i en lille Baad, kæntrede denne i en Kastevind, og Præsten druknede. Hans Venner advarede ham paa Forhaand og sagde, at det var farligt; men det nyttede ikke, han drog afsted og fik saaledes en utidig Død. Det var et bedrøveligt

Ulykkestilfælde. Han var en Mand i sine bedste Aar og efterlod sig Hustru med flere Børn.

En Søndag Aften skulde jeg prædike i den store Sal over Teksten: „Hvor deres Orm ikke dør, og Ilden ikke udslukkes." Salen var propfuld, og der herskede stor Ophidselse blandt Modstanderne. Alle hørte efter med stor Opmærksomhed indtil henimod Slutningen af Prædikenen, da jeg blev afbrudt af en respektabel Borgermand, Fader til en af Præsterne og Ejer af en Vognfabrik. Øjeblikkelig gjorde nogle Præster og deres Disciple, som sad paa Galleriet, en vældig Larm. De ophidsede de forsamlede, saa de neppe vidste, hvad de tog sig for. Nogle forsøgte at standse Larmen, og begge Parter gjorde en saadan Støj, at jeg ikke kunde høre min egen Stemme, naar jeg prøvede paa at sige noget. Forstyrrelsen var nær gaaet over til Panik. Værelset var saa tæt pakket med Folk, at det var overordentlig vanskeligt at komme ud, og mange frygtede for at blive traadt ihjel, som det var sket nogle Aar før i den samme Sal. En Del Mænd rejste sig, tog en Bænk og løftede den op for at slaa et Vindue ud og slippe bort ad den Vej, da pludselig en stærk Stemme hørtes, klar og tydelig, over hele Tumulten. Den kom fra en høj Mand, som stod op paa en Bænk. Han sagde: „I Guds og Kongens Navn befaler jeg denne Forsamling at være stille øjeblikkelig!"

Forstyrrelser under et Møde.

Hans Ord havde en magisk Virkning. I et Øjeblik var der fuldstændig Ro og Orden. Jeg fuldendte Prædikenen, sluttede Mødet som sædvanlig og solgte Traktater om Emnet, ligesaa hurtigt som jeg kunde udlevere dem.

Jeg havde altid nogle Traktater vedrørende det omhandlede Emne til Salgs ved Slutningen af hvert Møde. Det var interessant at se Hundreder af Hænder udstrakte og Folk sige: „Kan jeg faa en,“ „Lad mig faa en!“ indtil alle Traktater var solgte.

Medens jeg holdt paa med at sælge Traktater, kom tre Politibetjente tilsyne i Døren. De banede sig Vej gjennem Mængden henimod mig. Dette var ikke let, fordi ingen vilde forlade Huset. Da Folk saa Politiet, sagde nogle, at de kom for at arrestere mig og sende mig ud af Landet, da saadan Prædiken ikke kunde tilstedes i gamle Norge. Andre sagde, dette var et frit Land, og at de kom for at beskytte mig. Imidlertid blev jeg ved at sælge Traktater. Da de naaede Talerstolen, spurgte Betjentene, om jeg ønskede nogen Hjælp. Jeg svarede, at jeg var dem meget forbunden for deres venlige Tilbud; Tilhørerne havde været lidt urolige, men nu var der fuldstændig Orden. De forsikrede mig om, at det var deres Skyldighed at beskytte mig under ethvert lovligt Arbejde, og at de gjerne vilde hjælpe mig, naarsomhelst jeg behøvede det. Derpaa gik de lige saa stille, som de var komne.

Dette Møde var imidlertid ingen lille Prøve for min Tro. Jeg bad meget alvorligt til Herren om Hjælp i det kritiske Øjeblik, da det saa ud, som om Mødet skulde blive til en fuldstændig Forvirring. Dersom dette var sket, vilde det have været til stor Skade for min fremtidige Virksomhed; men nu styrede Herren Begivenhedernes Gang saaledes, at alt endte ordentligt og roligt. Man opdagede aldrig, hvem der havde befalet Forsamlingen at være stille, men alle havde følt, at denne Stemme havde en beroli=

gende Indflydelse paa dem. Guds gode Engle var øjensynlig der for at hjælpe mig. Den næste Søndag talte jeg over Kristi Ord: „Ti, vær stille!“ og derefter var der aldrig nogen Forstyrrelse.

Nogle Dage senere blev Forstyrrelserne ved dette Møde omtalt i et af Vittighedsbladene i Byen. Der var et Billede med et Hjul, som løb rundt, og en Mand, der ikke vidste, hvor han løb hen, sad paa Hjulet. Saa var der en Hentydning til Vognfabrikanten, gaaende ud paa, at han havde blandet sig i Ting, som ikke vedkom ham. Det er mærkeligt, at skjønt jeg døbte mere end 100 Personer i Kristiania, saa latterliggjorde disse Blade aldrig mit Arbejde, hvorimod de øvede deres Vid paa en Baptistprædikant, som kun døbte nogle faa Mennesker. De indrykkede nogle Afbildninger, som forestillede ham og hans Daabskandidater paa den mest latterlige Maade.

Skjønt der var en hel Del Fordom og megen Modstand at kjæmpe med, vandt Sandheden sine Sejre og fik et godt Ry i Kristiania. Efter Nytaar blev et lille Blad trykt og solgt hver Uge. Mange Tusinde Traktater solgtes ved Møderne og over hele Byen. Dette hjalp meget til at gjøre Sandheden bekjendt for Folk.

Et vigtigt Værk fastslaaet.

En Aften, da jeg havde talt om Emnet „Liv og Udødelighed“, falbød jeg et Flyveskrift med Titelen „Liv og Uforkrænkelighed“ tilsalgs. Det indeholdt en Fremstilling af Skriftens Lære om dette Emne. Jeg bemærkede, at Folk ikke blindt hen skulde stole paa, hvad jeg sagde, men selv ransage Bibelen for at se, om disse Ting forholdt sig saaledes. Det lille Skrift henviste til

Bibelen, hvergang noget anførtes, saa Skriftstederne let kunde findes. Der blev henvist til Grundsproget nogle faa Steder, og om de vilde, kunde de spørge Professorerne ved Universitetet, om de Steder af Grundsproget, som jeg anførte, lød saaledes, som jeg havde dem.

To af Vennerne, som var meget interesserede i dette Emne, læste Bogen igjennem og understregede alle de Steder, der talte om „Hades“ (de dødes Opholdssted) og lignende Ord. Saa gik de en Aften til Professor Gisle Johnson, som var Medlem af Universitetets Fakultet. Denne Mand var meget agtet og anset for sin Lærdom. De fandt ham hjemme siddende i Studereværelset indhyllet i Tobaksskyer. Han var en lille Mand, og Piben i hans Mund var omtrent ligesaa lang som han selv. Vennerne sagde ham deres Ærinde. Han var meget venlig og villig til at give dem den Underretning, de ønskede. Han saa efter for hvert Sted og sagde, at hvad Bogen udtalte om disse Ord, var rigtigt. Vennerne takkede ham for hans Ulejlighed. Han sagde da, at han ønskede, de skulde forstaa, at Forfatteren af denne Bog, der var meget farlig, var en falsk Lærer af værste Slags, skjønt Oversættelserne i sig selv var rigtige. Vennerne bemærkede hertil, at hvis denne Lære var af den farligste Slags, var det vanskeligt at forstaa, hvorfor saa ikke Professor Gisle Johnson og Kristianias 30 Præster tog Skridt til at oplyse Folk herom. Her var en By paa henved 200,000 Indbyggere, der alle blev ført bag Lyset af disse Lærdomme. Hvor kunde de være saa rolige, naar dette var saa farligt, som han paastod.

Dette Spørgsmaal var Professoren ikke forberedt

Karl Johans Gade og Slottet, Kristiania, Norge.

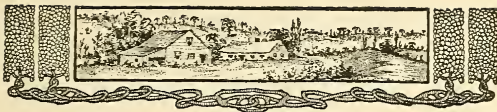
paa, og han vidste ikke, hvad han skulde svare paa deres Fremstilling. Men hans Hustru kom ham til Hjælp ved at spørge dem, om de ikke vidste, at det var fejl at forlade deres egen Forsamling. De svarede, at de ikke havde haft noget at gjøre med Statskirken i mange Aar, men nu syntes det, som om de skulde finde en kristen Menighed. Hun rødmede og spurgte igjen, om de da ikke var døbte og konfirmerede, og sagde, at de maatte heller overveje dette vigtige Spørgsmaal mere omhyggeligt og saa komme igjen en anden Gang for at raadslaa med hendes Mand. Paa deres Vej hjem besøgte de en Præst, fremlagde Sagen for ham og erholdt det samme Svar. Bogens Vidnesbyrd blev bekræftede, og mange Folk, som erfarede dette, læste den derfor med endnu større Interesse. Møderne paa Sabbaten blev nu godt besøgte, og flere gudfrygtige adlød Herrens Bud. Interesserede Personer hjalp til at besøge Folk og holdt Bønnemøder og Bibellæsninger i Hjemmene rundt om.

Videre Virksomhed.

Da de tre Maaneder var omme, ønskede jeg at leje den store Sal i tre Maaneder til; men dette fik jeg ikke, og dersom førnævnte Latinskoles Rektor ikke havde været en meget frisindet Mand, var jeg bleven dreven bort derfra, længe før de første tre Maaneder var omme. Min Prædiken foraarsagede et saadant Røre i Byen, at de ledende Mænd i Statskirken bestræbte sig for at lukke alle Døre for mig. Bispen opfordrede Rektoren til at standse Møderne; men denne svarede, at han vilde overholde sin Lejekontrakt. Da den var udløben, fortalte han mig, at det gjorde ham ondt, at han ikke kunde lade mig have La-

tinskolens Gymnastiksal længere. Flere af Studenternes Forældre havde sagt ham, at de vilde tage deres Børn ud af Skolen, dersom han lod mig beholde Salen mere end de tre Maaneder.

Dette Forsøg paa at udelukke mig fra alle større Lokaler førte til, at vi kjøbte Ejendommen i Akersgaden lige overfor den katolske Kirke. Kjøbet af denne Ejendom var et stort Foretagende for saa lille et Selskab, men vi behøvede den særdeles meget. Den var godt beliggende til Møder og anden offentlig Virksomhed, og vi kunde betale den i Løbet af 30 Aar, hvorfor Vennerne enstemmig vedtog, det var bedst at sikre sig den. En hyggelig Sal med Daabsbasin blev nu indrettet til Møder i anden Etage, og siden blev et Trykkeri anbragt i nedre Etage, og Resten af Huset blev lejet ud til Familier. Flere gudfrygtige og troende blev døbte og en Menighed oprettet. Interessen for den velsignede Sandhed var stor. Alle var villige til at yde deres Del til at dække Omkostningerne og hjælpe til med at udbrede Kundskaben om den dyrebare Sandhed, hvilket glædede mit Hjerte; og der gaves Lejlighed nok til at udføre dette Arbejde.

Tredje Kapitel.

Besøg i de Forenede Stater i Amerika.

Efteraaret 1880 blev det bestemt, at jeg skulde besøge Brødrene i Amerika og vende tilbage igjen om Foraaret. Jeg havde tænkt noget paa at udgive et Sundhedsblad samt at forbedre og udvide Trykkeriarbejdet. For at kunne gjøre dette maatte de amerikanske Brødre hjælpe os, og vi ønskede ogsaa deres Raad og Bifald, før vi tog et saadant Skridt. Desuden vilde det være opmuntrende for de skandinaviske Brødre i Amerika, om der blev holdt nogle Møder iblandt dem; thi de havde kun faa Arbejdere og var stærkt interesserede for at høre om Missionen i deres Fædrelande.

Sommeren 1879 kom Broder Jaspersen og hans Hustru fra Amerika for at hjælpe til i Missionen. De bragte vore Børn med sig. Søster Anna Rasmussen kom ogsaa for at hjælpe til med Trykkeriarbejdet. Br. Jaspersen arbejdede noget i Kristiania og siden i Danmark. Br. Rosquist og andre hjalp med i Arbejdet, mens jeg var i Amerika.

De fleste Emigranter fra Norge gik dengang over England. To store Dampskibe vedligeholdt Forbindelsen mellem Kristiania og Hull. Mange gaar nu over Danmark, siden det Forenede Dampskibsselskab har anskaffet saa tidssvarende og udmærkede Skibe, der anløber Kristiania og Kristianssand paa Ud- og Hjemrejsen. Færre Skandinaver gaar nu over Hamburg og Bremen.

Rejsen til New York over England.

Det er et højtideligt Øjeblik, naar Dampskibet ligger i Havnen, klart til Afgang. Paa Kajen er der fuldt af Folk. Vennerne tøver der saa længe som muligt for at give og modtage det sidste Haandtryk, det sidste venlige Blik og den sidste Hilsen fra de viftende Lommetørklæder, naar ingen anden Bevægelse kan ses. Mangt et Øje er badet i Taarer, og mangt et Hjerte er bedrøvet, naar Havet begynder at gjøre Skilsmisse mellem dem og deres kjære. De ved, at snart vil det store Ocean ligge mellem dem, og at det ikke er sikkert, at de nogensinde vil se hverandre igjen.

Vi opholdt os i nogle Dage i Liverpool, en af Verdens største Søhandelsstæder. Denne By er vokset meget hurtigt. Midt i det fjortende Aarhundrede bestod den kun af lidt over hundrede Smaahuse med 840 Indbyggere, medens Indbyggerantallet nu er henimod en Million.

Glæder paa Oceanet.

Jeg tog med et mindre Dampskib af Dominion-Linjen, der sejlede med Emigranter til Amerika og tog Kvæg med tilbage. Jeg havde løst Billet med dette Skib af to

Grunde: 1) Jeg kunde faa en Plads i Kahytten for samme Pris som en Emigrantbillet; 2) disse Dampere er aldrig overfyldte. Paa dette Skib var der Plads til 5–600, og vi var kun 220 Passagerer ialt. Nogle Aftener ombord i dette Skib havde vi Underholdning med Sang og Taler. Dette glædede Kaptejnen og flere andre meget. Engang talte jeg om den skadelige Brug af Tobak og viste tydeligt, hvilken styg Vane det var. Kaptejnen sagde: „De slog haardt til sidste Aften.“ „Sagde jeg andet end den simple Sandhed?“ spurgte jeg. „Nej, min Herre, men De ved, at jeg er henfalden til Tobak, og derfor burde De have skaanet mig lidt,“ sagde han. Jeg svarede, at han gjorde bedre i at lægge Tobakken bort, og han indrømmede, at dette ogsaa var det bedste. Efter tolv Dages Sejlads naaede vi Havn i Quebec.

Emigranters Landstigning.

I New York gaar de fleste Emigranter i Land. Der er en Travlhed og Forvirring ved saadanne Lejligheder, som er overvældende. Naar et Dampskib fører fra 12 til 1400 Passagerer samt alle deres Kufferter med sig, og alle deres Sager kommer under ét Tag, saa bliver et saadant Rum nødvendigvis overfyldt. Tusinder af Kufferter, Æsker og Byldter bliver kastede ind i Dampskibsselskabets Varehus der ved Kajen; Søfolkene bryder sig kun lidt om at haandtere denne Baggage varsomt. Mange Kufferter slaaes i Stykker, saa Indholdet vælter ud, og Ejermændene maa selv se at finde deres Sager og samle dem sammen, som de bedst kan. Undertiden skal de rejse samme Eftermiddag eller Aften med Banen. Hvilken Hast, hvilken Gramsen efter sine Ting, som om det gjaldt

Livet! De kan ikke tale det nye Lands Sprog. Agenterne er vistnok tilstede for at tale for dem, og de gjør, hvad de kan; men hvad der ydes svarer ikke til, hvad der fordres. Toget gaar snart, og de maa afsted. Om de blev ladt tilbage her, vilde de være som Folk, der har forvildet sig i en Ørken. De har skrevet og modtaget Breve fra Amerika, før de forlod Hjemmet. De har Venner eller Bekjendtskaber i det fjerne Vesten, men de maa endnu rejse et langt Stykke Vej, før de naar det fjerne Sted, de har valgt sig til et nyt Hjem, til Udgangspunkt for et nyt Liv, der i det fjerne ses i forstørret Maalestok, og Haabet, der har holdt dem oppe saa langt, som de er komne paa deres møjsommelige Rejse, lyser endnu engang op i deres Sjæle og giver dem Mod og Styrke til at fortsætte. De anstrænger sig for at komme frem. Snart vil de tage sig en Hvile og saa begynde Livet forfra blandt deres Venner. De vil blive naturaliserede i et nyt Land, som for Eftertiden skal være deres eget Hjem, og hvor de som Borgere kan nyde de samme Forrettigheder som Landets egne Børn.

Hvad der er Skik og Brug er en mægtig Regel i dette Land, og forholdsvis faa Folk tør undlade at rette sig derefter; kun faa Mennesker vil lytte til gode Raad og sund Fornuft, hvad Klædedragt betræffer, endogsaa naar dette er af Vigtighed for at bevare ens Velvære og Sundhed. Lykkeligt er det Menneske, som kan leve saa uafhængigt, at han eller hun alene kan bestræbe sig for at behage Herren i alt, hvad de foretager sig, og adlyde Naturens Love. I Samfundet findes der dem, som trykkes af Sorger. Her er en Moder med et lille Barn paa sit Skjød, og Taarerne triller ned ad hendes Kinder. Fremtiden ser mørk ud for

hende. Ingen Ven er nær for at staa hende bi. Lad os haabe, at lysere Dage vil oprinde for hende, naar hun kommer til sit nye Bestemmelsessted. Tiden flyr hurtigt, og Toget standser tilsidst.

Samtale med de ledende Brødre.

Endnu en Gang var jeg i Battle Creek, Mich. Her blev Opholdet gjort saa behageligt som muligt for mig paa Sanatoriet. De Brødre, der paa den Tid var Medlemmer af Generalkonferensen, var heldigvis hjemme. Jeg havde god Lejlighed til at raadslaa med dem og fremlægge mine Planer for dem. De var meget interesserede i Trykkeriarbejdet og villige til at hjælpe det fremad. Jeg ønskede at kjøbe en Cylinderpresse for mine egne Midler. Der var gode Udsigter til at faa en saadan i Kristiania. Brødrene syntes, det var en god Plan, og var villige til at afkjøbe mig den siden, dersom det viste sig, at den var til Nytte og behøvedes til Værket. Jeg troede ogsaa, at det vilde fremme Arbejdet i Nordeuropa at udgive et Sundhedsblad maanedligt. Der var intet saadant der i Landet, og Folk trængte særdeles meget til Oplysning om dette Emne. Jeg troede, at det vilde være en Hjælp for Bogsalget og for Missionen i Almindelighed.

Det var vanskeligt for Brødrene at dømme om disse Ting, da de ikke kjendte Folket og Forholdene i det langt bortliggende Land, men de stolede paa min Fremstilling og var villige til at lade mig gjøre et Forsøg paa eget Ansvar. Dersom Bladet kunde bære sig, vilde de siden kjøbe det af mig. Dr. Kellogg, Overlægen paa Sanatoriet, viste stor Interesse for at faa et Sundhedsblad og nogle Sund=

hedstraktater udgivne og udbredte i Nordeuropa, og han opmuntrede mig til at overtage dette Arbejde. Han vilde give $120 til Hjælp til at begynde Udgivelsen af Bladet med, og dersom det lykkedes, og jeg vilde trykke nogle Sundhedstraktater i Løbet af et Aar, vilde han give $100 til. Doktoren holdt sit Løfte; Bladet og Traktaterne blev trykte og spredte omkring. Bladet gjorde god Fremgang; ved Doktor Kelloggs og andre Brødres Hjælp blev det udgivet og var snart istand til at bære sig. Det blev gunstigt modtaget af Almenheden og blev snart et Folkeblad i Norge.

Dette skal ikke forstaaes saaledes, at Konferensen intet gjorde for at fremme Arbejdet, fordi den ikke gav noget til at sætte de to omtalte Foretagender i Gang med. Brødrene havde allerede givet Penge til Materialer og Udstyr af et lille Trykkeri. De betalte baade min Tid og mine Rejseudgifter og satte mig saaledes i Stand til at fortsætte med Arbejdet, hvilket ellers vilde have været umuligt for mig. Brødrene i Nordeuropa staar i Gjæld baade til Konferensen og Dr. Kellogg for den gode Hjælp, de har modtaget i religiøs og lægevidenskabelig Henseende, og den meddelte Undervisning er bleven udbredt ved Hjælp af Pressen og paa anden Maade.

Jeg besøgte nu Brødrene i de vestlige Stater. De var glade ved at se mig og ivrige efter at høre alt vedrørende Missionen i deres Fædrelande, Danmark og Norge. De var villige til at fremhjælpe Arbejdet med deres Midler og bifaldt ethvert Forslag til at udsprede Lyset videre. Vore Møder blev højlig velsignede af Herren. I Iowa var Br. Hoen med mig og hjalp mig, da vi havde

Møder i Elk Horn, Bowmans Grove og Vest River. Br. J. F. Hansen hjalp ogsaa til ved Møderne i Elk Horn. Han var da meget svagelig og kun i Stand til at udrette lidet. Disse Menigheder blev meget opmuntrede og satte stor Pris paa dette Besøg. Det var nu Vinter og meget koldt. En Aften, da jeg kom ud af Mødehuset, var jeg ganske varm, og da jeg temmelig tyndklædt gik adskillige Mil med nogle Venner, hos hvem jeg skulde overnatte, fik jeg en stærk Forkjølelse. Jeg havde et let Anfald af Bronchitis, før jeg kom til dette Sted, men troede, at det var overstaaet, og vidste ikke, at jeg var saa modtagelig for et nyt. Bronchitisen kom igjen, og den var nu meget værre end første Gang. Jeg maatte holde Sengen eller sidde oppe i en Stol for at faa Luft. Flere Lægemidler blev anvendte, men forgjæves.

Besøg i Wisconsin og Jowa.

Da jeg efter en Uges Forløb ikke blev bedre, men snarere værre, besluttede jeg at tage til Sanatoriet. Jeg rejste med Toget om Aftenen og var i Battle Creek den tredje Aften. Denne lange Kjørsel med Banen var intet ringe Foretagende under saadanne Omstændigheder, men jeg kom frem i god Behold og blev meget venlig modtaget paa Sanatoriet og blev omhyggeligt plejet og behandlet. En kraftig og virkningsfuld Anvendelse af varmt Vand skaffede mig Lindring den allerførste Dag. Efter nogle Uger var jeg ganske rask; men Doktorerne sagde, at jeg maatte nødvendigvis blive mindst to Maaneder, indtil Vejret blev mildere. Dette gjorde jeg saa, og da jeg forlod Sanatoriet, følte jeg ikke mere noget Besvær af førnævnte Onde.

Ophold paa Sanatoriet.

Den Venlighed, jeg nød paa Sanatoriet, vil jeg altid erindre med Taknemmelighed.

Efter at have ordnet det nødvendige begav jeg mig paa Hjemvejen. Det var sidst i April, at jeg løste Billet med en tysk Lloyd Damper. Jeg sejlede til Bremen og rejste pr. Jernbane gjennem Sverige til Kristiania. Jeg havde ordnet det saaledes for at undgaa Sejladsen om Skagen, der ofte er meget ubehagelig.

Tilbagerejse over Bremen.

Endnu en Gang var jeg paa Oceanet. Jeg var bleven højlig opmuntret ved Besøget i Amerika og nærede et glad Haab om, at Missionen havde haft Fremgang i Norge og Danmark under min Fraværelse. Vi havde en behagelig Rejse. Disse Dampskibe gaar over Southampton i England. De gaar ikke ind i Havnen, men en lille Dampbaad kommer ud for at modtage Post, Passagerer og Gods. Her havde jeg den Fornøjelse at hilse paa Brødrene Loughborough og Ings. De var underrettet om min Ankomst og tog ud med et lille Dampskib for at besøge mig. Vi kunde tale sammen omtrent en Time om Arbejdet, og hvad der var planlagt desangaaende. Br. Loughborough var bleven graahaaret, siden jeg sidst saa ham. Han havde været syg en Del af Tiden. Men Signalfløjten kaldte, og vi maatte byde hverandre Farvel med de bedste Ønsker for og Løfter om at bede for hverandre.

Jeg havde rejst omtrent 1,200 Mil fra Iowa til New York og 3,080 Mil derfra til Southampton. Vi skulde nu sejle omtrent 100 Mil mod Syd til Cherbourg paa den franske Kyst, og herfra havde jeg endnu 1200 Mil

til Kristiania. Saaledes udgjorde hele Rejsen omtrent 5,500 Mil.

Fra Bremen til Kristiania.

Ifølge min Rejseplan skulde jeg fra Bremen gaa over Kjøbenhavn — Malmø — Gøteborg til Kristiania. I England havde Dampskibet losset en meget kostbar Ladning af Sølv og Guld, noget i Æsker omtrent af en Murstens Størrelse, andet i Smaatønder, desuden en stor Hob Postsager og nogle andre Ting. I Cherbourg blev Posten og noget Gods afleveret. Snart stod vi op Kanalen. Det var Aften, da vi forlod Cherbourg, og om Morgenen naaede vi Bremerhafen; herfra gik vi pr. Bane og naaede næste Morgen Norges Grænse. I Tyskland var Markerne grønne; i Danmark var de begyndt at blive det; i Sverige var der kun ringe Tegn til et kommende Foraar; i Norge laa Sneen endnu paa Jorden, somme Steder flere Fod dyb, skjønt det var den 1ste Maj. Der var en behagelig Overgang fra Vinter til Foraar et Par Dage, men Foraaret i Norge kom det Aar meget sent. Endnu en Gang var jeg hjemme hos min Familie og Venner, med hvem vi var forenede i det velsignede Haab. Vi var alle glade ved at mødes igjen og Herren taknemmelige for hans kjærlige Førelse med os og hans ømme Omsorg for os.

Fjerde Kapitel.

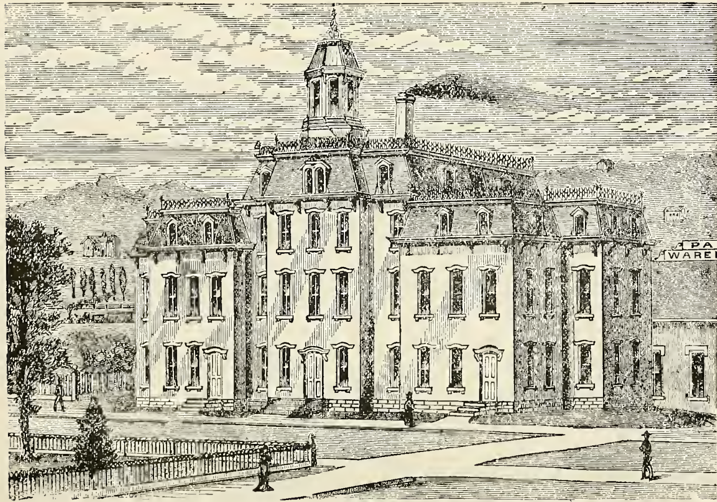
Forlagsvirksomheden.

ør jeg taler om Udgivelsen og Trykning af Blade og Traktater m. m. i Europa, vil jeg fortælle, hvorledes dette Arbejde begyndte blandt Skandinaverne i Amerika.

Det første Blad og den første Traktat.

Det første Blad, jeg forsøgte at sætte i Omløb i det dansk-norske Sprog, blev skrevet med Pen og Blæk. Det var 1863, før jeg erholdt Lys angaaende Sabbatsspørgsmaalet. Jeg skrev 24 Sider paa store Ark én Gang om Maaneden. Dette Maanedsskrift indeholdt Undervisning om Kristi Gjenkomst og Udødeligheds-Spørgsmaalet, desuden flere Artikler om praktisk Kristendom. Det var omhyggelig indlagt i en Mappe (Omslag), og denne indeholdt en Liste med Subskribenternes Navne, og den Orden, i hvilken Bladet skulde gaa fra Hus til Hus, var angivet. Paa denne Maade blev Vennerne oplyste om ovennævnte vigtige Emner. Da Lyset om Sabbaten skinnede ind i vore Hjerter, længtes vi efter at dele Glæden med andre, men to Aar gik hen, inden dette blev opfyldt. Flere Gange skrev jeg

S. D. A. Trykkeri i Battle Creek, Mich.

noget om Sabbaten, men det lagdes tilside, fordi jeg ikke troede, det var gavnligt. Tilsidst stod det en Søndag Morgen klart for mig, at jeg burde fremlægge Sabbats-Spørgsmaalet for mine Landsmænd, og jeg begyndte at skrive. Om Aftenen var jeg færdig og havde Stof nok til en Traktat paa seksten Sider.

En kort Tid efter tog jeg til Battle Creek og spurgte Brødrene i Generalkonferensen, om de vilde begunstige Udgivelsen af en saadan Traktat. Jeg læste den paa Engelsk for dem, og de antog den, men sagde mig, at der var ingen i Trykkeriet, som kunde sætte Typer eller læse Korrektur i det Sprog. Jeg tilbød mig at gjøre dette selv, og de bad mig da at gaa paa Trykkeriet næste Morgen og sige Formanden Besked herom. Jeg bad meget til Gud, at han vilde velsigne denne lille Begyndelse og lade dette lykkes, hvilket jeg inderligt haabede skulde udvikle sig til et stort Arbejde. Jeg havde bedet Herren virke paa Brødrenes Hjerter, saa de bifaldt Værket, og denne Bøn havde Gud hørt. Nu bad jeg inderligt, at Herren vilde hjælpe mig i Trykkeriet; thi jeg havde aldrig havt en Type mellem Fingrene før.

Da jeg fortalte Formanden i Trykkeriet om min Hensigt, sagde han, at Brødrene havde talt til ham derom, men han troede ikke, at jeg skulde give mig af med saadant. Der havde været Brødre af fremmed Nationalitet paa Trykkeriet før, og de havde været til stor Ulejlighed. Paa ét Arbejde i det mindste var Penge bortkastede til ingen Nytte. Det, der var trykt, kunde ikke sælges og laa endnu i Trykkeriet. Jeg svarede, at han maatte hellere lade mig faa Lejlighed til at prøve; og dersom jeg kunde udføre Ar-

bejdet med at sætte og faa Traktaten trykt, vilde der være nok af Kjøbere til den. Han gav mig da en Kasse med Typer og en Vinkelhage samt en Bog, der forklarede, hvorledes Typperne var lagt, men sagde samtidig: „Jeg ved meget godt, at der bliver saa mange Fejl i de faa Linjer, du sætter, at det slet ikke kan bruges.“ Jeg var taknemmelig for den udviste Velvilje og begyndte Arbejdet med Frimodighed. Hver Linje blev omhyggelig læst, og da Vinkelhagen var halvfuld, fik jeg en af Sætterne til at tømme den for mig. Om Eftermiddagen blev der taget et Aftryk af det, jeg havde sat. Jeg læste det med Formanden, og vi fandt tre Fejl i det. Han var ganske tilfreds hermed og siden meget villig til at hjælpe mig.

Traktaten blev trykt i et Oplag paa et Tusinde Eksemplarer og spredt rundt omkring; efter nogle faa Aar blev den forøget til en Brochure paa 64 Sider og fik Titelen: „Det nye Testamentes Sabbat“. Den blev senere oversat paa Svensk, og er endnu i Omløb over hele Verden, hvor disse Sprog tales.

Omtrent to Aar senere blev en Bog skreven. Den indeholdt „De helliges Arv“, „Liv og Uforkrænkelighed“, og „De ugudeliges Straf“ og udgjorde noget over 300 Sider. Til Sætningen af denne havde jeg nogen Hjælp; men det tog en længere Tid, før den blev færdig. Den samme Mand var endnu Formand paa Trykkeriet, og jeg skal til hans Ros sige, at han i denne Tid gav mig frit Ophold og Logi. Denne Bog er siden bleven delt i tre mindre Skrifter, der ogsaa er bleven oversatte paa Svensk. De er endnu i Omløb blandt

Andre Traktater og Blade.

Advent Tidende.

"Her er de Helliges Taalmodighed; her ere de, som bevare Guds Befalinger og Jesu Tro." Aab. 14:12.

1ste Bind. Battle Creek, Mich., Januar, 1872. Nummer 1.

Advent Tidende

trykkes maanedlig af det

Syvende-Dags Advent Trykkeri Selskab,

Battle Creek, Michigan.

John Matteson, : : : Redacteur.

Bestemmelsen af dette Blad er, at opmuntre til practisk christelig Religion, at forklare Prophetierne, samt forsvare Guds Befalinger og Jesu Tro.

Betingelser: ☞ *Een Dollar om Aaret, altid forskudsviis. Frit til de Fattige.*
Adresseer: Advent Tidende, Battle Creek, Mich.

Kjäre Bibel.

"Jeg gjemde dit Ord i mit Hjerte." Ps. 119:11.

8 & 7.

Kjære Bibel! dig jeg elsker,
Du mit Hjerte glæder her.
Intet Værk paa Jord dig ligner;
Sandheds rige Væld du er.
Udi Sorg og Synd nedsænket,
Intet Haab paa Jord vi fandt,
Indtil du med Blod bestænket,
Udi Mørket mildt opraudt.
||: Kjære Bibel, kjære Bibel!
Du mit Hjerte glæder her. :||

Dig jeg i mit Hjerte favner,
Der Guds Ord jeg gjemme vil,
Har jeg dig, jeg intet savner,
Du til Himlen fører mild
Tal mit Hjerte om din Sorrig,
Siig hvorlangt du vandred bort,
Da din Bibel kjærlig fandt dig,
Og dig drog fra Dødens Port.
||: Kjære Bibel, o. s. v.

Søde Bibel! dig jeg gjemmer,
Dybt—ja dybest i mit Bryst,
Og din Kraft jeg glad fornemmer
Gjennem Livets Kamp og Dyst
Du i Døden mig husvale,
Lad mig stole da paa dig;
Til i Himlens lyse Sale,
Jesus venlig favner mig.
||: Kjære Bibel, o. s. v.

—Mrs. Palmer—Golden Censer.

Christi andet Komme.

"Eders Hjerte forfærdes ikke! troer paa Gud og troer paa mig! I min Faders Huus ere mange Værelser. Men dersom det ikke saa var, havde jeg sagt eder det. Jeg gaaer bort at berede eder Sted: og naar jeg er gaaen bort, og faaer beredt eder Sted, kommer jeg igjen, og vil tage eder til mig, at, hvor jeg er, skulle ogsaa I være." Joh 14. 1–3.

Jesus maatte snart forlade sine Disciple og opstige til Faderen, og idet han underviser og opmuntrer dem bereder han deres Sind for hiin Begivenhed, som vilde foraarsage dem saa stor en Sorg. Hans Nærværelse var deres Glæde. Hans Bortgang vilde blive deres Sorg. "Kunne Bryllupsfolkene sørge saalænge Brudgommen er hos dem? men de Dage skulle komme, naar Brudgommen skal borttages fra dem, og da skulle de faste." Math. 9:15. Vor Herres virkelige Venner ville altid længes efter hans legemlige Nærværelse. Men en verdslig Menighed, hvis Lyst er til denne Verden, er ligesaa fornøiet ved hans Fraværelse De, som i Sandhed elske deres guddommelige Herre, ville modtage Budskabet om hans Komme med Glæde

Vor Frelser talede kjærligt med sine Disciple om sin Himmelfart "Børn lille! jeg er endnu lidet hos eder." Joh 13 33 "Hvor jeg gaaer hen, kan du ikke nu følge mig; men sidenefter skal du følge mig" V 36 Disciplene bleve bedrøvede over dette, og Peder siger til ham: "Herre! hvorfor kan jeg ikke følge dig nu? jeg vil sætte mit Liv til for dig" V. 37. Derpaa følge de trøstende Ord, som forsikkre de bedrøvede Disciple, at deres Herre vil komme igjen og tage dem til sig

Jesus lover dem ogsaa at Faderen skal give dem en "anden Talsmand," den Sandheds Aand, som skulde blive hos dem og være i dem C 14. 16, 17. Ordene, en anden Talsmand, vise at der ere i det mindste to. Den ene var vor guddommelige Frelser; den anden, Sandhedens Aand. Begge vare Menighedens Talsmænd eller Trøstere. Jesus var det i Særdeleshed da han vandrede med sine Disciple. Den anden skulde blive hos Menigheden, for at uddele den Helligaands Velsignelser og Gaver til den, indtil vor fraværende Herre kommer igjen i Herlighed for at tage os til sig. Da ville Sorgens, Fastens, og Bedrøvelsens Dage for evigt forsvinde I dette salige Haab kan Jesu Menighed med Længsel synge:

"Hvorlænge, kjære Frelser!
Maae vi dig vente her,
For til de trætte Hjerter
Du drager evig nær?

Faksimile af første Side af No. 1 af „Advent Tidende".

Skandinaverne i Europa, Amerika, Finland og Island, i engelske Havne og paa andre Steder, hvor Skandinaver færdes. Disse Bøger var affattede paa en saadan Maade, at de passede til disse særskilte Nationers Behov, og de har bidraget mere end noget andet til at bearbejde Hjerterne vedrørende de ophøjede Emner, de indeholdt. Desforuden blev et Antal engelske Traktater oversatte og trykte fra Tid til anden.

„Advent Tidende", et dansk-norsk Maanedsblad, blev udgivet i Januar 1872. Det første Aar var det 24 Sider stort, det andet Aar forøgedes det til 32 Sider. I 1879 begyndte det at udkomme hver fjortende Dag, hvert Nummer paa 16 Sider. Senere blev Navnet forandret til „Sandhedens Tidende". Det svenske Blad „Sanningens Herold" fulgte to Aar efter „Advent Tidende", og de to er siden vedblevne at udkomme. Br. James White viste stor Interesse for disse Blades Udgivelse og gjorde alt, hvad han kunde, for at hjælpe til at faa dem sendt ud til Folk. Deres Fremkomst blev hilset med stor Glæde af de skandinaviske Brødre i Amerika, og de fandt snart Vej til det gamle Land.

Det første Blad i de skandinaviske Riger.

Da Interessen i Kristiania forøgedes saa meget den første Vinter, stod det klart for mig, at et Blad vilde være til stor Hjælp i Arbejdet. Jeg begyndte derfor i Januar 1879 Udgivelsen af et Ugeblad paa otte Sider; 1500 Eksemplarer trykktes hver Uge. Hvert Nummer indeholdt Prædikenen for Søndag Aften, noget sammentrængt, og andre vigtige Emner. De blev alle solgte og uddelte. Ikke ét blev tilbage paa Hylden. Saaledes kunde Bladet bære sig fra Begyndelsen af. I

April samme Aar bifaldt Konferensen i Amerika Udgivelsen af dette Blad og anbefalede, at vi skulde vedblive med det. Jeg skulde kjøbe Typer og Materiale nok til at trykke Bladet og vore smaa Traktater. Paa samme Tid blev det vedtaget, at Br. J. P. Jaspersen skulde hjælpe mig i Missionen, saa snart han kunde komme, og at Søster Anna Rasmussen skulde hjælpe til med Trykkeriarbejdet. Først satte vi Typerne selv og bar Siderne til et andet Trykkeri, hvor Bladet blev trykt. Men Sommeren 1879 kjøbte jeg en Haandpresse, og derefter besørgede vi selv Trykningen af vore Blade og Traktater.

Saaledes begyndte Trykkerivirksomheden i den skandinaviske Mission, seks Aar før nogen anden udenlandsk Mission havde en Presse. Man maa imidlertid ikke tro, at dette Arbejde gik meget glat i Begyndelsen. Jeg havde haft nogen Øvelse i at sætte Typer, men kjendte ikke til at bruge Pressen. Jeg kjøbte Pressen af en Bogtrykker, der havde haft den i nogen Tid, og han lovede at lære mig at bruge den. Min ældste Datter havde været Sætterske i Battle Creek nogen Tid, og ved hendes Hjælp besørgede Søster Rasmussen Sætningen af Typer særdeles godt. Jeg skulde undervise i at bruge Pressen, skjønt jeg selv kjendte kun lidet til det. Jeg skal aldrig glemme det Besvær, vi havde med at trykke det første Blad. Manden, som solgte mig Pressen, vilde helst ikke, at det skulde lykkes for mig at arbejde med den. Han gav mig en Æske Sværte til en Cylinderpresse og ikke til en Haandpresse. Jeg forstod mig ikke paa Forskjellen, men blev klog af Erfaring. Sværten var meget for tynd. Min ældste Dreng og et Par andre af Børnene hjalp mig, og vi gjorde vort

bedste, men Papiret blev for sort. Vi havde Papir nok til 1,000 Eksemplarer, men mere end 500 blev spolerede. Resten maatte vi hænge op paa Snore i Værelset til Tørring. De hang der i flere Dage, og det saa ud, som om de aldrig skulde blive tørre; tilsidst blev de dog tagne ned og falsede. Hvad der bedrøvede mig mest var at se paa et Billede af Kristus kommende i Skyerne med en Segl i sin Haand. Det saa saa sort og elendigt ud, at jeg skammede mig ved at lade Folk se det, men det maatte afsted; denne Gang kunde vi ikke gjøre det bedre. Før det næste Nummer skulde trykkes, gik jeg til en anden Bogtrykker og fik bedre Underretning og den rette Slags Sværte. Saaledes gik det langsomt fremad.

Haandpressen gjorde god Tjeneste i to Aar, indtil vi fik en Cylinderpresse. Efter den Tid blev den førstnævnte kun mest brugt til at tage Aftryk af Satsen med. Jeg fik en Mand til Hjælp ved Pressen, og sommetider arbejdede vi til langt ud paa Natten, naar der var meget at bestille. Mange Tusinde Blade og Traktater blev trykte paa denne Presse og spredte vidt og bredt omkring. Omkostningerne ved Arbejdet var meget mindre, end om vi havde lejet andre til at gjøre dette. Desuden er det meget ubekvemt at transportere Typer afsted til Trykning. Undertiden var en hel Side faldet sammen og sommetider en hel Form af Typer. Enhver, som har haft med saadanne Uheld at gjøre, ved, hvor ubehageligt det er. Men Glæden over at se Værket gaa fremad langt mere end opvejede alt Besvær.

Da jeg kom tilbage fra Amerika i 1881, kjøbte jeg en brugt Cylinderpresse. Den var slidt, men ved at koste 30

Dollars paa den kunde den bringes i god brugbar Stand. Den var let at haandtere og kunde drives med Haandkraft. Naar to Mænd arbejdede med den, kunde den levere omtrent 1,000 Aftryk i Timen. Der udfordredes en til at passe Pressearbejdet og en anden til at „lægge i". Med denne Presse kunde vi udføre meget smukkere Arbejde end med Haandpressen. Vi kunde trykke seksten Traktatsider ad Gangen paa den, og det gik meget hurtigere end før.

Cylinderpressen og Sundhedsbladet.

Efter at Cylinderpressen var kjøbt, forblev den næsten to Maaneder, hvor den stod, paa Central-Trykkeriet. Vi bar vore Typer derhen, og min ældste Søn gik der for at lære at bruge Pressen. Han vedblev at betjene den, og gjorde senere dette Arbejde, indtil han vendte tilbage til Amerika. Saa fik vi en svensk Broder, som siden den Tid var Pressemand.

Det nye Sundhedsblad begyndte at udkomme i Juli samme Aar. Det blev kaldet „Sundhedsbladet" og var et Maanedsskrift paa seksten Sider. Dette Blad fik en gunstig Modtagelse hos Publikum og blev snart anbefalet paa det bedste, endogsaa af vore Modstandere. De to første Aar blev det udgivet uden nogen Læges Hjælp. Det tredje Aar betalte jeg en Læge $3.00 om Maaneden for at faa Lov til at sætte hans Navn paa Bladet som Redaktør, til Garanti for, at Indholdet var af rette Slags fra et lægevidenskabeligt Standpunkt. Han gjennemsaa Artiklerne og foreslog Forandringer, som han fandt det nødvendigt. Det næste Aar fik han $6.00 maanedlig. I 1883 blev et svensk Sundhedsblad: „Helso och Sjukvård", og-

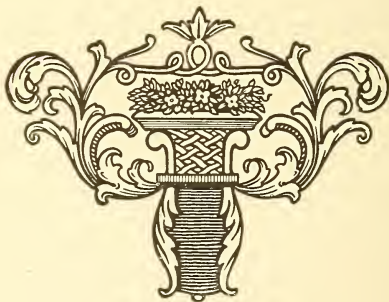
saa udgivet. Det fik en ikke liden Udbredelse i Sverige. Subskribenternes Antal paa „Sundhedsbladet" gik op til 2,000, og før jeg solgte Bladet, var der over 4,000 Navne paa Listen. Dette indbragte en smuk Gevinst paa Foretagendet.

Kolportage og Traktatsalg.

For at hjælpe Kolportørarbejdet og gjøre det muligt for dem, som var beskjæftigede hermed, at underholde sig selv, fik jeg udgivet et nyt Oplag af Sundhedshaandbogen paa Dansk-Norsk, afpasset efter Landets og Folkets Behov. En norsk Læges Navn fandtes paa Titelbladet. Denne Bog var meget let at sælge og i Forbindelse med „Sundhedsbladet" hjalp den Kolportørerne godt. Efter en Tid var tre à fire Brødre stadigt beskjæftigede med dette Arbejde. Et Traktatselskab blev ogsaa dannet, og baade unge og gamle tog livlig Del i dette Værk. Det var interessant at se, hvor Brødrene var tidlig paa Færde Søndag Morgen for at sælge Traktater paa Gaderne. Man kunde knapt gaa ind i en Gade uden at støde paa en, som falbød Traktater, og man hørte ikke saa sjælden det Spørgsmaal: „Vil du forgifte hele Byen med dine falske Lærdomme?" Paa Kajen og ombord i Skibene var der i Almindelighed god Lejlighed til at sælge Trakter, og derved blev Sandheden spredt over hele Landet.

Aar efter Aar tiltog Kolportørarbejdet, Traktatarbejdet og Udgivelsen af Bøger og Blade, indtil Forlagsvirksomheden nu har antaget et stort Omfang. Brødrene Oyen, Clausen, Olsen og Johnson arbejdede trofast. Efter en lille Tid maatte jeg tage fat paa andre Grene af Missionen; og ved Guds Velsignelse er dette Arbejde lyk-

kedes. I Aaret, som endte den 1ste Maj 1890, havde Kolportørerne i Skandinavien solgt religiøse Skrifter og Sundhedsblade for næsten 11,000 Dollars. Alligevel er der en hel Del mere at udrette, og bestandig beder vi, at Herren vil udsende Arbejdere i sin store Høst.

Femte Kapitel.

Arbejde paa forskjellige Steder i Norge.

Før jeg skriver om Missionen i Sverige og dens videre Udvikling i Danmark, vil jeg omtale nogle andre Steder i Norge, hvor jeg udførte nogen Virksomhed, dels alene, dels i Forening med andre Brødre.

I Sommeren 1879 blev nogle Møder afholdte i Drammen. Dette er en Søstad beliggende paa begge Sider af Drammenselven, der her udmunder i Drammensfjord, en Sidegren af Kristianiafjorden. Denne

Drammen og Skien.

By driver en ikke liden Handel med Tømmer og Trælast og er den tredje i Rang blandt Norges Handelsstæder. Paa den Tid havde den 19,000 Indbyggere. Det var meget vanskeligt at faa en Sal i denne By, fordi Befolkningen var kommen overens om ikke at lade den nye Lære faa Indgang der. Endogsaa Teatret blev nægtet mig til Afbenyttelse. Bestyreren vilde ikke have Ord for, at

det var ham, der var behjælpelig med at indføre en falsk Lære i Byen. Men tilsidst fik jeg dog lejet en rummelig Sal og holdt en kort Række Foredrag for Publikum. Disse Møder blev godt besøgte, og nogle faa blev interesserede; men det varede flere Aar, før en Menighed oprettedes her.

Jeg besøgte ogsaa Eidsvold og holdt nogle faa Møder der. Dette er en Landsby, beboet af Bønder; den er især mærkværdig derved, at den i Middelalderen var et af de fire Steder, hvor de norske Konger holdt Ting; endvidere blev den nuværende Grundlov for Norge, som før nævnt, vedtaget her den 17de Maj 1814. Der gaar Dampere gjennem Vormen og Mjøsen til Lillehammer. I dette Nabolag boede en Syvende-Dags Baptist. Han havde holdt Sabbaten flere Aar og kom undertiden til vore Møder i Kristiania. Han stod i Forbindelse med Syvende-Dags Baptist-Samfundet i Hamburg. Engang fik han trykt 20,000 Traktater i vort Trykkeri, og disse udspredte han. De handlede om Loven og Sabbaten. Det er mærkeligt, at Syvende-Dags Baptisterne aldrig har gjort noget Fremskridt i Nordeuropa, skjønt de har bestræbt sig en Del derfor, og disse Brødre holdt Sabbaten i Norge, før vi nogensinde begyndte Arbejdet der. — Her holdt jeg nogle faa Møder med Bønderne, og siden efter vandt vi der nogle faa Sjæle, som har omfattet Missionen med Interesse.

Skien havde dengang 5,000 Indbyggere, og der var en Latinskole og en Bank. Bankerne i Norge er alle Filialer af Norges Bank i Kristiania, saa der kun er én Bank med forskjellige Afdelinger rundt om i Landet. Skien er

en gammel By, som allerede omtales i det tolvte Aarhundrede. Elven, som løber gjennem Byen, danner flere Vandfald, der forsyner Fabrikker og Savmøller med Drivkraft. En stor Del Tømmer udføres. Skienselven er en af de betydeligste i Norge, da den danner Afløb for alle Telemarkens Vasdrag.

Om Efteraaret og Vinteren 1879 arbejdede Br. J. P. Jaspersen i Skien, hvor han assisteredes af Br. Rosqvist. Den følgende Sommer rejste han til Danmark og virkede hovedsagelig paa Sjælland, hvor nogle faa Sjæle endnu antog Sandheden. I 1881 vendte han tilbage til Amerika. Jeg bistod ham med Arbejdet i Skien. Da de holdt Marked i Byen, lejede vi en Plet Jord og udstillede vore Traktater og Blade tilsalgs, medens andre udstillede deres Honningkager, hvilket er en af de Ting som hovedsagelig sælges ved et Marked i Norge. En lille Menighed blev omsider oprettet, og nogle faa Sjæle har siden ladet Lyset skinne paa dette Sted.

Den næste Sommer prædikede jeg noget i Tvedestrand, hvor nogle faa Personer havde antaget Sandheden ved Læsningen af vore Bøger. Denne By havde da noget over 1000 Indbyggere. Det er en Søhavn, og Jern udføres herfra fra Næs Jernværker. Lig andre Byer i Norge er den bygget paa Skraaningen af et Bjerg. Ved dets Fod er en Bugt, hvor store Skibe kan sejle lige ind til Fjeldvæggen. Kirken ligger oppe paa Toppen af Bjerget. Byens Huse er byggede op ad Bjergsiden. Smaa, stærke Heste arbejder haardt med at trække Vognene op ad de stejle Gader.

Tvedestrand og Arendal.

Langs Kysten gaar Sejladsen med Dampbaad mellem utallige Skjær og Øer, og selv om det blæser stærkt, er Vandet her forholdsvis stille og smult. Ofte ser man ingen Udgang og undrer sig over, hvor det bærer hen, men snart opdager man en snever Aabning, og nu glider man ind i et lille Vandbasin, og saa fremdeles. Undertiden kommer man forbi en Ø med nogle faa Huse, og hvor der bor Folk. Saa ser man igjen ikke andet en Stene, Klippeskjær og Vand. Urnaturen ligger urørt og ubeboet i sin Vildhed, som den har ligget i Aartusinder. Man føler sig højtidelig stemt og kommer uvilkaarlig til at tænke paa ham, der talede, saa skete det, og bød, saa stod det der.

I Tvedestrand kunde vi ikke faa et Hus til at holde Møder i; det var knapt nok, at man kunde faa Tilladelse til at staa paa en Fjeldskrænt, hvor Folk kunde samles rundt om en. Vi tror i Almindelighed at der herskede megen Fordom blandt Jøderne; men mange Mennesker blandt de saakaldte kristne Nationer er langt mere sneverhjertede, end Jøderne var. Vor Frelser kunde altid faa en Plads at staa paa og Rum nok til sine Tilhørere; men jeg maatte gaa mange Steder i Tvedestrand, før jeg kunde faa Lov til at prædike paa en Plads under aaben Himmel. Et Sted i Byen talte jeg flere Gange om Søgnedagsaftener. Om Søndagsaftener prædikede jeg udenfor Byen, hvor der var mere Plads. Jeg stod paa en Sten, og Tilhørerne satte sig paa Stene rundt om. I Almindelighed hørte de opmærksomt paa, hvad der blev sagt. Nogle faa Venner paa dette Sted adlød Herren og glædede sig i Sandheden.

Denne Sommer tog jeg ogsaa til Danmark. Ved

Br. Brorsons trofaste Arbejde var flere troende blevne vundne paa adskillige Steder, og en lille Konferens blev organiseret.

Det næste Aar (1881) holdt jeg flere Møder nær Valø, et Sted paa Vestsiden af Kristianiafjorden, hvor Omegnen er meget smuk. Jeg gik rundt iblandt Bønderne og holdt Møder udendørs; thi Husrum kunde der ikke faaes. Sandhedens Sæd blev saaledes ogsaa udsaaet paa dette Sted.

Samme Sommer holdt jeg nogle Møder i Arendal, hvor en Søster havde begyndt at lyde Guds Bud. Denne By havde dengang 6,000 Indbyggere. Den er bygget dels paa Pæle, dels paa Skjær. Dette saavel som Beliggenheden giver den et meget romantisk Udseende. Den driver betydelig Handel i Forhold til sin Størrelse. Skibsbygning og Udførsel af Jern fra de nærliggende Miner er Hovederhvervet; førstnævnte drives til stor Fuldkommenhed, og Arendals Lodser og Søfolk anses for de bedste i Norge.

Moss og andre Byer.

I 1882 havde jeg nogle Møder i Moss, der ligger paa Østsiden af Kristianiafjorden og dengang havde omtrent 5,000 Indbyggere. Byen har en god Havn og er lig de fleste Byer i Norge omgiven af Bjerge. Her holdt vi Møder i en Sal, og Interessen var god. Engang hjalp Br. Brorson mig, og adskillige Venner blev vundne for Sandheden. Siden blev det første Lejrmøde i Norden holdt paa en smuk Ø nær ved Moss.

Øster Risør er en lille By paa Norges Sydkyst. I 1883 holdt jeg en Række Møder her. Endogsaa her havde

nogle faa Sjæle antaget Sandheden. Andre blev interesserede og begyndte at adlyde Herren.

Den følgende Sommer tog jeg til Flesberg i Numedalen. Det var nødvendigt, at jeg blev den meste Tid i Kristiania for Trykkerivirksomhedens Skyld om Vinteren, der ogsaa var den bedste Tid til Afholdelse af Møder i Hovedstaden. Af denne Grund virkede jeg gjerne paa andre Steder om Sommeren. Denne Gang tog jeg til Numedalen for min Helbreds Skyld. En gammel Bonde, som undertiden overværede vore Møder i Kristiania og var interesseret i Budskabet, tilbød mig frit Ophold hos sig. Her havde jeg god Tid til at udhvile mig. Mit Soveværelse var ovenpaa og maalte 20x24 Fod. Herfra havde jeg Udsigt over de snedækkede Bjerge i tyve Mils Afstand. Luften var ren og forfriskende.

Manden, jeg boede hos, var mere end 80 Aar gammel, men han var rask som en Ungdom og gik ofte op og ned ad Bjergene undertiden i Milevis for at besøge Venner. Han sad tidt ude paa Verandaen. naar han arbejdede med noget, barhovedet og uden Frakke i Vinden, med aaben Vest og Skjorte, saa at den friske kolde Luft rigtig kunde gjennemvifte hans Bryst og Hoved. Han havde aldrig brugt Tobak eller Spiritus. Te og Kaffe brugte han sjælden. Han hørte til Dissenterne og var en af de første, der udtraadte af Statskirken i Norge. Han holdt vore Blade, indbandt hver Aargang og stillede dem saa i sit Bibliotek. I sine yngre Dage havde han været Bogbinder. Naar han undertiden kom til Kristiania om Vinteren, fik han hugget et Hul paa Isen stort nok til der at

tage sig et Søbad. Han sagde, at han aldrig havde været syg mere end én Gang i sit Liv.

Under mit Ophold her oversatte jeg „Kristi Liv“, som siden er bleven solgt med vidunderligt Held i Europa og Amerika. Jeg holdt ogsaa nogle faa Møder i min Værts Hus. Min Helbred blev bedre i Bjergluften, og jeg takkede Gud, fordi Forkyndelsen af Kristi Rige og vor Frelsers snare Gjenkomst bestandig havde Fremgang.

Hjælp fra andre Brødre.

I Sommeren 1882 blev vi opmuntrene ved at faa Besøg i Norge af Broder S. N. Haskell. Han overværede vort Kvartalsmøde i Kristiania. Ved denne Lejlighed blev elleve Personer døbte. Han virkede for at opvække større Interesse for Traktat- og Missionsarbejdet og opmuntrede Brødrene meget. Vi aflagde ogsaa et kort Besøg i Sverige, hvor vi arbejdede noget blandt Brødrene i Amot og Grythytteheb. Søskende der blev meget opmuntrede, og et Traktatselskab stiftedes paa sidstnævnte Sted.

I Sommeren 1884 aflagde Brødrene G. J. Butler og B. L. Whitney et kort Besøg i Nordeuropa. De bivaanede et Generalmøde i Valsømagle paa Sjælland. Skjønt disse Brødre maatte tale ved Tolk, hvilket er noget langsomt, blev Søskende meget opmuntrede ved deres Virksomhed. Herfra tog vi til Kristiania, hvor de holdt seks Møder, der var godt besøgte. Deres Vidnesbyrd blev modtaget med Tak og gjorde et dybt Indtryk. Mange Brødre og Søstre vidnede om Guds Godhed og takkede Brødrene i Amerika for den Hjælp og det Lys, de havde modtaget fra dem.

Før disse Brødre rejste, ankom Brødrene A. B. Oyen og E. G. Olsen med deres Familier fra Amerika. Det Dampskib, med hvilket de først havde tænkt at rejse, var forlist, hvorved 135 Personer omkom. Mærkværdig nok var vore Brødre blevne forsinkede og undgik saaledes ved Forsynets Styrelse denne Fare. Efter deres Ankomst bestyrede Br. Oyen Trykkeriet, og Broder Olsen arbejdede paa forskjellige Steder i Norge, saaledes i Laurvig, hvor jeg var med ham en kort Tid, og hvor en god Menighed blev oprettet.

Om Sommeren 1886 kom Brødrene O. A. Olsen og N. Clausen med deres Familier samt Br. John Lorentz til Kristiania. De to sidstnævnte Brødre kom for at hjælpe til ved Udgivelsen af vore Skrifter. Br. O. A. Olsen, som i adskillige Aar havde haft Overopsyn med Virksomheden blandt Skandinaverne i Amerika, kom for at arbejde nogle faa Aar i Europa og hjælpe til med Virksomheden samt sætte sig ind i Sproget, hvad han kunde. Paa samme Tid blev et Telt 40x60 Fod kjøbt i England til Brug i Missionen. Dette Telt gjorde siden god Nytte baade i Norge og Danmark.

Sjette Kapitel.

Arbejde i Sverige og Danmark.

Sverige udgjør den østlige Del af den skandinaviske Halvø. Landet er kun tyndt befolket, især i de nordlige Dele. Indbyggernes Antal er ca. 5,500,000. En stor Del af Sverige er Lavland og naar kun 300 Fod over Havet; nogle Bjerge rager dog op saa højt, at de dækkes af evig Sne. Kysten beskyttes mod Havets Voldsomhed ved en Mængde smaa Øer og Skjær. Det meste af Jordbunden er mager, og Folk maa arbejde haardt for deres Udkomme. En stor Del af Landet er skovbevokset; de mange Indsøer omgives ofte af Naale- og Birkeskov. Der er en Mængde Kanaler, som forbinder Søerne med hverandre, og man kan nu sejle midt igjennem Landet fra Stockholm i Øst til Gøteborg i Vest. Folket ærnærer sig mest ved Agerdyrkning, Skovhugst, Bjergværksdrift, Kvægavl, Fiskeri og Jagt, desuden Handel, Industri og Skibsfart. Omtrent to Tolvtedele af hele Landets Areal er opdyrket.

Lidt om Sverige.

Den herskende Religion i Sverige er den lutherske; dog er der Religionsfrihed. Dengang var der imidlertid en gammel Lov, som endnu stod ved Magt, hvorved Præsterne kunde forbyde al Prædiken, som de ansaa farlig for Statskirken. Af denne Grund maatte Broder Rosqvist engang tilbringe ni Dage i Fængsel sammen med de værste Forbrydere; og andre Brødre er blevne tvungne til at holde op med deres Prædiken og forlade Stedet. Dersom de blot gaar deres Vej, naar de bliver advarede, bliver de ikke straffede.

Goterne, fra hvem Svenskerne nedstammer, siges at have boet i Sverige fra ældgammel Tid af. De var Hedninger, og deres Gudelære og Udvikling var omtrent den samme som i de andre Nordens Lande. Ansgar kom til Sverige og prædikede Kristendommen. Under Kong Olaf besøgte han Sverige anden Gang nogle Aar senere. Erik Sejersæl regjerede Aar 988. Han erobrede Danmark, og i hans Dage var Sverige det mægtigste af de tre skandinaviske Riger. Han antog den kristne Religion og formanede mange af sine Høvdinger til at gjøre det samme.

Stockholm er Hovedstaden i Sverige. Den er bygget paa Øer og Skjær i Mälaren, der her udmunder i Østersøen. Denne By blev bebygget tidlig. Nu har den henved 300,000 Indbyggere. I den gamle Del af Byen ligger Kongens Slot, en prægtig Bygning i italiensk Stil, 420 Fod lang og 390 Fod bred indesluttende en stor Gaard. Det indre af det kongelige Kapel er prægtigt udsmykket og glimrer af Guld og Marmor. Nationalbiblioteket indeholder ca. 200,000 Bind og 10,000 Haandskrifter; iblandt

Det kongelige Bibliotek, Stockholm.

disse det sjældne „Codex aura“, en latinsk Oversættelse af Evangeliet, skrevet af Munke mellem det niende og trettende Aarhundrede. Det blev taget af Svenskerne i et Klosterbibliotek i Prag, da de indtog Byen.

Sandheden var bleven forkyndt i Sverige ved Blade og Traktater, just som den var bleven det mange andre Steder. Brødrene i Amerika og i Norge, havde sendt Læsning til deres Venner, og paa nogle Steder var der dem, som ønskede at høre Sandheden mere fyldig fremstillet af en Prædikant.

Arbejde i forskjellige Byer.

I Aaret 1880 rejste Broder Rosqvist til Sverige og virkede først i Amot og siden i Grythyttehed. Paa sidstnævnte Sted forblev han omtrent fire Maaneder, og henved 50 Personer antog Sandheden. Det følgende Aar stiftedes en anden Menighed i Langbanshyttan, og nogle smaa Forsamlinger begyndte andre Steder at holde Sabbaten. I 1882 besøgte jeg Sverige, og en Konferense blev organiseret. Adskilligt var bleven gjort af de trofaste Kolportører for at udbrede Kundskaben om Sandheden. Kolportørernes Arbejde i de Dage var meget forskjelligt fra nu. De havde ikke en eneste indbunden Bog, men kun Traktater og Smaaskrifter at uddele blandt Folket, og de fik ingen Undervisning i Arbejdet. Blandt dem, der arbejdede med Held som Kolportører i Sverige, var Broder Norlin, som boede i Stockholm. I 1883 rejste Br. Rosqvist til Amerika for at arbejde iblandt Svenskerne der, og siden den Tid har Broder Johnson, der antog Sandheden i Kristiania, arbejdet i Sverige.

I Efteraaret 1884, efter at vi havde haft Konferense i Sverige, tog jeg til Stockholm i Selskab med Br. O. Johnson. Brødrene Johnson og

Møder i Stockholm.

Rosqvist havde tidligere arbejdet noget i denne store By, og nogle faa Venner var vundne. I Stockholm var der større religiøs Bevægelse end i nogle af Danmarks og Norges Byer. Der var ogsaa sket mange Helbredelser ved at salve de syge med Olje og bede for dem. De, der foregav at være blevne helbredede paa denne Maade, talte flere Hundreder. Alligevel var den religiøse Erfaring hos dem, der bekjendte sig til at følge Kristus, meget overfladisk. Antallet af Modstandere var overvejende allevegne, medens stor Fordom mod sund Bibellærdom herskede overalt. Det religiøse Element, som foraarsagede saa meget Røre i Sverige, var beslægtet med det, der havde bevæget Masserne i England og i Amerika. Det var vanskeligt at faa et Sted til Afholdelse af Møder, og naar vi fik et, blev vi snart drevne bort derfra. Tilsidst fik vi ved en Vens Hjælp lejet en godt beliggende og stor Sal. Den kunde rumme ca. 800 Mennesker. Den var i tredje Etage, men daarligt opvarmet og havde heller ingen god Indgang. Dog var vi glade ved at faa den. Vi beholdt Salen fire Maaneder, og vor Tilhørerkreds varierede fra 100 til 300.

Broder Johnson og jeg lejede et lille Værelse sammen, hvor vi holdt os selv med Kost. Fra først af var Udsigterne til at vinde Sjæle for Herren

God Interesse.

mørke; men jeg fortalte Br. Johnson, at vi vilde vinde 50 Sjæle paa dette Sted, før vi forlod det. Efter Nytaar begyndte vi nok en Række

Engelbrekt Slot i Ørebro.

Foredrag, og denne Gang var der øjensynlig god Interesse, ikke alene for at høre, men ogsaa for at blive bekjendt med Sandheden. Foruden vore Foredrag havde vi mange Samtaler med Folk om Tro og et kristeligt Levnet. Da vi saaledes var komne igang med at prædike, at gjøre Husbesøg og at sprede vore Bøger blandt Folk, blev den ene Sjæl efter den anden vunden for Sandheden, indtil der den 1ste Marts blev føjet 60 Personer til Menigheden, hvis Medlemsantal nu udgjorde 66. Udgifterne blev dækkede ved Gaver, som i Vinterens Løb udgjorde $308. Her blev det igjen klart bevist, at det er godt at samle Smulerne. Guds Velsignelse hvilede over denne lille Forsamling af troende, og det var i Sandhed opmuntrende at se den Kjærlighed og Enighed, som herskede iblandt dem. Mere eller mindre Arbejde blev gjort for denne Menighed, indtil den efter to Aars Forløb talte 90 Medlemmer.

Ørebro.

Efter Mødet i Stockholm arbejdede jeg med Br. Johnson i Ørebro. Han lejede en centralt beliggende Sal af Good Templarne. Folk viste stor Villighed til at høre, og Salen var propfuld. Jeg havde belavet mig paa at holde Møder i Kjøbenhavn til Paaske og maatte rejse; men Br. Johnson blev i Ørebro, hvor adskillige Personer antog Sandheden, og en Menighed stiftedes. Ørebro havde dengang omtrent 12,000 Indbyggere. Den var tidligere Regjeringens Sæde. Ikke mindre end femten Rigsdage har været holdt der. Den mærkeligste af disse var den i 1540, da Sverige blev erklæret for et arveligt Monarki, og Rigsdagen i 1810, da den franske Marchall Bernadotte, Prins af Pontecorvo i

Savoyen, valgtes til Konge under Navn af Carl XIV Johan.

Kjøbenhavn. Kjøbenhavn er Danmarks Hovedstad og Nordens største og vigtigste By. Den ligger ved Øresund paa Sjællands Østkyst overfor Malmø i Sverige. Den har vokset langsomt og er omtrent 700 Aar gammel. Den anlagdes af Absalon (Aksel), der byggede Borgen Akselhus paa Slotsholmen sidst i det tolvte Aarhundrede. Byen har en udmærket Havn, og er Oplagssted (Frihavn) for de Varer, der skal sendes til Rusland, Preussen og Sverige. Byen har lidt meget af Ildebrande, navnlig 1728, 1795 og 1807, da den bombarderedes af Englænderne. Derfor har den næsten ingen gamle Kvarterer, men er bygget fra ny efter moderne Principer. Husene har i Almindelighed fem Etager foruden Kjælderen. Byens Midtparti har enkelte krumme Gader, f. Eks. Østergade og Vimmelskaftet, men man tænker alvorligt paa at omlægge disse; andre er nu helt forsvundne; kun meget faa Huse har bibeholdt deres gammeldags Præg. I Forhold til sin Størrelse gives kun faa Byer, der har saa mange offentlige Parker, Boulevarder, kunstige Søer osv. som Kjøbenhavn. Om Sommeren er Parkerne meget yndige og holdte særdeles omhyggeligt.

Kjøbenhavn har fire Kongeslotte. Et af dem er Kongens Residens. Den kongelige Familie er beslægtet med de fleste Fyrstehuse i Europa. Kong Kristian IX døde for nylig og efterfulgtes af sin ældste Søn, den nuværende Konge Frederik VIII, hvis Broder er Kong Georg I af Grækenland. En af hans Søstre, Dronning Alexandra,

Rosenborg Slot, Kjøbenhavn.

er gift med den engelske Konge; en anden, Enkekejserinde Dagmar, var gift med den afdøde russiske Kejser; en tredje Søster, Thyra, er gift med Hertugen af Cumberland. Danmarks nuværende Dronning er Datter af den afdøde svenske Konge Karl XV; og en Broder til den nuværende danske Konge Frederik VIII, nemlig Prins Valdemar, er gift med Prinsesse Marie af Orleans af den gamle franske Kongeslægt. I Panoptikon er der opstillet Voksfigurer fremstillende i Legemsstørrelse alle disse kongelige Personer i én Gruppe.

I Byen findes der ni Muséer, blandt hvilke Thorvaldsens er mest berømt. I det zoologiske Muséum findes Skeletter af Hvaler og Mamuther (Fortidens store Elefanter); i den botaniske Have er Planter fra alle Himmelegne, ikke mindre end 200 Slags fra Amerika. Observatoriet ligger paa et lille Stykke af de gamle Volde, der nu er sløjfede. Her er en Statue af Tycho Brahe, død i Prag 1601 og berømt for sine astronomiske Observationer. Der er en smuk zoologisk Have med en Samling af Dyr fra alle Verdensdele. Af Bibliotekerne fortjener det kongelige paa 800,000 Bind og Universitetets Biblioteket paa 250,000 Bind særlig Omtale. Universitetet har over 25 Professorer og Lærere og over 1500 studerende. Desforuden er der udmærkede offentlige Skoler, Latin- og Realskoler, som ledes af Danmarks dygtigste Lærerkræfter. Byen har flere gode Hospitaler. Den danske Lægestand nyder almindelig Agtelse ogsaa udenfor Landet; enkelte, som f. Eks. afdøde Prof. Finsen, er endog verdensberømte.

Kjøbenhavnerne er i høj Grad hengivne til Forlystel-

ser. En Søndag, medens jeg var der, blev mere end 60,000 Mennesker befordrede til en Park, der laa seks Mil fra Byens Midte. Hver Søndag kan man se Langelinje og Strandvejen langs Øresund mod Nord fuld af Kjøretøjer og Fodgjængere foruden alle de Tusinder, der tager med den elektriske Sporvogn, pr. Dampskib og pr. Bane.

Socialisterne har mange Tilhængere i Kjøbenhavn. Deres Blade har flere Læsere end mange andre kjøbenhavnske Aviser. De fleste af dem var vantro Mennesker. Folk er i Almindelighed høflige; men Moralen staar ikke højt; Vantro og Forlystelsessyge er meget fremherskende Egenskaber. Alligevel fandt vi i dette Sodoma nogle oprigtige Sjæle, der var villige til at gjøre sig bekjendte med den hellige Skrift, at frygte Gud og holde hans Bud.

Arbejde i Kjøbenhavn.

I Foraaret 1885 begyndte jeg at arbejde i Kjøbenhavn i Forening med Br. Brorson. Mit Arbejde i Stockholm havde været meget anstrængende. Vi holdt os selv med Kost og havde kun liden Afveksling i vore Fødevarer. Da jeg kom til Kjøbenhavn, var min Helbred mindre god. Det var besværligt for mig at fordøje endogsaa nok saa lille en Del af selv den simpleste Føde. Nogle Havrekiks og lidt Mælk forvoldte mig Ulempe. Dog kom jeg mig langsomt, efterhaanden som jeg stræbte at faa mere aandelig Ro og legemlig Bevægelse.

Før min Ankomst havde Br. Brorson faaet trykt nogle store, pene Plakater, som var godt egnede til at vække Folks Opmærksomhed. Det var ikke tilladt at opslaa Plakater noget Sted i Byen. Kun nogle faa Personer, der driver dette som Forretning, havde Lov dertil, og de

havde Rammer med Trætavler hængende paa de vigtigste offentlige Pladser, hvor de opklæbede deres Plakater. Selv dette maatte først bevilges dem af Politimesteren, efter at han forud havde undersøgt og bifaldt Plakaternes Indhold og forsynet dem med sit Stempel.

Dagen efter min Ankomst gik jeg til Politimesteren. Efter at have ventet et Par Timer blev jeg ført ind til denne høje Øvrighedsperson. Jeg meddelte ham mit Ærinde og fremviste en Plakat. Han saa paa den et Øjeblik og sagde saa, at jeg gjorde bedre i at avertere Møderne i Bladene. Jeg svarede, at jeg vilde gjøre dette, men at jeg desuden ogsaa vilde opslaa Plakaterne, hvorpaa han sagde, at jeg kunde komme igjen om to Dage. Efter to Dage blev jeg atter indført til Politimesteren efter at have tilbragt en lang Tid i Venteværelset. Han sagde mig da rent ud, at Plakaterne kunde ikke opslaaes. Jeg spurgte, om der var nogen Lov, der forbød dette, hvorpaa han svarede: „Nej! men jeg forbyder det af egen Myndighed. Disse Plakater vil hjælpe Dem til at faa Tilhørere. Mit Embede forpligter mig til at begunstige Statskirken og hindre alle Dissenteres Virksomhed. Farvel!“ Denne Afgjørelse kunde ikke appelleres til nogen højere Domstol; jeg maatte gaa min Vej og bruge mine smukke Plakater til Indpakningspapir. Denne Politimester var en gammel Mand med en stor rød Næse, sandsynligvis dyrkede han Bachus, alligevel tjente han Statskirken. Nogle Aar derefter tillod hans Eftermand i Embedet Br. J. F. Hansen at opslaa Plakater i Byen.

Indskrænket Frihed.

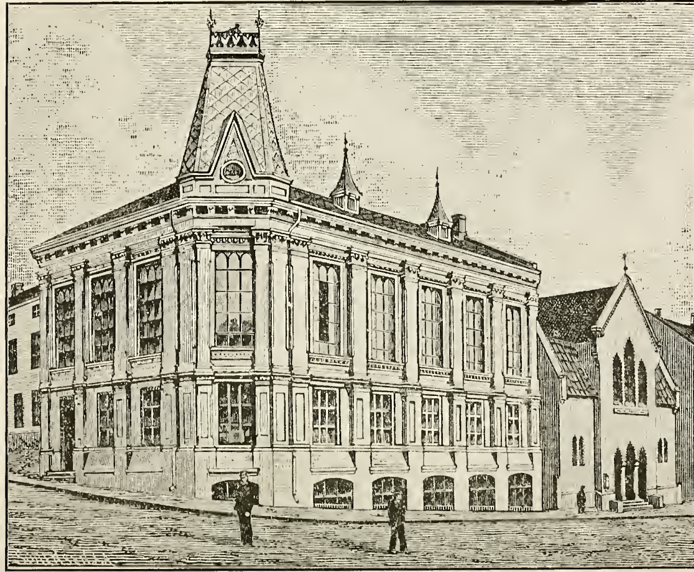
Vi kunde ikke erholde noget Sted til Møder undtagen

Dansesale, hvilke ikke var meget passende; det var vanskeligt at faa disse forlystelsessyge Folk med til religiøse Møder. Der var daarlige Tider paa Grund af politiske Stridigheder og financielle Vanskeligheder. Undertiden var mere end 30,000 Arbejdere uden Beskjæftigelse; men alligevel skulde Forlystelsessygen tilfredsstilles trods al denne Forvirring og Uro. Om Sommeren kunde man erholde mange gode Lokaler; men saa længe det kolde Vejr varede, og Dans og Baller vedblev indendørs, var det umuligt at faa noget godt Sted. Vi havde sjælden mere end 100 Tilhørere og i nogle af Møderne ikke mere end fra 50 til 70 Personer, men alligevel blev Arbejdet fremmet ved Husbesøg og Bibellæsninger, og mere godt blev udrettet, end om store Forsamlinger havde hørt en Prædiken. Efter et Aars Forløb var der mere end 40 Personer, som holdt Sabbaten, og en Menighed blev stiftet. I denne var der flere lovende unge Mænd. Menigheden i denne By er vedblivende gaaet fremad. Brødrene har udvist god Interesse og har ved at betale deres Tiende og give rigeligt til Missionen efter hvers Evne foregaaet andre med et godt Eksempel.

Vanskeligheder overvundne.

Om Sommeren flyttede min Familie til Kjøbenhavn, og vi lejede en lille Sal til Møder i den samme Bygning, hvor vi boede. Om Vinteren havde vi ogsaa et Møde hver Søndag Aften i en større Sal i en anden Del af Byen.

Medens vi boede i Kjøbenhavn, besøgte Søster E. G. White og hendes Søn W. C. White os. Søster White havde daarlig Helbred, men hun arbejdede alvorligt for

Trykkeriet i Akersgaden, Kristiania.

Sjæles Frelse og Værkets Fremgang; skjønt det sinkede hende meget, at hun var nødt til at tale ved Tolk, havde hendes Prædiken god Virkning, saa at Brødrene og Søstrene blev meget opmuntrede ved hendes Arbejde. Fra Kjøbenhavn tog hun og Sønnen til Stockholm, Grythytteheb og Ørebro i Sverige og til Kristiania, Norge. Jeg fulgte med dem for at være Tolk og holde andre Møder paa alle disse Steder. Søster Whites Arbejde satte man allevegne stor Pris paa. Hun var ofte meget svag, men Herren gav hende ny Styrke og lagde sin rige Velsignelse til hendes Bestræbelser. Broder White var ogsaa til stor Hjælp for os ved sine gode Raad og Anvisninger.

Besøg af Broder og Søster White.

Medens jeg arbejdede i Kjøbenhavn, blev der fuldført et nyt Trykkeri og en ny Mødesal i Kristiania. Byggearbejdet paabegyndtes i Maj 1885, og Mødesalen blev indviet den 14de Marts 1886. Jeg havde den Fornøjelse at være med og tage Del i dette Møde. Kun lidt over syv Aar var forløbne, siden jeg kom til Kristiania som en fuldstændig fremmed og begyndte at holde Møder, og nu kunde vi ved Guds Velsignelse og Hjælp fra vore Brødre i Amerika kalde denne hyggelige, smukke Sal vor egen. Her kunde Guds Ord uhindret blive forkyndt, medens Bladene og Bøgerne blev trykte i Etagen nedenunder.

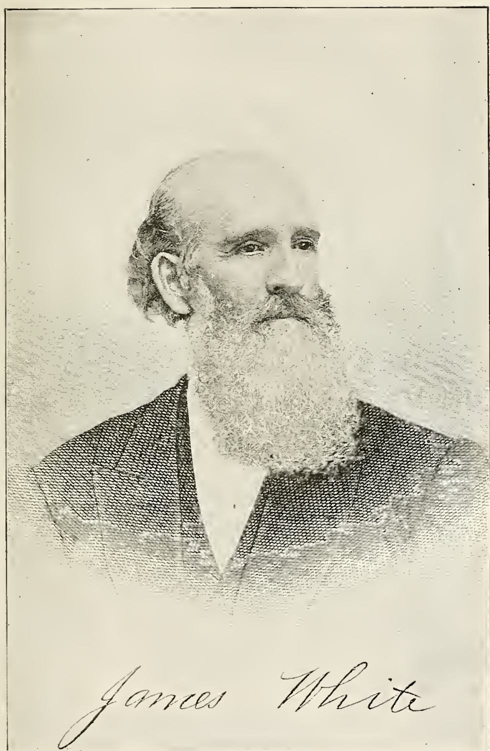
Det nye Trykkeri og Mødesalen i Kristiania.

I hvilken Del af denne Bygning tror man vel, at den bedste Prædiken holdtes? — Visselig i nederste Etage! Thi for hver Sjæl, der kan høre Prædikenen i Mødesalen,

er der hundrede, der kan se og læse, hvad Pressen prædiker. Medens man kan fremstille Guds Sandhed for nogle faa Hundrede i Mødesalen, kan man gjennem Pressen faa mange Tusinde i Tale; og naar ens Stemme tier, og man er lagt til Hvile blandt de døde, kan Bøgerne, man skrev, endnu spredes mellem de levende og blive dem til Gavn og Velsignelse. God Læsning, der drager Sjælen opad til Gud og forbereder os til at leve et nyttigt Liv her og i Evigheden herefter, kan ikke vurderes for højt. De, som arbejder for at udsprede saadan Læsning, udretter ligesaa meget godt i Herrens Gjerning som de, der skriver Bøgerne. Lad os aldrig blive trætte af at ophøje Gud og fremme hans Sag ved at sprede hans dyrebare Sandheder ud til Jordens Ender.

Videre Virksomhed i Sverige.

I Sommeren 1886 flyttede jeg til Stockholm med min Familie. Der behøvedes mere Arbejde i Sverige for at faa Missionen i god Gang der end i de to andre Lande, hvor der var udrettet mest. Brødrene mente derfor, at jeg helst maatte virke stadigt i dette Land i nogen Tid. I Kjøbenhavn var der oprettet en Filialafdeling af Trykkeriet, der blev til god Hjælp og Støtte for Bogsalget i Danmark og Udspredelsen af Traktater. Der var endnu større Trang til en saadan i Sverige, da der i dette Land var meget bedre Udsigter til at sælge og sprede vore Bøger. Den næste Vinter blev derfor en Filial af vor Virksomhed ligeledes oprettet i Sveriges Hovedstad Stockholm i Forbindelse med en Missionsskole. Der kom Liv i Arbejdet, og Kolportørerne havde nok at gjøre hver i sit Distrikt. En Hensigt med

James White

mit Ophold i Sverige var at faa flere Arbejdere ud i Missionen ved at undervise nogle Brødre i Arbejdet, hvilket lykkedes for mig ved Hjælp af de Missionsskoler, som blev holdt.

I Langbanshyttan havde Br. Rosqvist og Br. Johnson arbejdet til forskjellige Tider, og en Del gudfrygtige Søskende i Nabolaget antog Sandheden. De boede spredt her og der mellem Bjergene. En Vinter holdt jeg flere Møder iblandt dem. De var enfoldige Folk, villige til at leve for et bedre Liv. I Rullvik, Dalarne, arbejdede Br. Johnson en hel Del til forskjellige Tider og havde ogsaa mange Tilhørere der. En god Menighed blev stiftet der, og nogle mindre Forsamlinger blev organiserede andre Steder. Jeg kom aldrig derhen, men blev bekjendt med nogle af Brødrene derfra, som besøgte Stockholm. De saa meget besynderlige ud i deres Nationaldragter.

Et Anfald af Bronchitis.

I Foraaret 1887 besøgte Søster White atter Nordeuropa. Hun kom først til Kjøbenhavn, hvor den danske Konferense holdtes. Brødrene ønskede, at jeg skulde være der som Tolk og hjælpe til ved Møderne. Jeg var meget syg det Foraar, efter at Missionsskolen var afsluttet. Jeg fik et Anfald af akut Bronchitis. Det tog saa haardt paa mig, at mine Venner var bange for, at jeg skulde dø, og min Hustru sendte Bud efter en Læge. Hun spurgte mig tilraads desangaaende, men jeg var bleven saa sløvet af Sygdommen, at jeg sansede kun lidet. Doktoren kom og skrev en Recept, hvorefter vi fik en Æske med 80 store Piller. Lægen sagde, at disse vilde vare omtrent tre Uger, og naar jeg havde taget dem, vilde han se ind til mig

igjen. Men da jeg havde taget nogle faa af disse Piller, blev jeg meget daarligere og sagde til min Hustru, at jeg kunde ikke tage flere.

Hun blev meget bedrøvet herover, men fik fat paa Dr. Kelloggs store Sundheds-Haandbog for Hjemmet.

Værdien af Sundhedsliteratur.

Da hun havde studeret den en Tid, besluttede hun at give mig et Dampbad. Vor yngste Søn hjalp hende at lave en passende Kasse, og da alting var rede, fik de mig puttet deri. Men Behandlingen varede for længe, saa den svækkede mig overordentlig. Dog frembragte den en Forandring til det bedre, og jeg fik Lindring. Efter en Uges Forløb mente jeg, at jeg kunde taale at tage nok et Dampbad, og det gjorde jeg. Før en Uge til var gaaet, kunde jeg staa op af Sengen. Min Appetit vendte tilbage, og jeg blev bedre Dag for Dag. Jeg sendte Bud til Lægen, at han ikke behøvede at komme; thi jeg var rask. Han undrede sig herover; thi det var lige imod hans Forventning; men hans Regning blev betalt, og han kom ikke mere for at se til mig.

Mine Lunger var endnu meget svage, og jeg kunde ikke taale at være ude i fri Luft. Jeg gik ud midt paa Dagen, naar Solen skinnede klart, men den kolde Luft kunde jeg ikke godt taale.

Konferensen i Kjøbenhavn.

Paa den Tid var det, Indbydelsen fra Brødrene i Kjøbenhavn kom. Det syntes stridende mod al Fornuft at begive sig paa Rejse til Kjøbenhavn under slige Omstændigheder; men jeg havde en stærk Følelse af, at det var min Pligt at rejse, og jeg var overbevist om, at Herren vilde styrke mig. Jeg rejste om

Ellen G. White.

Aftenen og kom til Malmø den næste Formiddag. Mere end nogensinde før mærkede jeg Guds gode Engles Nærværelse hos mig paa denne Rejse. Luften syntes at gjøre mig godt, efter som jeg kom videre frem mod Syd. Fra Malmø tog jeg med Dampbaaden til Kjøbenhavn, hvor jeg hilsedes velkommen af Brødrene. Br. O. A. Olsen var her. Han sagde: „Vi har bedet meget for dig til Herren om, at han vilde give dig Kræfter til at komme." Jeg svarede: „Herren har visselig hørt eders Bønner, og jeg takker Gud for hans kjærlige Omsorg for mig."

Den første Dag jeg var Tolk for Søster White, sad jeg paa en Stol ved Pulten; men den næste Dag kunde jeg staa op og prædike selv. Herren velsignede mig højlig i disse Møder.

Det første Lejrmøde i Europa.

Fra Kjøbenhavn drog vi til Lejrmødet i Moss, Norge. Dette var det første Møde af den Slags i Europa. Stedet var smukt og Ordningen med Mødet god. I et stort Hus nærved blev der lejet møblerede Værelser for dem, som var for svage til at sove i Teltene. Her samledes mange af vore amerikanske Brødre. Søster White og Broder W. C. White kom fra Kjøbenhavn. Broder S. N. Haskell var ogsaa med os paa samme Dampskib. Han indtraf i Kjøbenhavn, før vi tog derfra. Brødrene B. L. Whitney, J. H. Waggoner, Robinson og Boyd overværede ogsaa dette Lejrmøde. De to sidstnævnte Brødre var paa Vej til Afrika for at virke i Missionen der. Br. Whitney var meget syg under Mødet, og inderlige Bønner blev opsendte for ham. Han rejste hjem til Basel, Schweitz, direkte fra Mødet. Efter

at have lidt meget sov han hen i Herren for at hvile, til Livgiveren aabenbares.

Jeg delte Værelse med Br. Waggoner. Brødrene ønskede, at han skulde tale Søndag Formiddag i Teltet; men han havde aldrig talt ved Tolk og sagde, at han troede, det vilde blive et mislykket Forsøg at prøve derpaa. Jeg opmuntrede ham til at forsøge det og lovede at gjøre det saa let som muligt for ham ved min Tolkning. Han talte da, og Forsamlingen blev dybt greben ved hans Foredrag. Han talte om Sabbats-Spørgsmaalet med den Klarhed og logiske Kraft, som var egen for ham. Jeg rejste siden med Br. Waggoner til Basel, hvor jeg arbejdede sammen med Brødrene Whitney og Conradi paa Gjennemsynet af „Betragtninger over Daniels Bog og Aabenbaringen“. Nu er Br. Waggoner ogsaa hensovet i Jesus. Saaledes falder den ene Stridsmand efter den anden, og derved længes vi endnu mere efter Livgiverens Komme.

Jeg havde overværet den europæiske Konferense hvert Aar. Den holdtes i Basel undtagen ét Aar, da den blev holdt i Grimsby, England. Ved den Lejlighed havde jeg en udmærket Anledning til at faa godt af den Undervisning i Bogsalg, som Br. Conradi meddelte tyske og franske Brødre. Vi stræbte at lære af hverandre, hvad vi kunde, og denne Sammenkomst var til gjensidig Hjælp for os.

Søster White talte med stor Frimodighed ved Lejrmødet i Moss. Br. Haskell talte ogsaa om Tro og Guds Gjerning i Missionen. Brødrene blev meget opmuntrede og fik megen god Undervisning. Ved disse Møder gjorde Br. O. A. Olsen og jeg, hvad vi kunde, for at gjøre dem saa fordelagtige og frugtbringende for Missionen som mu-

J. H. Waggoner.

ligt. Et Antal Søskende fra Danmark og Norge var samlede, og om Søndagen var der en stor Tilhørerkreds af udenforstaaende. De lyttede meget opmærksomt til Ordet, som blev talt, og mange Sjæle fik et dybt Indtryk deraf. I det hele taget var dette første Lejrmøde særdeles vellykket og til stor Velsignelse for Sagen.

Fra Moss rejste Søster White til Stockholm, hvor den svenske Konferense skulde holdes. Broder William Ings og hans Hustru var ogsaa med. Paa samme Tid havde vi faaet et Telt til Brug i Sverige. Dette blev opsat paa en passende Plads, og der havde vi mange kostelige Møder. Søster White talte med stor Inderlighed og Alvor til Folket, der samlede sig i og omkring Teltet. Den store Mængde Mennesker, der var tilstede, viste, at man agtede paa hendes Vidnesbyrd, uagtet hun talte gjennem Tolk.

Konferense og Teltmøde i Sverige.

Efter denne Konferense blev Teltet opslaaet i Gefle. Denne By ligger 100 Mil nord for Stockholm og indtager en tredje Rangs Plads blandt Sveriges Handelsstæder. Alene Stockholm og Gøteborg har en mere udstrakt Handel. Indbyggernes Antal var da 17,000. Vi fik en udmærket Plads for Teltet og havde mange Tilhørere Br. O. Johnson aabnede disse Møder og vedblev at prædike. Han havde en Broder med sig som Teltmester, og adskillige Kolportører solgte Bøger i Byen og opmuntrede samtidig Folk til at komme til Møderne. Efter nogen Tid prædikede jeg i Teltet, medens Br. Johnson holdt Møder andre Steder, som ikke kunde forsømmes. Det var i Sandhed interessant at se, hvor villige Folk lyttede til

og granskede de Emner, som fremstilledes. Da Br. Johnson kom igjen, drog jeg tilbage til Stockholm. Efterat Teltet var taget ned i Gesle, blev en Sal lejet, og Møderne fortsattes. Vore Bestræbelser havde til Følge, at et Antal Sjæle antog Sandheden, og en Menighed blev stiftet.

I alle vore Bestræbelser og under mange vanskelige Forholde beskyttede Herren os og styrede det saaledes, at Sjæle oplystes om og glædedes ved den dyrebare Sandhed. Om man beskjæftiger sig med almindeligt Arbejde, er der kun liden Udsigt til at opdage, om Herren styrer deri, men naar man virker for at omvende Mennesker fra deres syndige Vaner og formaa dem til at adlyde Gud og følge Jesu Eksempel, saa vil man snart finde, at dette ikke lader sig gjøre uden Guds særlige Hjælp. Der behøves ikke mere end verdslig Visdom til at følge med Strømmen og gaa paa den brede Vej, som fører til Fordærvelse; men vi behøver Visdom fra oven for at følge Kristi ydmyge Fodtrin. Naarsomhelst Sjæle følger Kristus og lever overensstemmende med hans Ord, ses Guds Førelse med dem tydeligt, fordi Kristus og hans hellige Engle nødvendigvis maa lede dem, der vandrer paa den smale Vej, der fører til Livet.

Syvende Kapitel.

Missionsskoler og Tilbagereise til Amerika.

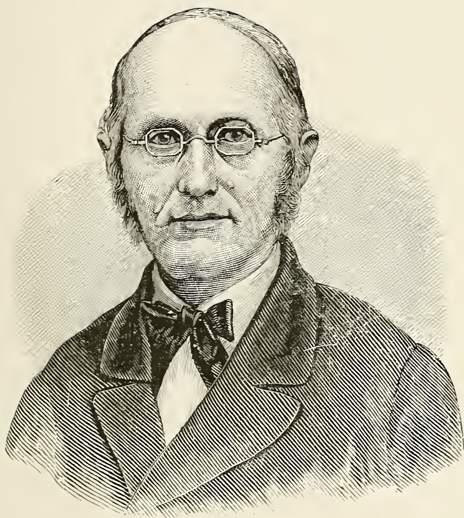
Dersom man vil udrette noget godt ved Trykningen af Bøger og Blade, er det nødvendigt at sætte dem i Omløb. Dette havde vi forsøgt paa flere Maader, men ingen af dem havde vist sig saa virksom og hensigtssvarende som Kolportage. Alligevel havde vi kun faa Kolportører i hvert Land, og nogle af disse havde kun lidet Held med sig. Det var aabenbart, at der trængtes til mere Undervisning vedrørende denne Gren af Arbejdet. Dette vilde opmuntre mange flere til at tage fat derpaa og hjælpe dem til at arbejde med større Held. Br. O. A. Olsen havde haft nogen Erfaring blandt Skandinaverne i Amerika i saa Henseende, og hvad der var gjort der havde bragt udmærkede Resultater. Vi raadslog om Sagen og blev enige om, at Br. Olsen skulde paabegynde en Missions- og Kolportørskole i Kristiania og jeg en i Stockholm.

Skolen i Stockholm blev holdt i Begyndelsen af 1887 og varede tre Maaneder. Dette var et nyt Foretagende, og jeg holdt ikke af at bede Konferensen i Amerika om at hjælpe med Midler i saa Henseende. Jeg skrev til Dr. Kellogg, og paa den Betingelse, at Kolportørerne skulde sælge Sundhedsskrifter saavel som religiøse, gav han mig venligt $100 til at sætte i dette Foretagende. Jeg lagde omtrent det samme Beløb til af mine egne Midler. Denne Sum viste sig at være mere, end vi behøvede; noget deraf lagdes tilside til en Skole det følgende Aar.

Vor Skole i Stockholm.

Da Indbydelsen blev udsendt, meldte der sig omtrent tyve Personer til Skolen. Undervisningstimerne var om Morgenen og om Aftenen og saaledes lagt tilrette, at Eleverne kunde gaa ud og kolportere fra Kl. 9 Formiddag til Kl. 5 Eftermiddag. Hver havde sit Distrikt og gik to Gange rundt heri i den Tid, han var paa Skolen, første Gang med Sundhedsblade, anden Gang hovedsagelig med „Kristi Liv". Arbejdet blev grundig udført. Mange Vanskeligheder optaarnede sig, men hver Morgen fik Kolportørerne gjennem Undervisningen nyt Liv og Mod. Efter en Bønnestund blev Lektien hørt og ny Undervisning givet. Saa havde vi et Møde, hvor hver fortalte om sine Oplevelser fra Gaarsdagen; nogle havde været heldige, andre var blevne skuffede. Hele Klassen fik godt af den enkeltes Oplevelser. Saaledes erholdt vi et samlet Forraad af Kundskab gjennem vore daglige Erfaringer, og vore Teorier formuleredes selvfølgelig derefter.

Vi benyttede Mødesalen til Skolestue, et af mine Værelser til at opbevare vore Sager i, og Beboelsesværel=

Josef Bates,
Den første Banebryder i den tredje Engels Budskabs Forkyndelse.

ser til Eleverne lejedes paa forskjellige Steder i Nabolaget. De fleste tjente nok til at betale for Kost og Logi, og de øvrige fik nogen Hjælp. De Brødre i Menigheden, som evnede det, gav dem Middagsmad visse Dage i Ugen. Alle var ved godt Mod og taknemmelige. Vore svenske Brødre opmuntredes højlig ved at se, at der var Udsigter til snart at faa flere Arbejdere i den store Høstmark.

De øvrige Undervisningsfag var Grammatik, Retskrivning, Bogholderi, Vejledning i at holde Bibellæsninger, Regning samt Brevskrivning for dem, som ønskede dette. De tog ikke alle saa mange Fag, men hver deltog efter sin Evne. Dog blev alle opfordrede til at lære Kolportage, Grammatik, Retskrivning og at holde Bibellæsninger. Vi havde ogsaa Sangøvelser. Formaalet med Undervisningen var ikke alene at bibringe Kundskab, men ogsaa at indprente i Elevernes Sind Nødvendigheden af at arbejde i Missionen; at dette Arbejde var en ædel Gjerning og blev udført for Herren. De lærte mere og mere at forstaa, at saadant Arbejde er det ædleste her paa Jorden, og at den trofaste Arbejders Belønning er stor i Himlene. De lærte ogsaa at indse, at det er mere ønskeligt at arbejde saaledes, at man kan underholde sig selv og dog være Redskab til at fremme og udbrede Guds dyrebare Sandheder, ja ogsaa paa samme Tid hjælpe andre til at arbejde, naar vi lægger Tienden af vore Indtægter tilside og giver til Guds Sags Fremme, efter som vi har haft Lykke til.

Vi blev ogsaa ofte mindede om, at naar vi lærer et vist Arbejde, som kun faa kan udføre, stilles der større Fordringer til vore Arbejdsevne end ved almindelig Beskjæftigelse. Man kan faa nok af unge Mænd, der kan save

Brænde eller være Tømmermænd, men der er ikke mange, der kan tage Bestillinger paa vore gode Bøger. Mange Piger kan arbejde i Huset eller sy, men kun faa forstaar at vække Interesse hos deres Medmennesker for de Bøger, der muligvis kunde blive et Middel til deres Frelse. Sand Kundskab om Kristus og Menneskekjærlighed er en sjælden Vare. Sjælsstyrke giver Indflydelse, og naar denne vies til at ophøje Gud og fremme hans Sag, udrettes meget godt dermed. Kolportøren skal ikke fortabe sig i filosofisk Kundskab eller videnskabelige Teorier, men han skal fordybe sig i Kundskaben om Jesus vor Frelser og sætte sig godt ind i Indholdet i den Bog, han skal sælge. Paa denne Maade bliver han mangen en Professor eller Præst overlegen, og Bevidstheden herom giver Styrke og Frimodighed. Da bliver vort Arbejde af den Art, at vi ikke behøver at skamme os ved det. Vi arbejder ikke for usel Vinding, men for at blive vore Medmennesker til Gavn og vinde Sjæle for Guds Rige.

Et ædelt Arbejde.

Betragtningen af disse Grundsætninger forenede vore Hjerter, og ved Guds Velsignelse var vi i Stand til at blive ét Hjerte og én Sjæl. Medens vi saaledes lærte Kolportage i Stockholm, blev lignende Undervisning givet i Kristiania, hvor vore danske og norske Brødre gik i Skole. Ogsaa de blev højlig velsignede af Herren.

Om Vinteren 1888 havde vi atter en Missions- og Kolportørskole i Stockholm. Den varede 4 Maaneder og blev besøgt af ca. 30 Elever. Denne Gang blev der endvidere undervist i Stenografi, Bibelgranskning, Geografi, Kirkehistorie samt i at prædike. Nogle af Kolportørerne

J. N. Andrews,
Vor første Missionær i fremmede Lande.

havde opsparet nogle Penge i Aarets Løb, saa at de kunde anvende mere Tid til at studere i. Begynderne kolporterede mere og studerede mindre. De, som udgik fra denne Skole, har været nyttige for Missionen. Nogle blev ved med at sælge Bøger, andre blev Bibelarbejdere og atter andre Prædikanter.

Fra Stockholm rejste jeg direkte til Kjøbenhavn og overtog Ledelsen af en Missions- og Kolportørskole der.

Skolen i Kjøbenhavn.

Denne paabegyndtes i Februar og varede ca. tre Maaneder. Her var nogle Søskende, som havde været paa Skolen i Kristiania den foregaaende Vinter, og desuden mange nye, ialt omtrent 30. Byen inddeltes i Distrikter som i Stockholm, og hver Kolportør fik sit Distrikt. Her havde vi en stor Arbejdsmark; men Folk var ikke saa villige til at læse vore Bøger som i Stockholm. Salget beløb sig kun til den halve Værdi af Salget i Sverige. Dog blev mange Bøger solgte og meget godt udrettet ved dette Arbejde, ikke alene derved, at det dyrebare Lys blev bragt til mangt et Hjem, men ogsaa derved, at mange høstede værdifulde Erfaringer i at kolportere. De, som øvede sig i at prædike, blev anmodede om at have en Prædiken færdig, saa de kunde holde den i Klassen, naar de opfordredes dertil. Efter en Bøn paa nogle faa Minuter skulde de tale ikke over en halv Time. Derefter blev deres Prædiken gjort til Gjenstand for Kritik og det gode og daarlige deri fremhævet i Klassens Paahør. Deres Fremtræden, Gebærder og Maaden at staa og tale paa blev omtalt og ligeledes Behandlingen af Emnet, inden et nyt blev givet dem til næste Gang, tilligemed Raad og Vink

angaaende Emnets Behandling. Denne Undervisning var til stor Hjælp for dem, der senere gik ud for at prædike. Den tjente ogsaa til at vise, hvem der var skikkede til denne Gjerning. Ved Skolens Slutning kunde Skoleraadet anbefale dem til Konferensen, som de fandt duelige, til at fremholde Ordet offentlig.

En Morgen, da jeg kom ind i Skolen, fandtes alle paa deres Pladse, ventende paa mig. Saa snart jeg havde taget Plads, rejste de sig og sang en Sang, der i denne Anledning var forfattet af Br. C. Ottosen. Det var nemlig min Fødselsdag og nær ved Skolens Afslutning, og de ønskede at vise deres Hengivenhed mod mig, fordi jeg havde omfattet Skolen med saa stor Interesse. Efter Bønnen gjorde Br. O. A. Olsen nogle passende Bemærkninger og overrakte mig en værdifuld Gave fra Eleverne. Jeg takkede dem for dette Vidnesbyrd om Kjærlighed og Agtelse, nok en Sang blev afsungen, og derpaa gik Undervisningen sin vante Gang.

Her tilbragte vi ogsaa dyrebare Timer tilsammen, ikke alene med Undervisning, men med fælles Bøn til Herren. Aanden fra det høje forenede vore Hjerter i Kjærlighed til Gud og i det velsignede Haab at erholde evigt Liv gjennem vore kjære Forløser.

Hjemrejsen til Amerika.

Sidst i Maj Maaned rejste jeg tilligemed min Familie tilbage til Amerika. Min Hjælp trængtes til Udgivelsen af det dansk-norske Blad, og Brødrene der havde opfordret mig til at komme tilbage saa snart som muligt. Denne Gang tog vi med Cunard-Linjen og havde en hurtig og behagelig Rejse over Oceanet. Den 12te Juni

1888 ankom vi til Battle Creek, Mich. Paa min Vej gjennem England besøgte jeg London og havde værdifulde Samtaler med Brødrene Haskell, Robinson, Durland og andre. Herren førte os endnu engang sikkert over Havet, og ved hans kjærlige Forsyns Styrelse blev det os igjen forundt at se vore kjære Brødre i Amerika.

Denne Sommer overværede jeg Lejrmøderne i Wisconsin og Dakota. Det var i Sandhed opmuntrende at mødes med vore kjære Søskende i Herren efter saa mange Aars Fraværelse og at nyde Guds Velsignelse sammen med dem. Efter Lejrmøderne vendte jeg tilbage til Trykkeriet i Battle Creek. Det blev besluttet, at vi skulde holde Kolportør- og Missionsskoler om Efteraaret og Vinteren i Minneapolis og i Chicago, efter samme Plan, som vi havde fulgt i Europa. Følgelig rejste jeg om Efteraaret til Minneapolis og holdt der en vellykket Skole for vore skandinaviske Brødre. Om Sommeren havde min Helbred været god, men under denne Skolegjerning blev jeg daarligere. Nogle uforudsete Omstændigheder havde indtruffet, som væltede alt Arbeidet med de dansk-norske Blade over paa mig, samtidig med at jeg havde denne Skole. Derved blev jeg tvungen til at arbejde fra 14 til 18 Timer om Dagen, hvorved jeg svækkedes og blev lettere modtagelig for Sygdom. Jeg fik et nyt Anfald af Bronchitis, og denne Gang blev den kronisk. Skolen dreves imidlertid med Held, og meget godt udrettedes ved den.

I Løbet af Januar Maaned forblev jeg paa Sanatoriet i Battle Creek, men da jeg ikke fik nogen Lindring, tog jeg til Skolen i Chicago, som allerede var paabegyndt af Br. J. F. Hansen, O. A. Johnson og N. P. Nelson.

Jeg var meget svag og paatog mig dette Arbejde tvertimod al Fornuft, fordi det stod for mig som min Pligt, og gjennem megen Svaghed opholdt Herren mig paa vidunderlig Maade. Dette var den største Skole af den Slags, vi nogensinde havde haft. Der var mere end 50 Elever, og Bøger og Skrifter til en Værdi af $1500 blev udbredte, mens den varede. Alle var enige og gjorde det bedste, de kunde, baade i at undervise andre og selv lære, og Eleverne var meget vel tilfredse med Skolen. Herren velsignede os rigelig, naar vi forenede os i at tilbede ham og at lære af hans Ord. Fra Eleverne i begge disse Skoler (Minneapolis og Chicago) modtog jeg værdifulde Gaver som Vidnesbyrd om deres Anerkjendelse af det, der var udrettet.

Arbejde under min Sygdom.

I Maj rejste jeg til Galveston, Texas, der ligger paa en Ø i den meksikanske Bugt. Jeg haabede at drage Fordel af det milde Klima og Søluften dersteds, men jeg fandt kun liden Lindring. Jeg havde et godt Hjem hos Br. C. Castberg, som boede her. Br. O. A. Johnson kom for at være sammen med mig en liden Tid. Jeg gjorde, hvad jeg kunde, for at undervise begge disse Brødre og arbejdede samtidig med at oversætte og skrive for Bladene.

Fra Galveston vendte jeg tilbage til Battle Creek og drog snart derfra til Oakland, Wis., hvor Brødrene O. A. Johnson, Z. Sherrig og A. Christiansen forenede sig med mig for at hjælpe til med Arbejdet, medens de paa samme Tid modtog Undervisning. I September tog jeg hjem, og da mine Lunger nu var noget angrebne af Tu-

berkulose (Lungetæring), raadede man mig til at rejse til Colorado. Brødrene Z. Sherrig og C. Jensen fra Chicago ledsagede mig for at modtage Undervisning og at hjælpe til med Arbejdet, og Br. O. A. Johnson forenede sig snart med os. Vi ankom til Boulder, Colorado, den 1ste November 1889. Ved Hjælp fra Br. A. D. Olsen og andre kom vi snart saaledes i Orden, at vi kunde fortsætte med Arbejdet. I April vendte Brødrene Johnson og Sherrig tilbage til deres Hjem, medens Br. Jensen blev for at hjælpe mig. I den Tid disse Brødre var med mig, forsynede vi ikke alene de dansk-norske Blade med Bidrag, der beløb sig til 48 Trykfider hver Maaned, men vi oversatte ogsaa paa Dansk „Den borgerlige Regjering og Religionen", et lille Skrift paa 182 Sider, ogsaa de sidste 18 Kapitler af „Den store Strid" samt tildels „Bibellæsninger for Familiekredsen", en Bog paa 600 Sider, hvortil nogle originale Læsninger føjedes; „Jesu Profetier" blev renskreven og meget forøget, omtrent med 400 Sider. Af „Patriarker og Profeter" oversattes 144 Sider.

Fordelen ved Stenografi.

Alt dette Arbejde kunde ikke være bleven udført paa mindre end otte Maaneder uden ved Hjælp af Stenografi (Hurtigskrift). Jeg havde selv nogen Øvelse heri, og de andre Brødre kopierede, eller jeg dikterede, og de nedskrev det ved Hjælp af Hurtigskrift og saa afskrev det. Paa denne Maade var jeg i Stand til at udrette mindst dobbelt saa meget som ellers. Jeg havde studeret Grahams, Pernins og Gabelsbergers Systemer for Stenografi. Det første er vistnok det mest kortfattede og kvikkeste at skrive, men det vanskeligste at lære. Pernins er lettere

at lære og er et udmærket System. Jeg har overført det i det danske Sprog og har brugt det hver Dag i mere end et Aar. Gabelsbergers System har jeg brugt i flere Aar; det er i almindelig Brug over hele Europa i forskjellige Sprog og kan let overføres i disse. Det bruges ogsaa noget i England og Amerika. Gabelsbergers System er det letteste af alle disse Systemer at lære og huske, og skjønt det er længere, er det kortfattet nok til alt praktisk Brug. Jeg bruger nu udelukkende dette, baade i det danske og engelske Sprog, fordi det er det eneste System for Stenografi, der anvendes i de skandinaviske Lande.

Hjælp i min Svaghed.

Under Udførelsen af ovennævnte Arbejde havde jeg ikke alene været svag, men undertiden meget syg. Medens vi var i Oakland, Wis., var jeg ofte saa ilde tilpas om Aftenen, at det var med stort Besvær, jeg kunde gaa op ad Trappen til mit Soveværelse. Og om Morgenen nu var det, som om jeg slet ikke havde hvilet mig. Jeg rystede over hele Legemet, naar jeg gik ned til Teltet, hvor vi havde vort Kontor. Alligevel maatte jeg derned hver Morgen Kl. $5\frac{1}{4}$ og begynde at arbejde. Jeg havde regelmæssig Feber hver Dag og hostede betydeligt; men af en eller anden god Grund blev mit Hoved skaanet, og jeg har neppe nogensinde haft Hovedpine. Naar Feberen kom, og jeg vilde øve mine Muskler lidt ved at bevæge mig, steg Temperaturen straks, men jeg kunde sidde ned og studere eller skrive, uden at dette skete, eller jeg havde nogen Smerte. For Brødrene syntes det ofte at være et Mirakel, at jeg kunde vedblive at arbejde. De blev snarere trætte og fik ondt i Hovedet end jeg.

Medens jeg var svagest, var Br. Sherrig hos mig Nat og Dag og til megen Hjælp for mig ved at hygge om mig. Han var saa villig til at hjælpe paa enhver Maade, at det var en stor Lettelse for mig; paa samme Tid var han taknemmelig, for hvad han lærte Dag for Dag. Br. O. A. Johnson saavel som de andre Brødre satte megen Pris paa den Undervisning, de fik. Jeg var meget taknemmelig for deres Hjælp. Br. Johnson hjalp mig meget ved sine gode Raad og ved sit Arbejde. Jeg erindrer ogsaa med Tak alle de mange dyrebare Anledninger, jeg havde til at samtale og raadslaa med Br. W. C. White, medens han opholdt sig her under den sidste Del af sin Hustrus Sygdom.

Gavn af Opholdet i Colorados Klima.

Efter at jeg havde været i Colorado i tre Maaneder, forlod Feberen mig, og min Helbred blev stadig bedre siden. Den østlige Skraaning af Klippebjergene i Colorado anses for den bedste Egn i de Forenede Stater til at fremme Helbredelsen af Lungesot, og jeg tror, den er det. Jeg har opholdt mig her næsten et Aar og er meget tilfreds med Klimaet. Boulder ligger 5,335 Fod over Havet. Bjergene er tæt ved, og i en Time eller to kan man gaa 1500 Fod højere op. Med Jernbanen kan man komme op til „Sunset", en lille By i Bjergene, der ligger 7,700 Fod over Havet, og dertil medgaar blot fem Kvarter mere. Dette er sandsynligvis det mest solrige Sted i Verden. Som noget ganske almindeligt har man Solskin der 100 Dage om Aaret. Dette i Forbindelse med den rene Luft befordrer ikke alene Helbreden, men opliver Sindet, og de

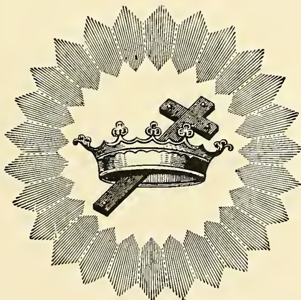
majestætiske Bjerge er et stadigt Vidnesbyrd om Guds Almagt. Naar man kommer op paa deres Toppe ser Verden kun lille ud, og man selv bliver til et Intet blandt disse mægtige Klipper, hvis Spidser hæver sig op mod Skyerne.

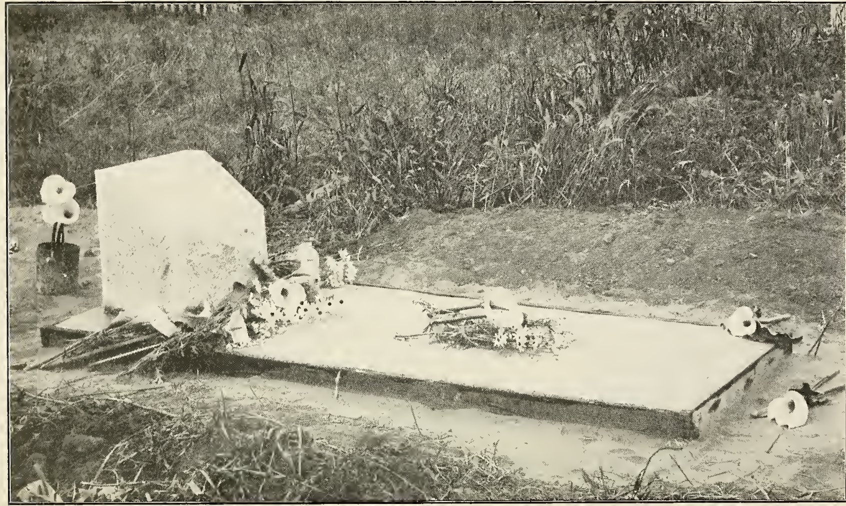
Maaske nogen undres over, at jeg i dette Værk har sagt saa lidet om mine Fejl. Som Svar herpaa vil jeg sige, at jeg er mig vel bevidst, at mine Fejl er mange, og de maa alle skrives paa min Regning; men de gode Hensigter og Planer, Bestræbelserne for at udrette noget godt og Heldet maa alt tilskrives Guds Barmhjertighed; og endelig er jeg saa taknemmelig, for at Gud har været villig til at bruge en saadan fattig, elendig Skabning som mig til et Redskab i det store Arbejde med at udbrede sin Sandhed til alle Jordens Folkeslag. Hvad andet kan vi vel gjøre, naar vi fejler, end bekjende det for Gud og vore Medmennesker, om vi har syndet imod dem, og da søge at lære af den dyrekjøbte Erfaring ikke at gjøre ligedan i Fremtiden. Syndsbekjendelse og Tro paa Kristus bringer Tilgivelse og Fred i Sjælen, og Guds Naade giver os et alvorligt Ønske om at sejre og Styrke dertil. Saaledes bliver vi beredte til at gjøre bedre Arbejde for Herren og skikkede til evigt Liv i hans Rige.

Æren tilkommer Gud.

Saa lad os alle prise Gud for hans Godhed og Barmhjertighed mod Menneskens Børn. Lov ham, min Sjæl, for alle de Velsignelser, han har skjænket, lov Herren for al hans Kjærlighed og Miskundhed, al hans vidunderlige Førelse gjennem Livets mange Aar af Uvidenhed, for barmhjertig Ledelse gjennem Aarene, da jeg tjente hans

Sag i stor Skrøbelighed. Pris Gud for hans kjære Søn og for det velsignede Haab om Udødelighed gjennem Kristus. „Alt det, som har Aande, love Herren;" „thi hans Navn alene er ophøjet; hans Majestæt er over Jorden og Himmelen."

Mattesons Grav i Santa Monica, Cal.

Tillæg.

Tillæg A.

Adventist-Mission i Kristiania.*)

I en Korrespondance fra Kristiania skrives: Hvad de kirkelige Forhold angaar, saa har de i den senere Tid været meget bevægede, da der har gjæret saa stærkt blandt en stor Del af Kristianias Befolkning som neppe paa flere Aar. Uagtet at denne Bevægelse nu begynder at lægge sig, vil det kanske ikke være afvejen at dvæle lidt ved den samme. Bevægelsens Historie er i Korthed følgende: John G. Matteson, der er en Udsending af et lidet amerikansk Baptistsamfund, der kalder sig Syvende-Dags Adventister, kom i 1877 fra Amerika til Danmark, hvor han virkede og vandt adskillig Indgang. Forrige Aar kom han ogsaa her op til Norge.

Da han har adskillige Begavelser som Taler og er ogsaa en flink Sanger, var det ikke vanskeligt for ham at samle mange Tilhørere om sig, især da han kan klogeligt holde inde med sine afvigende Meninger, indtil han har

*) Anm. — Da Br. Mattesons første Virksomhed i Kristiania saa ofte omtales af baade Venner og Modstandere, vil vi gjengive lidt mere om den fra andre Kilder. Dette første Citat er skrevet af en Lutheraner i Norge. Det blev trykt i Bladet „Budbæreren" her i Landet i August 1879. Som Læseren forstaar, er det en Del af et Norgesbrev.

vundet Tillid og fanget de ubefæstede i sit Garn. Tilstrømningen til hans Foredrag blev for hver Gang større, saa at paa langt nær ikke alle kunde rummes i det forresten store Forsamlingslokale. Han rykkede nu lidt efter lidt ud med sine afvigende Lærdomme, hvoraf de vigtigste er, at Lørdagen, ikke Søndagen, skal være den Kristnes Hviledag, at Menneskets Aand mellem Døden og Dommen ikke er til som et eget Væsen, og at baade alle ugudelige og Djævelen med skal tilintetgjøres og opbrændes i Helvedes Ild, saa at Straffen følgelig ikke bliver evig, som den hellige Skrift paa saa mange Steder saa tydelig lærer. Desuden nægter han, som alle Baptister, Barnedaabens Berettigelse. Forresten har hans hele Lærebegreb et stærkt rationalistisk Præg. Han vandt snart saa mange Tilhængere, at han kunde danne et eget Samfund, der stadig voksede; ogsaa mange var paavirkede af ham, og det saa ud til, at flere Hundrede skulde komme til at slutte sig til hans Parti. Dette gjorde baade Præsterne og alle sindige og alvorlige Menighedslemmer meget ængstelige, og for at modarbejde ham blev der foranstaltet afholdt nogle Foredrag af flere af Byens dygtigste Præster, for at sprede Klarhed over Tvistepunkterne.

Pastor Storjohann, hvis Navn har en god Klang blandt de kristelige Lægfolk, holdt flere Foredrag imod Matteson og tilbageviste hans Lærdomme klart og tydeligt af Guds Ord. Disse Foredrag var saa stærkt besøgte, at det store Bedehus var overfyldt indtil den største Trængsel. Omtrent samtidig holdt Sognepræst Sven Brun et udmærket Foredrag om Sabbat og Søndag, der vist beroligede de fleste med Hensyn til dette Spørgsmaal.

Pastor Jul. Riddervold holdt derefter et Foredrag om Tilstanden efter Døden, og Pastor M. Færden et om Barnedaaben, hver med en Uges Mellemrum. Disse Foredrag, der alle var fortrinlige i sit Slags, var ogsaa saa stærkt besøgte, at det rummelige Bedehus var propfuldt over en Time førend den bestemte Tid, og endda maatte ligesaa mange rejse hjem igjen af Mangel paa Plads.

Tillæg B.

Den 9de Januar 1879.

Missionen.*)

Udgiveren af dette Skrift er udsendt som Evangelist eller Missionær af Syvende-Dags Adventisterne i Amerika. Vi er Adventister, det vil sige troende Mennesker, som venter, at vor Frelser snart skal aabenbares i Himmelens Skyer med Kraft og Herlighed. Dog paastaar vi, at ingen kan forud vide, hvilken Dag eller Time det skal ske, uden Gud. Og han har ikke aabenbaret det i sit Ord. Men han har befalet os at give Agt paa Tidernes Tegn (Matt. 16: 3) og at vide, at han er nær for Døren, naar de opfyldes. Matt. 24: 33.

Desuden helligholder vi den syvende Dag, fordi vi ikke kan finde, at Gud har velsignet eller helliget nogen anden Dag. Ej heller har han befalet Menneskene at holde nogen anden Dag i Ugen hellig end den, paa hvilken han selv hvilede fra sit store Skaberværk. Forøvrigt er vi i

*) Dette og de øvrige Stykker blev skrevet af Br. Matteson i de allerførste Flyvenummere af Bladet „Tidernes Tegn" fra Vinteren 1879. De oplyser os ikke alene om Vækkelsen i Kristiania, men om den Fremgangsmaade, Br. Matteson fulgte, samt den Tro, han forkyndte.

det væsentligste enige med de fleste kristelige Samfund om Omvendelse og Troen saavelsom Retfærdiggjørelsen og Helliggjørelsen.

Vort Samfund er neppe 25 Aar gammelt som et ordnet Samfund, men vore Troes-Grundsætninger er meget gamle, og vi har ingen anden Troesbekjendelse end Bibelen. Herren har velsignet os med en virksom Aand, saa at vi ikke alene forkynder Herrens Ord i Skrift og Tale i Amerika fra Atlanterhavet indtil det stille Havs Kyster, men vi har ogsaa Missionærer i England, Frankrig, Tyskland, Schweitz, Italien og Ægypten.

Den 9de Januar 1879.

Kristiania.

Herren har naadig velsignet vor Virksomhed i denne By. Jeg kom hertil den 15de Oktober 1878 og var saa godt som ganske fremmed. Der var den Gang ikke en Sjæl i Byen, som var forenet med min Tro og Praksis. Nu har jeg mange Venner og ikke faa Troessøskende her. Dette er ikke, fordi jeg har søgt at lempe mig efter Folks forudfattede Meninger eller at smigre dem. Ej heller er det, fordi den Tro, jeg forkynder, er saa let at adlyde. Jeg kan sige med Sandhed, at der er intet Samfund her i Byen, hvis Tro fordrer saa megen Opofrelse og Selvfornægtelse som den, jeg forkynder.

Men hvor er da min Støtte? Enhver, som har hørt mig, ved, at al min Styrke ligger i den hellige Skrift, og jeg vil føje til: i ham, som har skjænket os Skriften. Med

Skriften staar eller falder jeg, og uden Gud formaar jeg intet. Mange mener, at jeg giver mig af med altfor mange Ting i Skriften, og at jeg gaar for hurtig. Men jeg ved nok, hvad jeg gjør. Jeg har prædiket i 20 Aar, og i 16 Aar har jeg virket for alle de samme Troespunkter, som jeg nu lærer. Jeg har en bestemt Hensigt med min Virksomhed, og den skjuler jeg ikke, men vil sige den rent ud: 1) Jeg ønsker at vække Folk op til at ransage den hellige Skrift, til Bøn og til sand Omvendelse til Gud. 2) Jeg forkynder, at Kristi Komme er nær, og ønsker fremfor alt, at mange Sjæle maa berede sig for denne store Begivenhed, saa at de kan gaa Brudgommen imøde med Olje i deres Lamper. 3) Jeg vil stræbe at lære Folk at skjelne mellem Guds Ord og Traditioner, mellem Herrens gode og hellige Bud og Menneskebud. Og det er vor Opgave med saa mange som muligt af vore Medmennesker at bestræbe os for i et helligt Levnet og Gudfrygtigheds Øvelse at vente og stunde til Guds Dags Tilkommelse. 2 Pet. 3: 11, 12.

I alt dette erkjender jeg, at jeg vandrer i stor Skrøbelighed og er et ringe Lerkar, og at al god og fuldkommen Gave kommer fra Gud. Jeg udstrækker en venlig Broderhaand til enhver, som virker til Synderes Omvendelse, saa godt de forstaar, og har Agtelse for ethvert Menneske, der oprigtigt følger sin Samvittigheds Overbevisning, saalænge denne holder sig indenfor Civilisationens Grænser. Min Bøn er, at Gud maatte velsigne enhver Bestræbelse, som gjøres til hans Ære og til Menneskehedens Vel.

Den 15de Januar 1879.

En ny Menighed

er bleven stiftet i Kristiania. Dens Medlemmer kaldes Syvende-Dags Adventister. De har valgt John G. Matteson til sin Pastor eller Forstander. Her er et Hovedindhold af deres Bekjendelse:

Vi tror paa en sand Gud, Faderen; og paa en Herre, Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn, som er død for vore Synder, opstanden til vor Retfærdiggjørelse, opfaren til Himmelen, tjener som Ypperstepræst i Helligdommen og snart skal komme igjen for at dømme levende og døde. Vi tror ogsaa paa den Helligaand som Talsmand, Sandhedens Aand, der udgaar fra Faderen og virker paa Menneskene til Opvækkelse, Omvendelse og Helliggjørelse.

Vi antager Bibelen som den eneste Rettesnor for vor kristelige Tro og vort Levnet og ønsker i Overensstemmelse med den at dyrke Gud efter vor Samvittigheds Overbevisning. Vi erkjender, at de ti Bud indeholder en Hovedsum af Pligterne mod Gud og Næsten, og at de i enhver Henseende er uforandrede. Derfor helligholder vi den syvende eller sidste Dag i Ugen.

Vi erkjender ogsaa, at det er vor kristelige Pligt at være Øvrigheden underdanig, forsaavidt den ikke fordrer noget af os, som strider mod Guds Ord; thi da maa vi lyde Gud mere end Mennesker. Forøvrigt forpligter vi os at leve i Stilhed som gode og fredelige Borgere.

Den 22de Januar 1879.

Kristiania.

Den henrundne Uge har været rig paa Begivenheder ogsaa for os.

Vore Lokaler er aldeles overfyldte ved Foredragene og mange maa gaa bort af Mangel paa Plads. I Osterhausgaden kunde omtrent 500 komme ind og i Maribogadens Skole mellem 1000 og 1200. Gjenstandene for vore Betragtninger gjennem Ugen har været: Den ypperligste Vei — den sande Kjærlighed, uden hvilken al Kundskab, Tro og Godgjørenhed intet gavner (1 Kor. 13); de seks Slags Sædejord — de, som hører Ordet uden at bære Frugt, og de, som hører og forstaar det og bærer Frugt i Taalmodighed til Herrens Ære (Matt. 13: 1–23); den jordiske og den himmelske Visdom — den første, en djævelsk Visdom, den sidste, den Visdom, som kommer ovenfra og er „først ren, dernæst fredsommelig, billig, lader sig gjerne sige, er fuld af Barmhjertighed og gode Frugter, upartisk og uden Skrømt" (Jak. 3: 13–18); og de syv Grunde for Søndagen besvarede, som Læseren har for sig i dette Blad.

Desuden har vi Opbyggelse paa Sabbaten, Form. Kl. 10, og Bibelklasse Eftm. Kl. 2, Bønnemøde Fredag Aften Kl. 7 og Søndagsskole Eftm. Kl. 3 i Osterhausgaden Nr. 12. Mandag Aften holder vi Bønnemøde paa Grønland, Grünerløkken og Kampen. I denne Uge begynder jeg at holde Foredrag over Profetierne, og førstkommende Søndag Aften Kl. 7 i Maribogadens Skole vil

jeg omhandle Sabbatens Forandring, hvornaar, hvorledes og ved hvem den er bleven forandret.

Vor Opgave er at vandre med Ærefrygt for Gud og omgaaes i Sagtmodighed med vore Medmennesker.

Den 12te Februar 1879.

Vor Virksomhed i Kristiania er ikke standset, men gaar stadig fremad. Vi har kjøbt en Ejendom — en Del af Eugenia-Stiftelsens Gaard, Akersvejen No. 2 — som vil blive indrettet til Forsamlingslokale til April.

Man virker imod os ufortrødent og anstrænger sig af alle Kræfter for at holde Folk borte fra at høre, og for at sætte vor Virksomhed i saa slet et Lys som muligt; men derved hjælper Modstanderne meget til at opvække Folks Nysgjerrighed, saa vi har den Glæde altid at kunne tale for fuldt Hus. Og mange taber sin Tillid til disse Lærere, naar de sætter os i Klasse med ugudelige og Forførere, og de siden kommer i vore Forsamlinger og hører Livets Evangelium og Herrens klare Ord til Oplysning og Frelse. Det er forbausende, at kristne Lærere vil tage sig for at afskaffe den almægtige Guds Lov og tale om at begrave Herrens Sabbat. Men deres Anstrængelser er frugtesløse; thi Sandhedens Mund har sagt, at „det er lettere, at Himlen og Jorden forgaar, end at én Tøddel af Loven bortfalder". Luk. 16: 17. De vil ikke skjelne mellem Mose Lov med Omskjærelsen og Guds Lov, de ti Bud, som Apostelen vidner, at han tjente med Sindet. Rom. 7: 25.

De stræber af al Magt at fordunkle Herrens Sabbat, den syvende Dag; men til trods for alt dette, er Sabbaten dog ligesaa hellig og velsignet, som da Faderen og Sønnen helligede og velsignede den ved Skabelsen; thi Menneskene kan ikke forandre Guds Gjerning.

Bøger af J. G. Matteson.

Jesu Profetier, eller vor Frelsers, Apostlernes og Profeternes Forudsigelser fuldbyrdede. Dette Værk behandler mange vigtige Emner, hvoriblandt Tegnene paa Verdens Ende, det store Frafald, Pavedømmets Vildfarelser, Spiritismen, de store Verdensriger, Menighedens sidste Kamp, Frelserens Gjenkomst, den nye Jord m. m. Indeholder mange historiske Uddrag, der paa en slaaende Maade beviser Profetiernes Opfyldelse. 619 Sider, illustreret. I Shirtingsbind $1.75; i halv Saffian $3.00; i hel Saffian $3.75.

De helliges Regjering med Kristus de tusinde Aar, og Israels Indsamling til sit Land. Denne Bog fremholder Bibelens Lære om Tusindaarsriget, og hvad dermed staar i Forbindelse. Dette vigtige Emne maa regnes som henhørende til de brændende Spørgsmaal paa vor Tid. 144 Sider, i Omslag 15 Cents.

De helliges Arv. Denne Bog viser i Overensstemmelse med Bibelen, hvad de helliges Arv indbefatter, hvad der siges om den nye Jord og de retfærdiges Belønning, Tiden for Belønningen og alle Tings Gjenoprettelse. 119 Sider, i Omslag 10 Cents.

Det nye Testamentes Sabbat. Denne Bog giver en temmelig udtømmende Forklaring angaaende Sabbatsspørgsmaalet, viser, hvilken Dag ifølge Bibelen er den sande Sabbat, og hvorledes og af hvem der er gjort Forsøg paa at forandre den. 64 Sider, i Omslag 10 Cents.

Liv og Uforkrænkelighed. En tydelig og let forstaaelig Fremstilling af Skriftens Lære om Menneskets Natur, Sjæl, Aand, dets Tilstand i Døden og Tiden for Belønning og Straf samt Indvendinger besvarede. 128 Sider, i Omslag 10 Cents.

Skriftens Lære om Daaben. Heri fremholdes Daabens sande Betydning, den rette Daabsmaade, hvem der bør døbes, osv. 72 Sider, i Omslag 10 Cents.

